

KÅRE SVEBAK:

SÅKORN

**KATEKISMEFORKLARING
BIND 5**

**Herrens Bønn, Dåpens sakrament, Den Hellige
Avløsning, Alterets sakrament**

Bearbeidet 23. mai a D 2022

Forord

Jeg viser til *forord* med *brukerveiledning* i ”Såkorn», del 1: Bibel og bekjennelse. Katekismeforklaring til Luthers Lille Katekisme».

Der vil man også finne *litteraturlisten*.

Utdypende artikler fins i tilleggsbindet «Barnerett hos Gud».

Kåre Svebak

Arendal 20. mai a D 2022 (2015)

Innholdsfortegnelse:

TREDJE PARTEN: HERRENS BØNN	4
Innledende spørsmål om bønnen:	4
Om Guds verk i bønnen	4
Om Guds barns bønner.....	7
Om urette bønner og bønn som Gud vil høre.....	9
Om ulike former for bønn	14
OM PÅKALLELSEN	15
Om Første bønn.....	17
Om Andre bønn.....	20
Om Tredje bønn	23
Om fjerde bønn.....	29
Om Femte bønn.....	33
Om Sjette bønn.....	34
Om Sjuende bønn.....	39
Om Lovprisningen og ”amen”	43
Innledende spørsmål om sakramentene:	48
Om ordet ”sakrament”	48
Excurs: Forholdet mellom nådemidlene	59
Excurs: Martin Luther dåpsfornyer også i nåtid?	60
FJERDE PARTEN: DÅPENS HELLIGE SAKRAMENT	62
Om dåpens innhold og gave	63
Excurs: Om Johannes-dåp og kristen dåp	68
Om dåpens utførelse.....	70
Excurs: Den kristne dåp - en kamphandling	73
Om dåpens nødvendighet.....	75
Om Den Hellige Treénhets gjerning i dåpen	79
Excurs: Åndens dåp - dåpen i den treéne Guds navn	85
Om dåpens rette bruk: Meningen med vanddåpen	87
Excurs: Dåpundervisning på folkets vilkår?	99
Om dåp av spedbarn.....	101
Om dåpsundervisning og dåpsforvaltning	106
Excurs: Dåpforvaltning i den sekulær-liberale stat	110
Om det selvilde som dåpen gir.....	112
Om de troendes prestedømme	113
Om åndsdaup og karismer i den falske apostolisitet.....	121

DET PRIVATE SKRIFTEMÅL	130
DEN HELLEGE AVLØSNING	131
Om himmelrikets nøkler.....	131
Om skriftemål i ulike former.....	139
Om skriftemålets to deler	140
Om kirketukt.....	151
FEMTE PARTEN: HERRENS NATTVERD	154
Om nattverdens sakrament.....	154
Om konsekrasjonen – underet i messen.....	156
Om den sakramentale forening	160
Om den sakramentale handling.....	165
Om ihukommelsen (anamnesen).....	167
Om nattverdens nytte	172
Om det sakramentale måltid.....	174
Om sakramentets mottagere.....	175
Om adgang til alterets sakrament.....	179
Om misbruk av Herrens nattverd	182
Om Kristus-bekjennelse med nattverdens liturgi.....	187
Om menighetens felles gudstjeneste	192
Om katekismebruk i troens øvelse	195

TREDJE PARTEN: HERRENS BØNN

Innledende spørsmål om bønnen:

801. Hvem kan lære meg å be til Gud, min skaper og gjenløser?

DET GJØR GUD HELLIGE ÅND MED JESUS KRISTUS SOM LÆRER I DEN HELLIGE SKRIFT.

1 Krøn 28:9 – Herren ransaker alle hjerter og forstår alle menneskers tanker og råd. **29:14** – *av din hånd* gir vi til deg. **Rom 8:26f** - Vi vet ikke hva vi skal be om slik vi burde, men Ånden selv ber for oss med utsigelige sukk. Han som ransaker hjertene, vet hva Ånden trakter etter: *Han ber for de hellige etter Guds vilje*. **Gal 4:6** – Gud har sendt sin Sønnns Ånd i deres hjerter, som roper: "Abba, Far!"

Med Herrens bønn (el Fadervår) tar vi Bibelens innhold i vår munn.

Illustrasjon: Sangene, Lk 1-2: Sakaria's lovsang og Jomfru Maria's lovsang.

Anm. *Salmenes Bok* er Kristi bønnebok til sin kirkebrud på jorden. Salmene vitner om Kristi person og verk, og om hans nærvær i sine venners gleder og sorger.

Kristnes leveregel er «*be og arbeid*» (ora et labora). Regelen gjaldt opprinnelig klosterlivets veksling mellom åndelig liv og kroppslig arbeid (Benedikt av Nursia, d ca 550). Etter kirkens reformasjon gjelder regelen døptes dagligliv i Guds skaperverk under syndefallets kår.

Vi kan omforme til bønn forklaringene til Herrens bønn i Lille Katekisme. På samme måte kan vi bruke forklaringene til trosartiklene.

Kristen meditasjon er alltid ordmetitasjon: Betragtning over bibeltekster i lys av apostolenes lære fra Kristus.

Menighetens bønneskole er høymesseliturgen. Derfra blir vi utsendt for å øve troen i bønn og arbeid, enhver i sitt kall.

Med troens øvelse oppstår et «bønnegjerde» gjennom dette liv: Høymessen danner «gjerdestolpene», morgen og aftenbønn de langsgående «bjelkene», mens påkallelser og bønnerop i dagens løp er «sprossene».

OM GUDS VERK I BØNNEN

---

802. Hva er bønn?

SVAR: BØNNEN ER GUDS VERK I DEM SOM HØRER GUDS ORD OG TROR DET.

Dan 9:3, 19 – Da vendte jeg mitt ansikt til Gud Herren for å søke ham med bønn og ydmyke begjæringer /.../ Herre, hør! Herre, forlat! Herre, gi akt og gjør det og dryg ikke – *for din egen skyld*, min Gud! For din stad og ditt folk er *kalt med ditt Navn*.

Sal 50:15 – Kall på meg på nødens dag, og jeg vil utfri deg, og du skal prise meg. **Mt 9:27** - Davids sønn, miskunne deg over oss! **1 Kor 1:3f** – de helligede i Kristus Jesus,

kalt til å være hellige, sammen med alle dem som *påkaller vår Herres Jesu Kristi navn* på hvert sted, deres og vår. **Ef 2:17f** – Han kom og forkynte evangeliet om fred for dere som var langt borte og fred for dem som var nær ved. Derfor har vi begge adgang ved ham til Faderen i én Ånd.

Rom 8:26f – Ånden tar seg av oss i vår svakhet. Hva vi trenger å be om, vet vi ikke, men *Ånden selv ber for oss med uutsigelige sukk*. Han som ransaker hjertene, vet hva Åndens sinnelag er: Han ber for de hellige *etter Guds vilje*.

Uten kjennskap til Gud gjennom Jesus Kristus kan ingen kan vite at Gud er en forsonet Gud. Vår skaper og gjenløser er en venn å stole på i liv og død. Da oppstår den samtale da Gud taler til oss med Kristus som bibellærer, og vi svarer ham med påkallelser og bønner som hans kjære barn.

Anm. Det er gjennom den bevitnede Jesus-historie at menneskene har mottatt den grunnleggende gudskunnskap om Gud, mennesket og verden, en kunnskap stadfestet med Jesu oppstandelse fra de døde.

Uten denne kunnskap fra Gud, er menneskene henvist til spekulasjoner om guder og krefter, eller underkaste seg en lunefull skjebne. En vanlig strategi består i blidgjøring dem på ulike vis - med magiske formler, gjenstander og ritualer, eller med fester, ofringer, renselser, gaver, forsakelser og selvplaging. Andre nøyer seg med et ærbart liv eller sen omfattende teori om «virkeligheten». Men felles for dem alle er uvissheten. Da søker andre visshet gjennom transe, virkelighetsflukt og opplevelsesmystikk. Det postmoderne menneske stiller spørsmål ved alt sammen, men gir ingen svar, annet enn frihet for mennesket «selv», dets lyster og behov.

Eksempler på troens bønn, begrunnet i bevitnede kjensgjerninger:

- *Salomos bønn* og velsignelse, 1 Kong 8 (merk begrunnelsene).
- *Davids syndsbekjennelse*, Sal 51:1 (Jes 43:22-25, 48:1-11, Mal 1:6ff).
- *Daniels bønn*, Dan 9:4-19.
- *Jomfru Marias lovsang*, Lk 2:46-55.
- *Sakarias lovsang*, v 68-79.
- Menigheten i Jerusalem, Apg 4:23ff.
- Apostelen *Paulus*, Apg 16:23-25, Ef 1:3-14, 17-19, 3:12-19.

Anm. Troens bønn – Guds verk. Det første bud krever det svar som Andre og Tredje parten gir - "Troen" og "Bønnen".

Troens bønn er «Guds verk» (opus Dei), i likhet med troen på gudmennesket Jesus og Guds forsoningsverk i ham. Begrunnelsen er Guds vitnesbyrd, som reiste Kristus opp fra de døde. Denne gudgitte tro må henvise til Guds undergjerninger i en bevitnet historie. Med denne gudskunnskap følger bønnens samtale med den treene Gud. Vi har fri adgang til ham ved Sønnen, Kristus Jesus, og Gud Hellige Ånd kommer oss til hjelp. Vi kjenner Gud i hans trofasthet og handlende allmakt. Han kjenner vår nød og vet hva vi trenger til hver for oss og i fellesskap. Han trenger ikke lange bønner. Ef 2:17f. Joh 5:17, 6:28f, 44. Jf Rom 3:20f, Gal 2:16, Sal 78, osv.

«**Barnerettens Ånd**» (Rom 8:15) driver troens bønn i dem som hører evangeliet. De på sin side tar vare på evangeliet med bønn om å bli bevart fra det onde. «Barnerettens Ånd» skiller ut og avgrensner den bedende kirke fra alt som ellers kalles bønn:

- ikke opplysting av ønsker som Gud er skyldig til å oppfylle (ønsketenkning).
- ikke overtro på de "riktige" ord og ritualets virkning (magi).
- ikke en fortjenestefull lydighetshandling (lovreligion).
- ikke tankeløs oppramsing av ord, Jes 29:13, Mt 6:7, 15:8, 1 Kor 14:19.

Til bibelstudium: Guds barns bønn.

Joh 1:12, Ef 1:5, Rom 8:15, Gal 4:5, Tit 3:1, 5.

Gud er Gud, allmektig, hellig og suveren. Gud svarer for sin godhets skyld, stilt fram for verden i Jesu lidelse, død og oppstandelse. Ved Kristi ord som vi hører forkynt, virker Gud "at dere tror på ham som han har sendt", Joh 6:29b. Jf Rom 10:17, Ef 2:8f, Fil 2:13.

Vi *påkaller* Faderen i barnlig tillit, for han hører Sønnens Ånd, som roper i hjertene: "Abba, Far!" Gal 4:6.

Vi *trer fram* for nådens trone, Heb 4:16, og utøser vårt hjerte for Gud, Sal 62:8, 25:1f, 86:4, 143:8. Sønnens adgang til Faderen har Sønnen overført til den troende Kirke, som ber til Faderen i Jesu navn, Joh 14:13, 15:16b, 16:23f.

Vi *ber* Gud forbarme seg over oss for Kristi skyld. Vi legger fram våre ønsker og behov, med bønn om den hjelp som fremmer Guds ære, Heb 4:16, Joh 16:23f.

Vi *takker* for velsignelser vi har fått, for evig varer hans miskunn, Sal 118:1-4, 1 Tim 2:1, 1 Kor 14:16.

803. Hvorfor er bønner Guds verk - opus Dei?

VI KAN IKKE VITE HVA VI BØR BE OM FOR Å BE RETT, "MEN ÅNDEN SELV BER FOR OSS MED UUTSIGELIGE SUKK" (ROM 8:26).

Sak 12:10a – over Davids hus og over Jerusalems innbyggere vil jeg utgyte *nådens og bønnens Ånd*, og da skal de skue opp til ham som de har gjennomstunget. Og de skal sørge over ham som en sørger over sin eneste sønn. **Rom 8:15f** – Dere har ikke fått en trelldomsånd, for at dere skal være redde, men dere har fått *barnerettens Ånd*. I ham roper vi: Abba, Far! Ånden selv vitner med vår ånd at vi er Guds barn (jf v 23b).

Det er en god regel å tenke før man taler. I *troens bønn* er rekkefølgen omvendt. *Først* kommer Gud oss til hjelp med sine ord, *deretter* istemmer vi, og til sist føyer våre tanker etter Guds ord.

Eksempler: Guds ord og vår bønn i liturgi form gjennomført med ro.

Tidebønn (bønn med Salmenes Bok). Pustestopp - en hjelp til å føye våre sinn etter ordene.

804. Hva vil det si å be til Gud ”i Jesu navn”?

KRISTUS JESUS ER VÅR MELLOMMANN OG FORBEDER HOS FADEREN. VI BER I JESU NAVN TIL EN FORSONET GUD, SOM I DÅPEN TIL JESU DØD HAR GITT OSS BARNERETT HOS SEG I JESU NAVN.

Heb 10:19-23 – Brødre, da vi nå har frimodighet til å gå inn i helligdommen ved Jesu blod, etter at han har innvidd en ny og levende vei for oss gjennom forhenget, det vil si gjennom sitt kjød, og da vi har en stor prest over Guds hus, så la oss gå fram med oppriktig hjerte, i full trosvisshet, med hjertene bestenket og rensset fra en ond samvittighet og med kroppen vasket i rent vann. La oss holde urokkelig fast ved håpets bekjennelse, for han er trofast som gav løftet. **4:16** – La oss derfor gå med frimodighet fram til nådetronen for å få barmhjertighet og finne nåde til hjelp i rette tid.

Gal 3:24-27 – Derfor ble loven vår vokter helt fram til Kristus, for at vi skulle bli erklært rettferdige av tro. /.../ Alle er dere Guds barn ved troen i Kristus Jesus. Dere, så mange som er døpt til Kristus, er blitt ikledd Kristus. **Joh 14:13** – Alt hva dere ber om i mitt navn, det skal jeg gjøre for at Faderen skal bli herliggjort i Sønnen.

Vi ber i Jesu navn til vår Far i himmelen, for vi vet at han gjerne vil høre oss uverdige på grunn av sin godhet.

Illustrasjon: Krusifikset - en påminnelse om en forsonet Gud, og om åpen adgang til Faderen ved Sønnen i Den Hellige Ånd. Like fra begynnelsen fremstod kirken i den nye pakt som bedende kirke (ecclesia orans), Apg 4:31, 2:42, 46f

Til bibelstudium: Kristen bønn

Like fra begynnelsen fremstod Kristi kirke som den nye pakts tempelfolk: Apg 3:6, 11, 16, 4: 12, 31, 5:12. Mt 4:10. Heb 7:2, 13:15 osv.

Apg 9:14, 20f, 26:9-11. Rom 10:13f, 12:1. 1 Kor 1:2. Ef 2:13f, 18. 2 Tim 2:19, 22. Osv.

Fra bekjennelsesskriftene: Den athanasianske trosbekjennelse, pkt 28-30.

OM GUDS BARNES BØNNER

---

805. Hvorfor be til den treéne Gud?

VI BER TIL DEN TREÈNE GUD AV TO GRUNNER: GUDS BEFALING OG LØFTE, OG VÅR EGEN NØD.

- Gud har befalt oss strengt å be, like strengt som andre bud (jf det andre bud).

Mt 4:10 (= 5 Mos 6:13, 10:20) – Herren din Gud skal du tilbe og ham alene skal du tjene. **Lk 18:1** – (Jesus) fremstilte også en lignelse for dem for å vise at de alltid burde be og ikke bli trette. **1 Tess 5:17f** - Be uavlatelig! Fremsi taksigelse ved hver anledning! Det er hva Gud vil med dere i Kristus Jesus. **1 Tim 2:1-3** – Jeg formaner dere altså fremfor alt å frembære bønner, påkallelser, forbønner og taksigelser for alle mennesker, for konger og for alle i maktstilling, så vi kan føre et rolig og stille liv i all gudsfrykt og verdighet. Dette er rett og godt for Gud, vår Frelser.

- Gud har lovt å høre når vi ber.

Mt 7:7 – Be og dere skal få /.../ bank på og det skal lukkes opp for dere! (Jf 6:6f, 18:19f.) **Joh 16:24b** – Be og dere skal få, for at deres glede skal bli fullkommen. **Lk 11:13** - Om nå dere som er onde forstår å gi deres barn gode gaver, hvor mye mer skal da ikke deres Far gi Den Hellige Ånd fra himmelen til dem som ber ham?

- Bare Gud kan hjelpe oss i syndens nød.

Sal 50:15 – Kall på meg på nødens dag, så vil jeg utfri deg. **Jak 5:16** – Bekjenn derfor syndene for hverandre å be for hverandre, så dere kan bli legt. Den rettfærdiges bønn har en kraft med stor virkning. Mt 9:5f. **Fil 4:6f** – Vær ikke bekymret for noe, men la deres ønskemål bli kjent for Gud i hver bønn og påkallelse, med takksigelse. Da skal Guds fred som overgår all forstand, bevare deres hjerter og tanker i Kristus Jesus.

Når vi ber vår himmelske Far om *evige* ting, vil han gi oss det vi ber om. Når vi ber om noe vi trenger for dette *jordiske* liv, må vi sette Guds vilje først. Gud vet hva som er godt og nyttig for enhver av oss. Også da er bønnehørelsen sikker.

Eksempler: Jesu eksempel i Getsemane hage, Mt 26:36-46. - Jesu øversteprestelige bønn, Joh 17. - Tollerens bønn i templet viste til nådestolen – Kristus, Lk 18:13f.

806. Hva har prioritet i kristnes bønner?

SVAR: GUDS NAVN, RIKE OG VILJE GÅR FORAN VÅRE BEHOV.

Mt 4:4, 7, 10 – Mennesket skal ikke leve bare av brød, men av hvert ord som går ut av Guds munn. /.../ Du skal ikke friste Herren, din Gud. /.../ Herren, din Gud skal du tilbe og ham alene skal du tjene. **6:33** – Søk først Guds rike og hans rettfærdighet, så skal også alt det andre gis dere. **1 Joh 5:14** – Dette er den frimodige tillit, som vi har til ham: Om vi ber om noe etter hans vilje, hører han oss. Jak 1:5-7 (jf Mt 15:8).

Gud skylder oss ingenting. Vi er tiggere for Gud, som gir for sin godhets skyld.

807. Hvem skal vi be til?

VI SKAL IKKE HA ANDRE GUDER UTENOM ÅPENBARINGSORDETS TROFASTE GUD. TIL HAM SKAL VI BE, TIL HAM SOM ER EN FORSONET GUD.

Joh 14:6 – (Jesus sier) JEG ER veien, sann-heten og livet. Ingen kommer til Faderen uten ved meg (10:9). **Ef 2:18** – (vi har) ved ham adgang til Faderen i en Ånd (1:1-14, 2:21, 3:12). **Rom 8:32** – Han som ikke sparte sin egen Sønn, men gav ham for oss alle, hvorledes skal han kunne annet enn å gi oss alle ting med ham? **1 Tess 1:9** – dere vendte om fra avgudene til Gud for å tjene den levende og sanne Gud...

Åp 22:8f – (jeg falt ned) for å tilbe for føttene på den engel som hadde vist meg dette. Men han sa til meg: "Vokt deg for det! Jeg er medtjener med deg og dine brødre profetene, og med dem som tar vare på ordene i denne bok. Gud skal du tilbe!" Mt 4:10.

Det er synd å påkalle eller be til helgener, engler og jomfru Maria, eller sette sin lit til en gudsforestilling eller teori om «virkeligheten».

Fra bekjennelsesskriftene:

Guds befaling gjør bønner til vår skyldighet for Gud (jf 2 bud), SK Fadervår, 5. Guds strenge befaling viser at han vil bønnhøre deg, SK Fadervår, 18, jf 32.

Vi kan ikke forsømme Guds befaling uten å synde, Apol 12:143.

Selv om bønner har Guds befaling og mange løfter, regner vi den ikke med til sakramentene, samme 13:16.

Guds løfte skal drive oss til å be, SK Fadervår, 19.

”Det er som en venn betaler gjelden for en venn. Da blir skyldneren befridd ved en annens fortjeneste som om den var hans egen. /.../ Slik blir Kristi fortjeneste gitt oss for at vi skal bli erklært rettferdige ved tilliten til Kristi fortjenester. Når vi tror på ham, har vi denne som vår egen fortjeneste. /.../ (På grunn av) løftet om fortjenesten og gaven, bes det i tillit om miskunn. En slik tillit /.../ må høre med til bønner”, Apol 21:19f.

Er vi overbevist om at Gud tilgir av nåde og hører oss, da viser troen at Gud er nær, Apol 4:205.

Vi er for svake til å stå imot Guds fiendemakter, men flittige bedere gjør djevelen stor skade. Vårt vern har sammenheng med bønner. SK Fadervår, 29ff.

OM URETTE BØNNER OG BØNN SOM GUD VIL HØRE

---

808. Hva kjennetegner deres bønner som ikke kjenner Gud?

DE PÅKALLER SINE GUDEBILDER ELLER GUDSFORESTILLINGER. JESU PERSONS HEMMELIGHET ER UKJENT FOR DEM, OG DERFOR ER DE UVITENDE OM GUDS SELVHENGIVENDE KJÆRLIGHET I JESU TJENERSKIKKELSE. (JOH 1:14, 4:22-26, 9:35-38, 17:3, OSV.)

- Ukjent for dem er den åpne adgang til Gud i Jesu navn. Joh 14:6, jf Heb 10:19-22.
- De vet ikke å be om sanne goder, for de er uvitende om Guds *gaverettferdighet* i Jesu Kristi lidende lydighet. Gal 3:24-27, 4:4.
- Usikre som de er, må de stole på fornuft og gjerninger. Mt 6:7.
- Blir ikke ønsken deres oppfylt, anklager de guden eller forklarer sin nød med straff for begåtte synder, Joh 9:1-5.

809. Hva kjennetegner fariséerbønner?

EN FARISÉER ERKJENNER IKKE OND LYST OG EGEN UVERDIGHET, MEN HÅPER PÅ BELØNNING FOR GOD VILJE OG RETTE VALG. EN FARISÉER

- tror lange bønner behager Gud, især når de gjentas ofte, med dystert ansikt, inderlig og med besvær (MT 6:7, 16, 23:5, 14, 23-27, 33).
- ber om Guds hjelp, men stoler også på seg selv og andre – levende og døde.

- trøster seg med egne og andres fortjenester. Lk 18:11f
- ber for bønnens skyld og tviler på Guds godhet og nådige sinnelag. Jak 1:6
- innbiller seg at sjansen for bønnehørelse er større til rett tid og på rett sted.

Jes 1:15 – når dere brer ut hendene, skjuler jeg mine øyne for dere. Hvor mye dere enn ber, hører jeg ikke. **Mt 15:8f** – Dette folk ærer meg med leppene, men hjertene deres er langt borte fra meg. Forgjeves dyrker de meg. **23:27f** – Ve dere skriftlærde og fariséere, dere hyklere som ligner hvitkalkede graver, som utvendig ser vakre ut, men inni er fulle av dødningsgebet og all slags urenheter. Utvortes ser dere også rettferdige ut for menneskene, men innvortes er dere fulle av hykleri og lovløshet.

810. Hva er bønn etter Guds vilje?

BØNN ETTER GUDS VILJE GJØR JESU OFFERBØNN TIL SIN: "SKJE DIN VILJE!"

Mt 26:42 – Min Fader, om denne kalk ikke kan gå meg forbi uten at jeg må drikke den, da skje din vilje! **16:24** – Om noen vil følge etter meg, skal han fornekte seg selv og ta sitt kors og følge meg. **Rom 6:13f** – Still ikke deres lemmener til disposisjon for synden som våpen for urettferdighet, men still dere selv /.../ til Guds disposisjon som rettferdighetens våpen. Synden skal ikke ha herredømmet over dere. Dere er jo ikke under loven, men under nåden. **Gal 2:20** – Det er ikke lenger jeg som lever, men Kristus lever i meg. Det liv som jeg nå lever i kjødet, lever jeg i tro på Guds Sønn, som har elsket meg og gitt seg selv for meg.

Gjennom Jesus Kristus lærer vi Gud å kjenne i hans godhet for sin egen skyld. Han vil være oss nådig på grunn av Kristi fortjeneste og la sin gode vilje skje.

Ved troen oppgir vi vårt eget og bærer fram våre legemer som offer for Gud. Han kjenner vår nød, vet hva som gagnar oss best, og vil fullføre vår dåp i en salig død og oppstandelse.

Til bibelstudium: Bønn etter Guds vilje.

Rom 6:11-13. Jf 7:24f. Gal 2:19-21

a) *Troens bønn er Guds verk.* Den Hellige Ånd kaller og opplyser ved evangeliet om Sønnens offerdød, og lar oss kjenne Faderens nådige sinnelag mot syndere. Da ber vi som Guds kjære barn med takk og lov for Guds usigelige nåde.

1 Kor 18:15, Apg 17:27. 5 Mos 4:7, Sal 145:18. Sal 119:58, 142:2, Heb 4:16.

b) Troens bønn fins ikke der hvor man setter sin lit til lovens innsikt, at Gud hører de fromme, og især de som gjør mye godt.

Jes 1:15-20, Sal 51:1, Joh 9:31. 2 Mos 34:6, Joh 1:14. 1 Joh 5:13b-15.

c) *Guds befaling og løfte* virker utholdenhet i bønningen, så vi til stadighet søker og spør, banker på og ber til Gud for å få noe etter hans vilje.

Jer 29:11-13, Mt 7:7f, 21:22, Joh 14:13. 15:7, 1 Joh 3:21-23, 5:14.

Eksempler: Daniel, Dan 6:11. Vennens bønn, Lk 11:5-9.

d) *Vår mellommann hos Faderen er Jesus Kristus*, den evige øversteprest som alltid går i forbønn for sine i denne verden. Vår barnerett hos Gud hviler i Faderens miskunn, stilt fram for verden i Sønnens eviggyldige offer for verdens synder. Derfor ber vi i Jesu navn.

Joh 16:23. 5 Mos 9:6, 16-19, Heb 9:13-15, 10:19-22, 12:24.

e) *Gud vil hellige sitt Navn på oss*, fremme sitt Rike i oss, og la sin gode Vilje skje med oss. Guds gode vilje gir frimodighet til å istemme Jesu offerbønn.

Mt 21:22, Jak 1:6f. Eksemplet Paulus, 2 Kor 4:7ff, 12:9. Jf Mk 9:24 (når dere tror).

811. Når og hvor skal jeg be?

SVAR: NÅR SOM HELST OG HVOR SOM HELST. NYTTIG ER FASTE BØNNETIDER OG GJENSIDIG OPPMUNTRING, FOR VI ER SKRØPELIGE PÅ MANGE VIS.

1 Tess 5:17 – Be uavlatelig. **Ef 6:17f** – Ta imot frelsens hjelm og Åndens sverd, som er Guds ord, ved hver bønn og påkallelse, ved hver bønnetid i Ånden. Våk med all utholdenhet i bønn for alle de hellige. **Mt 6:6** – når du ber, skal du gå inn i ditt kammer og stenge din dør, og be til din Far som er i det skjulte, og din Far som ser i det skjulte, skal lønne deg.

Den kristne husorden følger regelen ”*Guds ord og bønn*”. Mønsteret er det samme i messen – først lesningene og prekenen, og deretter bønnene.

Til bibelstudium:

Apg 2:42, 6:4. 1 Tim 4:13. Jf 2 Tim 3:15, Tit 1:5.

Anm. Bønnens hva, når og hvor

Vi kan be *for oss selv, for andre* og for hele *Guds skaperverk* under syndefallets kår.

Vi kan be alene, noen få sammen, eller med menigheten i den felles gudstjeneste (Mt 18:19). Bønnen kan være den stille samtale med Gud, hvor vi enn befinner oss.

Vi kan bruke frie eller faste bønner, eller begge deler, og vi kan komme med spontane hjertesukk, påkallelser og takksigelser: ”Herre, hjelp”, ”Gud skje lov og takk”, o. l. ”Jesus-bønnen fra de første kristne: Jesus, miskunne deg! (Mt 9:27). Den kan bes på inn- og utpust.

Tidebønner har kristne praktisert fra begynnelsen, etter mønster fra tempelsangen i Jerusalem. Tidebønn er bønn med Salmenes Bok til faste tider. De forutsetter instruksjon og er en felles øvelse i bønn med Guds ord.

De viktigste tidebønnene ble morgensang (laudes) og aftensang (vesper). ”Tidene” lar oss stå fram som med våre legemer som den nye pakts tempel, og utøve de troendes prestedømme (Rom 12:1, 1 Kor 3:16, 1 Pet 2:9).

God skikk er *morgen- og aftenbønn*, og *bordbønn* (se forklaringen til fjerde bønn).

Barn skal lære bønner, bibelord og sangvers til bruk gjennom livet og i den forsamlede menighet .

812. Hva er kristen meditasjon?

KRISTEN MEDITASJON ER ORD-MEDITASJON. KRISTNE GRUNNER OVER BIBELORD I LYS AV APOSTELORDETS LÆRE FRA SKRIFTENS HERRE.

Jes 55:8a – mine tanker er ikke deres tanker. **Sal 1:1f** – Salig er den som /.../ har sin glede i Herrens lov og grunner på den dag og natt. **48:8a** – Vi grunner på din trofasthet, Gud. **77:13** – Jeg tenker på alle dine gjerninger, og grunner på dine storverk (143:5). **1 Mos 37:11b** – hans far (Jakob) bevarte dette i sitt minne. **Dan 7:28b** – jeg gjemte alt dette i mitt hjerte

Lk 2:19 – Maria tok vare på alle disse ord og grunnet på dem i sitt hjerte (jf v 51). Jf Fil 4:6, Joh 14:23.

Den som grunner på bibelord i lys av apostelordets lære, veksler mellom steder i begge testamenter, fram og tilbake. En samtale oppstår med Gud i vårt innerste.

Eksempel: *Jomfru Maria, Lk 2:16-19.* Da hyrdene fortalte henne hva engelen hadde sagt om Jesus-barnet, "*bevarte hun alle disse ord og grunnet på dem i sitt hjerte*", v 19. Det hebraiske ord for "å grunne" har grunnbetydningen "å vogge". Vi ser for oss en vogging mellom Det gamle og Det nye testamente.

813. Hva skal vi be om?

VI FÅR BE OM ALT SOM FREMMER GUDS ÆRE.

Mt 6:33 – søk først Guds rike og hans rettferdig-het, så skal dere få alt det andre i tillegg. **Joh 16:23b** – Hva dere enn ber Faderen om, vil han gi dere i mitt navn. **1 Tim 2:1** – Altså formaner jeg dere til først og fremst til å frembære bønner, påkallelser, forbønner og takksigelser for alle mennesker. **Fil 4:6** - Vær ikke bekymret for noe, men la deres ønskemål bli kjent for Gud i hver bønn og påkallelse, med takksigelse.

814. Hva menes med "åndelige" goder?

DE ÅNDELIGE GODER TILHØRER GUDS RIKE, SÅ SOM SYNDENES FORLATELSE, EVIG LIV, TRO, HÅP, TÅLMODIGHET, DEN HELLEGE ÅNDS LEDELSE, OSV.

815. Hva menes med "legemlige" goder?

DE LEGEMLIGE GODER TILHØRER GUDS SKAPERVERK, SÅ SOM GOD HELSE, KLÆR, MAT, VARME, LY, OSV.

Fra bekjennelsesskriftene:

Bønn er ingen gudskyndelse som virker i kraft av gjort gjerning, Apol 12:143. (Jf bønn med sikte på belønning, Mt 6:5, oig tilfredsstillelse av egne behov, Jak 4:3, Sal 109:1-3.)

Troen ber *i tillit til* Kristi fortjeneste som vår egen fortjeneste, Apol 21:19f. Bønnen støtter seg til Guds miskunn og venter derfor bønnehørelse på grunn av Kristus vår øversteprest, Apol 4:119, 331f (sit Dan 9:18f, Lk 18:11). Derfor slutter kirkens bønner med ordene "*ved Jesus Kristus, vår Herre*", samme, 385f.

Den Hellige Ånd vitner med vår bønn at vi er Guds barn, og - når vi ikke vet hva vi skal be om, går han i forbønn for oss med sukk som ikke kan uttrykkes med ord, FC SD 11:31 (ref Rom 8:16, 26). Det er ingen bønn uten tillit til Guds løfte om bønnehørelse for Kristi skyld, Apol 21:13, 20. En glad og frimodig samvittighet står fram for Gud i bønnen, i visshet om at ens synd er tilgitt, samme 92.

Gud ser ikke til personens verdighet, men til *det andre bud og løftet*, som begrunner alle de helliges bønner, SK Fadervår 16, 21.

De som ser til sin egen verdighet og tviler på Guds løfte, de vanærer Gud og gjør ham til en løgner, Apol 21, 122. Slike ber på måfå, uten å kunne si et rett "amen", samme 14, 119

Erkjennelsen av vår egen nød driver til uavlatelig bønn, SK Fadervår, 24, 26. Når vi erfarer egen avmakt og onde vilje, må vi be desto flittigere, for Gud inngyter sine gaver gjennom ytre midler, FC SD 2:46.

På grunn av djevelen, verden og vårt eget kjød, er ingenting mer nødvendig enn å ligge Gud i øret og be ham øke vår tro og vår lydighet mot De ti bud, SK Fadervår, 2. FC SD 2:16. Bønnen forstummer med vantroen, samme 58 (ref Mt 6:33). Vi må ikke bli lunkne til å be, samme 29.

På grunn av Guds bud og befaling må omvendelsen (boten) bære *gode frukter til Guds ære*, og til fruktene hører bønn, Apol 12:139.

Evangeliet virker tro i dem som mottar det, så de påkaller Gud, takker ham, bekjenner ham, utholder prøvelser, og gjør det som godt er for Kristi skyld. Med troen følger de offer som gjør Guds Navn stort. Apol 24:32. Den sanne gudsdyrkelse påkaller Gud og ærer ham av hjertet, samme 29.

Guds ord gir sikker kunnskap, og derfor blir ekteskap, mat og lignende ting *helliget* ved Ordet og bønnen, Apol 23:30 (sit 1 Tim 4:5).

Prestens daglige lesestykker fra katekismen, bønneboken og Nytestamentet el Bibelen, SK Forord, 3.

Barna skal vendes til å be Fadervår hver dag, SK Første forord, 16f. Vi skulle fra ungdommen av venne oss til å be for andre og alltid minne Gud om hans bud og løfter, samme Fadervår, 28.

FC SD 2:15f: *De hellige "ber om at de må bli lært, opplyst og helliggjort av Gud, og nettopp ved dette gir de til kjenne ikke av egne naturlige krefter kan ha det som de ber om. /.../ etter at Gud ved sin Hellige Ånd har gjort begynnelsen i dåpen, og opptent og virket den rette gudserkjennelse og tro, bør vi uten opphold be ham om at han ved den samme Ånd og ved sin nåde - gjennom daglig øvelse i å lese og bruke Guds Ord, må bevare troen og sine himmelske gaver i oss, og dag for dag styrke dem og oppholde dem inntil enden. For er ikke Gud selv lærer, kan man ikke der studere og lære noe som er Gud til behag og oss andre til gagn".*

Gud er en evig uuttømmelig kilde, og har krav på den ære å gi langt mer enn vi forstår å be om, SK Fadervår, 56.

OM ULIKE FORMER FOR BØNN

---

816. Hvordan henvender vi oss til Gud?

DET ER NYTTIG FOR VÅR EGEN DEL Å SKILLE MELLOM PÅKALLELSE, TAKKSIGELSE, SYNDSBEKJENNELSE, BEGJÆRINGSBØNN, VERNEBØNN OG LOVPRISNING.

- **Påkallelse** med bruk av Guds Navn og ord som beskriver ham.
- **Takksigelse** for Guds velgjerninger og goder.
- **Synsdbekjennelse**, når vi erkjenner vantroens frukter og ber om Guds tilgivelse.
- **Begjæringsbønn** om noe vi ønsker at Gud skal gi eller bevare.
- **Vernebønn** om Guds vern mot farer og alt ondt, og om å lette korsets byrde, gi tålmodighet, lindring og trøst.
- **Lovprisning** av Guds hellige Navn, allmakt, trofasthet, sannhet, miskunnhet, herlighet, nåde osv.

Til bibelstudium:

Fil 4:6. 1 Tim 2:1. 1 Kor 14:15f, Ef 5:18-20. 5 Mos 9:5, 11.

817. Har det noen betydning hvordan vi ber?

GUD VIL HA VÅR TILLIT TIL HANS ORD OG LØFTE. ET SINN FYLT AV VREDE OG TRETTE ER UFORENLIG MED ADFERD TIL GUDS ÆRE.

Mt 5:25a – Vær straks villig til vennskap med din motpart mens du ennå er med ham på veien. **Ef 4:26b** – La ikke solen gå ned over deres vrede. **1 Kor 16:20b** – Hils hverandre med et hellig kyss (jf fredshilsenen i messens overgang til Nattverdens liturgi). **1 Tim 2:8f** - Jeg vil altså at mennene over alt, når de forretter bønn, løfter hellige hender, uten vrede og trette, likeså kvinnene, i sømmelig påkledning. **Joh 4:23f** – Den tid kommer, ja, den er allerede inne, da rette tilbedere skal tilbe Faderen i Ånd og i sannhet. Det er slike tilbedere Faderen vil ha. Gud er Ånd, og de som tilber ham, skal tilbe i Ånd og i sannhet. **2 Kor 3:17** – hvor Herrens Ånd er, der er frihet.

Gud er Gud, og svarer for sin godhets skyld. Kristnes geberder er billedspråk fra Bibelen. De skjerper konsentrasjonen og minner oss om at våre legemer hver for seg er Åndens tempel, vigslet i dåpen til tjeneste for Gud.

Eksempler: Kneling (Ef 3:14). – Å be med løftede hender hender (1 Tim 2:8, Sal 141,2). – Å løfte blikket mot himmelen (Sal 123:1). – Å knele (Mt 2:11, Lk 22:41, Ef 3:1, Fil 2:10). – Å slå seg for brystet (Lk 18:13). - Å kaste seg ned og ligge nesegrus (Mk 7:25, 28:17, Lk 5:8, 1 Kor 14:25, Åp 1:17, 3:9, 4:9f).

Til bibelstudium: Bønn i legemets tempel

Bønnen inkluderer *legemet*, Rom 12:1, som er Helligåndens tempel, 1 Kor 3:16. Vi er Guds verk av kjøtt og blod, skapt til samfunn med Gud. Derfor *geberder* vi oss.

818. Hvem har lært oss å be «Herrens Bønn»?

HERREN JESUS LÆRTE DISIPLENE DENNE BØNNEN. DERFOR KALLER VI DEN HERRNS BØNN. (MT 6:9-13). DEN ER KORT, MEN ROMMER BIBELENS INNHOLD.

819. Hvordan inndeles Herrens bønn?

HERRENS BØNN BESTÅR AV TRE DELER: PÅKALLELSEN, BØNNENE OG AVSLUTNINGEN.

OM PÅKALLELSEN

FADER VÅR, DU SOM ER I HIMMELEN!

Hva er det?

Gud vil med disse ord oppmuntre oss til å tro at han er vår rette Far og vi hans rette barn, for at vi frimodig og med full tillit skal be til ham, slik som kjære barn ber sin kjære far om noe.

820. Hva menes her med ordet "Fader"?

SVAR: DEN FØRSTE PERSON I DEN HELLIGE TREÉNHEIT - ALLE TINGS OPPHAV, KILDEN TIL ALT GODT OG KJÆRLIGHETENS MÅLESTOKK, STILT FRAM FOR VERDEN I JESU LIDENDE LYDIGHET.

Sal 73:24f – har jeg deg, ønsker jeg ikke noe på jorden. Om kropp og sjel forgår, er Gud for evig min klippe og min del. **Jak 1:17a** – Hver god gave og hver fullkommen gave kommer ovenfra, fra lysenes Fader. **Mt 7:11** – Om nå dere som er onde, forstår å gi deres barn gode gaver, hvor meget mer skal da ikke deres Fader som er i himmelen, gi det som er godt til dem som ber ham (jf v 7, Lk 11:13). **Lk 15:31** – Alt mitt er ditt. **Joh 13:1** – Liksom han hadde elsket sine egne her i denne verden, så elsket han dem like til det siste. **14:8f** – Den som har sett meg, har sett Faderen.

Påkaller vi Gud som Far, sier vi to ting om oss selv: (1) Jeg er *ditt kjære barn* fordi du har gitt meg din enbårne Sønn til *gave*, og (2) jeg er *din tjener* som ber om nåde til å følge din Sønns *eksempel* i gode gjerninger.

Hva farsomsorg er, har Gud vist oss i Sønnens selvhengivende kjærlighet til sin kirkebrud, som han vant seg meg sitt eget blod.

Eksempler: Herrens mor hadde valgt det ene nødvendige - "den gode del", Lk 10:42. – Jesu fotvasking, Joh 13:1-9.

Anm. Modergudinner var kjent for Guds folk i den gamle pakt og for aposteltidens kristne. Forestillingen om Modergudinnen fører til panteistiske gudsforestillinger – om vår tilværelse som en utstrømning (emanasjon) av Modergudinnens morsliv.

I Bibelen er "mor" aldri brukt som tittel om Gud, men som bilde på Guds miskunn. En mor kan ikke være opphav til barnet hun føder. Det hebraiske ordet for "morsliv" (ra-

hamin) kan også brukes om Guds medynk el medlidenhet med menneskene. Jf Jes 49:15, 66:13. (Ratzinger, s 96f) Jf det ufødte menneske i mors liv.

Til bibelstudium:

Mt 7:11, Joh 3:27, 1 Joh 1:1.3. Ef 1:3, 17-23. 1 Joh 4:9-11.

Kristus som "Guds bilde": 2 Kor 4:4, Kol 1:15.

821. Hvorfor sier vi «Fader vår» (el vår Far i himmelen)?

VÅR FAR I HIMMELEN FORENER SITT FOLK I KRISTUS JESUS OG VIRKER TROENS BØNN . KRISTEN BØNN ER «SAMMEN MED DE ANDRE-BØNN».

Sal 11:4 – Herren er i sitt hellige tempel, Herrens trone er i himlene. (1 Kong 8:27)

Mt 23:9b – Én er deres Fader, han som er i himmelen (egtl "den himmelske", jf v 22).

1 Tim 6:16 – Han alene har udødelighet og bor i et utilgjengelig lys. Ham har intet menneske sett eller kan se. Ham tilhører ære og evig makt! Amen. **Joh 1:18** - Ingen har noensinne sett Gud. Den enbårne Sønn, som er i Faderens skjød, har åpenbart ham. **Mt 11:27** – Ingen kjenner Sønnen uten Faderen, og ingen kjenner heller Faderen uten Sønnen og den som Sønnen vil åpenbare det for. **23:9** – Én er deres Fader, han som er i himmelen. **Ef 3:14f** – Derfor bøyer jeg mine knær for Fa-deren, han som har gitt navn til alt som kalles far i himmel og på jord.

Påkallelsen "Fader vår" plasserer oss i *Guds skaperverk* - sammen med alle mennesker, og sammen med *Guds bedende kirke* på jorden. Hver for oss trer vi ut av vår egen nød og istemmer vår felles nød.

Vi ber særlig for dem som hører Kristi ord – at det må få inngang, og for dem som må lide fordi de etterfølger apostelordets lære fra ham.

Til bibelstudium: Om etterfølgelsen

Mt 5:10-12, 1 Tess 2:14f, 1 Pet 3:14, 4:12-15 osv.

Anm. Bønn i Jesu navn medvirker i den indretrinitariske lovprisning.

Den Hellige Ånd virker bønnen ved den gudskunnskap som evangeliet gir. I enhet med Faderen og Sønnen, er Ånden virksom ved troens bønn "i Jesu navn", eller "i Gud Faders, Sønnens og Den Hellige Ånds navn" (el I). Som regel følger til slutt en lovprisning (doksologi) til personene i Den Hellige Treénhet. Se nærmere Ef 1.

822. Hva menes med "himmelen"?

HIMMELEN ER IKKE ET STED ELLER ROM LANGT BORTE, MEN GUDS TRONHIMMEL: DET EVIGE, UDØDELIGE LIV, HVOR GUD TRONER I SIN HERLIGHET. DIT KAN INGEN KOMME AV SEG SELV, SELV OM GUDS TRONHIMMEL ER OSS NÆRMERE ENN VI ANER.

Joh 17:24a – Fader, jeg vil at der jeg er, der skal også de som du har gitt meg være med meg, så de ser min herlighet. **Fil 3:20** - Vårt borgerskap er i himlene. Derfra venter vi også vår Frelser og Herre, Jesus Kristus. **1 Kor 1:20** - Han er "visdom fra

Gud, til rettferdiggjørelse og helliggjørelse og gjenløsning”. **Åp 19:20** – Salige er de som er kalt til Lammets bryllupsmåltid.

Hvor Kristus er til stede, er himmelriket nær, virksom med Ord og Sakrament, forvaltet slik han har befalt.

823. Hvor mange bønner er det i Herrens Bønn?

SJU. DE TRE FØRSTE HANDLER OM GUD, DE FIRE SISTE OM MENNESKELIVET UNDER SYNDEFALLET'S KÅR.

Til bibelstudium:

Esek 36:21ff. Jf tekstens disposisjon og bønnene i Herrens bønn.

OM FØRSTE BØNN

HELLIGET VORDE DITT NAVN

Hva er det?

Guds NAVN er vel hellig i seg selv, men vi ber i denne bønn at det også må bli hellig hos oss.

Hvordan skjer det?

Når Guds Ord blir lært rett og rent, og vi også lever hellig etter det som Guds barn. Hjelp oss til det, kjære Far i himmelen! Men den som lærer og levr annerledes enn Guds Ord lærer, han vanhelliger Guds NAVN iblant oss. Bevar oss for det, himmelske Far!

824. Hva er Guds NAVN?

GUD ER DEN HAN ER, OG HAR GITT SEG TIL KJENNE MED DET UNEVNELIGE NAVNET JHWH.

Jes 42:8 – Jeg er Herren, det er mitt navn. Jeg gir ikke noen annen min ære, eller de utskårne bilder min pris. **2 Mos 34:5-7** – Herren gikk forbi (Mose) ansikt og ropte: Herren Herren er en barmhjertig og nådig Gud, langmodig og rik på miskunn og sannhet. Han lar miskunn vare i tusen ledd. Han forlater misgjerning og overtredelser og synd. Men han lar ikke den skyldige være straffet.

Mt 1:21 – Du skal gi ham navnet JESUS (= Gud er frelse). **Joh 17:6, 8** - *Jeg har åpenbaret ditt Navn for de mennesker som du gav meg av verden. /.../ De ord som du gav meg, har jeg gitt dem, og de har tatt imot dem og virkelig kommet til innsikt om at jeg er gått ut fra deg, og de tror at du har sendt meg.* 1 Kor 2:8.

”Abrahams Gud, Isaks Gud og Jakobs Gud” utleverte **NAVNET** i den brennende busken (2 Mos 3:6). Gud gjorde seg tilgjengelig for oss, og oss tilgjengelig for ham. Åpenbaringsordets Gud er ingen taus avgud eller gudsforestilling, men de levendes Gud – den treène Gud, åpenbaringsordets Gud.

825. Hvorfor evner ingen dødelig å hellige Guds Navn?

SVAR: VI ER FØDT UNDER SYNDENS OG DØDENS LOV. MEN GUD HELLIGER OSS MED SITT ORDS SANNHET I KRISTUS JESUS. VED TROEN PÅ KRISTI VELGJERNINGER FOR OSS, ER HAN VÅR HELLIGHET FOR GUD, OG HVA VI ER I HAM, SKAL VI BLI.

Jes 6:3-5 – Hellig, hellig, hellig er Herren, Gud Sebaot, all jorden er full av hans herlighet. /.../ Da sa jeg: "Ve meg! Jeg er fortapt, for jeg er en mann med urene lepper, og jeg bor midt iblant et folk med urene lepper, og mine øyne har sett kongen, Herren, Gud Sebaot" (5:6b, 65:5, jf Åp 4:8). **Lk 5:8b** (Peter) – "Herre, gå bort fra meg, for jeg er et syndig menneske!" **Rom 7:24f** – Jeg arme menneske, hvem skal frelse meg fra dette dødens legeme? Gud skje takk, ved Kristus Jesus, vår Herre!

Esek 20:12 – jeg er Herren, som helliger dem. **Joh 17:17, 19** – Hellige dem i sannheten, ditt Ord er sannhet. /.../ Jeg har helliget meg for dem, for at også de skal være hellige i sannhet. **1 Tess 5:23** – Må fredens Gud selv hellige dere helt igjennom, og må han bevare deres ånd, sjel og legeme helt og holdent uklanderlig ved vår Herres Jesu Kristi komme (3:12f).. **Sal 103:1** – Min sjel, lov Herren! Ja, alt som i meg er, skal love hans hellige Navn.

Indirekte er denne bønn en syndsbekjennelse. Vi ærer ikke Guds navn, slik vi burde.

826. Hvordan helliger Gud sitt Navn på oss?

GUD HELLIGER SITT NAVN PÅ OSS NÅR HAN VERNER OSS MOT FALSK LÆRE OG SYNDENS HERREDØMME.

Jes: 48:10f – Se, jeg renser deg, men ikke som sølv; jeg prøver deg i lidelsens ovn. For min skyld, for min skyld gjør jeg det; for hvorledes skulle jeg kunne la mitt Navn bli vanhelliget? Og min ære gir jeg ikke til noen annen. **Sal 111:9** – Han har sendt sitt folk forløsning og fastsatt sin pakt for evig. Hans Navn er hellig og fryktingytende (jf 72:18-21). **Esek 36:23** (20:14).

5 Mos 4:2 – Dere skal ikke legge noe til ordet jeg byder dere, og ikke trekke noe fra, men dere skal holde Herrens, deres Guds bud, som jeg gir dere. **Jer 23:28** – den som har mitt ord, han må trofast tale mitt ord. **Joh 17:17** – Hellige dem i sannheten, ditt ord er sannhet. **6:29** – Det er Gud som virker at dere tror ham som han har utsendt. (Kol 2:12).

Gud helliger sitt Navn hos dem som tar vare på hans ord (Joh 14:23).

827. Hvordan helliger Gud sitt Navn i oss?

VED TROEN ER VI HELLIGET I KRISTUS SOM GAVE, MEN HER BER VI AT FADEREN MÅ GJØRE OSS LIK KRISTUS, SÅ VI MED HAM TIL EKSEMPEL BEGYNNER Å LIGNE VÅRT TAPTE GUDSBILDE.

Esek 36:27 – Min Ånd vil jeg gi inneni dere, og jeg vil gjøre at dere følger mine bud og holder mine lover og gjør etter dem. **Ef 3:14f, 4:1** – Derfor bøyer jeg mine knær for Faderen /.../ Jeg ber om at han etter sin herlighets rikdom, ved sin Ånd må gi dere å styrkes med kraft i det indre menneske, at Kristus må bo ved troen i deres hjerter. /.../

Jeg formaner dere altså /.../ å leve verdig det kall dere har fått. **2 Tess 1:11f** – at vår Gud /.../ fullbyrder med kraft hver god vilje og hver god gjerning i tro, så vår Herres Jesu navn blir herliggjort i dere, og dere i ham, ved vår Guds og Herres Jesu Kristi nåde. **Fil 1:6** – han som har begynt en god gjerning i dere, skal fullføre den inntil Kristi Jesu dag. **1 Pet 3:15** – hellige Kristus som Herre i deres hjerter! **Mt 5:16**, 1 Kor 10:31.

Den gjerning som Kristus har begynt ved troen, den vil han fullføre, Guds Navn til ære og pris. Med Kristus til gave har vi frimodighet på Dommens dag.

Til bibelstudium: Gud helliger sitt Navn

Vi ble skapt i Guds bilde, Jak 3:9.

Guds Sønn i Jesu skikkelse er Guds bilde, 2 Kor 4:4, Kol 1:15, Heb 1:3.

Mennesket - skapt i Guds bilde, mistet gudsbildet i syndefallet. Men Gud vil forme oss etter Guds Sønnens bilde, Rom 8:29. 1 Kor 11:7, 15:49, 2 Kor 3:18, Ef 4:24, Kol 3:10.

Her er en rekkefølge i sak:

Først helliger Gud sitt Navn ved å tilregne troen «Den Hellige og Rettferdige», Jesus Kristus. Det gjør han av nåde, for sitt Navns skyld. De hellige er helliget.

Esek 36:22f. Apg 3:14, 20:32, 26:18. 1 Kor 1:2, 6:11. Ef 5:26, Heb 13:12, 1 Pet 3:14 osv.

Deretter virker han *den nye lydighet*. Med Kristus som *gave* er han virksom med sin Ånd i de troendes liv. Med Kristus til *eksempel* øver de troen i gjerninger som har Guds Ord og bud for seg. I kamp med arvesyndens motstand, skaper han det nye menneske. De hellige blir helliget.

Rom 6:6-14, 18f, 22, 10:4. Gal 5:22-24. 1 Pet 1:2, 15f, 2:9. Lk 1:75. Ef 3:14ff, 4:24. 1 Tess 4:3, 7, 5:23. 2 Tess 2:13ff. 2 Tim 2:21, Tit 3:8.

828. Hvordan blir Guds Navn vanhelliget?

GUDS NAVN BLIR VANHELLIGET MED LÆRE OG LIV I STRID MED GUDS ORD OG BUD.

1 Tim 4:7 – Vis fra deg uåndelige og kjerring-aktige myter! Øv deg selv i guds frykt!
6:20 – ta vare på det som er blitt deg betrodd, og vend deg bort fra det uåndelige, tomme snakk og innvendingene fra det som med urette kalles "innsikt" (gnosis). **2 Pet 2:1f** – Endog falske profeter opptrådte i folket, liksom det også blant dere skal komme falske lærere, som skal føre inn fordervelige villfarelser, fornekte den Herre som har kjøpt dem, og dra over seg selv en brå undergang. Mange skal følge dem etter i deres løsaktighet, og ved dem skal sannhetens vei bli gjenstand for spott.

Guds Navn blir ofte vanhelliget med tilslørende talemåter om «mitt syn», «kirkenes syn», osv. Slik unngår man apostelordets læreutsagn fra Bibelens Herre.

Eksempler: Prestene forkastet Guds Navn med lærdommer i strid med Guds ord, Mal 1:6-8, 2:7f. – Guds fiender viste til Davids synder og spottet Navnet, 2 Sam 12:7-14.

Til bibelstudium:

Lære i åpenbar strid med Guds Ord: Mt 15:9, Rom 2:23f, Rom 16:17-20, Apg 20:29f osv. *Livet* i åpenbar strid med Guds Ord: Gal 5:19-21, 2 Tim 3:1-9 osv.

Fra bekjennesskriftene:

SK, Fadervår, 41-43.

Den sanne lære helliger Guds navn i lære og liv – den falske vanhelliger Navnt, samme De ti bud, 64 (jf 70), Fadervår 39-42, 47f.

Guds fiende tåler ikke at løgn og spott blir avslørt, SK Fadervår 62.

OM ANDRE BØNN

KOMME DITT RIKE

Hva er det

Guds rike kommer vel av seg selv uten vår bønn, men vi ber i denne bønn at det også må komme til oss.

Hvordan skjer det?

Når den himmelske Far gir oss sin Hellige Ånd, så vi ved hans nåde tror hans hellige Ord og lever et gudfryktig liv her i tiden og siden i evigheten.

829. Hva menes her med "Guds rike"?

«GUDS RIKE» OMFATTER NÅDERIKET PÅ DENNE JORD OG HERLIGHETSRIKET I DEN KOMMENDE VERDEN.

Mt 4:17 – Omvend dere, for Guds rike er kommet nær! **Lk 17:20b-21** – (Jesus:) Guds rike kommer ikke slik at dere kan se det. Man skal heller ikke kunne si: "Se her!" eller "se der!" For se, Guds rike er midt blant dere (i Jesu skikkelse). **Joh 18:36f** – Jesus svarte: "Mitt rike er ikke av denne verden. /.../ Jeg er konge. Dertil er jeg født og kommet i verden, at jeg skal vitne for sannheten. Hver den som er av sannheten, hører min røst." (Sannhet, en virkelighet å stole på.)

2 Tim 4:18 – Herren skal fri meg fra all ond gjerning og frelse meg inn i sitt himmelske rike. **Kol 3:3f** – Dere er jo død, og deres liv er skjult med Kristus i Gud. Når Kristus, deres liv, åpenbares, da skal også dere åpenbares med ham i herlighet. **Rom 14:17** – Guds rike er ikke mat og drikke, men rettferdighet og fred og glede i Den Hellige Ånd.

Når Guds nådemidler blir forvaltet i samsvar med Herrens bud, er Guds *nåderike* er hos oss med de evige goder,.

I Guds *herlighetsrike* skal de salige se Gud åsyn til åsyn, og lik Guds engler leve i en uutsigelig hvile, glede og fred. Og frelst fra denne verdens jammer, skal de sammen med Guds gode engleskarer takke, love og prise Gud til evig tid.

830. Hvorfor kommer Guds rike av seg selv?

GUDS RIKE KOMMER AV SEG SELV FORDI GUD ER GOD.

RIKET KOMMER MED EVANGELIET, NÅR MENNESKER VENDER OM FRA SINE SYNDER, TROR SYNDENES FORLATELSE FOR KRISTI LIDELSE OG DØDS SKYLD, OG MED KRISTUS TIL GAVE LEVER MED HAM TIL EKSEMPEL I GODE GJERNINGER.

Lk 12:32 - Frykt ikke, du lille hjord, for det har behaget deres Fader å gi dere riket! **Mt 5:1** – Salige er de fattige i ånden, for himlenes rike tilhører dem. **Mt 18:3, 11** – Uten at dere omvender dere og blir som små barn, kommer dere ingenlunde inn himlenes rike. /.../ Menneskesønnen er kommet for å frelse det som var fortapt.

Ef 1:5-7 – Han har i kjærlighet forutbestemt oss til barnerett hos seg ved Kristus Jesus, i følge sin viljes beslutning, for at hans herlige nåde skulle prises, som han har benådet oss med i Den Elskede. I ham har vi gjenløsningen ved hans blod, syndenes forlatelse, i følge hans nådes rikdom. **Rom 11:5f** – Således fins det også i denne tid en rest, ifølge utvelgelsen av nåde. Men er det av nåde, er det ikke lenger av gjerninger, for ellers blir ikke nåden lenger nåde.

Guds *nåderike* kommer med Kristi ord (Rom 10:16). Det kommer uten hensyn til våre lengsler og behov, og uten noen anstrengelse eller verdighet fra vår side.

831. Hvordan kommer Guds rike til oss?

GUDS RIKE KOMMER MED EVANGELIET OG SAKRAMENTENE SOM HØRES OG SES. I DISSE MIDLER HAR VI VÅRT PARADIS ALLEREDE.

Mt 9:37f – Høsten er stor, men arbeiderne få. Be derfor høstens Herre at han må sende arbeidere til sin høst! **Joh 5:25** – de som hører, skal leve! **10:4b** – sauene følger ham, for de kjenner jo igjen hans røst. **Rom 5:5** – Guds kjærlighet er utgytt i våre hjerter ved Den Hellige Ånd som er gitt oss. **9:16** – Altså beror det ikke på den som vil eller anstrenger seg, men på Gud som gjør miskunn.

Mt 10:7, 40 – Dere (de tolv) skal gå og forkynne og si: Himmelriket er nær. /.../ Den som tar imot dere, tar imot meg, og den som tar imot meg, tar imot ham som har sendt meg. **Joh 20:23** – De som dere forlater syndene, er forlatt, og de dere binder i syndene, er bundet i dem. **1 Kor 4:1** – Det skal man tenke om oss, at vi er Kristi tjenere og forvaltere av Guds hemmeligheter.

Veien til herlighetsriket begynner *her* - i Guds nåderike, ved å ta vare på hans ord så lenge det heter ”i dag”, Heb 4:7. Jf Sal 95:8, Joh 9:4, 2 Kor 6:2, Åp 14:4.

832. Hvorfor må vi stadig på nytt be Kristus råde med sitt Ord i våre liv?

VED TROEN HAR VI KRISTUS OG MANGLER INGENTING.

1 Kong 3:9 (Salomo) – Så gi da gi da din tjener et lydhørt hjerte, så jeg kan styre ditt folk og skille mellom godt og ondt. **Joh 8:31f** – Dersom dere blir i mitt ord, da er dere i sannhet mine disipler og dere skal forstå sannheten, og sannheten skal frigjøre dere. **1 Joh 5:20** – Guds Sønn er kommet og har gitt oss forstand, så vi kjenner den Sanne, og vi er i den Sanne, i hans Sønn Jesus Kristus. Han er den sanne Gud og evig liv (Joh 17:3). 2 Kor 5:15, Rom 6:10f.

Gal 2:20 – Det er ikke lenger jeg som lever, men Kristus lever i meg. Det liv som jeg nå lever i kjødet, lever jeg i tro på Guds Sønn, som har elsket meg og gitt seg selv for

meg. **Kol 1:9f** – be om at dere skal bli fylt med kunnskap om hans vilje, med all slags visdom og åndelig forstand, så dere vandrer Herren verdig, ham til behag, bærer frukt i all god gjerninger og vokser i gudskunnskap. **3:3f** – Dere er jo død, og deres liv er skjult med Kristus i Gud. Når Kristus, deres liv, åpenbares, da skal også dere åpenbares med ham i herlighet. Ef 4:22-24.

833. Hvorfor må vi stadig på nytt å be «komme ditt rike»?

SVAR: VI KAN IKKE KOMME TIL GUD AV EGEN FORNUFT ELLER KRAFT.

Sal 22:29ff – Riket hører Herren til /.../ Etter-kommerne skal tjene ham /.../ Til nye ættledd skal de kunngjøre hans rettferdighet, for han grep inn til frelse. **Mt 28:18f** – Meg er gitt all makt i himmel og på jord. Gå derfor ut og gjør alle folk til disipler.... **Ef 4:5** – Én Herre, én tro, én dåp, én Gud og alles Fader.

Mk 9:24 – Jeg tror, hjelp min vantro! **1 Kor 1:27b** – det svake i verden har Gud utvalgt seg, for at han skulle la det sterke bli til skamme. **Mt 11:28** – Kom til meg, alle dere som strever og har tungt å bære, så skal jeg gi dere hvile. (Lk 12:32) **2 Pet 3:17f** – pass på at dere ikke blir revet med av de tøylesses villfarelse og mister fotfestet. I stedet skal dere vokse i vår Herres og Frelsers Jesu Kristi nåde og kunnskap. Ham tilhører æren...

Til bibelstudium: Allerede – ennå ikke.

Kristus kommer *allerede* hvor evangeliet og sakramentene blir forvaltet, slik han har befalt. Der er den Oppstandne til stede, virksom i den forsamlede menighet. Vi *hører* hans ord i lesningene og utleggelsen, og vi *ser* evangeliet i sakramentets skikkelser. Ved disse midler gir han syndenes forlatelse, liv og salighet allerede, 1 Joh 5:13, jf 3:15.

Kristus er Guds rike i egen person, "full av nåde og sannhet", Joh 1:14. Under hans herredømme, lever kirkens lemmer det nye livet som foregriper den kommende verden. «Den som har Sønnen, har livet /.../ dere har evig liv, dere som tror på Guds Sønnens navn», 1 Joh 5:12f, jf 3:15. Ved troen lever de "skjult med Kristus i Gud", og hva de er i ham, skal åpenbares ved Kristi komme i herlighet, Kol 3:3f.

Håpet er *ennå ikke* oppfylt. Løftene om Rikets *fullendelse* hører sammen med skaperverkets gjenløsning, når Kristus kommer med den nye jord hvor rettferdighet bor.

Dette håp deler vi med de troende *i den gamle pakt*: Sal 2:6ff, 110:1ff, Jes 11:4-9, 65:17ff, Esek 34:23ff, 36:25ff, Dan 7:14, Am 9:13-15.

Vårt håp i *den nye pakt* gjenspeiler Sønnens fornedrelse og opphøyelse: Faderens enbårne Sønn kom til oss fra Faderens bolig, Joh 1:2, 18, 3:13, 17:5. Han trådte frem i Jesu tjenerskikkelse, Joh 1:14, 3:13, 13:7f. Fil 2:6-8.

Etter fullført oppdrag ble Sønnen oppreist fra de døde og opptatt med legeme og sjel til Faderens *tronhimmel*, Joh 17:5, 11, Apg 1:11, Fil 2:9-11. Nå lar Kristus seg finne hvor kristne samles om evangeliet og sakramentene. Der er han virksom og åpenbarer ved evangeliet sin hellighet og rettferdighet uten lovgjærninger, til frelse for hver den som tror (Rom 1:16f).

På underfullt vis bevarer og helliger han sin kirkebrud på jorden inntil Dommens dag, Ef 5:24-27. Troen har i ham syndenes forlatelse og evig liv hos Gud. Lk 10:16, Joh 11:25, 17:3, 1 Joh 1:1-5.

Fra bekjennesskriftene:

Guds rike (el Kristi rike) er *ikke et jordisk rike* hvor Kristus skal herske etter å ha slått ned de ugudelige alle steder, CA 17:5. (Jf Muhammeds Allah.)

Guds rike består ikke i den ytre overholdelse av visse seremonier, klær og lignende leketøy, Apol 7/8:13, 27:27. Riket kommer *med Ordet og sakramentene*, samme 9:2, åpenbart eller skjult under korset, 7/8:18, Tr 32.

Riket kommer åpenbart i evighet, når Kristus kommer i synlig herlighet, SK Fadervår 53.

Kristus ga apostlene kun *åndelig* (geistlig) makt – nøklemakten, med befalingen å lære evangeliet, forlate deres synder som blir omvendt, forvalte sakramentene, og å irettesette og utestenge dem som ikke vil omvende seg. Derfor må Kristi rike holdes atskilt fra denne verdens riker, Tr 31, Apol 12:176, jf CA 28:21.

Kirken i egentlig mening er de personer som har sann kunnskap og bekjenner sannheten og troen. Derfor kan det ikke sies om gudløse og falske forkynnere at de er Kristi undersåtter og tilhører kirken. Apol 7/8:11, 18, 22.

Kristi rike (regimente) består i hjertets gudskunnskap, i guds frykt og tro, i en begynnende evig rettferdighet og i evig liv, Apol 16:2.

Riket er en evig, uvurderlig skatt, SK Fadervår 55. Der rår Kristus over oss som en rettferdighetens, livets og frelsens konge – mot synd, død og en ond samvittighet. Derfor har han gitt kirken sin Hellige Ånd, for at han skulle tilby oss dette med sitt hellige Ord, og med sin kraft opplyse og styrke oss i troen. Samme 51.

Rikets nærvær består i hjertets rettferdighet og Den Hellige Ånd til gave, Apol 7/8:13 (e sv overs), 27:27. Kristi rike er alltid *det som han levendegjør med sin Ånd*, enten det skjer åpenbart eller skjult under korset, samme 18.

Sammen med *levendegjørelsen* hører Åndens *dødelse* av den onde lyst i hjertet. Derfor er den kristnes liv *en daglig dåp, lik en vandring som startet en gang og siden fortsetter*. SK Dåpen 65.

Den daglige dåp (eller omvendelse) er troens lydighet i gjerninger som har Guds ord og befaling for seg. Gud vil vi skal gjøre gjerningene for å øve troen, bekjenne og takke. Kristus setter de helliges bekjennelse opp mot djevelens herrevelde og viser sin makt i vår svakhet. Apol 4:189f.

OM TREDJE BØNN

SKJE DIN VILJE SOM I HIMMELEN SÅ OG PÅ JORDEN.

Hva er det?

Guds gode og nådige vilje skjer vel uten vår bønn, men vi ber i denne bønn at den også må skje hos oss.

Når skjer det?

Når Gud bryter og hindrer alle onde planer og all ond vilje som ikke vil la oss hellige Guds Navn og ikke vil la hans Rike komme, slik som det er djevelens, verdens og vår onde meneskenatur vilje, men styrker oss og bevarer oss fast i sitt Ord og i troen helt til vår siste stund. Dette er hans gode og nådige vilje.

834. Hva er Guds nådige, gode vilje?

GUDS GODE, NÅDIGE VILJE ER HVA GUD VIL VI SKAL TRO, GJØRE OG LIDE IFØLGE HANS ORD.

Joh 2:5 – Hans mor sa til tjenerne: "Hva han enn sier til dere, så skal dere gjøre det!"
6:37b, 40, 44 – den som kommer til meg, skal slettes ikke støtes ut. /.../ Dette er min Faders vilje, at hver den som ser Søn-nen og tror på ham, skal ha evig liv, og jeg skal oppvekke ham på den ytterste dag. /.../ Ingen kan komme til meg, om ikke Faderen, som har sendt meg, drar ham.

Fil 2:13 – Det er nemlig Gud som virker i dere både å ville og å virke, slik det behager ham. **1 Tess 4:3** – Dette er Guds vilje, deres helliggjørelse. **Lk 9:23** – Om noen vil etterfølge meg, må han fornekte seg selv og hver dag ta sitt kors på seg og følge meg. **Gal 5:24f** – De som hører Kristus Jesus til, har korsfestet kjødet med dets lidenskaper og lyster. Dersom vi lever i Ånden, da la oss også vandre i Ånden! (Rom 7:15, 23)
1 Joh 2:17 – Verden med sitt begjær forgår, men den som gjør Guds vilje forblir i evighet. 1 Pet 2:11, 16.

Guds *lov* lærer særlig to ting: (1) Å leve hellig og ustraffelig for Gud i tanker, ord og gjerninger, og (2) å lide og dø for syndens skyld.

Guds *evangelium* lærer at Kristus har oppfylt loven i alles sted. Hva Gud krever i sin lov, gir han av nåde for Kristi skyld, til frelse for hver den som tror.

Et troende menneske består derfor av *to deler*: Det gamle syndemennesket og det nye mennesket. De ligger i stadig strid med hverandre. Ved troen virker Den Hellige Ånd kjærlighet til Gud og vår neste i gjerninger som har Guds ord og befaling for seg. Samtidig gjør arvesynden motstand inntil døden og gjør fornyelsen ufullendt i dette liv.

Liksom under en himmelhvelving er de troendes mangler skjult under Guds tilgivende nåde (Rom (Rom 8:1). Frifunnet av nåde, gjør de gode gjerninger, enhver i sitt kall, og venter Kristus som Frelser på Dommens dag.

Eksempler:

Den spedalskes bønn, Mt 8:2f. - Kristi bønnekamp, Mt 26:36-46.

Til bibelstudium:

Job 2:6, 42:1-8, Dan 3:17. Rom 6, 8:1, 4, 12, 13:14, Gal 5:13-23, jf 2:19f.

Anm. Skjult under korset. Det kalles «*korsteologi*» når man stikk i strid med egne erfaringer øver troen på Guds nåde for Kristi skyld,. «Min nåde er deg nok, for kraften fullendes i skrøpeligheit», 2 Kor 12:9.

Gud og menneske er forent i Sønnens person, men skjult i Jesu ringe skikkelse. Unntaksvis åpenbarte han sin Guddom i undergjerninger, når hans oppdrag var tjent med det.

Skjult er også de troendes samfunn med den treéne Gud, men *åpenbart i Guds ord*. Rom 8:1, 24f. 2 Kor 4:18, 5:7, 1 Kor 13:12. Kol 3:3, Heb 11:1, 1 Pet 1:8.

Når Gud fører oss gjennom kors og trengsel for sitt rike, skal vi søke ham *i evangeliets løfter*. Gud bevarer oss *der* – i evangeliet om "Jesus Kristus og ham korsfestet", 1 Kor 2:2. Vårt kors er Kristi kors som har overvunnet alt, Åp 5:9ff. Dette har Gud stadfestet da han reiste Kristus opp fra de døde.

835. Hvordan skjer Guds vilje i himmelen?

GUDS ENGLSKARER OG DEN TRIUMFERENDE KIRKE PRISER GUD OG TJENER HAM.

Sal 103:20 – Lov Herren, dere hans engler, dere sterke helter, dere som gjør det han sier, og lyder hans røst. (Dan 7:10b) **Heb 1:14** – Er de ikke alle sammen tjenende ånder, utsendt til tjeneste for deres skyld som skal arve frelsen?

Åp 7:13-15 – Disse som er kledd i de vite, fotside klær /.../ Disse er de som er kommet fra den store trengsel og som har vasket sine klær og gjort dem hvite i Lammets blod. Derfor er de for Guds trone og tjener ham dag og natt i hans tempel..."

836. Hvilke fiendemakter kjemper imot Guds vilje på jorden?

SVAR: DJEVELEN, VERDEN OG VÅRT EGET ONDE KJØD.

Åp 12:9 – Den store drage, den gamle slange, som heter djevel og satan, ble kastet ut, han som forfører hele verden, han ble kastet ut til jorden, og hans engler ble kastet ut med ham. (Jak 1:14) **Mt 18:7** – Ve verden for forførelsenes skyld! **Rom 7:18** – i mitt kjød, bor det ikke noe godt. Viljen å gjøre det gode har jeg, men ikke evnen til å utføre det.

837. Hvordan forsøker djevelen å hindre Guds vilje på jorden?

DJEVELEN LOKKER OSS TIL Å TVILE PÅ GUDS ORD OG BINDE OSS TIL SIN ONDE LYST OG VILJE.

2 Kor 11:3 – Jeg er redd for at liksom slangen dåret Eva med sin list, så skal også deres sinn bli fordervet og vendt bort fra den oppriktige troskap mot Kristus. **1 Pet 5:8** – Vær edrue! Våk! Deres motstander djevelen går omkring som en brølende løve og søker etter hvem han kan oppsluke. (1 Tess 2:17f)

2 Kor 4:4 – Denne tidsalders gud har forblindet de vantros sinn, så de ikke ser lyset fra Kristi herlighets evangelium – han som er Guds avbilde. **1 Joh 3:8** – Den som gjør synd, er av djevelen, for djevelen har syndet fra begynnelsen.

Gudsfornektende idéer, religiøs spekulasjon og alskens overtro kommer og går. De forfører med skjønnmalende ord og bekrefter oss i våre lengsler og behov, Frafallet begynner med tvilens tanker, fortsetter med menneskefrykt og likegyldighet, og til slutt med åpenlys fornektelse.

Eksempler: Djevelen lokket *Adam og Eva* til å tvile på Guds ord og følge djevelens onde plan og vilje med Guds skaperverk, 1 Mos 3:1-6.

Djevelen fristet *Jesus* til synd for dermed å frafalle sin frelsergjerning, Mt 4:1-11.

Peters menneskefrykt drev ham til Kristus-fornektelse, Lk 22:55-61.

Asafs problem da han så det gikk de ugudelige vel, Sal 73.

Anm. Den sekulær-liberale psevdoreligjon. Dens *credo* er overtroen på menneskets evner, dens *basis* gudsfornektelsen, dens *drivkraft* hovmod, og dens *maske* tilslørende ordbruk i generelle vendinger. Man bruker gjerne ord som frihet, likhet, likestilling, grunnverdier, selvrealisering, solidaritet, kjærlighet, toleranse, raushet, osv. Men hva snakker man om?

Under skinn av nøytralitet tilber talsmenn for myndigheter, institusjoner, og organisasjoner selvets gud. Denne sataniske åndsmakt avskyr bekjennelsen til apostelordets lære fra åpenbaringsordets Gud og kirkens Herre. Åpenbare vitnesbyrd er undervisningsplaner, lærebøker og gudstjenestelige ordninger begrunnet i overtroen på mennesket «selv» i troens saker.

838. Hva menes her med "verden"?

MED «VERDEN» SIKTES HER TIL MENNESKENE UTEN Å KJENNE GUD I HANS SELVHENGIVENDE KJÆRLIGHET OG UVITENDE OM SYNDENS NØD, LEVER DE UNDER GUDS FIENDEMAKTERS HERREDØMME, BUNDET TIL DØDEN I SINE SYNDER. (Joh 3:16)

Mt 18:7 – Ve verden for forførelsenes skyld! **13:22b** – verdens bekymring og rikdommens bedrageri kveler ordet, og det blir uten frukt. **Joh 15:18-20** – Om verden hater dere, da skal dere vite at den har hatet meg før dere. Om dere var av verden, skulle verden elske sitt eget. Men fordi dere ikke er av verden, men jeg har utvalgt dere fra verden, så hater verden dere. /.../ En tjener er ikke større enn sin herre. **1 Kor 3:19** – Denne verdens visdom er dårskap for Gud. **2 Kor 7:10b** – Verdens sorg virker død.

2 Pet 1:4 – (Gud) har også skjenket oss de dyrebare og meget store løfter, for at dere ved dem skal få samfunn med guddommelig natur, når dere flyr bort fra det fordervelige begjær i verden. **1 Joh 2:17** – Verden med sitt begjær forgår, men den som gjør Guds vilje, forblir i evighet.

Eksempel: *Demas* elsket den gudfiendtlige verden, 2 Tim 4:10a.

Til bibelstudium. «Verden»

Ordet "verden" er i Bibelen brukt om den gudfiendtlige verden og skaperverket.

(1) Den *gudfiendtlige* verden. 1 Mos 6:5-12, Joh 3:16, 1 Joh 5:19(-21).

Den avviser ikke Gud fordi han straffer synden, men fordi Guds selvhengivende kjærlighet viser hva kjærlighet er. Joh 1:10f, 8:23, 15:18f, 17:25f, 1 Kor 2:7f. Jf Kol 1:15-18, Heb 1:1-3.

Kristne er i verden, men ikke av verden, Joh 17:6, 11, 14-16. De lever under Kristi herredømme og tjener ham i hans evige rettferdighet og hellighet. 1 Joh 2:15f, Joh 18:36, Rom 6:23.

(2) *Guds skaperverk*: Sal 24:1, 115:15, Jes 44:24, Jer 10:16. Mt 11:25, Lk 10:21.

839. Hva menes med "vårt eget kjød"?

MED «KJØD» SIKTES HER TIL ARVESYNDEN I VÅRT INNERSTE. DEN VIL OSS ALT ONDT, NÅ OG I EVIGHET.

Joh 2:25b (Jesus) – visste av seg selv hva som er i mennesket (jf Mt 9:4, 10:16f, 23:28). **Mt 15:19** - Fra hjertet utgår onde tanker, mord, hor, utukt, tyveri, falske vitnesbyrd, bespottelser. **Rom 7:18** – Jeg vet at i meg, det vil si i mitt kjød, bor det ikke noe godt. Viljen til å gjøre det gode har jeg, men ikke evnen til å utføre det. **Rom 6:23** – Syndens lønn er døden, men Guds nådegave er evig liv i Kristus Jesus, vår Herre. **Kol 2:18** – La ingen ta seierskransen fra dere, om noen prøver på det ved å fremstå som ydmyk og dyrke engler, idet han hengir seg til syner. En slik en er oppblåst av sitt kjødelige sinn.

840. Hvordan gjør arvesynden motstand mot Guds vilje i våre liv?

ARVESYNDEN KJEMPER IMOT DEN HELLIGE ÅND MED ULYST, FORAKT OG HAT MOT GUDS ORD, OG MED LYST TIL OVERTREDELSER.

Rom 7:19, 25b – Det gode som jeg vil, det gjør jeg ikke, men det onde som jeg ikke vil, det gjør jeg. /.../ Altså tjener jeg selv Guds lov med mitt sinn, men syndens lov med mitt kjød. **8:7** – Kjødets sans er fiendskap mot Gud, fordi det ikke bøyer seg under Guds lov og kan heller ikke gjøre det. **Gal 5:17, 19-21** – Kjødets gjerninger er kjent: De er utukt, urenhet, løsaktighet, avgudsdyrkelse, stoffmisbruk, uvennskap, kiv, misunnelse, vredesutbrudd, trette, uenighet, villfarelser, vrangvilje, fylleri, fråtseri og lignende. Jeg sier dere på forhånd hva jeg før har sagt: De som gjør seg skyldig i slikt, skal ikke arve Guds rike.

Til bibelstudium: Forakt for Guds ord:

Jer 6:10-21. Jf Apg 7:51, 1 Tess 5:3, Mt 23:37.

841. Hvordan kan Guds gode vilje skje hos oss?

GUDS GODE VILJE SKJER HOS OSS NÅR GUD BRYTER OG HINDRER HVER ONDSINNET PLAN FRA DJEVELEN, VERDEN OG VÅRT EGET KJØD.

Sal 17:14 – Reis deg, Herre! Gå mot fienden og tving ham i kne. Fri meg fra den gudløse med ditt sverd (jf Heb 4:12). **1 Joh 3:8** - Derfor ble Guds Sønn åpenbaret, for å gjøre ende på djevelens gjerninger. **Joh 16:33b** – Jeg har overvunnet verden. **Rom 6:6** – Vi vet at vårt gamle menneske er korsfestet med ham, for at syndelegemet skal tilintetgjøres, så vi ikke lenger er trelles for synden.

842. Hvordan vinner vi seier i denne strid?

GUD SKJE LOV OG TAKK, SOM LAR OSS VINNE SEIER VED KRISTUS JESUS, VÅR HERRE (ROM 7:25).

1 Joh 5:4f – Dette er den seier som har seiret over verden, vår tro. **2 Pet 2:20** – om noen *ved kunnskap om vår Herre og Frelser* Kristus Jesus har unnflydd verdens urenheter... **Gal 6:14** – jeg vil aldri rose meg av noe annet enn av vår Herres Jesu Kristi kors. Ved det er verden blitt korsfestet for meg, og jeg for verden. **1 Pet 5:10** – Etter at dere har lidd en liten tid, skal all nådes Gud, som har kalt dere til sin evige herlighet i Kristus Jesus, dyktiggjøre, stadfeste, styrke og grunnfeste dere. **1:5** – Med Guds kraft blir dere ved troen bevart til den frelse som er ferdig til å bli åpenbaret i den siste tid.

2 Kor 2:10 – La oss takke Gud, som alltid lar oss vinne seier i Kristus, og på hvert sted åpenbare duften av sin kunnskap ved oss. **Ef 3:14b, 16** – Derfor bøyer jeg mine knær for vår Herres Jesu Kristi Fader, /.../ at han etter sin herlighets rikdom må lære dere å bli kraftig styrket i det indre mennesket ved sin Ånd.

Gud har i dåpen til Jesu død gitt den enkelte del i sitt frelsesverk, og gitt løfte om salighet til hver den som tror Mk 16:16. Med Kristus til gave, er Gud oss nådig og lar oss overvinne alt.

Eksempler: Mose bønn mot Korah, Datan og Abiram, 4 Mos 16:1-33.

- *Davids bønn mot Akitofel*, 2 Sam 15:31.

- *Jesu bønn mot verdens onde planer*: Joh 17:9a, 15b. 1 Kor 5:9ff, 2 Tess 3:3.

Fra bekjennelsesskriftene.

Den gudfiendtlige verden kjenner ikke Guds vesen, vilje og gjerninger, SK Troen 63. Den tror ikke på Guds løfter og venter ikke hjelp fra ham, samme De ti bud 42, og bekjenner ikke Gud som Herre og Skaper, samme Troen 21.

Verden er full av avgudsdyrkelse, samme De ti bud 17.

Med bespottelig og ugudelige meninger har djevelen fanget dem som er vise og rettferdige i verdens øyne, Apol 4:49.

Verden er full av sekter og falske lærere, slike som bruker Guds hellige Navn til kappe og garanti for sin djevlære, SK Fadervår 47.

Verden fordømmer gudfryktige predikanter og sanne kristne som vranglærere og frafalne, ja, som opprørere og desperate forbrytere. Guds Ord blir spottet og utskjelt for løgn, forvrengt og vrangtolket. SK De ti bud 262.

Gjerningslæren stikker dypt, Apol 4:206, 212.

Verden forstår seg ikke på de gode gjerninger som tungen er satt til å gjøre, SK De ti bud 290. Guds bud krever dagligdagse dyder og gjerninger, som den ene kan gjør mot den andre, men slike gjerninger har ingen glans i verdens øyne, samme 313.

Verden misbruker Guds gaver i stolthet, gjerrighet, kjødets lyst og tomme fornøyer, SK Troen 21. Den anser ikke det gale for galt i forretningssaker, samme De ti bud, 304. Verden er en stor stall full av store tyver, samme 228.

Verden frister og gjør oss ondt med hat og misunnelse, fiendskap, vold og urett, utroskap, hevngjerrighet, forbannelser, utskjelling, baktalelse, overmot – og dertil med lyst til luksus, ære, ros og makt. SK Fadervår 103 (sjette bønn).

Kjødet på verdens ting og mennesker, endog mot Guds vilje, Apol 4:170.

Alternativet til falsk åndelighet er en levemåte som har Guds bud for seg, CA 26:57-59.

BØNN UNDER DET HELLIGE KORS:

Allmektige, trofaste Gud,
I ditt ord ser jeg
Min syndelønn i Jesu skikkelse,
Skjult i din avmakt på Jesu kors.
Lær meg av din lidelse og død
å ta meg selv på alvor.
Herre, miskunne deg.

I ditt ord ser jeg
Din kjærlighet større enn din nidkjærhet,
Naglet til korset for alles skyld.
Lær meg din visdom å kjenne,
Så jeg tar deg på alvor og lever
oppreist fra døden i mine synder,
kledd i din evige rettferdighet,
gitt også meg i min dåp.

OM FJERDE BØNN

Bønnens bakgrunn er livet under syndefallets kår. Her gjør vi slike erfaringer som er uforståelige og skremmende, når Gud er skjult og taus.

Den *skjulte* Gud svarer ikke med begripelige forklaringer. Den *åpenbarte* Gud vil at vi skal søke ham i hans selvhengivende kjærlighet – i Jesu, Guds Sønns lidelse, død og oppstandelse. Da følger *den rette prioritering* i kontrast til all søken etter forgjengelig lykke. Mt 6:33 - *søk først Guds rike og hans rettferdighet, så skal også alt det andre gis dere.*

Eksempel: Paulus og Barnabas ble forfulgt i Lystra, Apg 14:8-23. Paulus ble steinet, og disiplene trodde han var død. Under neste besøk formante begge to Lystramenigheten til å bli i troen, og sa "vi må gå inn i Guds rike gjennom mange trengsler", v 22 (se nærmere, v 15-17).

Ingen kan av seg selv kjenne den gode Skaperen og vite seg elsket av ham (Joh 17:3). Kristen forsynstro er ingen logisk konklusjon, men *troens svar på Det første bud*, med takksigelse for hva Gud er og gjør. Først må vi lære Gud å kjenne som verdens gjennløser i Jesus Kristus. Da lærer vi den gode Skaperen å kjenne som vår livgiver fra dag til dag, og i døden. Vi takker ham for hva han er og gjør. Jf takksigelse for maten! Sml forklaringene til Første bud og Første trosartikkel.)

GI OSS I DAG VÅRT DAGLIGE BRØD

Hva er det?

Gud gir vel daglig brød endog til alle onde mennesker, også uten vår bønn, men vi ber i denne bønn at han vil la oss fatte at det er en gave fra ham og ta imot vårt daglige brød med takk.

Hva menes da med daglig brød?

Alt det vi trenger til legemets opphold, slikt som mat, drikke, klær, sko, hus, hjem, åker, fe, penger, gods, en god ektefelle, gode barn, gode ansatte, gode overordnede som en kan stole på, gode styresmakter, godt vær, fred, helse, gode seder, godt navn og rykte, gode venner, trofaste naboer og mer slikt.

843. Hva menes med "brød"?

MED «BRØD» SIKTES TIL DET VI MENNSKER TRENGER FOR Å LEVE.

2 Kor 4:17f – Den bekymring som vi har for tiden, er lett, og innebærer en tungtveiende evig herlighet i overflod for oss, som ikke har vårt blikk rettet mot de synlige ting, men på de usynlige. De synlige er tidsbegrenset, de usynlige er evige. **9:10** – Han som gir såkorn til den som sår, og brød til mat, skal også gi dere såkorn og la det bli mangfoldig, og han skal la fruktene av deres rettferdighet øke. **1 Tim 6:6-8, 10** – Guds frykt i forening med nøysomhet er en stor vinning. Vi har ikke ført med oss noe til verden og kan heller ikke føre noe ut. Om vi har mat og klær, skal vi være tilfreds med det. /.../ Kjærlighet til penger er roten til alt ondt. Når noen har strevd deretter, har de fart vill fra troen og voldt seg selv mange plager.

Ingen går klar av denne verdens sorger og bekymringer. Likevel er bevisene på Guds forsyn utallige, og våre grunner til glede og takk likeså.

Eksempler: Lettsindig sorgløshet, Lk 12:19, 16:19-21. - Hva hjertet henger fast ved, 2 Mos 32:4, Ord 23:26, Mt 6:21. - Pengebegjær, Am 2:6, 5:21, 23, Mt 6:24, 1 Tim 6:9.

Til bibelstudium:

Jf 1 Mos 3:19 og Mt 6:24ff. Sal 145:15f, Ord 30:8, Lk 10:41f.

844. Hvorfor sier vi "gi" i denne bønne?

GUD ER LIVETS KILDE OG ALLE GODE GAVERS GIVER.

Sal 36:9 – Hos deg er livets kilde, i ditt lys ser vi lys. **Mt 6:31f** – Vær ikke bekymret og si: "Hva skal vi ete?" – eller: "Hva skal vi drikke?" – eller: "Hva skal vi kle på oss?" Alt slikt søker hedningene etter, men deres himmelske Fader vet at dere trenger til alt dette. **1 Tim 6:6-8, 10** – Guds frykt i forening med nøysomhet er en stor vinning. Vi har ikke ført med oss noe til verden og kan heller ikke føre noe ut. Om vi har mat og klær, skal vi være tilfreds med det. /.../ Kjærlighet til penger er roten til alt ondt. Når noen har strevd deretter, har de fart vill fra troen og voldt seg selv mange plager. **Jak 1:17** – Hver god gave og hver fullkommen gave kommer ovenfra, fra lysenes Fader. Hos ham fins ingen forandring eller skiftende skygge. 2 Kor 4:17f, 9:10

Guds velsignelse er *virksom*. Den omfatter alt som gror og vokser, og alt som rører seg og er til. Uten Guds velsignelse, uteblir frukten av eget arbeid og dyktighet (1 Mos 1:28f). (Jf "gi" med "du" i Første bud.)

845. Hvorfor sier vi: Gi "oss"?

VI SKAL BE FOR VÅR NESTE, OG IKKE BARE FOR OSS SELV. GUDS GAVER SKAL VI DELE MED ANDRE.

Jes 58:6f – Er ikke dette den faste jeg finner behag i, at dere løser ugudelighets lenker, sprenger åkets bånd, slipper undertrykte fri og bryter hvert et åk? Er det ikke dette at du bryter ditt brød til den som sulter, og lar hjemløse stakkarer komme i hus – når du ser en naken, at du da kler ham, og at du ikke drar deg bort fra dem som er av ditt eget kjøtt og blod? Jak 2:15f. (Jf De ti bud: 7, 9, 10)

846. Hvorfor sier vi: Gi oss "i dag"?

VI VET IKKE OM VI LEVER I MORGEN, OG DERFOR BER VI FOR VÅRT LIVSOPPHOLD I DAG.

Sal 68:20a – Lovet være Herren fra dag til dag! **Mt 6:8, 33f** – søk først Guds rike og hans rettferdighet, så skal også alt dette andre gis dere. Vær derfor ikke bekymret for morgendagen. Morgendagen skal ha sine egne bekymringer. Hver dag har nok av sin egen plage. **Jak 4:13-15** – Så til dere som sier: "I dag eller i morgen drar vi til den eller den byen, blir der ett år, driver handel og tjener penger." Dere kjenner jo ikke morgendagen, hvordan livet deres da er. Dere er jo en røyk som synes en liten stund og så er borte. Dere burde heller si: "Om Herren vil, og vi får leve, så skal vi gjøre dette eller hint."

Eksempler: Guds frelsesgoder i Kristus virker den tillitsfulle forsynstro på den gode Skaperen, Mt 6:25-34. - Jordiske fedre, Lk 11:9-13.

847. Hvorfor sier vi: Gi oss "vårt" brød?

DEN MATBITEN JEG SPISER, ER EN BIT AV ALLES MAT.

Ord 30:8b – Gi meg ikke armod, og heller ikke rikdom! La meg ete mitt tilmålte brød. **2 Tess 3:10b** – Den som ikke vil arbeide, skal heller ikke ete. **1 Tim 6:6-8** – Ja, guds frykt med nøysomhet er en stor vinning! Vi har ikke brakt noe med oss inn i verden, og kan heller ikke føre noe ut. Har vi mat og klær, skal vi være tilfreds med det.

848. Hvorfor ber vi om "daglig" brød?

GUD VIL GI HVA VI TRENGER FOR DETTE LIV OG DET EVIGE LIV. DET GJØR HAN FRA DAG TIL DAG.

Sal 145:15f – Alles øyne venter på deg, og du gir dem deres mat i rette tid. 37:25f.

Fil 4:19 – Min Gud skal gi dere fullt opp av alt hva dere trenger, etter sin herlighets rikdom ved Kristus Jesus. **1 Pet 5:7** – Kast alle deres bekymringer på ham, for han har omsorg for dere. **Mt 6:25**. **Mt 4:4b** – Mennesket skal ikke leve kun av brød, men av hvert ord som går ut av Guds munn. **Joh 6:27, 51** – Arbeid ikke for den mat som forgår, men for den mat som varer ved til evig liv og som Menneskesønnen skal gi dere! /.../ JEG ER det levende brød som er kommet ned fra himmelen. Om noen eter av dette brød, skal han leve i evighet. Og det brød som jeg vil gi, er mitt kjød, som jeg vil gi til liv for verden. **Heb 13:14** – Vi har ikke her noen blivende stad, men søker den kommende. **Sal 39:14f, Joh 15:3b, Fil 3:20**.

Alt i denne verden blir til og består i kraft av Guds *skapende* ord.

Eksempel: Guds frelsesgoder i Kristus virker den tillitsfulle forsynstro, **Mt 6:25-34**. Om jordiske fedre, se **Lk 11:9-13**. **Heb 11:26**.

Anm. "Daglig". Evangelistene bruker et ord som forekommer sjelden på gresk (epioiosis). Ordet har *dobbel bunn*: Vi ber om det vi trenger til vårt livsopphold, og om Guds rikes goder, som Kristus bringer "i dag" allerede. Jf **Mt 4:4, 5 Mos 8:3**.

En kristen lever ved troen det nye livet "allerede". Derfor er Herrens Bønn egnet til bordbønn under Nattverdens Liturgi. Denne bruk kan spores tilbake til kirkefedrene.

849. Hva skylder vi Gud Skaperen for hans gaver?

SVAR: TAKKSIGELSE.

Sal 118:1 - Takk Herren, for han er god, evig varer hans miskunn. **Fil 4:6** – Vær ikke bekymret for noe, men la i alle ting deres ønskemål bli kjent for Gud i hver bønn og påkallelse, med takksigelse. (1 Tess 5:18) **Ef 5:20** – Fremsi alltid takksigelse til Gud og Faderen for alt i vår Herres Jesu Kristi navn. **2 Kor 9:15** – Gud være takk for sin usigelige gave!

Åpenbaringsordets Gud er *Livgiveren*. Han nærer og opprettholder våre liv med maten vi spiser, og med nådemidlene nærer og bevarer han våre liv i Guds rike.

Fra bekjennesskriftene:

Denne bønn omfatter alt som hører med til livet i denne verden, SK Fadervår, 72-79. Den er fremfor alt rettet mot Guds fiende, djevelen, som vil ødelegge alt Guds skaperverk. Vi kommer ikke utenom mange plager i denne falne verden, men Gud vil ha omsorg for oss i all vår nød, samme 80-84.

Det daglige brød blir helliget ved Guds ord og bønn, **Apol 23:30**.

OM FEMTE BØNN

OG FORLAT OSS VÅR SKYLD, SOM VI ÒG FORLATER VÅRE SKYLDNERE.

Hva er et?

Vi ber i denne bønn at vår Far i himmelen ikke vil se på vår synd og ikke for dens skyld si nei til vår bønn. For vi er ikke verdige til noe av det vi ber om, og har ikke fortjent det, men vi ber at han vil gi oss alt av nåde. For vi synder meget hver dag og fortjener ikke annet enn straff. Så vil da også vi på vår side virkelig tilgi av hjertet, og gjerne gjøre vel mot dem som synder mot oss.

850. Finnes det mennesker uten skyld?

VI ER ALLE SKYLDIGE FOR GUD, UNNTATT GUDS SØNN I SIN LIDENDE LYDIGHET.

Jes 59:12 - du ser at våre overtredelser er mange, og våre synder vitner mot oss. Våre overtredelser har vi for våre øyne, og våre misgjerninger kjenner vi. **1 Sam 6:20** – Hvem kan bestå for Herren, den hellige Gud? **Sal 14:3** – Alle er falt fra Gud, alle er fordervet. Det fins ikke én som gjør det gode, ikke en eneste. **19:15** – hvem kan merke sine feiltrinn? Tilgi meg hver synd jeg ikke vet om. **Rom 3:10, 12, 23** – Det fins ingen rettferdig, ikke én /.../ Alle har veket av, alle er fordervet /.../ Alle har syndet og mangler Guds herlighet. **Rom 6:23** – Syndens lønn er døden. Jes 59:2, Jak 3:2, Kol 3:25.

Lk 23:4 – Jeg finner ingen skyld hos denne mannen (Joh 18:38, 19:4,6). **Rom 8:3** – for syndens skyld sendte (Gud) sin egen Sønn (3:19, Gal 1:4).

Det er spilt møyen å overse vår skyld, prøve å glemme den og late som om den ikke fins. Skyld er en ødeleggende virkelighet som må fjernes. Begge parter må bidra, både den som ber om forlatelse og den som gir forlatelse.

851. Hva ber vi om når vi ber Gud forlate oss vår skyld?

VI BER AT GUD MÅ SE HEN TIL SIN FORSONING MED VERDEN I KRISTI DØD, OG TILGI OSS I NÅDE.

1 Mos 32:10 (fra Jakobs bønn) – Jeg er uverdige til all den miskunn og trofasthet som du har vist mot din tjener. **Sal 51:1f, 9** – Vær meg nådig, Gud, i din trofasthet, slett ut mine overtredelser i din store barmhjertighet. Jes 30:19, Sal 55:1f, 66:20.

Mt 18:27 – Da forbarmet hans herre seg over tjeneren og lot ham gå og ettergav gjelden. **Sal 32:1f** – Salig er den mann som har fått sine overtredelser forlatt og sine synder skjult. **Fil 3:3b** – vi roser oss av Kristus Jesus og setter ikke vår lit til kjødet (jf Jes 53:11b, Jer 9:24a).

Gud har forsonet verden med seg selv i Kristus Jesus. Ved evangeliet meddeler tilgir han oss syndene for Kristi skyld, og kaller oss til å leve forlikt med ham.

852. Hvorfor er ordene lagt til: "slik også vi forlater våre skyldnere"?

GUDS KJÆRLIGHET TIL VERDEN ER FIENDEKJÆRLIGHET. DEN ER VÅR SKYLDIGHET FOR GUD.

Jer 31:34b – For jeg vil forlate deres misgjerning og ikke mer komme deres synd i hu.
Joh 3:16 – Så har Gud elsket verden, at han ga sin Sønn, den enbårne... **Ef 4:32** –
Vær gode mot hverandre, og barmhjertige og forlat hverandre, liksom Gud i Kristus
har forlatt dere.

Lk 6:37 (om den fariseiske dømming) – fordøm ikke, så blir dere ikke fordømt; forlat,
så skal dere få forlatelse. **Mt 6:14f** – Om dere tilgir menneskene deres overtredelser,
skal deres himmelske Fader også tilgi dere. Men om dere ikke tilgir menneskene, skal
heller ikke deres Fader tilgi deres overtredelser. **5:23f** – om du ofrer din gave på alte-
ret og der kommer i hu at din bror har grunn til å klage på deg, da legg din gave ned
fram for alteret og gå først bort og forlik deg med din bror! Kom deretter og ofre din
gave! V 44b. Lk 6:33, 35.

Våre liv er innvevd i hverandre, og Gud oppholder oss alle.

Den som er tilgitt meget, tilgir gjerne. Gud er en forsonet Gud som tilgir av nå-
de, men hører ikke den uforsonlige i nåde.

Eksempler: Josef tilgav brødrene sine og viste omsorg for dem, 1 Mos 50:15-21.
– *Den gjeldbundne tjeneren* fikk alt ettergitt, men var nådeløs mot sin medtjener,
Mt 18:32-35.

Til bibelstudium: Om fiendekjærlighet.

2 Mos 23:4f, 3 Mos 19:18. Mt 18:23ff (den gjeldbundne tjener).

Lk 6:27-35, 23:34a. Apg 7:60. Rom 12:14, 20. 1 Kor 4:12b-13. 1 Pet 3:8f.

OM SJETTE BØNN

OG LED OSS IKKE INN I FRISTELSE.

Hva er et?

Gud frister ganske visst ingen, men vi ber i denne bønn at Gud må beva-
re oss og holde oss oppe, så djevelen, verden og vår egen onde men-
neskenatur ikke skal bedra oss og forføre oss til vantro, fortvilelse og
andre store synder og laster, men at vi - om vi blir anfektet på denne må-
ten, likevel til sist må seire og holde fast på seieren.

853. Hva menes her med "fristelse"?

ORDET «FRISTELSE» BESKRIVER SITUASJONER DA ET GUDS BARN RISIKERER Å BLI FORLEDET TIL
VILLFARELSE, FORTVILELSE OG ANDRE SVÆRE SYNDER.

Ord 1:10 – Når syndere lokker deg, da samtykk ikke. **12:26** – Den rettferdige veileder
sin neste, men de ugudeliges vei fører dem vill. **30:8f** – La falskhets og løgnens ord
være langt borte fra meg. Gi meg ikke armod, og heller ikke rikdom. La meg ete mitt
tilmålte brød. 6:25.

Jak 1:14f – Enhver blir fristet, når han dras og lokkes av sitt begjær. Når så begjæret har unnfanget, føder det synd, og når synden er fullt utviklet, føder den død. 1 Tess 3:5. Rom 7:24f.

Heb 2:14f – Da nå barna har del i kjøtt og blod, ble også han (Kristus) på lignende vis delaktig i det, for at han ved døden skulle ta makten fra ham som hadde døden i sin vold, nemlig djevelen, og for at han skulle gjøre alle dem frie som hele sitt liv igjennom måtte leve i trelldom av frykt for døden. Åp 10:12b.

Gud trøster på flere måter - med frelsesløftet i *dåpen*, med absolusjonen i *det private skriftemål*, med pantet på syndenes forlatelse i *Herrens Nattverd*, med Kristi øversteprestelige *forbønn* i himmelen og med kristnes *forbønner* og oppmuntringer.

De verste prøvelser kalles ”*anfektelser*”, når et Guds barn blir overveldet av egne fall og feil, og gjennomskuer sine usle motiv. Da anklager Guds lov, truer og fordømmer, og Gud skjuler sin nåde. Derfor ber vi vår Far i himmelen å komme oss til hjelp, så vi motstår fristelsene og vinner seier.

Eksempler:

- Djevelen dåret Eva til falsk tro, 1 Mos 3:1-6.
2 Kor 2:7 – Nå bør dere i stedet heller tilgi og trøste ham, for at han ikke skal gå til grunne av altfor stor sorg. **Rom 8:35** – Hvem kan skille oss fra Kristi kjærlighet? Nød eller angst eller forfølgelse eller hunger eller nakenhet eller fare eller sverd?
- Og Judas lot seg lokke til forræderi, og til sist fortvilelse, Mt 27:33-35.
1 Tim 6:9f – de som vil bli rike, faller i fristelser og snarer og mange slags dumme og skadelige lyster, som senker menneskene ned i undergang og fortapelse.

Anm. Fristelse el prøve. På grunnspråkene kan samme ord bety ”fristelse” og ”prøvelse”. Jak 1:2-4, 13f.

Når kristne faller for fristelsen å tilpasse lære og liv til verdens tenkemåte, da arter tilpasningen seg som en psykososial prosess. Jf 1 Mos 3:1-13 og Jak 1:14f.

854. Hvem frister mennesket til det onde?

SVAR: GUDS MOTSTANDER, SOM KALLES DJEVELEN, ELLER FRISTEREN.

Jak 1:13 – Ingen som blir fristet, må si: Det er Gud som frister meg. Gud fristes ikke av det onde, og selv frister han ingen. **1 Pet 5:8** – Vær edrue! Våk! Deres motstander djevelen går omkring som en brølende løve og søker etter hvem han skal oppsluke. (Åp 12:9) **1 Joh 2:16** – alt som er i verden, kjødets lyst og øynenes lyst, og hovmodig skryt av det en er og har, er ikke av Faderen, men av verden. **2 Pet 2:18a** – De taler store og tomme ord.

Djevelen vil røve den skatt som evangeliet gir: Syndenes forlatelse for Kristi skyld, og med ham evig liv og salighet.

Djevelen bruker våre fall og feil til å røve skatten på to måter: Han stadfester syndens lønn uten nåde, og han dårer oss med billig nåde, som om nåden øker med våre synder!

Til bibelstudium: Rom 5:20-6:16. Gal 3:26f, 5:16ff.

855. Hvilke midler bruker Guds motstander?

DEN ONDE VERDEN OG ARVESYNDEN I OSS FRISTER TIL VANTRO, FALL OG OVERMOT – SOM LEDER TIL FRAFALL OG TIL SIST FORTVILELSE.

- **Fristelse til vantro** møter oss i *tilslørende* ord om god hensikt, nytelse og fordel, og i *bortforklarende* bibeltolkninger i strid med ordlyd og sammenheng.

Eksempler: Jesu fristelser i ørkenen, Mt 4:1-11. Jf Joh 8:44, Heb 2:18, 4:15.

- **Fristelse til fall** kan skje ved goder som i og for seg er Guds gaver.

Eksempler: Matbehov, Mt 4:3f, Lk 21:34. - Kjønnssdrift, 1 Kor 7:5. Jak 1:14f.

- **Fristelse til overmot**, når vi bortser fra klare bibelord i tillit til eget eller andres skjønn.

Eksempler: Djevelen dåret Eva til overmot, 1 Mos 3:1-6.

Israelittenes frafall i ørkenen, 5 Mos 6:16, 1 Kor 10:1-12, Heb 3:7ff.

Jesu bønnekamp i Getsemane, Mt 26:33-46.

2 Kor 2:7 – Nå bør dere i stedet heller tilgi og trøste ham, for at han ikke skal gå til grunne av altfor stor sorg. **Rom 8:35** – Hvem kan skille oss fra Kristi kjærlighet? Nød eller angst eller forfølgelse eller hunger eller nakenhet eller fare eller sverd?

- Fristelse til frafall og til sist fortvilelse, Mt 27:33-35.

Sal 88:18 – Din brennende harme slår over meg, dine redsler gjør meg til intet.

856. Hvordan frister djevelen gjennom "verden"?

SVAR: MED DÅRLIGE EKSEMPLER OG DÅRLIG SELSKAP.

Mt 18:7 – Ve verden for forførelsenes skyld! Forførelsene må jo komme, men ve det menneske som forførelsen kommer ved! **Åp 12:12** – Ve deg, du jord, og deg, du hav! Djevelen er kommet ned til dere i stor vrede, fordi han vet at hans tid er kort. **Joh 15:18** – Om verden hater dere, så skal dere vite at den har hatet meg før dere.

857. Hvordan frister djevelen gjennom "vårt eget kjød"?

ARVESYNDEN I MENNESKETS INNERSTE FRISTER MED ONDE TANKER OG ONDT BEGJÆR.

Jak 1:14 – Enhver blir fristet når han dras og lokkes av sitt eget begjær. (Rom 7:18)
Gal 5:17 – Kjødet har begjær mot Ånden og Ånden mot kjødet. Disse står hverandre imot, for at dere ikke skal kunne gjøre det dere vil. **1 Pet 2:11** – jeg formaner dere som fremmede og pilegrimer, at dere avholder dere fra de kjødelige begjær, som fører krig mot sjelen.

Til bibelstudium: Rom 7:18-8:13.

858. Hvordan motstår vi og overvinner slike fristelser?

VI MOTSTÅR FRISTELSENE MED GUDS ORD OG FLITTIG BØNN.

Mt 26:41 – Våk og be for at dere ikke må komme i fristelse. Ånden er villig, men kjødet skrøpelig. **Ef 6:16, 18** – I alt dette skal dere ta troens skjold. Med det kan dere slukke alle den ondes brennende piler. /.../ ved hver bønn og påkallelse, ved hver bønnetid i Ånden. Våk derfor i all utholdenhet og påkallelse for alle hellige. Rom 8:1-4.

Med hensyn til oss selv, har vi all grunn til å frykte for fall. Med hensyn til Gud, vet vi av Kristi død og oppstandelse at han lar oss seire med ham til gave. Han er virksom med sin Ånd i troens gode strid.

Derfor ber vi vår Far i himmelen at han må

- *redde oss fra djevelen, verden og vårt eget onde begjær, så de ikke får herredømmet over oss,*
- *hjelp oss å unngå de situasjoner som vår tro er for svak til å tåle, og*
- *gi kraft til å seire, om vi havner i slike situasjoner.*

859. Hvorfor tillater Gud at hans fiendemakter angriper oss på så mange måter?

GUD FRISTER INGEN, MEN GJØR FRISTELSEN TÅLELIG FOR DEN SOM BER. NÅR GUD SENDER PRØVELSER, VIL HAN HOLDE OSS VÅKNE, ØVE OSS I TÅLMODIGHET OG BEVARE OSS IYDMYKHET, FOR VI ER HANS KJÆRE BARN.

Jak 1:2-4, 13 – Akt det kun for glede, når dere utsettes for mange slags prøvelser. Dere vet jo at når tro blir prøvet, virker det utholdenhet. Utholdenheten fører med seg fullkommen gjerning /.../ Ingen må si, når han blir fristet: "Jeg blir fristet av Gud". Gud blir ikke fristet av det onde, og selv frister han ingen. **1 Kor 10:12f** – en som syns om seg selv seg å stå, se til at han ikke faller! Dere har ikke møtt noen fristelse som mennesker ikke kan tåle. Gud er trofast. Han vil ikke tillate at dere blir fristet over evne, men gjøre fristelsen og utgangen på den slik at dere kan holde ut. Jes 55:9 (Sal 25:10).

Gjennom prøvelser vil Gud lære oss selv å kjenne, og ham å kjenne i hans nåde og barmhjertighet mot syndere. Sønnens lidelse og død i Jesu skikkelse gir dobbel innsikt - i syndens nød, større enn vi kan fatte, og innsikt i Guds kjærlighet, større enn himler og jord. Med denne lærdom må vi takke Gud for prøvelsen.

Eksempler: Gud befalte *Abraham* å ofre sin sønn Isak, 1 Mos 22:1-8. Jf Rom 4:1-3, 16-22, 5:1-5.

Guds befalinger til *Moses* om straff over dem som frister til frafall, 5 Mos 13:1ff.

Nødlidende kristne - en utfordring til å ære Gud med gode gjerningene, 2 Kor 8:8.

860. Hva er vår trøst i fristelser?

VÅR TRØST ER DEN TROFASTE GUD, SOM GA LØFTET: «DEN SOM TROR OG BLIR DØPT, SKAL BLI SALIG» (MK 16:16A). DØPT TIL JESU KRISTI DØD, SKAL VI IKKE TRELLE UNDER GUDS FIENDEMAKTER, MEN LEVE DET NYE LIVET UNDER NÅDEN. (ROM 6:3-11).

Åp 5:5 – Gråt ikke! Se, løven av Juda stamme, Davids rot, har vunnet seier. **12:11** – De beseiret ham ved Lammets blod og ved sitt vitnesbyrds ord, og de elsket ikke sitt liv like til døden. **Heb 4:15** – vi har /.../ en som er fristet i alt liksom vi, men uten synd.

2 Tim 2:3 – Ta del i lidelsen som en god Kristi Jesu soldat! **2 Pet 2:9a** – Herren vet å utfri de gudfryktige av prøvelse. **Rom 8:37-39** – I alt dette vinner vi mer enn seier ved ham som elsket oss. For jeg er viss på at hverken død eller liv, hverken engler eller krefter, hverken det som nå er eller det som komme skal, eller noen makt, hverken høyder eller dybder eller noe annet skapt skal kunne skille oss fra Guds kjærlighet i Kristus Jesus, vår Herre. **2 Kor 2:14** - La oss takke Gud, som alltid lar oss triumfere i Kristus.

Eksempel: Guds våpenrustning, Ef 6:10-20.

Til bibelstudium: Om Guds seier.

Kristus har *allerede* vunnet den avgjørende seier, Åp 5:5.

Og en kristen har ved dåpen og troen del i Kristi seier: Rom 6:8-11, 17f, 22f, 8:37. 1 Kor 15:57, 2 Kor 2:14, Åp 12:11.

Samtidig er den troendes liv en *kamparena*, hvor kampen må føres mot arvesyndens kraft i vårt innerste, Rom 6:12, 14, Gal 5:16.

Seieren vinnes ved troen, 1 Joh 5:4f. Rom 6:17. Håpet er den endelige seier, når Jesus kommer synlig i sin Guddoms herlighet, Åp 20:1-4.

Gud Skaperen er i sin handlende allmakt Herren over sitt verk, Sal 2:2-4. Sin overhøyhet har han demonstrert for verden i Jesu lidelse, død og oppstandelse. Sin seier over fiendemaktene har gudmennesket Jesus proklamert med sin nedfart til helvetet.

Med sin synlige gjenkomst i Guddoms herlighet skal Kristus Jesus bringe ethvert gudsopprør til opphør, og alle erkjenne at "Jesus Kristus er HERREN", Fil 2:11. Ef 1:21-23, 4:14. ! Kor 11:3.

Forholdet mellom "*allerede*" og "*ennå ikke*" er forholdet mellom de to utsagn "*alt har han lagt under hans føtter*", og "*inntil han har lagt alle fiender under sine føtter*", 1 Kor 15:25-28. Det siste er for en opprenskning å regne, Åp 19:11ff (noe sluttoppgjør finner ikke sted). Da skal Kristus med sitt allmaktsord tilintetgjøre de fiendemakter som gjenstår, Åp 19:20, 20:10. Jf Mt 13:41f, 25:41.

Utfallet er gitt fra begynnelsen av, 1 Mos 3:15. Andre tekster: Heb 2:16-18, 4:14-16. Gal 5:16-18. Ef 6:10-18.

I Bibelen fins ingen mytiske forestillinger om en opprinnelig kaosmakt eller en kosmologisk dualisme à la gnostisismens "lys" og "mørke". Frelsehistorien er historien om Guds kamp mot fiendemaktene for å gjenløse sitt falne skaperverk. Guds ord lar oss vite at et gudsopprør har funnet sted *i Guds skaperverk*.

Fra bekjennelsesskriftene:

Den Hellige Ånd trøster og oppreiser den forferdede samvittighet, Apol 4:292-293, 350-351.

Ingen unngår fristelser i dette onde liv, SK Fadervår, SK Fadervår, 105-106. Ungdommen blir gjerne fristet av kjødet, eldre av verden, og modne kristne av djevelen, samme 107.

Om *anfektelser*: Kristne blir anfektet i livets prøvelser, SK Fadervår, 104-106. Anfektelsene er ikke tegn på Guds vrede, for ved dem gjør Gud sin "fremmede gjerning" for å gjøre sin "egentlige gjerning" ved evangeliet, Apol 12:158 (eks Job).

Uten anfektelser, havner vi i egenrettferdighet, Apol 4:9, 20, 79. I anfektelser lærer vi vår egen vantro å kjenne, og vår avhengighet av Guds hjelp, samme 12:151.

Evangeliet trøster oss i anfektelsen og lar oss kjenne Gud i hans miskunn, Apol 4:60, 85, 387 og 12:84, 88. Evangeliets vitnesbyrd og sakramentene nærer troen i dens kamp med syndens og dødens redsler, samme 12:42. Troen vokser hele livet under anfektelse, samme 12:37.

Kors og trengsler hører med til Kristi herredømme, Apol 4:193, 15.45. Kjødet rømmer unna og tviler på Guds miskunn, samme 4:170. Kristne skal lyde Gud i anfektelsen, samme 4:8, 15:48.

Uten Gud, fins ingen seier, selv i den minste anfektelse, SK Fadervår, 102-105.

OM SJUENDE BØNN

MEN FRELS OSS FRA DET ONDE.

Hva er det?

Vi ber i denne bønn liksom under ett at vår Far i himmelen må frelse oss fra all slags ondt på legeme og sjel, eiendom og ære, og til sist - når vår time kommer, gi oss en salig ende og nådig ta oss fra denne jammerdal til seg i himmelen.

Anm. Sjuende bønn gir den sjette bønn en positiv dreining tilbake til første bønn og Det første bud..

861. Hva betyr "det onde"?

«DET ONDE» OVERSTIGER «DET VONDE», OG OMFATTER ALT SOM I DETTE LIV PLAGER MENNESKENE TIL LEGEME OG SJEL, OG ISÆR GUDS ORDS ETTERFØLGERE.

1 Mos 1:31 - Gud så på alt han hadde gjort, og se, det var overmåte godt. **Rom 8:22** – Vi vet at hele skapningen til denne stund sukker og stønner som i veer. **Ef 2:1f** – Også dere var døde ved deres overtredelser og synder. /.../ Før levde vi alle blant dem i vårt kjøds begjær, da vi gjorde hva kjødet og tankene ville. Vi var av naturen verdens barn liksom alle de andre.

Åp 12:17 – Dragen ble vred på kvinnen og dro av sted for å føre krig mot de andre av hennes ætt, dem som tar vare på Guds bud og har Jesu vitnesbyrd (Joh 5:10-12).
1 Pet 5:8 – Deres motstander djevelen går omkring som en brølende løve.

Enhver som hengir seg til det onde, lar seg fange av ham og nedkaller Guds vrede over sitt liv.

Eksempel: Menneskenes samfunn med Gud gikk tapt i syndefallet, 1 Mos 3:16-19, 23f. Jf Simon Peter, Lk 22:31-34.

Til bibelstudium: Om det onde

Det som gjør *vondt*, kan være et gode. Det som gjør godt, kan vise seg å være *onde*.

Ondskapens potensial er menneskets syndefordervede natur, 1 Mos 6:5. Mt 15:19-21 (steingrunnen). Mk 7:21-23, Lk 11:13, Joh 3:19f.

Ondskapens *kjennetegn* er mangelen på gudsfrykt og tillit til Gud. Årsaken er det *onde begjær* - i selvhvedende tross mot Gud, og i tillit til egen rettferdighet, Lk 7:30, 18:9. Rom 1:21f, 10:3. Ef 4:17f.

Det ondes absolutte uttrykk er *nådeforakt*, når Gud stiller mennesket til ansvar for sitt liv og rekker det syndenes forlatelse i evangeliet og sakramentene, Mt 12:34, 39, 16:4. Lk 11:29. 1 Kor 10:1-22. Heb 3:12-19, jf 11:23-31.

Ondskapen retter seg mot både Gud og mennesker (se Første parten: "første" og "andre tavle" m forkl). Ondskap mot mennesker: Sal 49:5, Jer 6:7, Nah 3:1-7.

Gud har ondskapen under kontroll, Sal 2, 21:7-14, Jes 54. Gud setter grenser for den ondes gjerninger, Sal 74. Djevelen må være "Guds lenkehund" (Luther).

Ved dåpen og troen er den ondes herredømme brutt, og mennesket gått over fra døden til livet under Kristi herredømme, Rom 6. I Kristi kraft føres kampen mot djevelens gjerninger, Kol 3:5.

Den Hellige Ånd virker fornyelsen, men den blir aldri fullendt i dette liv. Årsaken er «det gamle menneske» som gjør motstand inntil døden, Gal 5:16f, 1 Pet 2:11.

Risikoen i troens gode strid er forførelsen, Rom 6:12-14. Derfor hører evangeliet om Guds frie nåde sammen med advarende og oppmuntrende formaninger. Det gjelder å skikke seg etter Guds ord i et levnet som er Guds kall verdig: Ef 4:1, 17, 25, 5:1. Jak 1:21f. 1 Pet 2:1-3, 2 Pet 1:1-4 og kap 2.

862. Hva er syndens følger for menneskenes liv?

LIVET UNDER SYNDEFALLETS KÅR MEDFØRER SYKDOM, LIDELSE OG DØD, OG DE FARER SOM TRUER VÅR EIENDOM OG VÅRT RYKTE.

Sal 31:10-16 – Vær meg nådig, Herre, for jeg er i nød. Bitter sorg har sløvet mitt øye, ja, også min sjel og min kropp. Mitt liv svinner bort i bekymring, og mine år med sukk. Min styrke svikter på grunn av min skyld, og mine knokler tæres bort. Jeg blir til spott for mine fiender, til hån for alle mine granner. /.../ jeg ligner et kar som er knust. /.../ å, redsel på alle kanter! De holder råd imot meg og tenker å ta mitt liv. **Job 2:10** – Skal vi bare ta imot det gode fra Gud, og ikke også det onde?

Eksempel: *Job* mistet sin eiendom og sine barn, ble plaget av sykdommer og til sist utstøtt av alle, *Job* 1:13-19, 2:7, 11-13, 17:1, 19:13-20.

863. Hvordan frelser Gud oss fra det onde?

GUDS SKAPERVERK ER INNORDNET GUDS ORD, VÅR FASTE BORG MOT DEN ONDES SPILL.

Gud frelser fra det onde når han

- holder det onde borte fra oss,

Sal 91:10 – Ikke noe vondt skal ramme deg, ingen plage skal komme nær til ditt telt.
121:8 – Herren skal bevare din utgang og din inngang fra nå av og til evig tid.

- tillater at det onde rammer oss, men vender alt til det beste,

Jer 31:13b – Jeg vil vende deres klage til fryd, og trøste dem og glede dem som sørget. **Apg 14:22** – Vi må gå inn i Guds rike gjennom mange trengsler. **Rom 8:28** – Vi vet at Gud virker alt til det beste for dem som elsker ham, dem som etter hans råd er kalt. **2 Kor 4:17** – Den bekymring vi har for tiden, er lett og virker for oss en evig fylde av herlighet i overmål på overmål (jf 1:9f).

Eksempler: Gud tillot at *brødrene til Josef* gjorde ham skade, men Gud vendte skaden til noe godt for dem alle, 1 Mos 45:4-8, 50:20. – Gud tillot at *Kristi fiender* blant jødene drepte ham i samarbeid med den romerske øvrighet, men dermed oppfylte Gud sitt løfte om frelse for alle mennesker, Apg 2:23, 36, 3:17f.

- gir kraft og støtte til å holde ut inntil enden.

Sal 23:4 – Om jeg enn vandrer i dødsskyggens dal, frykter jeg ikke for ondt, for du er med meg. (94:18f) **2 Tess 3:3** – Herren er trofast. Han skal gi dere styrke og bevare dere for den onde. **1 Pet 5:10** – All nådes Gud, som har kalt dere til sin evige herlighet i Kristus Jesus etter en kort tids lidelse, han skal dyktiggjøre, stadfeste, styrke og grunnfeste dere.

Ef 6:10-12(-18) – Vær /.../ sterke i Herren og i hans veldige kraft! Ikle dere hele Guds rustning, så dere kan stå imot djevelens angrep og list. Vår kamp er nemlig ikke mot kjøtt og blod, men mot makter og myndigheter, mot dem som behersker verden i dette mørket, mot ondskapens åndsmakter i de himmelske verdener. Heb 4:12f.

Eksempler: Sal 121. Uansett lidelser, visste apostelen *Paulus* at Gud ville være virksom i hans liv og styrke ham, 2 Kor kap 4, 12:7-10. – Guds kjærlighet i prøvelser tjener til å øve oss i troen og innskjerpe målet – å få se Gud, Heb 12:1-11.

864. Når er Guds barn helt befridd fra alt ondt?

SVAR: NÅR TROENS GODE STRID ER FULLFØRT OG DÅPEN FULLENDT I EN SALIG DØD.

4 Mos 23:10b – Må min sjel dø de oppriktiges død, må min siste slutt bli som deres!
Fil 1:23 – Jeg lengter etter å bryte opp og være hos Kristus. Det skulle jo være mye bedre. **Åp 20:9** – ”Salige er de som er kalt til Lammets bryllupsmåltid!” **21:3f** – Se, Guds tabernakel hos menneskene. Han skal bo hos dem, og de skal være hans folk, og Gud selv skal være hos dem og være deres Gud. Og han skal tørke bort hver tåre

fra deres øyne. Døden skal ikke være mer, og ikke sorg, ikke klagerop, og ingen plage skal være mer, for de første ting er veket bort.

De skal skue den treéne Gud i all sin herlighet, og sammen med Guds engleskærer delta i den nye sang, skilt fra alt ondt i all evighet (Åp 15:3, 21:1-5).

Eksempler: Den fattige Lasarus, Lk 16:22. - Den botferdige røveren, Lk 23:41-43. - Stefanus, Apg 7:55f, 59f. - Paulus, 2 Kor 5:1-10.

Til bibelstudium: Om menneskenes frelse.

Den altavgjørende frelse er redningen fra syndens nød under Guds vredesdom, Jes 6:5, Lk 5:8.

Frelsen består i et gjenoprettet gudsforhold på forsoningens grunn, Rom 5:8-11, Apg 20:28b, 1 Tess 1:10.

Frelsen medfører *befrielse* fra alt ondt i en verden som ligger i det onde, 1 Joh 5:19. Befrielsen omfatter også onde mennesker, Job 5:15f. Sal 7:1f, 18:3. 2 Tim 4:18, 3 Joh 11.

Målet er skaperverkets gjeløsning, som blir fullendt ved Kristi gjenkomst til dom, Jes 11:4-9, Åp 21:1-5.

Frelsens årsak er Guds nådige sinnelag, Jes 46:12f, Sal 6:5.

Frelsen gis i Guds kirke på jorden, som Ånden bygger med frifinnelsens evangelium, Mt 16:18, 1 Tim 3:15f. Jf 2 Mos 14:13f, 30, 15:1-19.

Gud kaller oss ved evangeliet til å søke ham i tillit. Frifinnelsen har funnet sted på grunn av stedfortrederen Jesus Kristus – og ikke av noen annen grunn: Sal 37:40, Jes 30:15, Apg 16:31, Rom 3:22, Gal 3:26f.

Guds ord er midlet Gud bruker til å vise nåde mot syndere, 2 Mos 34:6, Sal 54:1, 4. Joh 1:14, 18. Ved evangeliets nådetilsagn tilbyr og rekker Gud oss frelsen som ufortjent gave, Ef 2:3a-5, 8f.

Guds nådige inngripen utelukker selvbestemte frelsesveier:

- (a) Spekulasjon (herlighetsteologi), Kol 2:8, 20-23, 1 Kor 1:17-2:16.
- (b) Opplevelsesmystikk, Kol 2:18.
- (c) *Gjæringer*, Gal 2:16, Rom 3:28.

Evangeliets gang til folkeslagene gjenoppretter menneskers gudsforhold på en foregripende måte: Gud utvelger seg et folk blant folkene. Gal 4:26, Åp 22:1 (Esek 47), Apg 15:14. 1 Pet 1:1, 2 Pet 2:1f. 1 Kor 10:11.

865. Hva trenger en kristen å be om hver dag?

SVAR: OM EN SALIG DØD.

Lk 23:46 (Sal 31:6a) - "Fader! I dine hender overgir jeg min ånd." **2 Tim 4:18** – Herren skal frelse meg fra all ond gjerning og gjøre meg salig i sitt himmelske rike. Ham tilhører æren i evighetenes evigheter. Amen.

Fra bekjennelsesskriftene:

Denne bønn er rettet mot Guds fiende djevelen, SK Fadervår, 113, 116.

Bønnen sammenfatter all ulykke som kan ramme oss under djevelens rike: Fattigdom, skam, død og all den elendighet og hjertekval som det er så uendelig mye av på jorden. Men dette har Gud plassert til slutt, for *skal vi bli beskyttet og befridd fra alt ondt, må først hans Navn bli helliget hos oss, hans Rike være hos oss og hans Vilje skje*. Samme 114-118. Kursiv her.

Å omgås med Guds Ord, snakke om det og grunne på det, det er en veldig hjelp mot djevelen, verden og kjødet og alle onde tanker, SK Forord, 10, 100, FC SD 11:76.

Det hjelper også å påkalle Guds navn og be, SK De ti bud, 70-72.

Alle kristne – og især prestene – bør øve seg i katekismen hver dag, til de er sikre på at "nå har jeg tatt livet av djevelen". Da vil enhver måtte erkjenne at jo lengre jeg driver på med katekismen, dess mindre kan jeg av den og dess mer har jeg å lære av den, SK Forord 19f.

Fadervår viser oss *vår nød* og tvinger oss til å be om noe som vi gjerne vil ha, og be med større styrke og brette ut kappen for å motta mye. *Først* må Guds navn bli holdt hellig hos oss, hans rike være hos oss og hans vilje skje. *Deretter* vil han bevare oss mot synd og skam, og alt som er ondt og skadelig for oss. SK Fadervår, 24, 27, 119

Den syvende bønn ser ut til å *sammenfatte* Fadervår og rette den mot vår erkefinde, som vil hindre alt det vi ber om, SK Fadervår, 113. De gudfryktiges bønner er lik en jernmur til vern og forsvar for oss, samme 30f.

Søker vi fremfor alt syndenes forlatelse og troens rettferdighet i Kristus, vil vi innrømme at *straffen blir mildnet* ved våre bønner og gode gjerninger, Apol 4:268 (ref 1 Kor 11:31, Sak 1:3, Sal 50:15).

OM LOVPRISNINGEN OG "AMEN"

---

866. Hvorfor slutter bønnen med lovprisning?

VI SLUTTER BØNNEN MED LOVPRISNING FOR AT FADEREN SKAL BLI ÆRET VED SØNNEN.

Joh 14:13 – Alt hva dere ber om i mitt navn, det skal jeg gjøre for at Faderen skal bli æret i Sønnen. **Ef 1:3** – Velsignet være Gud, vår Herres Jesu Kristi Fader, som har velsignet oss med all åndelig velsignelse i de himmelske verdener ved Kristus. **3:20f** – Men ham, som i rikt mål formår å gjøre langt mer enn vi ber eller tenker, ved den kraft som er virksom i oss, ham tilhører æren i kirken og i Kristus Jesus i alle ættledd i evigheters evighet. Amen.

Åpenbaringsordets Gud er Gud. Ham skal vi ikke foreskrive tid og måte, eller grensen for vårt liv på jorden, men gjerne slutte våre bønner med lovprisning til Faderen ved Sønnen. Lovprisningen er Åndens evige glede for Faderens kjærlighet i Sønnen.

Eksempler:

Davids ord, da folket flyktet fra Jerusalem av frykt for Absalom, 2 Sam 15:25f.

De tre mennene i ildovnen, Dan 3:17f.

Paulus, Rom 1:25, 9:5, 11:33-36. Ef 1:3, 3:20f. 1 Tim 1:17, 6:14-17, 2 Tim 4:18.

Paulus og Silas i fangehullet, Apg 16:20-26.

Peter, 1 Pet 1:3f, 4:11.

Kristus Jesus i den natt han ble forrådt, Mt 26:30. (Lovsangen = Sal 115-118. Den bekjennende kirkes lovsang under korset.)

Til bibelstudium: Om Guds kirkes lovsang

a) Lovsangens kilde

er åpenbaringsordets evige "jeg". Derfor er kirkens lovsang evig lik Gud. *Gud legger lovsangen i vår munn, Sal 40:4, den lovsng som var "i begynnels, så nå og alltid, og i evighet.*

Kristus er vår styrke og lovsang, 118:14, Jes 12:2, Jer 17:14. Den hellige Gud troner over sitt folks lovsanger, Sal 22:4.

Med evangeliet og sakramentene som midler, virker Gud *troens lovsang*. Kilden er hverken engler eller mennesker. Om så var tilfellet, var evangeliet en ny lov, og lovsang en aktivitet forkledd i fariseisk åndelighet.

Regel: Guds ord først, deretter tanken og ordene som føyer seg deretter.

b) Lovsangens gjenstand er Guds vesen og egenskaper, og hans Navn og velgjerninger som skaper og gjenløser. Sal 7:18, 9:3, 61:9, 103:2-7, Rom 15:9, osv.

Den Hellige Ånd utforsker dybdene i Gud, 1 Kor 2:10, fører oss inn i Guds Ord og drar oss med i *den evige lovprisning mellom personene i Treénheten.*

Illustrasjon, Ef 1:3ff. Vi lovpriser *Faderens* herlighet for "hans herlige nåde, som han har benådet oss med i den Elskede" (v 6, jf 3). Vi lovpriser *Sønnens* herlighet "for gjenløsningen i hans blod, syndenes forlatelse etter hans nådes rikdom" (v 7). Og vi lovpriser *Åndens* herlighet for hans vitnesbyrd i våre hjerter, når han med Sønnens ord fra Faderen stadfester vår barnerett hos Faderen (v 13, 17f, jf 8f, 13).

c) Det er enhet mellom lovsangen i himmelen og i Guds kirke på jorden.

Eksempler: Åp 5:9f, 12-14, 6:9f, 7:9-15, 8:3-5, 11:15-18, 14:1-3, 6f, 15:3f, 16:5, 7, 19:1-8.

Kirkens sang på jorden er en foregripende *øvelse*. Målet er lovsangen i den kommende verden, Gal 4:26. Heb 12:22ff, Åp 21:1f.

d) Lovsangens subjekter

Den verden vi sanser, ærer Gud ved sin blotte eksistens. Jf de såkalte "natursal-mene" som vitner om Kristus, Sal 8, 19, 29, 65, 104, 147.

Skaperverkets lovprisning er taus i våre ører, men ikke taus er ikke den som har lært den gode Skaperen å kjenne i Kristus Jesus. Sal 103, jf 107:1, 118:1-4, osv.

Menneskene er *skapt til å ære Gud* i guds frykt og kjærlighet til ham. Denne skyldighet er ikke avgrenset til bestemte tider og steder, eller bestemte formuleringer, sanger og stemninger, men omfatter *hele vårt liv*. Fil 4:6, Joh 15:18.

Eksempler: *Samtalen* om Guds velgjerninger mot oss: Sal 66:15f. - *Troens øvelse* i tålmodighet og tillit til Guds løfter: 1 Pet 4:14, 16. - Nestekjærlighetens gjerninger i samsvar med Guds bud, Joh 8:49, Mt 5:16.

e) Lovsangen over helvetype avgrunner og for Guds trone

"Halleluja" er "*kirkens evige stemme*". Den høres fra Guds kjempende kirkeskare gjennom kirkeårets *alle* tider inntil dagens ende, og høres fra Guds triumferende kirkeskare. Kirkens lovsang er en samstemmig jubel fra det dype og for Guds trone. Åp 5.

Her gjelder dagsordren: Våk og be! Nå gis tid til å påkalle Guds Navn i all vår nød, be, love og takke (2 bud).

867. Hva betyr "Amen"?

Jeg skal være viss på at slike bønner er etter vår himmelske Fars vilje og at han hører dem, for han har selv befalt oss å be på denne måten, og han har lovet at han vil bønnehøre oss. Amen, det betyr: Ja, ja, det skal skje!

Sal 27:17 - Vent på Herren, vær frimodig og sterk. **1 Joh 5:14** – Dette er den frimodige tillit som vi har til ham: Om vi ber om noe etter hans vilje, hører han oss. **Jak 1:6f** – han skal be i tro og ikke tvile. Den som tviler, ligner havets bølge...

Åp 7:12 – Amen, velsignelsen og æren og visdommen og takksigelsen og prisen og makten og kraften tilhører vår Gud i evighetenes evighet, amen. (5:14)

Ikke noe ord er viktigere enn et rett "amen" - som i himmelen så òg på jorden.

Med vårt "amen" *bekjenner* vi åpenbaringsordets Gud – den eneste sanne Gud Fader, Sønn og Hellige Ånd, verdens skaper og gjenløser. Vi bekjenner ham som vi lærer å kjenne gjennom den han utsendte, Kristus Jesus.

Med vårt "amen" *stadfester* vi at den tro som er blitt forkynt for oss med Kristi ord, er Guds tro, gitt fra himmelen i en bevitnet Jesus-historie. Derfor *forsaker* vi mennesketankens himmelstiger i form av lovreligioner, ideologier, livssyn og den sekulær-liberale overtro på selvets gud.

Anm. Den uforsonlige motsetning. Kristentroens begrunnelse er unik og usammenlignbar, og tilsvarer forholdet lys og mørke (Joh 1:4f), ovenfra og nedenfra (3:31-33), frihet og trelldom (8:30-36), sannhet og løgn (8:44f), liv og død (11:25-27).

Frelsheshistoriens sentrum er «Jesus Kristus og ham korsfestet», 1 Kor 2:2. Han er det matematiske midtpunkt i himmelen og på jorden.

Vårt "amen" til Guds frelsesverk og troens grunn omfatter Guds opprettholdende gjerning i sitt skaperverk. Ser vi mennesker bekrefte Guds gode skapervilje, skylder

vi å takke Gud og oppmuntre til gode gjerninger. Men det er ingen frelse i slikt. (Fil 4:8, jf Rom 13:13, Jak 3:13-17)

Til bibelstudium:

Folkets "amen" til lovens ord, 5 Mos 27:15-26, jf Gal 3:10.

Guds amen til alle sine løfter, både loven og evangeliet, Gal 3:10, 13, 2 Kor 1:20a.

Mange bibeloversettelser har oversettelsen "sannelig, sannelig", hvor grunnteksten har beholdt Jesu ord "amen, amen" om seg selv og sine ord. Mt 5:18, 26, Joh 5:19, 24f osv. (Jf Joh 1:1, 8:25 og Åp 3:14),

Den kjempende kirkes "amen", 2 Kor 1:20b.

Maran atâ-ropet (Herren kommer el Herre, kom) inngikk i aposteltidens nattverdligier, Åp 22:20b-21, jf 1 Kor 16:22.

868. Hvorfor kan vi være visse på at Gud "tar imot" bønnene i Herrens Bønn?

GUD HAR BEFALT OSS Å BE DISSE BØNNENE, OG MED DEM SØKE GUDS RIKE, OG ÆRE HAM SLIK HAN VIL.

1 Krøn 29:11 - Herre, din er storheten og makten og æren og herligheten og høyheten, ja, alt i himmelen og på jorden! Herre, ditt er riket, og du er opphøyet over alt og har alt i din makt. **Mt 6:33** – Søk først Guds rike og hans rettferdighet, så skal også alt det andre gis dere. **1 Joh 5:14** – Dette er den tillit vi har til ham: Dersom vi ber om noe etter hans vilje, hører han oss.

869. Hvorfor kan vi være sikre på at Gud "hører" bønnene i Herrens Bønn?

GUD SOM KAN GJØRE LANGT MER ENN VI FORSTÅR Å BE OM, HAN HAR LOVET Å HØRE BØNNER I JESU NAVN OG TIL HANS ÆRE.

Sal 145:18f – Herren er nær hos alle som kaller på ham, hos alle som påkaller ham i sannhet. Han oppfyller de gudfryktiges ønsker, han hører deres rop og frelser dem. **Joh 14:13** – Hva som helst dere ber om i mitt navn, det skal jeg gjøre, for at Faderen skal bli herliggjort i Sønnen. **Mt 7:8** – Hver den som ber, han får, og hver den som søker, han finner, og for den som banker på skal man åpne. **Rom 8:32** – Han som ikke sparte sin egen Sønn, men gav ham for oss alle, hvordan skulle han kunne annet enn å gi oss alle ting med ham. **Ef 3:20** – (Gud) som i rikt mål kan gjøre langt mer enn hva vi ber eller tenker, ved den kraft som er virksom i oss. **Lk 1:37** – ingenting er umulig for Gud. Jf Jak 4:2f.

Guds bønnesvar kan være bedre og nyttigere for oss enn de bønnesvar vi forespeiler ham.

Eksempel: Gud viste sin handlende allmakt i ti svære landeplager, da han utfridde sitt folk Israel fra Egypten, 2 Mos 7-11.

865 Hvorfor hender det iblant at Gud lar oss vente på bønnesvar?

NÅR GUD VENTER MED BØNNESVAR, GJØR HAN DET FOR VÅR SKYLD:

- Gud prøver vår tålmodighet, Lk 8:15, Rom 5:3f, 15:4.
- Gud minner oss om vår treghet og ulydighet når han formaner oss til omvendelse og tro, Mt 24:13, Heb 6:11f.
- Gud vil vi skal be desto flittigere, Lk 11:5-9.
- Gud vil at vi skal glede oss desto mer når han bønnehører oss, Fil 4:4-7.

Eksempel: Paulus og Timoteus, 2 Kor 6:1-10. (Jes 49:8a, jf 48:9-13)

Fra bekjennelsesskriftene:

Et rett "amen" sier ikke den som ber på måfå, men den som vet at Gud bønnehører fordi han er sann og trofast. SK Fadervår, 119f.

866 Nevn noen grunner til å være ivrige og utholdende bedere?

GUDS ORD GIR OSS FLERE GRUNNER TIL IVRIG OG UTHOLDENDE BØNN:

- *Guds befaling*, som innebærer at det er synd å forsømme bønnen. Mt 7:7, Joh 16:23f.
- *Vår egen store nød*, her vi lever under syndefallets kår. Denne nød stikker dypere enn noe menneske kan fatte.
- *Nytten av troens bønner* overstiger alle grenser. Jak 5:5-18. Gud gir ikke evige goder uten at vi ber om dem. Lk 11:13. Vi har ikke godt av timelige goder uten at de helliges med Guds ord og bønn. 1 Tim 4:4f.
- *Gud Faders kjærlighet* i Sønnen Kristus Jesus er så stor at han gjerne hører hva hans kjære barn ber.
- *Jesu Kristi vei* - først i sin lydighet under korset, og nå som *vår forbeder hos Faderen* (Heb 7:25). Dessuten den "sky av vitner" (Heb 12:1) som her gikk i Lammets spor, Åp 14:4, Heb 12:1-3.
- *Den Hellige Ånd kommer oss til hjelp*, med et "Abba, Fader!" (Gal 4:6), og med utsigelige sukk, som Faderen hører (Rom 8:26). Derfor gjør vi Ånden sorg, hvis vi ikke lar oss engasjere i bønn. Ef 4:30.
- *Vi ber sammen* med Guds Hellige Kirke når vi ber til Fader "vår" i Jesu navn. Den Hellige Kirke er i denne verden en kjempende og bedende kirke (Apg 4:24-31, 6:4). Men bruker vi ikke vår barnerett hos Gud, lever vi lik dem som ikke kjenner Guds kjærlighet i Kristus Jesus (Sal 79:6, Jer 10:25).
- Herrens Bønn er *den beste øvelse i anger og tro*. Fadervår ydmyker oss, for med ordene gir vi til kjenne hva vi mangler, hva vi ikke er, og nøden som plager oss som fortjent. Samtidig er ikke vi selv, men evangeliets løfter kilden til påkallelse og bønn. Gud vil *for sin barmhjertighets skyld* gi hva vi ber om i Herrens Bønn. Men ber vi ikke, merker vi snart mangelen (Joh 16:24).

- *Den onde fristeren går aldri ledig.* Hvor bønneren forstummet, ligger livet åpent for den onde selv og alle slags fristelser (Mt 26:41, Lk 22:40).

Innledende spørsmål om sakramentene:

OM ORDET "SAKRAMENT"

---

867. Hva er et "sakrament"?

SAKRAMENT I VID MENING: EN *HANDLING* SOM GUD HAR INNSTIFTET OG GITT SITT LØFTE.

I AVGRENSET MENING: EN *HANDLING* HVOR DET GUDS ORD SOM HØRES, ER *FORENT MED TEGNET* SOM SES, SÅ GUD GIR SIN GAVE I TEGNETS SKIKKELSE.

Gud er virksom med sitt skaperord: Sal 33:9 – han talte og det skjedde, han bød og det stod der. **Rom 4:17** – (Gud) kaller på det som ikke er, så at det er.

Kristus er kirkens Lærer, virksom med den rett utlagte Skrift: Joh 5:39, 46f – Dere ransaker *Skriftene*, fordi dere mener at dere har evig liv i dem, og det er de som vitner om meg. /.../ Hvis dere trodde Moses, skulle dere tro meg, for om meg skrev han. Men hvis dere ikke tror hans skrifter, hvordan kan dere da tro *mine ord*? (Jf Lk 24:45-48, 2 Kor 3:15f)

Den oppstandne Kristus er virksom med sitt ord i den forsamlede menighet: Lk 10:16 – Den som hører dere, hører meg. **Apg 2:38, 41** – enhver av dere la seg døpe i Jesu Kristi navn til syndenes forlatelse. Da skal dere få Den Hellige Ånd til gave. /.../ De som da tok imot *hans ord*, ble døpt. **Ef 5:26** – vannets *bad ved ordet*. **Mt 26:26-28** – Mens de spiste, tok Jesus brødet, fremsa velsignelsesbønneren, brøt det og gav disiplene og sa: "Ta, et! *Dette er mitt legeme*" /.../ Og han tok kalken, fremsa takksigelsesbønneren og gav dem og sa: "Drikk alle herav! *Dette er mitt blod, paktens blod* /.../ *Gjør dette* til min ihukommelse." **1 Kor 4:1** – Det skal man anse oss som, at vi (Paulus og Sostenes) er Kristi tjenere (egtl håndlangere) og forvaltere av *Guds hemmeligheter* (mysteriôn theu).

Ordet «sakrament» setter Guds verk og gave i sentrum. Guds ord er skapende, alltid forbundet med virkeligheter. Uten Guds ord er ingenting.

Anm 1. Mysterium – sakrament. Siden aposteltiden var "*mysterier*" kristenhetens benevnelse gjennom drøyt 1000 år, brukt om de handlinger som bringer frelse.

Ordet "sakrament" (el sacramentum) ble vanlig i den europeiske kristenhet siden 1100-tallet. I oppgjøret med donatistene ble det nødvendig å avgrense ordbruket ved hjelp av «sakrament» brukt om dåpen og Herrens Nattverd, hvor evangekommer i tegnets skikkelser: I dåpshandlingen - dåpvannet, i Herrens Nattverd innvidd brød og vin. Donatistenes påstod at sakramenthandlinger utført av vanhellige mennesker, var ugyldige og uten virkning.

I likhet med den gamle kirke, holder bekjennelsestro lutherdom fast ved Den Hellige Ånds allmakt og suverene gjerning ved ytre midler. Det vitner om nyplatonisk innfly-

telse via Augustin, når man lar tegnet vise til en åndelig virkelighet *utenfor* seg selv, men *sammen med* tegnet.

Nyttestamentet gir ikke anledning til skarpe definisjoner og tilsvarende oppregning. I nattverdtekstene er Kristus det handlende subjekt. Gud *gjør* hva han *sier*, og gir Ordet og elementet *samme* virkning. Eksempel, **Ef 5:26** – vannbadet i Ordet.

Med ordet "sakrament" avgrensers vi oss mot spiritualisme og synergisme: **Spiritualisten** lærer "at Den Hellige Ånd kommer til menneskene uten det ytre ordet, ved deres egne forberedelser og gjerninger" (Jf CA 5).

Synergisten lærer at dåp og nattverd er tegn som viser ut over seg selv til en åndelig virkelighet, og til den selvbestemte tro som brukerne mener de har.

Begge stiller *mennesket* sentrum, med forbehold om viljesbeslutning og overgivelse. De taler gjerne om "å døpe seg" og om "nattverdfeiring", siden de forstår dåp og nattverd som lydighetshandlinger, innstiftet for å bekrefte sin åndelighet (spiritualitet). Dermed fornekter de den *virkelighet* som Gud skaper med sitt ord og stiller fram for oss i en dennesidig, jordisk handling: I dåpen Guds forsoningsverket gitt den enkelte til del i dåpsvannets skikkelse, og under Herrens Nattverd rakt frem og mottatt med munnen i brødets og vinens skikkelser.

Kort sagt, fornekter både spiritualister (svermere) og synergister at dåpen og Herrens Nattverd er "*tegn og vitnesbyrd om Guds vilje mot oss, fremsatt for å vekke og styrke troen hos dem som bruker dem*" (CA 13).

Anm 2. Guds ord «innfatter» tegnet. Dette er gullsmedens billedspråk: Gullsmeden innfatter perlen i ringen. I dåpen blir vannet innfattet i *døpeordet* "i Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn". I Nattverden blir brød og vin innfattet i *Kristi testamentord*.

Anm 3. Kirkefader Augustin (d 430) var den første som utformet en sakramentlære. Med uttrykket "*det synlige ord*" (*verbum visibile*) siktet han til den sakramentale forening: "*Ordet kommer til elementet og gjør sakramentet*" (*accedat verbum et fit sacramentum*), SK Dåpen 18. Apol 13:5. Jf FC Ep 7:7, 15, SD 7:14, 35-39.

Augustins definisjon er logisk sett tvetydig. Hva "gjør" ordet? Etablerer Ordet en kobling mellom to virkeligheter - en åndelig og en materiell? I den wittenbergske reformasjon representerer definisjonen den bibelske skapertro. Gud er suveren i sin handlende allmakt. Han gjør hva han sier, og han gir sine gaver i tegnets skikkelse.

Også Augustin vedkjente seg *Ordets skaperkraft*, som i dåpen er *døpeordene*, og i nattverden *Kristi ord* over brød og vin (konsekrasjonsordene). Dette svarer til den gamle kirkes tale om "de hellige ting" (*ta hagia, dualis*), som i nattverden har brødets og vinens skikkelser.

Med hensyn til *troen* er *virkingen den samme* (*idem est effectus verbi et ritus*), enten Guds ord lyder for ørene, eller trer fram for øynene i sakramentets skikkelser - lik et maleri av Ordet. Apol 13:5 (jf 12:42 – næring på så mange måter).

Spiritualister (svermere) og kirke i den reformerte tradisjon fra Zwingli og Calvin oppfatter Augustins definisjon på dualistisk vis om to adskilte virkeligheter, en åndelig og en materiell. Denne tenkemåte lar seg utforme på mange vis, men hensikten er den samme: Å tilslore det underliggende standpunkt, at man *skiller* mellom elementet som vi ser, og den åndelige virkelighet som vi hører. Da må sakramentet være *et*

tegn som viser ut over seg selv til en åndelig virkelighet (jf allegorisk bibeltolkning). Med stor konsekvens må man underkjenne Kristi skaperord over fremsatt brød og vin (jf kenose-læren) til fordel for menneskets lydighetshandling i dåpen og menighetens nattverdfeiring.

Karakteristisk for reformert teologi er *refleksjon over menighetens åndelighet* (el spiritualitet). Med stor konsekvens plasserer man Herrens Nattverd under den *tredje trosartikkel*, som om nattverden er en funksjon av *Åndens* umiddelbare gjerning i den nattverdfeirende menighet.

Med *tilslørende* ordbruk i vage vendinger unngår man den uforbeholdne bekjennelse til Kristi ord "dette er" i deres i deres likefremme og presise mening, og tale klart om alterets sakrament (realpresens) som mottas med munnen.

Med tilslørende talemåter taler man også om forholdet rettferdiggjørelse og helliggjørelse. Man taler gjerne om syndenes forlatelse for Kristi skyld (frifinnelsen), men alltid *med forbehold* om fornyelsen i et hellig liv og levnet, og later som om denne sammenblanding av lov og evangelium er av underordnet betydning.

Den frafalne lutherdom representerer et større frafall enn den historisk-kritiske bibelforskning og den liberale teologitradisjon.

Anm 4. Guds Ord er utgangspunktet. Kirkens reformatorer tok ikke utgangspunkt i en sakrament-idè, men i Kristi utleggelse av det skrevne bibelord som *Guds ord*. Det bestemmer hva de handlinger står for som Guds befaling. Avgjørende kriterier er *Guds befaling* og *løfte*.

Guds *skapende* ord er det fremste nådemiddel. Ved Ordet tar Gud tingen (elementet) i sin tjeneste og *skaper hva Ordet sier*. Et *synlig* ord går forut for troen, kaller på troen og styrker den troende med frelsens goder. (CA 13) Gaven i sakramentets skikkelser blir til frelse for hver den som tror Guds ord om gaven i sakramentets skikkelser.

Dåpen står dermed i et bestemt forhold til vår bruk. Guds forsoningsverk i Jesu Kristi død ble gitt den enkelte til del i dåpen med løfte om salighet ved troen på ham. Troens gjenstand er Guds rettferdighet i forsoneren Jesus Kristus, gitt den døpte til del. Følgelig er dåpen «rettferdiggjørelsens sakrament», ikke bare i begynnelsen, men hele veien i den døptes liv.

Også alterets sakrament står i et bestemt forhold til vår bruk. Den Hellige Ånd er virksom med Kristi tydningsord om gaven han gir. Med munnen mottar vi gaven, som troen forholder seg til med tillit til Kristi ord. Derfor påkaller vi Den Hellige Ånd og ber om hjelp til istemme Kristi tydningsord av hjertet.

Anm 5. Begrepsparet «Ord og Sakrament»

Det er Kristi befalingsord binder oss til rikdommen i Guds frelseshusholdning, markert med sideordningen "*Ord og Sakrament*" alternativt "*Ordet og sakramentene*", CA 5. Evangeliet meddeler Guds frelsesverk med ord som høres forkynt, og med ord som ses og blir utdelt i elementets skikkelser.

I de lutherske bekjennelsesskrifter fins ikke noe forsøk på å *begrense* Ordets og sakramentenes virkninger i et innbyrdes forhold. Med hensyn til troen, er virkningen den samme. Likevel gir Guds Ord anledning til å *beskrive* den karakteristiske opp-

gave som dåpen, skriftemålet og Herrens nattverd har i Guds frelseshusholdning - og la nøye oss med det. Apol 13:5.

Fra bekjennelsesskriftene. Om ordet sakrament.

Melanchton: "De gudstjenestehandlinger /.../ som har et Guds bud for seg og som er tillagt et løfte om nåde", Apol 13:3 (hovedsaken i den nye pakt, 4). Eller: "en hellig handling der Gud gir det som tilbys oss i løftet som er knyttet til handlingen", samme 24:18 (e sv overs).

"Sakramentene er tegn på nåden. Derfor er det to deler i sakramentet, tegnet og Ordet /.../ innstiftet for at det skal drive hjertet til tro ved dette som øynene ser. For ved dette virker Den Hellige Ånd, det er ved Ord og Sakrament", Apol 24:69f (jf 13:5).

Luther regnet med to sakrament i tråd med Augustins definisjon, SK Dåpen, 1, 18, SA C 5:1. *Elementet* hører med til kriteriene - vannet i dåpen, brødet og vinen i nattverden. Også for Luther var *befalingen* det avgjørende moment. Befalingen avgrenser sakramentet mot menneskepåfunn, SK Dåpen 6, SA C 5:2f.

"Dåpen er ikke noe annet enn Guds Ord i vann (Gottes Wort im Wasser), befalt ved hans innstiftelse", SA C 5:1.

Sakramentet, og alt som Gud forordner og innstifter, skal vi bedømme etter Guds Ord, og ikke etter det som øynene ser, SK Dåpen 19, 54. Ordet gjør sakramentet, SK Nattverden 10. Dåpen er Guds Ord i vann, SA C 3:1. Sakramentet er *et synlig ord*, Apol 13:5.

De villfarne betrakter sakramentet uten å ta hensyn til Guds Ord, og mener at det er noe som *vi* gjør, SK Nattverden 7.

(Se LK Dåpen: Hvordan kan vann gjøre så store ting? – og Nattverden: Hvordan kan det at vi eter gjøre så store ting?).

869. Hvorfor kalles slike handlinger også for "mysterier"?

ORDET MYSTERIUM (EL HEMMELIGHET) VISER TIL GUDS FRELSERÅD FRA EVIGHET AV. DETTE RÅD HAR GUD ÅPENBART VED EVANGELIET.

GAVENS SKIKKELSE ER ÅPENBAR, MEN GUD SKJULER FOR OSS FORENINGEN MELLOM DEN HIMMELSKE GAVE OG DENS JORDISKE SKIKKELSE.

Ef 1:5-7 – Han har i kjærlighet forutbestemt oss til barnerett hos seg ved Jesus Kristus ifølge sin viljes beslutning, for at hans herlige nåde skulle prises, som han har benådet oss med i Den Elskede. I ham har vi gjenløsningen ved hans blod, syndenes forlatelse, i samsvar med han nådes rikdom... **1 Kor 4:1b** – vi (Paulus, Sostenes) er Kristi håndlangere og forvaltere av Guds hemmeligheter (mysteriøn Theou). **10:16** – Velsignelsens kalk som vi fremsier velsignelsesbønnen over, er den ikke samfunn med Kristi blod? Brødet som vi bryter, er det ikke samfunn med Kristi legeme?

Guds allmaktsord viser til gaven i den skikkelse vi ser. Guds løftesord går i oppfyllelse på den som mottar gaven i tillit og anvender den på seg selv (Mk 16:16, Mt 26:28).

Anm. Gudmenneskets hemmelighet begrunner den sakramentale forening.

Konfesjonell lutherdom vedkjenner seg den gamle kirkes presiseringer og avgrensninger. Avgrensningene har front mot dem som forneker eller tilslører den underfulle *enhet* mellom gudsordene vi hører og den virkelighet vi ser (jf 1 Kor 4:1 i Apol 24:80: "forvaltere av Guds sakramenter").

Ordbruken stadfester på nytestamentlig vis kirkens bekjennelse til Kristus som sann Gud og sant menneske. Ordbruken istemmer den store hemmelighet i Jesu person, for *skjult er foreningen av den guddommelige og menneskelige natur i Sønnens person*, Joh 14:10-12, 1 Pet 1:12. Likevel var gudmenneskets *enhet* åpenbar i Jesu tjenerskikkelse, og likeså i den oppstandnes og himmelfarnes herliggjorte skikkelse.

Skjult er også *Kristi forening med sin kirkebrud* i Den Hellige Ånd (Ef 5:32), for skjult er foreningen mellom Kristi legeme i brødets skikkelse og det Kristi legeme som også hans troende kirke er. Likevel er kirkens samfunn med Gud *synlig* for alle, for *de tegn som troen lever av, er samfunn med Gud* (1 Kor 10:16. Jf CA 7).

Guds åpenbaringsord gir gudskunnskap stykkevis. Altså er vi henvist til å forstå stykkevis (el fragmentarisk), 1 Kor 13:9-12. Disipler grunner på Kristi ord i lys av apostelordets lære fra ham, og de tar vare på Kristi ord.

870. Er det vår tro og bønn som gjør sakramentet til sakrament?

NEI, KRISTUS GJØR MED SITT ORD ALTERETS SAKRAMENT. INNHOLDET I KRISTI ORD ER GUDS FORSONINGSVERK I KRISTI LIDELSE OG DØD, OG STADFESTET MED KRISTI OPPSTANDELSE FRA DE DØDE. DERFOR BLIR MÅLTIDET TIL FRELSE FOR HVER DEN SOM TRØR

Lk 22:20 – denne kalk er den nye pakt i mitt blod (1 Kor 11:25). **1 Kor 11:29** – Den som eter og drikker uten å dømme rett om Herrens legeme, eter og drikker en dom over seg. **Mk 16:16** – Den som tror og blir døpt, skal bli frelst, men den som ikke tror, skal bli fordømt.

Det er en bespottelig tanke, at menigheten med sin nattverdfeiring gjør sakramentet, eller at jeg med bønn og selvbestemt tro er kvalifisert til Guds gave.

Anm 1. Meningen med «skikker og seremonier» - den rette bruk.

Ordet *sakrament* må ikke forveksles med "skikker eller seremonier", som tjener til å formidle evangeliets lære i sakssvarende former. (Jf CA 7 latinsk tekst: *ritus aut ceremonias ab hominibus institutas*, og CA 14: *rite vocatus*.)

Forvekslingen gir rom for magiens forestilling om en kontrollerende makt i riter og formler, korrekt utført og av rette personer. Forestillingen leder til misbruk med håp om ønsket virkning ved *gjort gjerning*. Var det hensikten å oppfylle egne lykkebehov? Eller gjenopprette harmonien i tingenes verden? Jf Andre bud.

Magiens maktarrogante strategi følger Guds kirke som en skygge gjennom historien, alltid med sikte på misbruk til menneskers fordel. Det vil alltid finnes mennesker som vil ha bekreftet "kjødets religion" i kirkens rom, når egne behov blir tilfredsstilt. *Vox populi* – folkets røst – truer kirken innenfra til alle tider. Misbruken gjelder ikke *noe* i kirken, men *alt*.

Den apostoliske motstrategi legger avgjørende vekt på det *unike* ved kirkens lære og liv. Begrunnelsen er en bevitnet Jesus-historie, slik Skriftene har sagt, og til denne historie hører fortsettelsen: Den Oppstandnes virksomme nærvær med Guds kirkes rene kjennetegn i den forsamlede menighet. Forvaltet med troskap, fremstår menigheten som apostolatets kirke med den troverdighet og legitimitet som tegnene gir (Joh 4:24. CA 7).

Det var ikke magikere Herren utsendte. Hvor «skikker og seremonier» er tilpasset allmennyttens, vitner de om folketroens innflytelse på folkesuverenitetens vilkår. Herrens delegater i prekenembetet skal utføre «Åndens embete» (2 Kor 3:8). Med Ordet virker Den Hellige Ånd troen når og hvor han vil i dem som hører Ordet (CA 5).

Anm 2. Lovreligionens snikende inntog

Troen gjør ikke dåpen til dåp. Syndsbekjennelse gjør ikke absolusjonen til absolsjon. Nattverdfeiring gjør ikke alterets sakrament. Hvor menneskers skjønn agerer kirkelærens kilde, er kirkens kjennetegn underlagt den farisiske overtro på menneskets evner troens saker. Der er ikke «noe» galt. Alt er galt. Mt 16:6.

En evangelisk-luthersk liturgi må betone tre ting: (1) Menneskets avmakt og uverdighet for Gud, (2) Guds handlende allmakt og suverenitet, og (3) Guds godhet for sin egen skyld.

871. Fantes det sakramenter i den gamle pakt?

I DEN GAMLE PAKT FANTES BARE TEGN PÅ GUDS LØFTE. LØFTET OM DEN NYE PAKT ER OPPFYLT I JESU KRISTI, GUDS SØNNES BLOD.

1 Mos 17:11 – Dere skal omskjæres på deres forhud. Det skal være tegnet på pakten mellom meg og dere. **Kol 2:11f** – I ham (Kristus) er det blitt omskåret med en omskjærelse som ikke blir utført med hender, men med Kristi omskjærelse, ved avleggelsen av syndelegemet, da dere ble begravet med ham i dåpen. Derved ble dere også oppreist med ham ved den tro som Gud virker, han som oppreiste ham fra de døde.

1 Kor 10:1-4, 16 – våre fedre var alle under skyen og alle gikk gjennom havet. De ble alle døpt til Moses i skyen og i havet, de åt alle samme åndelige mat og de drakk alle samme åndelige drikk. De drakk nemlig av en åndelig klippe som fulgte dem, og klippen var Kristus. /.../ Velsignelsens kalk som vi fremsier velsignelsesbønnen over, er den ikke samfunn med Kristi blod? Brødet som vi bryter, er det ikke samfunn med Kristi legeme?

2 Mos 24:8 – Da tok Moses blodet og sprengte det på folket, og sa: Se, dette er paktens blod, den pakt som Herren opprettet med dere på alle disse ord (Guds lovpakt – Sinai-pakten). **1 Kor 11:25** – ”Denne kalk er den nye pakt i mitt blod.” (Guds nådepakt – Golgata-pakten).

Ordet som ble mennesket i Jesu skikkelse gjør forskjellen mellom Guds folk i den gamle og den nye pakt. Den Kommende er kommet og han kommer, virksom til stede med frelsens goder i den forsamlede menighet. Når Guds ord omfatter tingen vi ser, bringer den Oppstandne de goder som ordene sier.

Til bibelstudium: Om sakramentenes frelsesvirkelighet:

Dåpen - Rom 6:4, Tit 3:5, Kol 2:12f.

Herrens Nattverd - Mt 26:26-28, 1 Kor 10:16f, 11:23-32.

872. Hvilke sakramenter finnes i den nye pakt?

I AVGRENSET MENING FINS BARE TO SAKRAMENT I DEN NYE PAKT, NEMLIG DÅPEN OG HERRENS NATTVERD. MEN ABSOLUSJONEN I DET PRIVATE SKRIFTEMÅL BLIR OGSÅ REGNET MED.

1 Kor 4:1 – Dere skal betrakte oss som Kristi tjenere og forvaltere av Guds hemmeligheter (mysterier). **9:16f** – Om jeg forkynner evangeliet, er det ingenting å rose meg for. /.../ siden jeg ikke gjør det etter eget valg, så er jeg betrodd en forvalters gjøremål.

Anm. Antallet sakrament står åpent.

Absolusjonen mangler det ytre tegn, men hører likevel med til løse- og bindemaktens embete i dets gjerning. Kristi innstiftelse og fullmakt begrunner absolusjonens plass blant sakramentene. CA 13. Apol 13:4.

Ordinasjonen kan betraktes som et sakrament fordi prekenembetet har Guds løfte, Apol 13:11.

Ekteskapet er innstiftet av Gud, men mangler det ytre tegn og det frelsesløfte som et sakrament har. Det er ikke ekteskapet apostelen kaller en «hemmelighet» (mysterion), men *enheten mellom Kristus og hans kirkebrud*, Ef 5:32. Ekteskapet mellom en mann og en kvinne skal gjenspeile enheten mellom Kristus og den troende Kirke.

Konfirmasjonen er i seg selv intet sakrament, men stadfester Guds nådepakt med den enkelte i dåpen. Da "Samaria" tok imot evangeliet, ble Peter og Johannes sendt dit. En del samaritanere var allerede døpt i Jesu navn, men hadde ikke fått Den Hellige Ånd. Evangeliets gang til samaritanerne var en frelseshistorisk hendelse (jf dets gang til hedningefolkene og Johannes Døperens disipler). Da la apostlene hendene på dem, "og de fikk Den Hellige Ånd", Apg 8:17, jf 19:6. Det fins ikke noe Guds bud om å gjøre som dem (Apol art 13). Guds løfte til apostlene var begrenset til aposteltiden.

Avgjørende for oss er *de kjennetegn som troen lever av*, nemlig Kristi evangelium og de handlinger han befalte, gitt videre til kirken gjennom de apostler han utsendte og utrustet.

Men tenker vi på kirkens kjennetegn i *omfattende* mening, kan man gjøre som Luther – ved siden av Guds Ord, dåpen, nattverden og nøklemakten, regne med *bønn og lovprisning*, og dertil livet under *korset* - til sammen sju "klenodier" (Om konsilene og kirken. 1539).

Fra bekjennelsesskriftene:

"Sakrament i egentlig mening er således dåpen, Herrens nattverd og avløsningen eller botens sakrament", Apol 13:4 (e sv overs). "For ingen forstandig mann vil lage noen stor strid angående antallet eller navnet, om bare disse ting blir beholdt som har Guds bud og løfte", samme 17.

873. Hvorfor bruke synlige tegn, når Gud gir oss sin nåde ved Ordet som vi hører?

GUD KJENNER SYNDENS NØD BEDRE ENN NOE MENNESKE, OG GIR SINE EVIGE GAVER VED DE MIDLER HAN HAR BESTEMT.

Sal 139 – Herre, du ransaker meg og kjenner meg. **51:6b** – hva ondt er i dine øyne, har jeg gjort. **19:15** – hvem kan merke sine feiltrinn? Tilgi meg hver synd jeg ikke vet om.

Vi *hører* vel evangeliet om Guds frelsesverk for alle, og *hører* prekenen meddele alles frifinnelse for Kristi skyld. Og likevel: *Mine tanker* om Guds frelsesgoder gir ingen visshet om at gaven tilhører meg.

Guds skapende allmaktsord begrunner vår frelsesvisshet: Guds nådepakt med meg i *dåpen* (Mk 16:16), den trøsterike *avløsning* i Kristi sted (Joh 21:23), og pantet på min frelse, *alterets sakrament* som Gud rekker fram i prestens hånd (1 Kor 10:16). Disse midler i Guds sjelesorg bevarer oss i barnekår hos Gud.

Til bibelstudium: Dåpen og syndsforlatelsen

Felles for dåpen og evangeliet er syndenes forlatelse, Apg 2:38.

De vasker bort syndene, Apg 22:16, gjør ren for synd, Ef 5:26, oppmuntrer til tro og skaper tro på evangeliet og dermed det nye livet, 1 Pet 1:23 (Jak 1:18), Tit 3:5.

Den nye fødsel i dåpen står ikke i motsetning til den *frelsessøkende* tro hos den som søker dåpen, eller til den *frelsesbesittende* tro hos dem som er døpt. *Gud er hele veien virksom med evangeliet*. Han styrker og bevarer troen med den samme kraft som da han virket tillit til evangeliet første gangen, jf Apg 8:38, 10:47.

Dåpens posisjon som *rettferdiggjørelsens sakrament* er av stor betydning i kristnes dagligliv. I møte med budets krav, gjelder det å øve troen på Guds løfte, gitt i dåpen, Rom 6.

Fra bekjennelsesskriftene:

Dåpen er en gerning som *Gud* gjør med oss – ikke vi for ham. Dåpen tilhører ikke loven, men evangeliet, SA C 4. Dåpen er *rettferdiggjørelsens sakrament*, for "*her tilbyr og gir Gud oss syndenes forlatelse*", slik han har lovt, Mk 16:16 (Apol 24:18).

874. Hva er da forholdet mellom Ordet, dåpen og nattverden?

ORDET BLIR LEST OG FORKYNT. I DÅPEN ER ORDET FORENT MED VANNET, OG I HERRENS NATTVERD FORENT MED BRØDET OG VINEN, SÅ SAKRAMENTET ER OG BRINGER HVA ORDET SIER.

Joh 14:12 – Den som tror på meg, skal også gjøre de gjerninger som jeg gjør, og *større enn disse* skal han gjøre, for jeg går til Faderen. **Ef 2:6f** – Han har oppreist oss med ham og latt oss ta plass med ham i de himmelske verdener, i Kristus Jesus, for i de kommende tidsaldre å vise sin nådes overstrømmende rikdom ved sin godhet mot oss i Kristus Jesus.

Forholdet mellom nådemidlene er bestemt av Guds allmakt og godhet. Utelukket er valgfrihet mellom samme "tilbud" i ulike former.

Fra bekjennelsesskriftene:

Dåpens sakrament er inngangen til barnekår hos Gud (kristenstand), CA 2:2, og nødvendig til frelse, 9:1 (= Augustin).

Dåpen føder oss på ny, SK Dåpen 1 og 64. Se samme Nattverden 23 (Joh 3:5).

Dåpen er Guds ordning, eller *skipet som aldri forliser*. Dåpen konstituerer den døptes barnerett hos Gud ved troen. Denne rett har gyldighet for hele den døptes livsløp, SK Dåpen 80-86. Samme billedbruk finner vi i allerede i Luthers skrift «Om kirkens babyloniske fangenskap» (1520).

Nattverdens sakrament er mer enn påminnelse, eller et pant og innsegl på Guds nådige sinnelag. Det er også Kristi legeme og blod, og skal brukes deretter – *”med stor ydmykhet og lydighet inntil verdens ende og være en stadig ihukommelse av hans bitre lidelse og død og alle hans velgjerninger, en forsegling av den nye pakt, en trøst for alle bedrøvede hjerter, og et vedvarende bånd og en forening mellom de kristne selv og mellom dem og deres hode, Kristus.* FC Ep 7:29, SD 7:44.

875. Hvorfor blir ikke håndspåleggelse regnet med til sakramentene?

GUD HAR IKKE GITT KIRKEN BEFALING OM Å BRUKE HÅNDSPÅLEGGELSE. GUD HAR HELLER IKKE GITT NOE LØFTE OM UNDERGJERNINGER VED BRUK AV HÅNDSPÅLEGGELSE.

Anm. Absolusjonen - ”jeg forlater *deg* alle dine synder” osv.

Jesu fullmaktsord gjør *håndspåleggelsen* overflødig og forstyrrer den avstandsnærhet som markeres med *Guds* nådetilsagn i prestens munn (jf skilleveggen i skriftestolen). Se Joh 20:23 – *De som dere forlater syndene, er forlatt...*

Til bibelstudium: Håndspåleggelse

Det hendte Jesus brukte håndspåleggelse, Mt 19:15, men aldri på apostlene, jf Joh 20:21-23. Kristus *lovte apostlene* at de skulle gjøre undergjerninger, Mk 16:17f, 2 Kor 12:11f, og blant dem helbrede syke *når de la hendene på dem*, Mk 16:18b.

De skulle også drive ut onde ånder, meddele Den Hellige Ånd, og til tegn på lærens sannhet tale på fremmede språk. Apg 19:6. Heb 6:2.

Den oppstandne Jesus oppfylte løftet og stadfestet apostlenes lære *som Guds ord* til kirken: Apg 2:43, 5:12-16, 14:3, 8-10, 15:12, 19:6, 11f, 28:3-5. Hva de lærte, skal derfor mottas som Guds ord, 1 Tess 2:13.

Denne oppfyllelse var *avgrenset* til apostlenes levetid, 1 Kor 12:9. Pastoralbrevene gjenspeiler overgangen til kirken i ettertid.

Jesu løfte *til kirken* i verden gjaldt ”*større*” *undergjerninger* enn de han gjorde i sin ringe skikkelse, Joh 14:12. Ordene sikter til den nye fødsel i dåpen, Kristi legemes og blods nærvær i sakramentets skikkelser, og utøvelse av løse- og bindemakt fra ham. Hvor handlingen blir utført i samsvar med Kristi ord, oppfyller han sitt løfte.

876. Hvorfor benyttes håndspåleggelse under prestevigselen?

HÅNDSPÅLEGGELSE UNDER PRESTEVIGSELEN ER EN APOSTOLISK SKIKK.

Kirken har frihet til å bruke håndspåleggelse når Guds velsignelse blir gitt den enkelte.

Eksempler: Konfirmasjon, velsignelse av ekteskap, presteordinasjon.

Anm. Salving. Brukt under prestevigselen blander man sammen den gamle og den nye pakt, og reduserer prestevigselen til en levittisk seremoni. Kirkens Herre avviser den falske åndelighet (Mt 7:23).

En rettskaffen prest kjennes på apostelordets lære fra Skriftens Herre, som han etterfølger i prekenembetets gjerning.

Til bibelstudium: Velsignelse med håndspåleggelse

Håndspåleggelse ved innsettelse i diakontjeneste, Apg 6:3, 6. Om bruk av Guds ord under presteordinasjon, 1 Tim 1:18, 4:14 (profeti).

Presten *Clemens* i Rom, år 96: Prestene er "innsatt" i prekenembetet etter Kristi og apostlenes "forordning", 1 Clem 44. Jf Apg 20:28, Tit 1:5.

Kristus ved Faderens høyre er det overordnede subjekt, når handlingen skjer som forordnet. Han innsetter noen til "evangelister, andre til hyrder og lærere", Ef 4:11.

Jf "gitt oss", Ef 2:10 (edoken). 2 Kor 5:18 (dontos, aor part. "Vi" = Paulus og Timoteus, v 20 og 6:1).

Fra bekjennelsesskriftene:

Tr 70.

877. Hvorfor blir ikke sykesalving (el den siste olje) regnet med til sakramentene?

SYKESALVING MANGLER GUDS BEFALING.

Jak 5:14-16 - Er noen blant dere syk? Da skal han kalle til seg menighetens prester, og de skal lese bønner over ham og salve ham med olje i Herrens navn. Da skal troens bønn hjelpe den syke, og Herren skal reise ham opp. Om han har begått synder, skal han få forlatelse for dem. Bekjenn derfor syndene for hverandre og be for hverandre, så dere kan bli helbredet. Den rettfærdiges bønn har en mektig virkende kraft.

I aposteltiden stadfestet Gud apostlenes lære med mange undergjæringer, men uten å gi kirken befaling om salving i ettertid (Mk 6: 12f, 16:18b, Lk 10:34). Blir sykesalving brukt, strider det mot Guds ord å tilskrive oljen Guds nåde, istedenfor "*troens bønn*".

Fra bekjennelsesskriftene:

Sakramentene - den nye pakts tegn, Apol 12:42, 13:14, FC SD 7:50.

De er pant og vitnesbyrd som stadfester to ting: (1) *Guds løfte* om nåde el syndsforlatelse, Apol 12:42, 24:49, 69, og (2) *vår utvelgelse*, FC Ep 11:13.

Sakramentets virkning består i løftesordets *oppfyllelse*, nemlig Guds gave i tegnets skikkelse, Apol 24:69-70.

Troen gjør ikke sakramentet, men *mottar* det, SK Dåpen 40f, 54.

Sakramentets nytte: Det er innstiftet for å virke tro ved det som øynene ser, for Den Hellige Ånd virker ved Ord og Sakrament, Apol 24:70, 75.

Ånden og troen gis ved evangeliet, som styrker troen med sakramentet, Apol 12:42. Troen må komme til bruken av sakramentet, for troen stoler på Guds løfter og mottar det som blir lovt og budt fram i sakramentet, Apol 13:19. FC SD 2:57, 11:16.

Uten tro, er sakramentet til ingen nytte, Apol 24:70. Sakramentet rettferdiggjør ikke, men troen som mottar sakramentet, blir regnet oss til rettferdighet, jf SK Nattverden, 33.

Ingen kan være kristen uten sakramentene dåp og nattverd, SK Dåpen, 1. De er noe mer enn bekjennelsestegn mellom mennesker, CA 13:1, Apol 13:1.

Bruken er en stadig påminnelse om Kristi velgjerninger, som blir gitt engstelige samvittigheter til oppreisning og trøst, CA 24:30, Apol 4:276, SK Fadervår 98.

Sakramentets gyldighet består i Kristi innstiftelse og befaling, CA 8:2. Uten den finnes ikke noe sakrament, FC SD 7:73, 85f, 108. Sakramentets gyldighet utelukker vår verdighet for Gud, SK Nattverden 16, 61f.

Utelukket er også egenskaper ved forrettende prest, CA 8:2, Apol 7/8:3, 19. Sakramentene er virkekraftige selv om de forvaltes av onde, Apol 7/8:28, 47.

Sakramentets rette bruk: Guds ord – både lov og evangelium - gir sakramentene mening. Disse "synlige ord" stadfester hva Ordet sier - "om Guds vilje mot oss, fremsatt for å vekke og styrke troen hos dem som bruker dem. Derfor bør sakramentene brukes slik at troen slutter seg til", osv. CA 13. (Rom 10:17, Ef 5:26, 1 Kor 10:16, Tit 1:9.) Jf Apol 13:18-22, 24:68.

Den rette bruk skjer ikke ved gjort gjerning, men ved ihukommelsen (anamnesen) – ved å anvende Kristi velgjerninger i tro og tillit, enhver på seg selv, CA 24:30-33, Apol 12:12.

Det er ikke sakramentet, men troen på sakramentet som rettferdiggjør, Apol 13:23 (Augustin). Troen rettferdiggjør fordi Kristus alene er dens årsak.

I vranglærende kirker inngår alterets sakrament i en forvrengt nattverdfeiring, som undertrykker læren om syndsforlatelsens årsak og virkning, Apol 24:91.

Excurs: Forholdet mellom nådemidlene

I bekjennesskriftene er ikke forholdet nærmere utredet. Nytestamentet lar oss karakterisere forholdet med den oppgave som hvert nådemiddel har. Guds Ord er det grunnleggende nådemiddel, virksom i dem alle med syndenes forlatelse. Og samtidig er her forskjeller med hensyn til innhold og bruk.

Dåpens sakrament

Guds universelle nåde skal bli forkynt til omvendelse og tro for alle, men blir gitt den enkelte til del i dåpen til Jesu død og oppstandelse. Liksom Guds forsoning med verden er fullbrakt en gang for alle i Jesu offerdød (2 Kor 5:19), så er også dåpen en engangshandling. Den går aldri til grunne, 1 Pet 2:20-22.

Frelsen er gitt med Guds løftepakt i dåpen, men frelsen anvendes i troens øvelse når vi kjenner den onde lyst i vårt innerste og må vende oss til Gud med bønn i tillit til Guds løfte. Enten troen er sterk eller svak, er den alltid en tilflukt til Guds nåde for Kristi skyld.

Dåpen er "skipet" hvor en kristen lever sammen med den troende kirke i forsakelse og tro. Apostolatets kirke er det folk som ved dåpen og troen er «om bord» med kurs for "den klare morgenstjerne", for evangeliet bærer bud om den ytterste dag da Kristus kommer synlig i sin Guddoms makt og herlighet og bringer den nye jord (Åp 22:16).

Den troløse kirke er «skjøgen» (Åp 17:5), som i tillit til egen fornuft setter Guds ord ut av kraft med menneskers påfunn og tradisjoner (Mt 15:6).

Faller vi over bord, forliser ikke skipet, sier Luther, "for det er Guds ordning og ikke vår sak /.../ Men om noen faller ut, så må han se til å svømme bort til skipet igjen og holde seg til det, inntil han kan komme om bord igjen og seile i det slik han gjorde før", SK Dåpen, 82.

Luthers billedbruk har en polemisk brodd mot *Hieronymus* (d 420) - og etter ham Romerkirken. Hieronymus påstod om skriftemålet at det er *redningsplanken* for de frafalne, når de omvender seg og kommer tilbake til kirken.

En lignende erstatningsteori har den forkynnelse som henviser frafalne til en mystisk-religiøs prosess eller opplevelse, kalt «gjenfødelse». De blir presentert en prosedyre (el frelsesorden) med forventninger om en frelse som finnes *der*. Denne redningsplanke er en illusjon.

Guds ords forkynnelse

Den oppstandne Kristus ga apostlene marsjordren - å forkynne i Jesu navn omvendelse og syndenes forlatelse for alle folk (Lk 24:47). Med Kristus som gave, gitt i dåpen, blir vi formant og oppmuntret til å høre Guds ord, anvende Guds velgjerninger i Kristus, enhver på seg selv, og med Kristus til gave legg vinn på gode gjerninger med ham til eksempel. Vi ble tegnet med det hellige korsets tegn på panne og bryst til et vitnesbyrd om at vi skal tro på Jesus Kristus *og etterfølge ham*. Ved troen lever

vi dag for dag under nåden, gitt i dåpen, og i etterfølgelsen stiller vi våre legemer til disposisjon for ham som er Guds gave-rettfærdighet, gitt i dåpen (Rom 6:13-15).

Den døptes liv handler om dåpen uansett bruk eller ikke-bruk. En utbredt misbruk er «billig nåde», også kalt «egenrettfærdighetens sovepute». Altså handler alt i kirken om dåpen. Dette altomfattende forhold kommer til uttrykk i *løse- og bindenøkkelens embete* både offentlig og privat – offentlig i prekenen, privat i *skriftemålet*. Dette forhold er en stående utfordring til samarbeidet mellom prest og lekfolk i en evangelisk-luthersk menighet: Klenodiet er Kristi medisin til oppreisning og ny frimodighet.

Kristi legemes og blods sakrament

er udødelighetens medisin og de troendes "*reisekost*" underveis mot målet. Med denne mat styrker den oppstandne sine venners tro på ham og bevarer dem i dåpens nådepakt.

Alterets sakrament er Sønnens verk, og hører dermed inn under den andre trosartikkel. Nattverdlovprisningen til *Faderen* er barnerettens glade audiens på grunn av *Sønnens* stedfortredergjerning "for oss". Virkningen er *Åndens* gjerning ved evangeliet "i oss", og da hører nattverden sammen med den tredje trosartikkel.

I denne sammenstilling er *dåpens* frelseshorisont Den Hellige Treénhet – gitt med døpeordet. Håpet er å få skue Gud i all hans herlighet på den nye jord – i en glede, fred og hvile som overgår all forstand.

Denne kristne virkelighetsorientering er gitt i og med Guds åpenbaringsord, og medfører ingen begrensning i den indretrinitariske *frelseshandling*.

Excurs: Martin Luther dåpsfornyer også i nåtid?

Martin Luther er dåpsfornyeren i kirkens historie. Ingen har som han skrevet så overbevisende om *Guds frelseshandling* i dåpen og dens *rette bruk* i døptes liv. Dåpsbefalingen fra den oppstandne Kristus stiller oss i et umiddelbart forhold til den korsfestede og oppstandne Kristus. Det er fort sagt og lett glemt.

Allerede *den spenerske pietisme* fra slutten av 1600-tallet lærte to gjenfødelse: den ene småbarnas gjenfødelse i dåpen, den andre troens «gjennombrudd» i gjenfødelsens smerte. Denne *erstatningsteori* fikk stor utbredelse gjennom Pontoppidans katekismeforklaring til Luthers Lille Katekisme (Sandhed til Gudfryktighed). Teorien fikk stor utbredelse i dansk-norsk kristen tradisjon. Karakteristisk var kravet om loverfaringer i det vakte stadium, da man gikk svanger i lang tid før et Guds barn ble gjenfødt i angerens smerte. Deretter fulgte et hellig levnet i utvortes kasuistikk-moral.

«*Nyevangeliske*» vekkelser i siste halvdel av 1800-tallet var en reaksjon mot gammelpietismens «loviske» sjelesorg, men uten å bryte med det psykologiserende frelseskjema. Det «vakte» stadium ble forkortet. I tråd med herrnhutisk tradisjon, og under innflytelse fra rosenianisme og metodisme, ble det lagt vekt på den enkeltes

nådesopplevelse med bønn og *overgivelse* der og da. Innflytelsen fra reformert kristendom ble tydelig.

Kirkens gudgitte tro måtte vike for *den enkeltes* tro, her forstått som *inderlighet* og ikke tillit. Vennesamfunn og troendegruppe erstattet kirkens sakramentale samfunn i tradisjonen fra aposteltiden og oldkirken. Med stor konsekvens ble resultatet kampanje-kristendom og opplevelsesjakt. Det gjaldt å få bekreftet Jesus-i-hjerte-religionen. Kirkens unike kjennetegn ble fortrent.

I sentrum for menighetens virksomhet stod ikke den oppstandne Kristus med sine gaver, men stortalere, aktiviteter og det gode miljø. Utagerende forkynnere optrådte med pirrende påfunn og suggestiv stemmebruk, assistert av sang og musikk i valse-takt. Man gav inntrykk av Den Hellige Ånds umiddelbare gjerning i øyeblikkets spontanitet og improvisasjon, men repetisjonen medførte skjematisert adferd og «kana'ans språk» i samsvar med menneskers forventninger og behov. Det sakramentløse «kristenliv» presenterte tilbud tilpasset markedet. Fanget i stivnede sedvaner ga den sosiale kapasitet rom for justeringer tilnærmet status quo. Glemt var kirkens kjennetegn og den evangeliske frihet i sakssvarende former.

En kristentro begrunnet i opplevelsesmydtikk følger sitt eget løp. Sementert i «det gamle», forfaller den til fariseisk lovreligion og må legitimere sin troverdighet med etterspørselen. Den velmenende hensikt varierer, men kan begrunne hva som helst. Den samme legitimeringsmåte kjennetegner det postmoderne menneske. Så er man like langt.

Desto viktigere er gjenoppdagelsen av det sakramentale kristenliv, som er normalen like fra begynnelsen (Apg 2:42). Med gjenoppdagelsen fremstår menigheten som apostolatets kirke med de *underfulle* kjennetegn, og med Guds tro bevitnet med Jesu oppstandelse fra de døde. Der har menighetens gudstjenestelige virksomhet ingen annen begrunnelse enn den oppstandnes befalinger, som døpte skal lære å holde. Troverdigheten er den samme som i begynnelsen: «Vi kan ikke tie med det vi har sett og hørt» (Apg 4:20). Noen annen legitimitet har ikke menigheten – og trenger den heller ikke.

Det underfulle ved apostolatets kirke lokker og drar med den Oppstandnes handlinger. Synlige påminnelser er døpefont, prekestol, skriftestol og alterbord. De som søker dit, får hjelp i den forsamlede menighet, hvor den oppstandne Kristus er virksom med Ord og Sakrament i dens midte. (Lk 10:34f)

FJERDE PARTEN: DÅPENS HELLIGE SAKRAMENT

Den kristne dåp har sine forbilder i den gamle pakt (GT). Den gang var nådepaktens tegn omskjærelsen på åtte dager gamle guttebarn. I den nye pakt er tegnet dåpen, også kalt "*Kristi omskjærelse*", Kol 2:11f.

Bruker vi uttrykket "dåpens pakt", markerer vi sammenhengen med Golgata-pakten, da Gud oppfylte sin løftepakt med Abraham i Jesu Kristi død. Oppfyllelsen er en universell nådepakt (jf 1 Mos 12:1-3 og Joh 3:16), men blir den enkelte til del i dåpen (Tit 3:4f). Gud har inngått en løftepakt med den døpte. Gud har gitt løftet om salighet til hver den som tror hans forsoning med verden i Kristi død.

Bibelteologen Luther ble tidlig klar over forholdet mellom Guds løftepakt med Abraham og dens oppfyllelse i Kristi død for verdens synder, og at oppfyllelsen blir gitt den enkelte til del i dåpen til Jesu død. Denne innsikt fremgår av Luthers prekener og skrifter både før, under og etter utgivelsen av *katekismene* (1528/29). Der er nådepakten i Kristi død og løftepakten i dåpen nærværende i alle partene.

Et indirekte vitnesbyrd er *Hustavlene*, som fremstiller den kristnes liv i en "stand" eller "orden" (ordo). Da er perspektivet videre enn selve dåpen. Ved dåpen og troen lever vi i *Kristi nådepakt* med sin kirkebrud (Ef 5:25-32). Dette kristenliv leves ikke i en tenkt virkelighet på siden av *Guds skaperverk*. Livet i Kristi nådepakt leves i Guds falne skaperverk. Her skal vi øve troen på Guds løfte, gitt i dåpen, enhver i sitt kall.

Guds løftepakt i dåpen består, tross frafall og troløshet fra vår side (Heb 10:23, 11:11). Gud er trofast (1 Kor 1:9 osv). Guds trofasthet i løftepakten har nådepaktens kjennetegn. Gud har påtatt seg alle plikter, og gitt oss alle rettigheter hos ham. Den kristnes liv leves på nåderettens grunn, gitt i dåpen til daglig trøst og glede. Dåpen er derfor en stadig påminnelse om Guds trofasthet, og en daglig oppmuntring til å forsake synd og leve med Kristus til eksempel i gjerninger som har Guds ord og befaling for seg.

Guds løfte i dåpen lar oss se vår liv i sammenheng med Kristi lidelse, død og oppstandelse, når troen øves. Kristi oppstandelse fra de døde stadfestet Guds forsoningsverk i hans død. Den er en fullbyrdet kjensgjerning. Guds syndebærer og verdens stedfortreder oppstod rettferdiggjort i alles sted, slik Gud hadde lovt. Den oppstandne Kristus er troens rettferdighet hos Gud. Denne kjensgjerning på Påskedagen blir stadfestet hver gang et menneske blir døpt. Men uten Kristi oppstandelse på den tredje dag ville det ikke vært noen dåp til Jesu død, og heller ikke et liv under hans nådige herredømme (jf LK, forkl 2 trosart).

Betrakter vi dåpen i lys av påskebegivenhetene i Jesu liv, ser vi troens begrunnelse i fortid. Betrakter vi vår egen dåp i lys av den Oppstandnes dåpsbefaling, faller det lys

over livet i nåtid. På grunn av Kristi fortjeneste er jeg jeg Guds kjære barn, kalt til å etterfølge hans eksempel så lenge det heter i dag. Derfor er dåpen rettferdiggjørelsens sakrament gitt til daglig bruk i troens øvelse.

Når troen øves i gjerninger som har Guds ord og befaling for seg, fortsetter Jesus-historien i døptes livshistorier. Vi lever hver for oss i Guds falne skaperverk, så ille plaget av Guds fiendemakters okkupasjon, men alle lever vi ved dåpen og troen i Guds nådepakt. Vi lever ved dåpen og troen som lemmer i Jesu Kristi kirkelegeme. Derfor slår vi korsets tegn til en dåppåminnelse: Husk hvem du tilhører. Glem ikke hvor dyrt du er kjøpt.

Gal 3:27 - Dere er alle Guds barn ved troen på Kristus Jesus, for dere som er blitt døpt til Kristus, har kledd dere i Kristus».

Fra bekjennelsesskriftene: Om kristenstanden

Kristenstanden er grunnet på dåpen og leves i gjerninger etter Guds bud, dvs uten religiøse påfunn/munkeløfter, CA 27:13. *Det gode liv* har alltid Guds bud for seg, samme 28:58.

Kristenstanden er "*fullkommenhetens stand*", hvor vi lærer å frykte Gud og stole på ham som er en forsonet Gud. I denne *øvelse* ber vi om og venter hjelp fra Gud, samtidig som vi legger vinn på å gjøre gode gjerninger og skjøtte vårt kall. CA 27:50.

I kristenstanden må vi bære det kors som Gud legger på, og øve troen i tålmodighet, SK De ti bud 197.

Når vi nevner synder i *det private skriftemål*, skal enhver tenke på sine kallsoppgaver og sammenligne seg med De ti bud. Derpå ber vi skriftefaren om å tilsi syndsforlatelsen for Guds skyld, LK Dåpen/skriftemålet 20.

Hustavlen rommer dyder for alle stender (ugift stand, ektestand og enkestand), LK Hustavlen 1-14. Hadde vi innrettet oss etter Guds bud i kirkelige og verdslige saker, ville vi hatt oppgaver mer enn nok og glemt de narrestreker som opptar mennesker, SA Fortalen 12f.

OM DÅPENS INNHOLD OG GAVE

878. Hva er dåpens sakrament?

Dåpen er ikke bare alminnelig vann, men den er vann som er innfattet i Guds befaling og forent med Guds ord.

Hvilket Guds ord er det?

Det som vår Herre Kristus sier hos Matteus i det siste kapittel:

«Meg er gitt all makt i himmel og på jord. Gud derfor ut og gjør alle folkeslag til disipler, döp dem i Faderens og Sønnens og Den Hellige Andes navn og lær dem å holde alt hva jeg har befalt dere. Og se, jeg er med dere alle dager inntil verdens ende.»

Ef 5:25f – Kristus elsket kirken og gav seg selv for henne, for at han skulle hellige henne i vannets bad ved ordet.

Dåpsbefalingen betyr likevel ikke at kirken skal døpe mennesker uten hensyn til omvendelse og tro, eller kristen oppseding. Dåpen hører sammen med forkyn- nelse og undervisning – for voksne før dåpen, for småbarn etter dåpen. I sist- nevnte tilfelle må det foreligge et troverdig løfte fra barnets foresatte og fadrenes side - om kristen oppseding i hjem og menighet. Andre begrunnelser må bli av- vist.

Til bibelstudium: Ordet som innfatter vannet

Om *vannet*: Joh 3:5, Ef 5:25f, Apg 10:47.

Om *Guds ord*: Ef 5:26, Mt 28:19, Mk 16:16.

Guds ord det middel som innfatter vannet, Jak 1:18. 1 Pet 1:3, 23, 1 Kor 4:15b, Ef 5:26b (vannets bad i ordet).

Guds ord gjør vannet til "den nye fødsels bad", Tit 3:5. Det er et vann til å bli ren av, Esek 36, 25, og til å leve av, Esek 47:9, Sak 14:8.

Dåpen til Jesu død og oppstandelse er overgangen til et nytt liv under Kristi herre- dømme. Denne overgang medfører vår onde menneskenatures død og det nye li- vet med den oppstandne Kristus, Rom 6:5-10, Kol 3:1-12.

Jf Ordet, Ånden og vannet i skapelsen, 1 Mos 1:1-3, Lk 1:35, Mk 4:26f.

Fra bekjennelsesskriftene:

"Dåpen er ikke bare vann, men *et vann som er innfattet i Guds ord og befaling og helliget ved det, så det i sannhet er et gudsvann* – ikke fordi vannet i seg selv er fi- nere enn annet vann, men fordi Guds ord og befaling kommer til", SK Dåpen 14 (lat tekst: *guae verbo et praecepto Dei inclusa sit /.../ divina aqua*).

SK Dåpen 6-7, 17-18. Ordet og vannet må ikke skilles, samme 15-22. En skatt som Gud gir, samme 34. Guds ordning, samme 38.

879. Hva betyr det at dåpvannet er "innfattet i Guds ord"?

ALLMAKTENS GUD GJØR VANNET TIL SITT SYNLIGE ORD, MEN SKJULER HVORDAN UNDERET SKJER OG HVA DÅPVANNET ER.

Sal 33:9 – han talte og det skjedde, han bød og det stod der. Rom 4:17b – Gud kaller på det som ikke er, så at det er. Joh 3:5f – Om man ikke blir født av vann og Ånd, kan man ikke komme inn i Guds rike. Det som er født av kjød, er kjød, og det som er født av Ånden er ånd.

Alt beror på Guds gjerning i vannet. Slik gir han den enkelte del i Jesu død og oppstandelse, med løfte om frelse for hver den som tror. Men Guds ord sier ingenting om "gudsvannets" beskaffenhet eller materie. (Jf Kristi ord over fremsatt brød og vin: "Dette er".)

Anm. Døpeordene sammen med overøsing?
--

Kirken overtok denne bruk fra aposteltiden (Did 7), ifølge et vitnesbyrd fra Hippolyts kirkeordninger i "Den Apostoliske Tradisjon" (Hippolyt av Rom c 170-236).

I oldkirken ble en annen praksis vanlig, begrunnet i følgende resonnement: Er dåpen "guddommelig vann" fordi Guds Navn (døpeordet) er forent med vannet, og dåpen er utført på Guds befaling (befalingsordet), da kan neddykking følge *etter bekjennelsen* til *hver* av personene i Treenheten.

Hippolyt nevner at dåpkandidatene ba for vannet, før dåpen fant sted på påskemorgen. Etter forsakelsen (i dåpsliturgien), ble de tre spørsmålene stilt som nevner Guds navn, hver gang fulgt av neddykking i dåpvannet: Tror du på Faderen? Jeg tror. /.../ Tror du på Sønnen? Jeg tror. /.../ Tror du på Ånden? Jeg tror. /.../.

I begge framgangsmåter blir vedkommende døpt i den treéne Guds navn – i det guddommelige vann som formidler frelsen.

Når dåpen forrettes etter fremgangsmåten i Luthers "En liten dåpbok" (Taufbüchlein), blir trosspørsmålene også her stilt *forut* for dåpen, som utføres med døpeordene: "Jeg døper deg i *Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn*". Når dåpen utføres på småbarn (av kristne foreldre), blir spørsmålene stilt til barnet, hvorpå den som bærer barnet, svarer på barnets vegne, slik som i Hippolyts kirkeordning.

Bemerkninger til dåpsliturgien (etter Luthers Taufbüchlein):

(1) *Dåpformaning* innskjerper dåpens nødvendighet på grunn av arvesynden.

(2) *Spørsmålene forut* for dåpshandlingen er rettet til den frelsessøkende tro.

(3) *Exorcismen* gjelder ingen fysisk besettelse, men Guds fiendes okkupasjon av Skaperens eiendom, Ef 2:1-9.

(4) Bruk av *fornavn* og *etternavn* under korsmerking og spørsmålet om trosbekjennelse. En påminnelse om Guds handling med den enkelte, som her mottar frelsen i Jesus Kristus med gyldighet for hele livet.

(5) *Forsakelsen og trosbekjennelsen* markerer dåpens virkning: Ved dåpshandlingen blir dette menneske befrikket fra livet under Guds fiendemakters okkupasjon og satt over i Kristi nåderike (exodus-motivet).

(6) *Fadderne* skal ha god kunnskap om innholdet i Lille Katekisme. I tilfelle foreldrene skulle falle bort, har de ansvaret for barnets oppseding i kirkens tro.

Dåpvitner ved nøddåp kan være mennesker av annen bekjennelse.

--- --- ---

Ps. Det vitner om frafall fra nytestamentlig dåplære (1) når man omtaler den døptes opptagelse i frelsens samfunn som «ugjenkallelig» fra Guds side, og (2) uten å nevne dåpvannet sier at Gud ved dåpen kaller mennesket inn i sin menighet, og til et liv i omvendelse og etterfølgelse.

Med sin tilslutning til Leuenberg-konkordien har Den norske kirke gitt etter for calvinsk predestinasjonslære og sakramentredsel. Megetsigende er tausheten om følgende saker: dåpens nødvendighet, Guds frelseshandling i dåpvannet, dåpen som rettferdiggjørelsens sakrament og nådepaktens tegn, og dåpens rette bruk. Det er en oppgave for bekjennelsestro å tydeliggjøre dåplæren i forkynnelse og liturgisk praksis, og fornye dåpsformaning for dømte mennesker.

Til bibelstudium: Guds ord i dåpen

Guds ord er virksomt, Jer 1:9f, Jes 55:10f, Heb 4:12.

Guds ord virksomt i dåpen, Joh 3:5, 1 Pet 1:23.

Døpeordet utelukker lovgjeringer fra vår side, Gal 5:3f.

Fra bekjennelsesskriftene:

Vekten ligger på Guds gjerning med Ordet i vannet, CA 9:1, Apol 9:1 (7/8:7, sit Ef 5:26 - vannbadet i Ordet).

Ordet og vannet må for all del ikke skilles, SK Dåpen 22.

Dåpen har sin kraft av Ordet og er Guds gjerning, SK Dåpen 10, 27, 35.

880. Hva er det vi ser i dåpen?

VI SER GUDS VIRKSOMME ORD I VANNETS SKIKKELSE.

Ef 5:26b – vannets bad ved ordet. Joh 3:5 – Uten at dere blir født på ny av vann og Ånd, kan dere ikke komme inn i Guds rike.

Vannet representerer både dødens og livets makt.

Til bibelstudium: Vannet i dåpen

Vannet som uttrykk for dødens makt, 1 Mos 1:2, Sal 74:12-17. Jf beretningen om syndfloden, 1 Mos 7.

Vannet som uttrykk for livets makt, 1 Mos 2:6.

Profetier om dåpvannet, Jes 12:3f, 58:11.

Jesu samtale med den samaritanske kvinne, Joh 4:14.

Til sammenstillingen vann og Guds Ånd: Jes 44:3. Jf Jer 2:13, Sal 42:3, Joel 2:28 og oppfyllelsen, Apg 2:38.

881. Hva er det vi hører av dåpens sakrament?

VI HØRER AV DØPEORDENE AT DEN ALLMEKTIGE GUD FADER, SØNN OG HELLIG ÅND ER VIRKSOM I OG MED VANNET.

Joh 3:5 – Om man ikke blir født av vann og Ånden, kan man ikke komme inn i Guds rike. **Ef 5:25f** – Kristus elsket kirken og ga seg selv for henne, for at han skulle hellige henne ved å rense henne i vannets bad ved ordet. **Tit 3:4-7** – Da Guds, vår Frelser, godhet og menneskekjærlighet ble åpenbaret, frelste han oss, ikke for de gjerningers skyld som vi hadde gjort i rettferdighet, men på grunn av sin barmhjertighet ved den nye fødsels bad og fornyelse i Den Hellige Ånd, som han utgytte rikelig over oss ved Jesus Kristus, vår Frelser, for at vi, rettferdigjorte ved hans nåde, skulle i håpet bli arvinger til evig liv.

Til bibelstudium: Vannet i frelseshistorien

Ordet, Ånden og vannet, 1 Mos 1:1-3, 9.

Vannet i frelseshistorien, 1 Pet 3:20f (Noa og syndfloden). – Navnet Moses = dratt opp av vannet, 2 Mos 2:10. - 1 Kor 10:1f og 2 Mos 17:1-7 (Navnene Massa og Meriba = fristelse og tvist).

Vannunderet i ørkenen – et skyggebilde av frelsen i Jesus Kristus, gitt den enkelte i dåpen: Sal 78,16-24, 37f. Jes 12:3, 43:20.

Joh 7:37f, Mt 16:17f. 1 Kor 10:4. Åp 7:17, 21:6, 22:1, 17. Gal 3:26, 4:26f.

882. Hvem har gitt dåpsbefalingen?

SVAR: SØNNEN JESUS KRISTUS.

Joh 1:33 – (Johannes) Ham som du får se Ånden komme ned og bli over, han er den som døper i Den Hellige Ånd. (Jf v 26) **Mt 3:16f** – Da Jesus var døpt, steg han straks opp av vannet, og se, da ble himlene åpnet og han så Guds Ånd fare ned som en due og komme over ham. Og se, en røst fra himlene sa: "Denne er min elskede Sønn. I ham har jeg velbehag."

Den kristne dåp skjedde første gang da Sønnen i Jesu tjenerskikkelse lot seg døpe av Johannes med synderes dåp. Da helliget han vannet sammen med Faderen og Den Hellige Ånd. Han fullførte sin dåp på korset da han døde som Guds rene Lam og verdens syndebærer (Joh 1:29, Lk 12:50).

Etter oppstandelsen, gav Kristus dåpsbefalingen til apostlene og deres etterfølgere i prekenembetet. De handler i Kristi sted når de døper i den treéne Guds navn og lærer dømte å holde alle hans befalinger til kirken (Mt 28:19f).

Anm. Dåpen og dens betydning – exodus og overgang

Dåpen er *Guds ordning, når et menneske blir overført* fra Guds fiendemakters herredømme til frelsen i den troende kirke under Kristi herredømme.

Tre unntakssituasjoner i tidlig aposteltid illustrerer den frelseshistoriske overgang: Evangeliets gang fra jødene til *samaritanerne*, Apg 8:12, deretter til *hedningefolkene*, 10:47f, og sist til *disiplene av Døperen Johannes*, 19:5.

Like fra Pinsedagen ble dåpen praktisert som en guddommelig ordning, med befaling om å la seg døpe "i Jesu Kristi navn" eller "i Herrens Jesu navn", Apg 2:38, 8:16, 19:5. Dåpen er en dåp "til Kristus", Gal 3:27, eller "til Kristus Jesus", Rom 6:3.

Benevnelser og døpeord i denne form fremhever dåpens begrunnelse i Kristi stedfortredergjerning og overgang til livet i en ny virkelighet. Da er forutsetningen Guds ords kunnskap om den treéne Gud, Mt 3:16f, Mt 28:19. Den som bøyer seg for Jesus og bekjenner ham som Herre, ærer Den Hellige Treenhets, Fil 2:10f, 1 Kor 12:3.

Kunnskapen om en av personene i Treénheten inkluderer de andre: Apg 2:14-39, 1 Kor 8:4-6, 12:3, 2 Kor 13:13, Gal 4:4-7, Ef 1:11-14, Tit 3:4-7, 1 Pet 1:2, 10-12, osv.

Mot slutten av aposteltiden ble dåpen praktisert "i Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn". Døpeordene ble nevnt og formidlet som alminnelig kjent og selv-sagt blant kristne (Did 7:1, jf Heb 6:1f).

Navnet i døpeordet er Gud i hans forbarmende nåde mot fortapte syndere. Den som ber om å bli døpt, søker Gud i hans underfulle kjærlighet. Og den dømte kan i anfektelser si om Guds rikes goder: De er til meg også!

Fra bekjennelsesskriftene:

Bekjennelsesskriftene omtaler Jesu ord i Mt 28:19f som **befalingsord** – aldri som innstiftelsesord (jf Jesu ord over brød og vin under påskemåltidet, alltid omtalt som innstiftelsesord).

Dåpsbefalingen gjelder Guds ordning for hvordan et menneske får del i frelsen og tas inn i Guds kirkes samfunn, SK Dåpen 2, 17, 24.

Excurs: Om Johannes-dåp og kristen dåp

Johannes Døperen var den siste og største av profetene, og forløperen til Kristi komme (Mal 4:5, Mt 3:3, Lk 1:76f). Med dåpen i Jordan viste han menneskene til det lovede "Guds Lam" (Joh 1:29b, v 30, 3:27).

Johannes Døperen representerer sammenhengen med Messias-løftene i den gamle pakt og løftene oppfylt i Jesus fra Nasaret (Lk 3:2, jf 1:76, Joh 1:33). Skyggebildene måtte vike for Den Kommende selv.

Eksempler:

- Noa og syndfloden (1 Mos 7:10ff, jf 1 Pet 3:20).
- Israels vandring gjennom Rødehavet og drukningen av Faraos hær (2 Mos 14-15:21, jf 1 Kor 10:1-11).
- Guds profet Elisa og syrerkongens hærfører Na'aman, som ble rensket for sin spedalskhet i elven Jordan (1 Kong 5:10, 12, jf Joh 3:3-6, Tit 3:5).
- Guds løfte om å hellige sitt Navn på oss med vann og Ånd (Esek 36:25-27, jf Mt 28:19-20).
- Johannes var klar over Jesu guddommelige høyhet og sin egen posisjon, lavere enn den ringeste slave, Mk 1:7. Derfor vegret han seg, da Jesus ville bli døpt med synderes dåp, Mt 3:14.

Da Johannes døypte Jesus i Jordan-elven, medvirket han til *oppfyllelsen* (Mt 5:17, jf 1 Kor 10:1f, 1 Pet 3:20f).

Jesus lot seg innvie til sin gjerning med "*omvendelsens dåp til syndenes forlatelse*", Mk 1:4. Han lot seg døypte "*for å oppfylle all rettferdighet*" (Mt 3:15, jf Fil 2:7, Gal 4:4-9). Denne mening med Jesu dåp ser vi bekreftet i evangeliene. De tegner bildet av Jesus omgitt av syndere, for han var «*ikke kommet for å kalle rettferdige*», Mt 9:13.

Sett i det bibelske perspektiv, er Midleren for skapelsen (Joh 1:3, Kol 1:15f) også *Midleren for skaperverkets gjenløsning*. Det fullbrakte frelsesverk blir gitt den enkelte til del i "*den nye fødsels bad og fornyelse i Den Hellige Ånd*", Tit 3:5. Ef 5:25f – *Kristus elsket kirken og gav seg selv for henne, for at han skulle hellige henne ved å renske henne i vannets bad ved ordet.*

Joh 3:22-26, 4:1f. Dåpens sakrament var i bruk på en *forberedende* måte. I samtalen med Nikodemus henviser Jesus til dåpen i vann og Ånd (Joh 3:1-15).

Dåpen i den treene Guds navn (el Jesu navn) er den nye pakts kjennetegn, også kalt «Kristi omskjærelse» (Kol 2:11). Omskjærelsen i den gamle pakt er avløst med en bedre ordning – dåpen til Jesu død (Rom 6:3).

Jesu dåpsbefaling ble iverksatt på Pinsedagen, og fra da av er dåpen til Jesu Kristi død den nye pakts tegn og døren inn til endetidens gudsfolk i Guds nåderike.

Den som mottar dåpen, blir født på ny til livet i Jesu Kristi rike, og har med ham *Guds rettferdighet*, gitt av nåde. (Mt 3:15, 6:33. Rom 3:21, 6:4-11.) Og hva de troende er i Kristus, skal de en gang bli, for Den Hellige Ånd kommer oss til hjelp og fornyer oss. (Jer 31:31ff.)

«Omvendelsens dåp til syndenes forlatelse»

Mk 1:4, Lk 3:2f, Apg 2:38. I samtalen med Nikodemus (Joh 3) vender Jesus seg mot fariséernes lære om synd som beror på gale valg, og rettferdiggjørelse i betydningen gjerningsrettferdighet. Jesus sier om Johannes-dåpen, at uten en fødsel «*av vann og Ånd*» kan man ikke komme inn i Guds rike. Altså var Johannes-dåpen en kristen dåp av forberedende karakter. (Joh 3:5. Jf Tit 3:5.) Når man har villet gjøre Johannes-dåpen til noe annet, beror det på uklare begreper om årsaken til syndsforlatelse og frelse. Et par tekster avklarer

Apg 19:1-7. Johannes-disiplene i Efesus må ha hatt sekteriske oppfatninger om Johannes Døperen, for de tok Pauli ord til seg og lot seg døpe "*i Herrens Jesu navn*", v 4f. Paulus stadfestet Johannes-dåpens forberedende karakter, lik skyggen som må vike for solen. Viktig er tilleggsopplysningen om apostelens undergjerning. Den stadfestet at Guds løfte ble oppfylt på Johannes-disiplene, v 6f (jf Mk 16:17f).

Joh 3:25ff. Johannes renses med vann, til et *vitnesbyrd* om Den Kommende, han som "*kommer fra himmelen*" (v 31) og "*vitner hva han har sett og hørt*" hos Faderen (v 32, jf Apg 1:5). Som den siste av Guds profeter i den gamle pakt, vitnet Johannes om Sønnen som kom fra Faderen, og derfor Veien, Sannheten og Livet.

Da Jesus lot seg døpe av Johannes, steg Ånden ned over ham, samtidig som Faderen åpenbarte hvem Jesus er – "*min elskede Sønn*". De er tre personer og samtidig ett i Guds evige vesen som er kjærlighet. Liksom Ånden svedde over vannene ved den første skapelse, svedde Ånden over vannet under Jesu dåp. Guds rene Lam ble døpt med synderes dåp da han begynte sin offentlige gjerning, og denne sin dåp fullførte han på korset i sin menneskenatur (Lk 12:50).

Brudgommens venn Johannes trådte til side for Brudgommen da den kristne dåp skjedde på forberedende vis i Jesu dåp,. Johannes gledet seg over Brudgommens røst og hans selvhengivende kjærlighet til sin Kirkebrud (v 29, jf Ef 5:26).

De ulike sider ved Jesu dåp kan uten videre overføres til den kristne dåp, som nå blir utført i lys av *oppfyllelsen*. Jesu død og oppstandelse er bevitnede kjensgjerninger, slik Det gamle testamentes skrifter vitner om ham (Apg 2:17). All Guds rettferdighet er *oppfylt* i Kristi lidende lydighet – som lovet. Paradisets port er står åpen i dåpen til Jesu død og oppstandelse (Mt 3:11, Lk 3:16, Mk 1:8. Jf Joh 1: 26, 31, 33).

Siden Pinsedagen samles troens bekjennere som den nye pakts gudsfolk og Helligåndens samfunn – som lovet. Men dermed er ikke meningen med dåpen oppfylt. Vi skal også etterfølge ham som er vår tros hellighet og rettferdighet for Gud (Apg 2:38, jf Jer 31:31-34, Esek 36:25-27, Joel 3:1).

Dåpen til Jesu Kristi død skal troen øves i gjerninger som har Guds ord og befaling for seg, enhver i sitt kall. Omvendelsens dåp til syndenes forlatelse oppfyller hensikten når syndenes forlatelse er vår støttestav hele veien. Troen har Guds rettferdighet og mangler ingenting. Derfor praktiserer vi dåpen i forsakelse og tro. Vi etterfølger Kristi eksempel med frimodighet.

OM DÅPENS UTFØRELSE

883. Hva betyr det greske ordet for å "døpe" (baptizein)?

DET BETYR Å VASKE, ENTEN VED Å SENKE NED, OVERØSE ELLER BESTENKE MED VANN.

Mk 1:8 – Jeg døper dere med vann. **7:3f** – Fariséerne og alle jøder spiser nemlig ikke før de har vasket hendene sine, i lydighet mot de eldstes tradisjon. Og når de kommer fra torget, spiser de ikke uten at de har vasket seg. Det fins også andre tradisjoner som de overholder, slikt som å skylle begre, krukker og kobberkjeler. **Lk 11:38** - Da fariséeren så at han ikke vasket seg før måltidet, undret han seg over dette (synonymt m *niptein* = å vaske, v 39).

Opprinnelig var det vanlig å døpe med neddykking. Etter hvert som kirkens tro ble utbredt nordover i Europa, ble overøsing og bestenkning vanlig.

Anm. Det bibelske billedspråk om dåpen.

Alt etter hvilken form som benyttes, avbilder vannbruken Guds verk i dåpen: - *Død og oppstandelse*: Rom 6:4. - *Innpoding el innlemmelse* i Guds kirke som Kristus-virkelighet: Joh 15:1-9, Rom 6:3-5. *Avtvetting* av synder: Apg 22:16, Ef 5:26. - *Utgytelse* av Den Hellige Ånd: Tit 3:5f.

Utskillelse el helligelse til Guds bruk: Heb 10:22, jf 2 Mos 24:8, Heb 9:19, 1 Kor 10:2.

884. Hva innebærer det å døpe "alle folkeslag"?

VI SKAL DØPE DEM SOM BER OM DÅP. DET KAN VÆRE DEN ENKELTE SELV, ELLER FORELDRE SAMMEN MED BARNNA DERES, ELLER FORELDRE SOM BER OM DÅP FOR SITT NYFØDTE BARN.

Apg 2:38f – Peter sa: "Omvend dere, og enhver av dere la seg døpe i Jesu Kristi navn til syndenes forlatelse. Da skal dere få Den Hellige Ånds gave.

Dåpen er paktstegnet i den nye pakt grunnet på Kristi død. Dåpen er både fortsettelsen og oppfyllelsen av paktstegnet i den gamle pakt, da guttebarn ble omskåret på den åttende dag.

Eksempler: *Den etiopiske hoffmann* ba om å bli døpt, Apg 8:26-40. - *Lydia* med hele sitt husfolk ble døpt, Apg 16:15. - *Fangevokteren* i Filippi ble døpt med hele sitt husfolk, Apg 16:29-34. - Synagogeforstanderen *Krispus* og hans husfolk med flere i Korint, Apg 18:8. - Paulus døpte *Stefanas* og hans husfolk, 1 Kor 1:16.

885. Hvilke vilkår må være oppfylt for at dåpshandlingen skal være troverdig?

DÅPSSAMTALEN OG FORBEREDELSEN TIL DÅP SKAL AVKLARE SPØRSMÅLENE: FORSAKER DU DJEVELEN? TROR DU PÅ GUD FADER, SØNN OG HELLIG ÅND? VIL DU BLI DØPT?

En hjelp til avklaring kan være foreldrekurs i Lille Katekisme, med samtaler og repetisjon. De nødvendige vilkår omfatter to parter i et *kontraktforhold*:

- Nødvendig vilkår fra kirkens side: **Dåpsopplæring** – dels formidling av kirkens tro, dens innhold og begrunnelse, dels hjelp til å leve som kristen. Dette vilkår kommer til uttrykk hvor *dåpsliturgien* uttrykker *brudd* med Guds fiendmaktens herredømme og motiverer til et *disippelliv* i forsakelse og tro.

Eksempler: *Den etiopiske hoffmannen* ble først undervist om Jesus, og deretter døpt, Apg 8:26-40. - *Fangevokteren* med hele sitt husfolk ble først undervist om Jesus før de ble døpt samme natt, Apg 16:29-34.

- Nødvendig vilkår fra den døptes side: **Forsakelse og tro.**

Avsvergelse av djevelen og alle hans gjerninger, og *bekjennelse* til kirkens tro på den treéne Gud og hans velgjerninger (tilsvarer første, andre og tredje parten i Lille Katekisme). Ved dåp av spedbarn el småbarn kommer i tillegg foreldrenes (el foresattes) ansvar for kristen oppseding, Ef 6:4b.

Anm 1. Kirken bekjenner "én dåp til syndenes forlatelse" (Nicenum).

Alternativet "*barnedåp*" eller "*voksendåp*" fins ikke i Bibelen. Tvert imot. Ingen kommer inn i Guds rike uten å bli som barn igjen (Mt 18:3). Vi har kun én dåpsliturgi.

Anm 2. Dåpens liturgi er ingen menighetsgudstjeneste.

I oldkirken ble dåpen forrettet i hjemmet (med unntak av nøddåp) – alternativt i kirkerommet etter avtale. Menigheten ble underrettet om den dåp som hadde funnet sted.

Anm 3. Fra 700-tallet fins vitnesbyrd om faddere.

De var *vitner* om barnets dåp i den treene Guds navn, mens foreldrene påtok seg ansvaret for barnets trosopplæring. I menighetsforfatningen *Didaskalia* (200-t) heter det: "Du far og du mor, dere er ansvarlige for at barna lærer Guds vilje å kjenne."

Samme ansvar hadde foreldrene i senjødisk tid. I skoler tilknyttet vedkommende synagoge, fikk barna fra 6 år og oppover undervisning i "Skriftene", først i grunnskoler, senere i skriftskoler (bibelskoler).

Målet var å gi barna sikker kunnskap, så de kunne vite hva de trodde på. Jf Timoteus, som hadde en hedensk far, men fikk undervisning av sin mor og mormor som begge var kristne. Se 1 Tim 3:15. Den som mottok undervisning i troens grunn sannheter, lærte seg «å samle skatter i himmelen». Jf Jesus-ordet, Mt 6:19f.

Anm 4. Døpefontens plassering - en påminnelse om dåpens rette bruk.

Er døpefonten plassert ved inngangen til kirkerommet, blir dåpen markert som *døren* til Guds rike og det nye livet under Kristi herredømme. Er døpefonten plassert ved kordøren, blir vi minnet om kirkens samfunn i alterets sakrament.

I det gammellutherske kirkerom er **skriftestolen** plassert nær Herrens bord, i tråd med gammelkirkelig praksis. Med denne plassering blir vi minnet om Kristi sjelesorg underveis til Herrens bord, når presten i Kristi sted meddeler den enkelte syndenes forlatelse (absolusjonen), eller må utsette vedkommendes deltagelsen i kommunionen fordi Herrens ord pålegger ham det.

Når omvendelse og syndenes forlatelse blir forkynt offentlig for alle, fins tilhørere som mangler frimodighet til å anvende Kristi fortjeneste på seg selv. Skriftemålet er til hjelp for dem, for Guds nådetilsagn har adresse til den enkelte.

Det hører med til prestens gudgitte oppdrag å være skriftefar. Skriftebønnen gir anledning til å nevne en synd eller to ved navn – og la det være med det. Hovedsaken i skriftemålet er ikke oppregning av synder, men syndsforlatelsen (absolusjonen).

886. Hvem skal døpe?

SVAR: PRESTEN I MENIGHETEN. I NØDSFALL KAN ENHVER KRISTEN DØPE (NØDDÅP).

Mt 28:18 – "Meg er gitt all makt i himmelen og på jorden. Gå derfor ut og gjør alle folk til disipler, döp dem i Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn og lær dem å holde alt hva jeg har befalt dere" osv.

Den prest som har menighetens kall, er også kalt av Gud til å døpe.

887. Hvordan foregår nøddåp?

DEN SOM FORRETTER DÅPEN, ØSER TRE GANGER RENT VANN OVER BARNETS HODE OG SIER: "**JEG DØPER DEG I FADERENS OG SØNNENS OG DEN HELLIGE ÅNDS NAVN.**" DERETTER KAN MAN LESE HERRENS BØNN OG VELSIGNALSEN.

Melding om nøddåp skal snarest mulig gis vedkommende sogneprest, med opplysning om to dåpsvitner. Dåpsvitne kan også den være som har en annen tro, og bevitne at dåpen har funnet sted.

Excurs: Den kristne dåp - en kamphandling

Sønnens fornedrelse i Jesu skikkelse var en kamp mot Guds fiendemakter: 1 Mos 3:15, Mt 4:10, 16:23, 26:53, 27:38-44.

Jesus drev ut ånder, eks Mt 9:32-34. Hans maktfulle *befalingsord* var nok til at onde (urene, stumme) ånder adlød ham, Mk 1:25 (21-28), 5:8 (1-20), 9:25 (14-29).

Den oppstandne Jesus fortsetter på to måter sin kamp mot «ondskapens åndehær».

(1) Åndens kamp mot arvesyndens motstand *i den troendes liv*, Gal 5:16ff. Guds ord fremstiller mennesket som en bolig, okkupert av denne verdens fyrste, Joh 6:69 (Judas), 8:44, jf 12:31, 16:11.

(2) En offentlig kamp med *Guds ord*, som er Åndens sverd i kirkens liv. 1 Kor 6:11. Ef 5:26f, 6:10-13f. Kol 1:13, 1 Joh 5:4, Åp 12:7f. Kristus handler gjennom sine delegater i prekenembetets gjerning. Joh 20:23. 2 Kor 2:10, 5:20a. Jf 1 Kor 4:1f, 1 Joh 3:8-10. Lk 1:35 (Åndens gjerning).

Mennesket kommer til denne verden som et stykke okkupert land under Guds fiendemakters herredømme. Prekenembetets utøvere har Guds fullmakt til å drive ut hans fiende, Mk 16:16 (jf Mt 17:17f), Apg 5:16, 8:7, 16:18, 1 Kor 12:10 og 28.

Åndutdrivelse i Jesu Kristi navn er et tegn på Guds rikes komme, Mt 12:28. Riket kommer ikke uten den Oppstandnes maktfulle ord. Apg 19:13-20. Magiske formler og riter står i Guds fiendes tjeneste.

Liturgisk konsekvens

Åndsutdrivelse forut for dåpshandlingen markerer at her blir et menneske satt over fra denne falne verden til livet i Guds rike. Kol 2:15, Rom 6:12f, Ef 6:10-20.

Et eksempel er dåpsliturgien i Luthers skrift "*En liten dåpbok*" (Taufbüchlein). Den formidler arven fra aposteltiden og den gamle kirke med en dåpsliturgi utformet som en kamp- og seiershandling. Våpenet mot satans makt er Guds ord og bønn. Den bekjennelsestro lutherdom vedkjenner seg denne arv.

Gud kaller oss til å tre fram for ham i tro og bønn, både presten, forsamlingen og foreldrene med fadderne (når dåpen forrettes på småbarn/spedbarn). Med støtte i Kristi befaling og løfte, griper vi Gud i hans maktfulle Ord og ber at det ikke må vende tomt tilbake, men utrette hva det er sendt til å gjøre (Jes 55:11). Med henvisning til Guds løfte og befaling, ber vi for den som kommer til dåpen, at Gud i sin trofasthet må oppfylle sitt løfte, og lukke opp sitt rike for dette menneske som her banker på (Mt 7:7f).

I skarp kontrast til magiske besvergelses og riter er åndsutdrivelsen (excorsismen) utformet som en *befaling*, for her er Gud virksom med handlende allmakt i prekenembetets gjerning: "*Jeg befaler deg, du urene ånd: Vik herfra, og gi rom for Den Hellige Ånd!*" (Jf Mk 5:8, 1 Kor 3:16).

Her er det tale om den basiskunnskap som Guds ord gir om Gud, mennesket og verden. Denne kunnskap betoner at *vår natur* er fordervet siden Adams fall. Treet er

ondt, og derfor er også fruktene onde – inntil forandring skjer. Forandringen skjer med Den Hellige Ånd, som ingen har før dåpen. Vi kommer ikke til dåpen fordi vi er Åndens bolig, men fordi vi er født under syndens og dødens lov. Vi kommer som fanger og slaver til dåpen. Der blir hele den kristnes liv – ja, kirkens liv! – avbildet som et liv i kamp og seier undervies til det lovede land.

Den Hellige Ånd kommer med evangeliet inn i menneskers liv og skaper den tro som søker og mottar frelsen i dåpen (den søkende tro). Under dåpsliturgien blir Guds ord lest og bønner bedt, blant annet denne: *"Se nå i nåde til din tjener (tjenerinne), og gi ham (henne) den rette tro i Den Hellige Ånd"*.

Etter åndsutdrivelse og korsmerking med navns nevne, spør presten den som skal døpes: "NN, forsaker du djevelen, og alle hans gjerninger og alt hans vesen? Tror du på Gud Fader den allmektige, himmelens og jordens Skaper? Og tror du på Jesus Kristus? Og tror du på Den hjellige Ånd?" I kraft av Åndens indre gjerning svarer dåpskandidaten hver gang "ja" (barnet svarer «ja» i fadderens munn). Det er denne tro som siden øves fra dag til dag i den kristnes liv inntil døden. (Jf det private skriftemål prestens spørsmål før absolusjonen.)

Spørsmålene før dåpshandlingen blir stilt til baptisanden som troende, slik kirken har gjort siden aposteltiden (Apg 8:36ff). Ordene utelukker ikke de tilfeller da forutsetningen for dåp mangler. Men en prest må likevel handle etter regelen: *Kirken feller ikke dommer om skjulte ting*.

Evangelisk tro er Den Hellige Ånds vitnesbyrd i menneskets innerste, hos dem som hører Kristi evangelium. Åndens indre vitnesbyrd er tillit til Guds ord og løfte, at *"den som tror og blir døpt, skal bli frelst"*, Mk 16:16. (Jf Jesu ord til Nikodemus, Joh 3:16.)

Troen søker den fullbrakte frelse, som gis den enkelte til del i dåpen. Troen mottar frelsen i dåpen, og *vender stadig tilbake til løfteordet*, gitt i dåpen. Senere bruk av Guds ord, skriftemålet og Herrens Nattverd tjener til å styrke og bevare den dømte hos Jesus Kristus til en salig død og oppstandelse. Rom 8:16 - *Ånden selv vitner sammen med vår ånd og sier at vi er Guds barn*.

Til slutt merker vi oss at det fins ikke belegg for *stedfortredertro* i Bibelen. Gud *skaper ved evangeliet* troen hos store og små. I likhet med voksne, kan heller ikke spedbarn "av egen fornuft eller kraft komme til Jesus Kristus eller tro på ham" (forkl 3 trosart). Gud drar oss til seg med evangeliet om sine velgjerninger i Jesus Kristus. *"La de små barn komme til meg og hindre dem ikke, for Guds rike hører slike til"*, Mk 10:14. Jf Mt 18:19f. Gud kan av steiner vekke opp barn for Abraham (Lk 3:8).

OM DÅPENS NØDVENDIGHET

Hva gir eller gagnar dåpen?

Den virker syndenes forlatelse, frelser fra døden og djevelen og gir den evige salighet til alle som tror det, slik som Guds Ord og løfte lyder.

Hvilke Guds ord og løfter er det?

Det som vår Herre Kristus sier hos mMrkus i det siste kapittel:

«Den som tror og blir døpt, skal bli salig, men den som ikke tror, skal bli fordømt.»

888. Er det frelse i dåpen?

JA. I DÅPEN GIR GUD DEN ENKELTE DEL I SIN FORSONING MED VERDEN FOR AT VI SKAL LEVE DET NYE LIVET UNDER KRISTI NÅDIGE HERREDØMME.

Joh 3:5 – Uten at man blir født av vann og Ånd, kan man ikke komme inn i Guds rike.

Apg 2:38 – enhver av dere la seg døpe i Jesu Kristi navn til syndenes forlatelse. Da skal dere få Den Hellige Ånds gave (jf 22:16). **Tit 3:5** - ved den nye fødsels bad og fornyelse i Den Hellige Ånd. **Ef 5:25f** – Kristus elsket kirken og gav seg selv for henne, for at han skulle hellige henne i det han rensset henne i vannbadet med ordet.

1 Pet 3:21 – dåpen som nå frelser dere /.../ en god samvittighets pakt med Gud ved Jesu Kristi oppstandelse. **1 Kor 6:11** – dere er blitt renvasket, dere er blitt helliget, dere er blitt erklært rettferdige ved Herrens Jesu Kristi navn og vår Guds Ånd. **Gal 3:26f** – Alle er dere Guds barn ved troen i Kristus Jesus. Dere, så mange som er døpt til Kristus, er blitt ikledd Kristus. **Kol 2:12** – dere ble begravet med ham (Kristus) i dåpen, og i den ble dere også oppreist med ham ved den tro som Gud virker, han som oppreiste Kristus fra de døde. (3:9f) Rom 6:3-11.

Anm. "Dåpskapitlet" Rom 6 utdyper hvordan frelsen blir utdelt og virksom i våre liv.

V 4: Vi ble "**begravet** med Kristus" i dåpen. Vi ble tilregnet ham som har oppfylt Guds lov i alle deler og har sonet verdens synder. Han er den «Guds rettferdighet» som evangeliet åpenbarer. Med ham til gave står vi opp og *lever "i det nye livet"*.

Om denne overgang bruker apostelen gjerningsordet «**innforlivet**» (symfytos, v 5, egtl sammenvokst, medplantet, jf Joh 15:5). Det er tale om den overgang som Jesu død og oppstandelse representerer – fra livet under syndens og dødens herredømme, til livet under Jesu Kristi herredømme.

Et annet uttrykk beskriver det nye livet med uttrykket å "**vandre i Ånden**", Gal 5:16. Denne uttrykksmåte lar oss se dåpen i påskeperspektivet. Det er tale om den medvandring som lar den troende vokse "*i Kristus*".

Slike uttrykk dekker den virkelighet som i Jesu undervisning ble beskrevet med «Guds rike» el «himlenes rike». Men sammenhengen består. Jesus Kristus er i nåtid virksom i den forsamlede menighet. Den Oppstandne er Guds gave-rettferdighet eller kjærlighet (agape) med følger for den troendes liv. Det konkrete uttrykk er *legemet* stilt fram som redskap for Guds rettferdighet i Kristus, v 13, 12:1. Se nærmere preposisjonsbruken, v 3-11. Jf Rom 5:5, Gal 5:22.

Livet med Kristus er en **medvandring**. Troen har ham til gave for å etterfølge ham. Hans exodus er vårt, men når sitt mål først i den legemlige død, da den onde menneskenatur blir lagt i grav (7:24).

Uttrykkene «**forsakelse og tro**», eller «*troens øvelse*» har vi fra den gamle kirke. De sier hva denne medvandring handler om. Rom 12-15:13. Merk Tibudsloven, 13:8-10. Gal 5:16f.

Vi ser "dette dødens legeme", Rom 7:24. Troen ser i Guds ord og holder fast ved Guds løfte (Mk 16:16): Syndenes forlatelse for Jesu Kristi skyld, 6:25.

889. Hvorfor er dåpen nødvendig til frelse?

PÅ GRUNN AV ARVESYNDEN, SOM VIRKER VANTRO OG ALLE SLAGS SYNDER I MENNESKENE.

Joh 3:5f - Om man ikke blir født av vann og Ånden, kan man ikke komme inn i Guds rike. Det som er født av kjødet, er kjød, og det som er født av Ånden, er ånd. **Apg 22:16** – la deg døpe og få dine synder vasket bort, og påkall hans Navn (jf 2:38). **1 Pet 3:21** – dåpen, som nå frelser dere. /.../ en god samvittighets pakt med Gud ved Jesu Kristi oppstandelse.

Den som ikke når fram til dåpen i tide, har en *frelsessøkende* tro. Det er ikke sakramentets fravær Gud fordømmer, men forakten for det.

Anm 1. At «dåpen er nødvendig til frelse» (CA 9) betyr ikke dåpshandlingen er absolutt nødvendig, som om dåpen er det eneste nådemiddel. Nødvendig er dåpens innhold - evangeliet – og troen på Guds fullbrakte frelse i Kristi død. Jesus sa til den angrende røveren (Lk 23:43) - «I dag skal du være med meg i paradiset».

Anm 2: Jesu oppgjør med farisæerne. De trodde på menneskets evne til å velge fritt mellom rett og galt, og dermed evnen til å forsone Gud med gode gjerninger. Da overhører man lovens krav, Mt 5:48.

Farisèernes lære følger kirken lik en skygge og må renses ut stadig på nytt. Årsaken er menneskenaturens trang til å kvalifisere seg til frelse og få den stadfestet med prestasjonsfromhet. Mt 23:27.

Et eksempel fra luthersk kirkemark siden 1700-tallet er pietismens lære om to gjenfødelsel - dåpen fikk status som gjenfødelsens nådemiddel for spedbarna, og Ordet som gjenfødelsens nådemiddel for voksne (jf Romerkirkens lære om skriftemålet som redningsplanken, og John Wesley's lære om en "second blessing").

1 Pet 3:21. Det omstridte *eperòtæma* (= forespørsel el bønn) kan *isolert sett* oversettes med "*bekjennelse*". I så fall motsier man sammenhengen og nytestamentlig lære om frelsen i dåpen, for dåpen er ikke den *rene* samvittighets bekjennelse til Gud. Det fremgår av sammenhengen at 1 Pet 3:21 inngår i en *dåpsformaning*, hvor dåpens motbilde er Guds nådepakt med Noa og hans venner. Gud frelste dem av nåde i vannet, slik han hadde lovt.

Spørsmålene til dåpskandidaten er *Guds spørsmål*. Gud vil ha bekjent, høyt og tydelig, at her mottas dåpen *på Guds vilkår* – til et liv i forsakelse og tro. Er svaret "jeg tror" (credo), må vi tro at dåpshandlingen skjer på Guds vilkår. Da er oversettelsen

"en god samvittighets pakt med (eis) Gud" saklig riktig, for Guds løftespakt med den dømte fører til (eis) god samvittighet hos den som anvender Guds løfte på seg selv.

Dåpshandlingen omfatter dåpsundervisningen og livet i forsakelse og tro.

Det nye livet, gitt i dåpen, blir stadfestet i det private skriftemål med syndenes forlatelse, og styrket med alterets sakrament.

Hele den kristnes liv er grunnet på Guds frelseshandling i dåpsvannet, med løftet om syndenes forlatelse og salighet for hver den som tror. Mk 16:16, Apg 2:38, 22:16, Ef 5:26, osv.

Til bibelstudium: Kamphistorier

Eksempler: Frelsestorian, Jesus-historien og kristnes livshistorier.

1 Mos 3:15, 1 Kor 15:26, 55. Jesu ord i Joh 3:5f refset fariséerne og de skriftlærde fordi de foraktet Johannes' dåp. Tollere derimot, angret og lot seg døpe, Lk 7:29f.

Jesu, Guds Sønnns dåp i Jordan ble fullført i hans offerdød, Lk 12:50, Mk 10:38. Gud oppfylte sine løfter i det skjulte. Gud forlikte verden med seg selv i Sønnens menneskenatur, skjult i hans avmakt. Jes 42:1-3, 50:5f, 53:2-4, Sal 22:8f, 18f.

Guds vitnesbyrd om vår rettferdiggjørelse og Guds forsoning med verden er en korsfestet Kristus. Dette vitnesbyrd i det skjulte ble offentlig stadfestet med Kristi oppstandelse fra de døde. Gud stadfestet Jesus persons hemmelighet, hans utleggelse av den gamle pakts skrifter, og stadfestet hans lidende lydighet under loven og hans gjerning som verdens syndebærer og Guds rene Lam.

Guds Sønnns hele fornedrelse, like fra unnfangelsen til døden på korset, er en eviggyldig godtgjøring for verdens synder, gitt den enkelte til del i dåpen til Kristi død og oppstandelse. Rom 6:3f, jf 16:25f. 1 Kor 2:7f. Ef 1:9-11, 3:8f, 5:25f.

Fra bekjennelsesskriftene: CA 2 og 9:1. Apol 9:1. SK Dåpen 6:46.

890. Er dåpen gyldig uten tro?

JA. DÅPENS GYLDIGHET BESTÅR, MEN BLIR TIL FRELSE FOR HVER DEN SOM TROR.

1 Joh 4:10 - I dette er kjærligheten, ikke at vi har elsket Gud, men at han har elsket oss og sendt sin Sønn til forsoning for våre synder. **Mk 16:16b** – den som ikke tror, skal bli fordømt.

Åpenbaringsordets Gud er den trofaste Gud. Hans ord står fast til evig tid. Hverken djevler, engler eller noe menneske kan rokke ved Guds ord.

Derfor tør vi bringe spedbarn til dåpen, anvende Guds løfteord på oss selv, og motta fra Herrens bord Kristi legemes og blods sakrament til synlig pant på Guds underfulle nåde.

Anm. Guds løftepakt i dåpen det nye livets basis hele veien

Likevel faller det naturlig å stille saken på hodet, som om kristentroen er en tro på troen og trosbekjennelsen i det minste en medvirkende årsak til frelsen. Det er sant at troen øves i gjerninger som har Guds ord og befaling for seg, og til dem hører det å bekjenne hvem man tilhører og tror på. Men hverken vår bønn, bekjennelse eller overgivelse gjør dåpen til en dåp, eller medvirkende årsak til frelsen, gitt i dåpen. Det altavgjørende er hva Gud sier og gjør – i begynnelsen, underveis og ved målet.

Den enkelte dåpshandling er Guds fullstendige verk, som omfatter troen. Troen er Guds verk i "hjertet", som i bibelsk språkbruk er menneskets innerste - bortenfor all erfaring og tilgjengelig empiri.

Dåpen til Jesu død og det nye livet med ham er «den første oppstandelse», Åp 20:6. Denne oppstandelse «er nå», Joh 5:25, «da de døde skal høre Guds Sønnns røst, og de som hører, skal leve». Jf Jak 1:18, 1 Pet 1:23, 1 Joh 4:2, 5:1 osv.

Guds handlende allmakt i sin forsoning med verden utelukker vår medvirkning. Like suverent handlet Gud i Kristi oppstandelse fra de døde, da han stadfestet Jesu person og hans verk. Like suverent handler Gud i dåpen. Utelukket er vår kvalifikasjon.

Den samme suverene handling gjentar seg når Den Hellige Ånd kaller frafalne tilbake, minner om dem om dåpens gave og oppmuntrer til å vende om og anvende Kristi fortjeneste på seg selv (CA 5). **Lk 15:20** – *Mens han ennå var langt borte, fikk faren se ham, og han syntes inderlig synd på ham.* Denne billedbruk anvender Jesus på sitt oppdrag, han som spiste og drakk sammen med syndere (v 1f).

I Guds nådepakter gjennom frelseshistorien ligger *alle plikter på Guds side, og alle rettigheter på folkets side.* Golgata-pakten er en slik nådepakt. Det nye er pakten i Jesu Kristi blod, og paktens kjennetegn, dåpen til Jesu død, Kol 2:11-13. Like lite som et menneske kan tilintetgjøre Guds løftespakt, kan et menneskes vantro oppheve Guds løftepakt i dåpen. Den begrunner hele veien omvendelsen og vår *bruk av Ord og Sakrament i kirkens samfunn.*

Fra dåpen kommer en kristen i navnet og gavnet, enten vedkommende er spedbarn eller voksen. *"Av nåde er dere frelst"*, Ef 2: 5, 8. *Dåpen er rettferdiggjørelsens sakrament alle dager,* og det drivende motiv i den etiske formaning, Rom 6:3ff, kap 12, Ef 2:10a, 1 Joh 3:2f osv.

Sett utenfra, kan forholdet være problematisk av to grunner - livets vitnesbyrd og feiloppfatninger om kristentroens begrunnelse, innhold og subjekt. Kristi ord blir ikke hørt, troen ikke bekjent og alterets sakrament ikke mottatt. Som oftest har frafallets historie motsatt rekkefølge, sett innenfra. Resultat er uansett det samme: Kristen i navnet. Et kryss i rubrikken for religion eller konfesjon, og nok med det. Hva så?

Løsningen er den samme til alle tider: Rom 10:16 – *troen kommer av prekenen, og prekenen ved Kristi ord.* Da oppstår den disippel-posisjon da Gud ser den svake tro, ofte før tilhøreren selv er klar over troens gnist eller lengsel. Åp 3:8 – *Du har liten kraft, du har tatt vare på mitt ord og ikke fornektet mitt navn.*

Fra bekjennelsesskriftene:

Troen gjør ikke dåpen (jf å døpe seg), den *mottar* dåpen, SK Dåpen 53-54.

Dåpen er ikke avhengig av troen, men av *Guds ord*, SK Dååem 53, 60. Guds ord blir alltid stående, samme 77.

OM DEN HELLIGE TREÉNHEITS GJERNING I DÅPEN

Hvordan kan vann gjøre så store ting?

VANN GJØR DET VISSSELIG IKKE, MEN GUDS ORD SOM ER MED OG HOS VANNET, OG TROEN SOM LITER TRYGT PÅ DET GUDS ORD SOM ER LAGT TIL VANNET.

FOR UTEN GUDS ORD ER VANNET BARE VANN OG INGEN DÅP, MEN MED GUDS ORD ER DET EN DÅP, DET ER ET NÅDERIKT, LIVETS VANN OG ET «BAD TIL GJENFØDELSE VED DEN HELLIGE ÅND», SOM PAULUS SIER TIL TITUS I DET TREDJE KAPITTEL:

«VED BADET TIL GJENFØDELSE OG FORNYELSE VED DEN HELLIGE ÅND, SOM HAN RIKE-
LIG HAR UTØST OVER OSS VED JESUS KRISTUS VÅR FRELSE, FOR AT VI, RETTFERDIG-
GJORT VED HANS NÅDE, ETTER HÅPET SKAL BLI ARVINGER TIL DET EVIGE LIV.»

Det er både visst og sant.

891. Hva gjør Guds Ord med dåpvannet?

GUDS ORD GJØR VANNET TIL - "DEN NYE FØDSELS BAD OG FORNYELSE I DEN HELLIGE ÅND".

Tit 3:5-7 – (Gud) frelste oss /.../ ved den nye fødsels bad og fornyelse i Den Hellige Ånd, som han rikelig utøste over oss ved Kristus Jesus, vår Frelser, for at vi – rettfærdiggjort ved hans nåde, skulle i håpet bli arvinger til evig liv. 1 Pet 3:21 – dåpen, som nå frelser dere. /.../ en god samvittighets pakt med Gud ved Jesu Kristi oppstandelse.

892. Hva vil det si å døpe "i Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn"?

NÅR DEN SOM DØPER FREMSIER DØPEORDENE SAMMEN MED VANNET, IVERKSETTER DEN TREÉNE GUD SIN VILJE MED DÅPEN: GUD OPPTAR ET MENNESKE I SAMFUNN MED SEG OG SIN KIRKE I HIMMELEN OG PÅ JORDEN, MED LØFTE OM SALIGHET FOR HVER DEN SOM TROR.

Gal 3:27 – Dere, så mange som er døpt til Kristus, er blitt ikledd Kristus. Ef 5:26 – (Kristus gav seg selv for kirken) for at han skulle hellige henne ved å rense henne i vannets bad ved ordet. Tit 3:4-6 - Da Guds, vår Frelses, godhet og menneskekjærlighet ble åpenbart, frelste han oss – ikke for de gjerningers skyld som vi hadde gjort i rettfærdighet, men på grunn av sin miskunn ved den nye fødsels bad og fornyelse i Den Hellige Ånd, som han rikelig utøste over oss ved Kristus Jesus, vår Frelser, for at vi, rettfærdiggjort av hans nåde, skulle i håpet bli arvinger til evig liv. Joh 3:5, Apg 2:38, 1 Kor 12:13.

Det er ikke troen som gjør dåpen til frelsesmiddel. Dåpen er *Guds middel* (el redskap), når han med døpeordene gir et menneske frelsen i Kristi død og oppstandelse for alle.

Befalingsordet gir fullmakt til å døpe i den treéne Guds navn. Døpeordet gjør vannet til Guds dåp el Jesu Kristi dåp. Løfteordet (Mk 16:16) går i oppfyllelse på hver den som tror.

Fra bekjennesskriftene:

Gud er den som døper, Apol 24:18, SK Dåpen 10, 37.

Ordet forent med vannet, kalles "Kristi dåp", SK Dåpen 22.

Med dåpen som middel, gir Den Hellige Ånd troen, CA 5.

893. Hvordan er Faderen virksom i dåpvannet?

GUD FADER GJØR EN LØFTEPAKT MED DEN SOM DØPES. DEN SOM KOMMER FRA DÅPEN, ER ET GUDS BARN MED BARNERETT OG ARVERETT HOS GUD.

1 Pet 3:21 - en god samvittighets pakt med Gud ved Jesu Kristi oppstandelse. Tit 3:4-6. Gal 4:4f, 26f – Gud (sendte) sin Sønn, født av en kvinne, født under loven, for at han skulle frikjøpe dem som var under loven, for at vi skulle få barnerett. /.../ Alle er dere Guds barn ved troen i Kristus Jesus. Dere, så mange som er døpt til Kristus, er blitt ikledd Kristus. Rom 8:15b – dere har fått barnerettens Ånd. I ham roper vi: Abba, Fader! 1 Joh 3:1a – Se hvilken kjærlighet Faderen har vist oss: Vi får kalles Guds barn, og det er vi også! (Jf 1 Joh 4:11, Joh 1:12, Sal 34:6)

Eksempler: Naaman, 1 Kong 5:10, 12. - Jesu dåp i Jordan, Mt 3:15.

894. Hvordan er Sønnen virksom i dåpvannet?

SØNNEN GIR DEL I FRELSEN SOM HAN VANT MED SIN DØD FOR ALLE.

Ef 5:25f – Kristus elsket kirken og gav seg selv for henne, for at han skulle hellige henne ved å rense henne i vannets bad ved ordet. Kol 2:12 – dere ble begravet med ham i dåpen. Ved den ble dere også oppreist med ham ved den tro som Gud virker, han som oppvakte ham fra de døde. Tit 3:7 – for at vi, rettferdiggjort av hans nåde, skulle i håpet bli arvinger til evig liv. 1 Joh 3:8b – Derfor ble Guds Sønn åpenbaret, at han skulle tilintetgjøre djevelens gjerninger.

Til bibelstudium:

I dåpen er Sønnen frigjøreren. Han befri et menneske fra okkupasjonen under Guds fiendemakter og setter det over i det nye livet under sitt nådige herredømme, Rom 6:3f, 11-14.

Sønnen ikler oss sin fullkomne rettferdighet, Gal 3:27, og renser oss fra synd, Apg 22:16. Derfor er dåpen også dåp "i Jesu Kristi navn", Apg 2:38, 10:48 (jf 8:16 - "til Herrens Jesu navn").

895. Hvordan er Helligånden virksom i dåpvannet?

ÅNDEN GJENFØDER MENNESKET TIL ET GUDS BARN, OPPTAR DET I GUDS RIKE, OG GJØR DET TIL ÅNDENS BOLIG OG LEM PÅ KRISTI LEGEME – HANS HELLIGE KIRKE.

Joh 3:5 – Uten at man blir født på ny av vann og Ånd, kan man ikke komme inn i Guds rike. Apg 2:38f – enhver av dere la seg døpe i Jesu Kristi navn til syndenes forlatelse. Da skal dere få Den Hellige Ånd til gave. Løftet tilhører dere og deres barn. 1 Kor 6:11 – dere er blitt renvasket, dere er blitt helliggjort, dere er blitt erklært rettferdige ved Herrens Jesu Kristi navn og vår Guds Ånd. 1 Kor 3:16 – Vet dere ikke at dere er et Guds tempel og at Guds Ånd bor i dere? 6:11 – dere er blitt renvasket, dere er blitt helliget, dere er blitt erklært rettferdige ved Herrens Jesu Kristi navn og vår Guds Ånd. Rom 8:15f.

Eksempel: Ved dåpen ble hoffmannen fra Etiopia styrket i sin tro, og fortsatte reisen med glede, Apg 8:26-39.

Til bibelstudium:

Lik innpodede grener, Joh 15:1-9, Rom 11:17-24.

Fra bekjennelsesskriftene:

Vi døper på Guds ord og løfte, som ikke lyver eller bedrar, SK Dåpen 57.

SK Dåpen 10, 35, 37. Dåpen *frelser de som tror*, samme 23-25.

Dåpen er *inngangen* til Guds kirke, SK Dåpen, 2, 64. Er badet til *ny fødsel*, samme 27 (CA 2:2). Gir *nytt liv*, samme 75, men ikke under loven, FC Ep 6:6. Gjør oss til *Guds barn*, SK Dåpen 37, 83. Gir *Den Hellige Ånd*, samme 41, Apol 2:35.

Den Hellige Ånd *skaper troen* også i de små, SK Dåpen 49-53. Med dåpen som *middel*, virker Ånden troen "*hvor og når Gud vil*", CA 5.

Liksom Nattverdets sakrament, må også dåpen *mottas i tro*, for ellers går ikke Guds løfte i oppfyllelse hos den som blir døpt, SK Dåpen 29.

Det er *Guds mening med sakramentene* å "vekke og styrke troen i dem som bruker dem", CA 13. Apol 13:19-20.

896. Hvordan frelser dåpen fra synden?

GUD FJERNER ARVESYNDENS SKYLD, MEN IKKE DENS KRAFT. HAN FRELSER OSS FRA SINE FIENDEMAKTERS HERREDØMME, OG LAR OSS ALLTID VINNE SEIER VED TROEN PÅ HANS LØFTE I DÅPENS NÅDEPAKT.

1 Pet 3:20-22 – (I Noas ark ble åtte sjeler frelst ved vann.) Dette er et motbilde til dåpen, som nå frelser dere. Den innebærer ikke en avleggelse av kroppens urenhet, men en god samvittighets pakt med Gud ved Jesu Kristi oppstandelse. Han er ved Guds høyre side, etter at han er steget opp til himmelen, og engler og myndigheter og makter er blitt ham underordnet. Apg 2:38 – Omvend dere og enhver av dere la seg døpe i Jesu Kristi navn til syndenes forlatelse. Kol 1:13 – (Gud) har frelst oss fra mørkets velde og innsatt oss i sin elskede Sønns rike. 2 Kor 2:14a – La oss takke Gud, som alltid lar oss vinne seier i Kristus. 1 Kor 15::55-57, jf 7:1.

Døpte mennesker har Guds løfte alle sine levedager. Når de erfarer arvesyndens motstand i sitt indre, er Guds løfte en stadig oppmuntring til å be Gud om hjelp, og anvende Kristi velgjerninger, enhver på seg selv. Slik går de videre med trøstig mot i gjerninger som har Guds ord og befaling for seg.

Til bibelstudium: Frelsen i dåpen

Syndsforgivelse: 2 Kor 5:19, 1 Pet 2:24, Mt 22:1-14, Ef 2:4-9.

Frigjort til livet under Kristi herredømme: Rom 6:6-8, 11-14, 18ff. Jf Lk 4:18, 19:10.

Gjennomløsning/forløsning: Lk 24:21. Gal 3:13, 1 Kor 6:20.

Seier: Rom 7:24-8:4, Gal 5:16ff.

Guds trofasthet: 5 Mos 32:4, Sal 19:8 osv. 1 Tess 5:24. 2 Tim 2:13. Heb 10:23. 1 Joh 1:9.

Fra bekjennelsesskriftene:

Synd blir igjen etter dåpen, men arvesyndens *skyld* er tatt bort, Apol 2:35, FC SD 2:69.

De som etter dåpen er falt i synd, kan få syndenes forlatelse når som helst og så ofte som de omvender seg, CA 12:1, Apol 12:1.

897. Hvordan frelser dåpen fra den legemlige død?

DÅPEN TIL JESU DØD OG OPPSTANDELSE FOREGRIPER DE TROENDES OPPSTANDELSE PÅ DEN YTERSTE DAG OG LIVET PÅ DEN NYE JORD.

Heb 2:14f – Liksom barna har del i kjøtt og blod, ble også han delaktig i det, for at han ved døden skulle ta makten fra ham som hadde døden i sin vold, nemlig djevelen, og for at han skulle frigjøre alle dem som hele sitt liv igjennom har måttet leve i trelldom, av frykt for døden. Kol 2:12 – dere ble begravet med ham i dåpen, og dermed ble dere også oppreist med ham ved den tro som Gud virker, han som oppreiste ham fra de døde. Rom 6:11 – Derfor skal også dere betrakte dere slik: Dere er døde fra synden og lever for Gud i Kristus Jesus. Ef 2:3-5, 10, 3:16f, Gal 2:20.

Guds løfte går i oppfyllelse på enhver som tror. Døden skader dem ikke. Ved troen virker det nye livet *”i evig rettferdighet, uskyldighet og salighet, likesom han er stått opp fra de døde, lever og råder i evighet”* (forkl 2 trosart).

Fra bekjennelsesskriftene:

Dåpen frir fra djevelen og døden, SK Dåpen 41.

898. Hvordan frelser dåpen fra den evige død?

NÅR LEGEMET DØR, ER TROENS STRID OVER OG GUDS BARN BLIR IKKE LENGER PLAGET AV DEN ONDE LYST. DAGEN GJENSTÅR, DA GUD VIL *”GI MEG OG ALLE SOM TROR PÅ KRISTUS, ET EVIG LIV”*.

Joh 11:25 – JEG ER oppstandelsen og livet. Den som tror på meg skal leve, om han enn dør. Kol 2:12f – dere ble begravet med ham i dåpen. Derved ble dere også oppvekket med ham ved den tro som Gud virker, han som oppvekket ham fra de døde. Han har også gjort dere levende med ham, da /.../ han tilgav oss alle overtredelsene. Åp 7:17 – de som er kommet ut av den store trengsel, og som ar tvettet sine kledninger og gjort dem rene i Lammets blod. Mt 10:28 (jf 2 Tess 1:9f, Åp 20:14).

899. Hvordan kan dåpen gi den evige salighet hos Gud?

GUD GIR I DÅPEN BARNERETT HOS SEG OG ARVERETT TIL GUDS RIKE FOR HVER DEN SOM TROR.

Mk 16:16 – Den som tror og blir døpt, skal bli salig. Gal 3:26f – Alle er dere Guds barn ved troen i Kristus Jesus. Dere, så mange som er døpt til Kristus, er blitt ikledd Kristus. Tit 3:7 – for at vi, rettferdiggjorte ved hans nåde, skulle i håpet bli arvinger til

evig liv. 1 Pet 3:20f – I (Noas ark) ble noen få, nemlig åtte sjeler, frelst ved vann. Dette er et motbilde til dåpen, som nå frelser dere. 1 Joh 3:1 – Se hvilken kjærlighet Faderen har vist oss: Vi får kalles Guds barn, og det er vi også! Joh 1:12f.

900. Hvorfor kalles dåpen "den nye fødsels bad"? (Tit 3:5)

PÅ GRUNN AV SYNDEFALLET, ER ALLE MENNESKER UNNFANGET OG FØDT I SYND, MEN DE SOM MOTTAR DÅPEN, FØDES PÅ NY TIL GUDS BARN.

Joh 3:6 – Det som er født av kjødet, er kjød, og det som er født av Ånden, er ånd. Rom 6:2-4 – Vi er altså begravd med ham ved dåpen til døden for at også vi skal vandre i et nytt liv, likesom Kristus er oppreist fra de døde ved Faderens herlighet. Ef 2:3-5 – Vi var av naturen vredens barn liksom de andre. Men Gud, som er rik på miskunn, har for den store kjærlighets skyld som han har elsket oss med, gjort oss som var døde ved overtredelsene, levende med Kristus. Av nåde er dere frelst. 1 Pet 1:3b – (Gud) har født oss på ny til et levende håp ved Jesu Kristi oppstandelse fra de døde.

I dåpen blir et menneske oppreist fra døden i synden til livet under Kristi herredømme. Frelst av nåde, lever døpte mennesker det nye livet i tro på Guds kjærlighet for Kristi skyld.

901. Hvorfor kalles dåpen en "fornyelse i Den Hellige Ånd" (Tit 3:5)?

DEN HELLIGE ÅND GIR NY FORSTAND, VILJE OG KRAFT TIL Å MOTSTÅ SYNDEN OG GJØRE GODE GJERNINGER MED KRISTUS TIL EKSEMPEL.

Gal 4:6 – Fordi dere er sønner, har Gud sendt sin Sønnns Ånd i deres hjerter, som roper: Abba, Far! 5:16 – Vandre i Ånden, så lyder dere ikke hva kjødet har begjær til. Kol 3:9f – Lyv ikke på hverandre, dere som har avkledd dere det gamle menneske med dets gjerninger, og har ikledd dere det nye, som blir fornyet til kunnskap i samsvar med hans avbilde som har skapt det. Tit 3:7f, 14 – for at vi, rettferdiggjort av hans nåde, skulle i håpet bli arvinger til evig liv. Dette er et troverdig ord, og jeg vil at du innskjerper det nøye, så de som kommer til tro på Gud, legger vinn på å gjøre gode gjerninger. Slikt er godt og nyttig for menneskene. /.../ Våre egne folk må lære å gjøre gode gjerninger og yte hjelp hvor det trengs, så deres liv ikke skal bli uten frukt.

Til bibelstudium: Nytestamentlig billedbruk om dåpen

Billedbruken fremhever Guds *underfulle* og *suverene* inngripen, som begrunner apostlenes formaninger (nærmere om dåpens bruk):

Peter: Født på ny, levendegjort, 1 Pet 1:3-4, 23, jf 2:24, 3:18-21. Samme billedbruk i Paulus-brevene: Ef 2:4-6, Kol 2:11-13.

Johannes: Å bli født av Gud, Joh 3:3, 5f, 8, å bli født på ny, 1 Joh 2:29, 3:9, 4:7, 5:1, 4, 18. Hvetekornets lov, Joh 12:24f.

Paulus: Skapelse, fornyelse, Ef 2:10, 15f, 4:23f, Kol 3:9f, 2 Kor 5:17, Gal 6:15. Jf "innforlivelse" i Jesu død og oppstandelse, Rom 6:5. *Johannes* uttrykker det samme med innpoding og vekst i Det sanne vintre, Joh 15:1-9.

I likhet med Kristi oppstandelse, *foregriper* også dåpen *skaperverkets gjeløsning* ved Kristi komme i herlighet. Dette håp oppfyller løftene i den gamle pakt, Jes 11:6-8, 30:26, 65:17, 25, 66:22. Esek 16:53ff, 34:25ff. Hos 2:18, Am 9:13.

Fra bekjennelsesskriftene:

CA 2:2. Apol 2:10. SK Dåpen 27. FC SD 2:67-70.

902. Hva vil det si å være ”begravet med Kristus til døden”?

DEN SOM BETRAKTER SEG SOM BEGRAVET MED KRISTUS, ANSER SEG SELV SOM DØD FRA SYNDEN OG LEVENDE FOR GUD I KRISTUS JESUS.

Rom 6:4 – Vi er altså begravet med ham ved dåpen til døden for at også vi skal vandre i et nytt liv, liksom Kristus er oppreist fra de døde ved Faderens herlighet. V 7-11 – er vi nå døde med Kristus, da tror vi at vi også skal leve med ham. /.../ Den død han døde, den døde han én gang fra synden, men det liv han lever, det lever han for Gud. Derfor skal også dere betrakte dere slik: Dere er døde fra synden og lever for Gud i Kristus Jesus. 2 Kor 5:17 – Om noen er i Kristus, er han derfor en ny skapning. Det gamle er forbi, se, det nye er blitt til.

Til bibelstudium: Rom 6:4-11.

V 7: *Gaven* er syndenes forlatelse og det evige liv for Kristi skyld.

V 6: *Virkningen* er både død og oppstandelse. Den Hellige Ånd dører syndemennesket (det gamle menneske) med dets onde lyst (Gal 2:20, 3:26f), for vi skal ikke lenger trelle under syndens herredømme. I stedet fornyer Ånden de troendes sinn, så kler oss i ”*det nye menneske som er skapt til Guds bilde i sannhetens rettferdighet og hellighet*”, Ef 4:24 (jf Kol 3:9f, 1 Kor 4:16, 2 Kor 3:18).

I dåpen fikk vi tilbake vårt tapte gudsbilde, jf 1 Mos 1:27, 5:3. Vi ble døpt til ham som er det sanne menneske, 2 Kor 4:4, Kol 1:15, jf Rom 5:12ff. Han er den Guds rettferdighet som evangeliet åpenbarer og Gud tilregner troen av nåde (Kristuskonformitet – *conformitas Christi*). Troen har Kristus til gave, og ved troen kler vi oss i ham og eier ved troen alt som Den Hellige Ånd vil fullføre inntil Kristi dag, Rom 8:29, 2 Kor 3:18, Kol 3:10.

Fra bekjennelsesskriftene: SK Dåpen 65.

903. Hvilken trøst og oppmuntring har jeg av min dåp?

GUDS LØFTE I MIN DÅP GIR MEG ALLTID ADGANG TIL HAM I BØNNEN..

Gal 3:26f – Alle er dere Guds barn ved troen i Kristus Jesus. Dere, så mange som er døpt til Kristus, er blitt ikledd Kristus. Tit 3:4-7. Ef 2:17f – Derfor har vi /.../ ved ham adgang til Faderen i en Ånd.

Excurs: Åndens dåp - dåpen i den treéne Guds navn

(1) Den Hellige Ånd mottas ved tro og dåp.

Åndens gave er ingen ekstrabonus i form av opplevelsesmystikk og/eller ekstatisk babbel. Gud har ikke innstiftet noen "åndsdåp" i tillegg til "vann dåp". Læren om en tilleggsdåp eller "second blessing" (John Wesley) er en konstruksjon, ukjent for kirken i aposteltiden og senere. Denne villfarelse skiller Åndens gjerning fra Treénhetens gjerning, og deler enheten i Treénhetens guddommelige vesen (Athanasianum, 3f, 6, 24f).

(2) Det var et språkunder Kristus gjorde på Pinsedagen.

Joel 2:28, 4 Mos 11:29. Kristus utrustet de tolv med Den Hellige Ånd – Sannhetens Ånd, mer enn andre kristne. Ånden minnet dem om Kristi ord og satte dem i stand til å gi videre Kristi lære til kirken i den nye pakt (Joh 14:16f, 15:26f, 16:7). De begynte sin apostelgjerning med å forkynne Kristi evangelium på de språk som var representert ved de tilreisende fra landene rundt Middelhavet. Slik fremstod kirken som endetidens gudsfolk i den nye pakt.

Da Peter formante tilhørerne til omvendelse og dåp, *begrundet han dåpen med Guds løfte til Abraham, Apg 2:39 (1 Mos 17:7) – Løftet hører dere til og deres barn og alle som er langt borte, så mange som Herren vår Gud vil kalle. V 41: Omkring tre tusen tok imot Peters ord og ble ved dåpen opptatt i kirken.*

Apostlene talte og handlet i Kristi sted, i samsvar med Kristi oppdrag og fullmakter. Den Oppstandnes dåpsbefaling ble overholdt og Guds nåderike åpnet for dem som lot seg døpe. (Mt 4:17, Lk 10:16.)

(3) I Nytestamentet fins ingen befaling om å gjenta språkunderet på Pinsedagen. Kristus har bundet kirken til sitt Ord, som i dåpen er forent (el innfattet) i vannet, Mk 28:19f, Mk 16:16. Den gamle kirke visste hva Nytestamentet gjenspeiler: Situasjonen i Korint-menigheten var *en unntakssituasjon av begrenset varighet* (jf pastoralbrevene og de apostoliske fedre). Også i Korint-menigheten var *tolking* nødvendig, 1 Kor 12:20-28, 30.

(3) Skjellsettende hendelser i frelseshistorien:

Kun den allmektige Gud er fri til å handle uavhengig av sine ordninger for skapelse og gjenløsning. Det har han alltid gjort ved overgangsbegivenheter i frelseshistorien. *Apostlenes gjerninger nevner tre hendelser*, som hver for seg var av grenseoverskridende karakter i evangeliets utbredelse (merk reaksjonene da det skjedde):

(a) Evangeliets gang til samaritanerne: De første som kom til tro på evangeliet og ble døpt, fikk Den Hellige Ånd *etter dåpen* - da apostlenes la hendene på dem, Apg 8:9-17.

(b) Evangeliets gang til hedningefolkene: Da apostelen Peter besøkte Kornelius, og første gang forkynte evangeliet for hedninger, da falt Den Hellige Ånd på tilhørerne

mens han talte og de ble *deretter døpt*, 10:44, 47f. Guds bruk av drømmer og syner, fremhever den *frelshistoriske* betydning. Det gjorde også taleunderet, da tilhørerne begynte å snakke på fremmed språk og prise Gud, v 44-46 (jf kap 10 og 15:14-18).

(c) Evangeliets gang til Johannes-disiplene: De var ukjent med Den Hellige Ånds gjerning i dåpen (Apg 2:38-41). I samsvar med Guds innstiftelse, ble de døpt «i Herrens Jesu navn». *Etter dåpen* – «da Paulus la hendene på dem, kom Den Hellige Ånd over dem, og de talte andre språk og profeterte», 19:5f.

(4) Svermeriets kjennetegn til alle tider

Faren lurder innenfra. Vår onde menneskenatur trives med føleri og dunkle bibelsteder, og med forkjærlighet for unntakssituasjoner og overgangshendelser i bibelhistorien. Denne selvkloke åndelighet gjør unntakene i aposteltiden til regel og norm i nåtid. Virkningen arter seg som en stadig opplevelsesjakt etter Åndens virksomhet i spontaniteten og intimiteten, i unntakshendelser og storkampanjer, ofte forbundet med stor innsats så lenge deltagerne orker.

Med falsk åndelighet blir den frelshistoriske kjensgjerning oversett: Åpenbaringsordets Gud taler og handler i og med *den rett utlagte Bibel* - gitt kirken i og med apostelordets lære fra Herren, Jesus Kristus. Gud taler begripelige ord til mennesker *ved sine fulle fem*. Hans ord er Ånd og liv, Joh 6:63. De gir lys når de åpner seg, Sal 119:130. Guds handlemåte i kirken er *forutsigbar*.

Vi er mennesker av Adams falne ætt. Alle har vi den samme svermernatur. Den er medfødt. Ingen kan med hånden på hjertet si at jeg er hele tiden og under alle forhold tilfreds med Guds føde med Ord og Sakrament. Har ikke Gud mer å gi? Svermeren søker noe mer enn Guds rikes hemmeligheter i Guds kirkeorden, og noe mer enn troens grunn i døpeord og Guds løftepakt. Ved å gå utenom ordene, viser man forakt for Skriftens Herre og paktstegnet i den nye pakt.

Hvor er Jesus? – spurte en frafallen svermerprest med førstesideoppslag. Men tegnene på den Oppstandnes nærvær er Guds kirkes rene kjennetegn, gitt kirken fra ham selv. innstiftet prekenembetet og ga apostlene og deres etterfølgere i oppdrag å forvalte nådemidlene, innstiftet og befalt av ham selv. De er den Oppstandnes medisin mot falsk åndelighet. Han lar oss ikke vandre i beskuelse, men henviser oss til sitt virksomme nærvær med ytre, uanselige midler: «Min nåde er deg nok, for kraften fullendes i skrøpeligheit», 2 Kor 12:9.

Den som speiler sitt liv i Guds doble kjærlighetsbud, må erkjenne den nedarvede svermernatur. Da fins ingen annen råd enn den foreskrevne medisin: å høre seg frelst av Kristi ord, lest og forkynt. Når han fører oss inn i Skriftens katedral, hvor alt peker i retning av Kristus og ham korsfestet (1 Kor 2:2), da ser i ordet vårt eneste håp. Hans ord skaper hva han nevner i dem som hører (Rom 10:16f). Denne frellesvei er den samme for forafalne og villfarne av alle slag. Han fører oss med sitt ord tilbake kirkens sakramentale samfunn dåpens grunn.

OM DÅPENS RETTE BRUK: MENINGEN MED VANNDÅPEN

Hva er da meningen med vanndåpen?

DEN BETYR AT DEN GAMLE ADAM I OSS SKAL DRUKNES VED DAGLIG ANGER OG BOT OG DØ MED ALLE SYNDER OG ONDE LYSTER, OG AT DET DERIMOT DAGLIG SKAL FREMKOMME OG OPPSTÅ ET NYTT MENNESKE, SOM SKAL LEVE EVIG FOR GUD I RETTFERD OG ENHET.

Hvor sår det skrevet?

Apostelen Paulus sier i brevet til romerne i det sjette kapittel:

«VI BLE BEGRAVET MED KRISTUS VED DÅPEN TIL DØDEN, FOR AT VI SKAL LEVE DET NYE LIVET, LIKESOM KRISTUS BLE REIST OPP FRA DE DØDE VED FADERENS VELDIGE KRAFT.»

Guds fullbrakte frelse for alle i Jesu Kristi død blir gitt den enkelte til del i dåpen. Men hva er hensikten? Fra dåpen kommer vi som Guds kjære barn for å leve med Kristus til gave. Ved troen kledd i Guds hellighet og rettferdighet, er vi døpt for å leve under Jesu Kristi herredømme og etterfølge ham i gjerninger som har Guds ord og befaling for seg. Det er både sammenheng og forskjell mellom gaven og eksemplet. Sammenhengen er tro virksom i kjærlighet. Forskjellen beror på frelsens årsak, for den er Kristi fortjeneste i hans lidende lydighet. Han er den rettferdighet som evangeliet åpenbarer uten lovgjerninger, av tro til tro. Derfor taler vi gjerne om frelsen ved tro alene, ved nåde alene og for Kristi skyld alene. Utelukket fra frelsens årsak er fornyelsen eller helliggjørelsen i troens lydighet. Kristus som gave og eksempel må aldri blandes sammen, for da er det ikke lenger tale om det nye livet, gitt av nåde, men om prestasjonsfromhet og kvalifiserte kristne. I dette hovedspørsmål går veiskillet blant dem som bekjenner seg som kristne.

Konfesjonell lutherdom holder fast ved forskjellen, for gjerningene våre har ingenting i «rettferdiggjørelsens sirkel» å gjøre. Luthers billedbruk beskriver på en treffende måte den nytestamentlige tro. Utenfor sirkelen, straks det er tale om fornyelsen (el helliggjørelsen), hører troen sammen med gjerningne.

Troen på Guds løfte, gitt i dåpen, skal øves i gjerninger som har Guds ord og befaling for seg. Altså omfatter dåpshandlingen dåplivet. Dåpen til Jesu død og oppstandelse oppfyller sin hensikt i samfunn med ham som er Det sanne vintre, lik grenen innpodet i ham, Joh 15:1-9. I tillit til ham som er Veien, Sannheten og Livet (Joh 14:6), er vi Guds medarbeidere og samarbeider med ham i gode gjerninger med ham til eksempel, enhver i sitt kall. Slik blir hensikten med dåpen oppfylt i troens øvelse, i tillit til Guds løfte (Mk 16:16). Det var denne sammenheng kirkefader Tertullian markerte med følgende utsagn: «Vi blir født i vann, og vår eneste sikkerhet er å bli i vannet» (Om dåpen, ca år 200).

Jesu eksempel omfatter *Jesu dåp*. Den kan alle døpte overføre på seg selv: Mt 3:16 – *se, da ble himlene åpnet*. Ved dåpen satte Gud oss inn i en ny virkelighet, hvor hverken synd, død eller djevel har noen makt over oss. Denne virkelighet er troens

rettferdighet i Jesus Kristus. *Da Jesus steg opp av vannet, så han Guds Ånd fare ned som en due og komme over ham* (samme). Det samme skjedde i vår egen dåp, for med dåpen til Jesu død ble vi oppreist med ham fra døden i våre synder, frelst av nåde og med himmelen åpen. Med ham til gave som har seiret, vinner vi seier i kampen mot den onde lyst. En hjelp til frimodighet er syndenes forlatelse, tilsagt den enkelte i skriftemålet. V 17 - "Dette er min elskede Sønn. I ham har jeg velbehag." Guds trofasthet står fast. Vår barnerett hos Gud har Kristus fortjent med sin lidende lydighet i alles sted. Kledd i Jesu Kristi hellighet og rettferdighet ved troen, er det ingen fordømmelse for den som er i Kristus. Gud er nådig og barmhjertig for sin egen skyld og ser ingenting annet enn sitt velbehag i Sønnens tjenerskikkelse. Guds løftepakt i dåpen står fast til fri bruk alle dager.

---

904. Hvorfor sier man "jeg døper deg"?

I DÅPEN GIR GUD DEN ENKELTE DEL I FRELSEN, FULLBRAGT I JESU KRISTI DØD, MED LØFTE OM SALIGHET FOR HVER DEN SOM TROR. GUDS LØFTE GJØR DÅPEN TIL FRIFINNELSENS SAKRAMENT ALLE MINE LEVEDAGER.

Mk 16:16 – Den som tror og blir døpt, skal bli frelst. Rom 6:6-11 - Vi vet at vårt gamle menneske er korsfestet med ham, for at syndelegemet skal tilintetgjøres, så vi ikke lenger er treller for synden. Den som er død, er rettferdiggjort fra synden. Om vi nå er døde med Kristus, så tror vi at vi også skal leve med ham. Vi vet at Kristus er oppreist fra de døde og ikke mer dør. Døden er ikke lenger herre over ham. Den død han døde, den døde han en gang fra synden, det liv han lever, det lever han for Gud. Derfor skal også dere betrakte dere selv slik: Dere er døde fra synden og lever for Gud i Kristus Jesus.

Alt i dåpen angår hvert menneske, skapt til samfunn med Gud, og *alt* i dåpen er troens grunn i samfunn med Guds kirke. Altså har *alt* i Guds kirke utspring i dåpen, og *alt* i kirken angår hvert menneske under syndefallets kår.

I dåpen blir vi født inn i Guds folk, og sammen fører vi troens gode strid under Kristi fane – det hellige kors (Luther). Dåpen *fortsetter* i daglig omvendelse og tro på Guds løfte, den *fullføres* i den legemlige død, og den *fullendes* i en salig oppstandelse (forkl 2 og 3 trosart).

Til bibelstudium: Etske formaninger til døpte mennesker:

Jeg er Guds frikjøpte eiendom, kalt til å leve som Guds *kjære* barn etter hans bud og vilje:

Rom 6 og 12-16. 2 Kor 6-9, 13:5-11. Gal 2:20, 5:16ff. Ef 4-6. Fil 2:1-18, 3:1-4:9.

Kol 1:9-11, 3:1-4:6. 1 Tess 4-5. 2 Tess 2:13-3:15. 1 Tim 6:6ff. Tit 3:8ff.

Fra bekjennesskriftene:

Dåpen skal fortsette hos oss livet ut, SK Dåpen 65, 83.

Dåpen skal være *en daglig oppstandelse* ved troen på Guds løfte om syndenes forlatelse for Kristi skyld, SK Dåpen 65.

Syndsførelsen er ikke menneskets drøm eller gjerning, men en guddommelig kraft som gjør levende og overvinne djevel og død, Apol 4:250.

Liksom dødsen er en virkelig angst for Guds vrede, er levendegjørelsen en virkelig trøst om salighet hos Gud, Apol 12:46. (Jf Første parten m forkl: "Vi skal frykte og elske Gud så vi...")

Med hensyn til dåpens *ytre form*, er neddykking å foretrekke fremfor overøsing. Neddykking avbilder dåpens kraft og virkning med større tydelighet, når det gamle menneske druknes og det nye kommer fram ved troen på Kristus. SK Dåpen 65.

905. Hvordan blir dåpen til frelse for dømte mennesker?

DÅPEN BLIR TIL FRELSE VED TROEN, SOM HAR KRISTUS TIL GAVE, OG MED HAM SYNDENES FORLATELSE OG EVIG LIV.

Jes 61:10a – Jeg vil glede meg i Herren, min sjel skal fryde seg i min Gud, for han har kledd meg i frelsens drakt, i rettferdighetens kappe har han svøpt meg. Heb 11:6a – Uten tro er det umulig å tekkes ham (Gud). Mt 10:22b – den som holder ut inntil enden, skal bli frelst.

Gud kaller så kjærlig de frafalne tilbake, og hyklerne likeså. De vil gjerne ha en kirke slik de vil, bare de slipper å praktisere sin dåp i forsakelse og tro.

Anm. Den som lærer den treéne Gud å kjenne gjennom Jesus Kristus, har et veikart for bibelvandring og livstydning. Sal 119 og 130. Kristus er Guds orienteringspunkt for livet under syndefallets kår. Da gis ikke noe skille mellom tro og viten, men *alt* er relevant for troen. Normen er Kristi eksempel, gitt med apostelordets lære fra ham. Fil 4:4-9, Kol 1:9-23.

Til bibelstudium: Barnerettens Ånd

Den Hellige Ånd gir og styrker troen hos dem som hører evangeliet. De har barnerettens Ånd: Rom 8:12-17, Gal 4:4-7, 1 Joh 3:1, Mk 14:36.

Fra bekjennelsesskriftene:

Den som forkaster dåpen, forkaster Guds ord, troen og Kristus, SK Dåpen 31.

906. Hva betyr det "å ikle seg" Kristus, som vi ble "ikledd" i vår dåp?

DÅPENS MENING MÅ GJENTAS DAG FOR DAG I FORSAKELSE OG TRO. VED TROEN PÅ KRISTI TJENESTE LEVER VI DET NYE LIVET MED DEN OPPSTANDNE JESUS TIL GAVE. VI GJØR KJÆRLIGHETENS GJERNINGER MED HAM TIL EKSEMPEL. SELV OM VÅR TJENESTE ER SKRØPELIG, SKJULER GAVEN VÅRE MANGLER, ALLTID TIL TRØST OG GLEDE.

Rom 13:14 – Ikle dere Herren Kristus Jesus, og ha ikke en slik omsorg for kjødet at det vekkes onde begjær. Ef 4:24 – Ikle dere det nye menneske, som er skapt til Guds avbilde i sannhetens rettferdighet og hellighet. Kol 3:8-10 – (legg av) vrede, hissighet,

ondskap, spott og skammelig snakk fra deres munn. Lyv ikke på hverandre, dere som har kledd av dere det gamle mennesket med dets gjerninger og kledd dere i det nye, som blir fornyet til kunnskap i samsvar med hans bilde som har skapt det. Jf Ef 6:10-18. Fil 4:4-9.

Guds Sønn og vår bror ved Faderens høyre - lykkens og gledens side. Troen anvender Kristi velgjerninger i tillit til Guds løfte. Da blir dåpens løftepakt til evig lykke og glede.

Dåpens rette bruk er en guddommelig kunst når vi speiler oss i Guds kjærlighetsbud. Vi må erkjenne og bekjenne vår nød og søke tilflukt i Guds løfte, gitt i dåpen. Guds svar er hele veien syndenes forlatelse for Kristi skyld.

Anm. Den døptes daglige nytte av dåpen:

Betrakter vi oss selv *uten dåpen*, må vi famle etter selvbekreftende frelsesgrunner. De tåler ikke konfrontasjonen med Guds hellige lov. Vår onde menneskenatur blir dødelig syk. Den tåler heller ikke Guds nådesol, som er Kristus i hans verk "for oss". Uten Kristus til gave, havner vi i mismot, frafall og til sist i fortvilelse. Med Kristus til gave må vårt gamle syndemenneske dø og det nye menneske stå opp "ved den tro som Gud virker, han som oppreiste (Kristus) fra de døde", Kol 2:12.

I møte med lovens anklager og fordømmelser må vi lære å betrakte oss selv i vår dåp. "Den allmechtige Gud, vår Herres Jesu Kristi Far, som nå har født deg på ny av vann og Den Hellige Ånd, og tilgitt deg alle dine synder, han styrke deg med sin nåde til det evige liv. Fred være med deg". (Luthers velsignelsesord i En liten dåpbok.)

Det synes urimelig å anvende slike ord på spedbarn uten gjerningssynder, men som voksne trenger vi å bli minnet om Guds handlende allmakt i vår dåp, og om Guds tilgivende nåde.

Til bibelstudium:

Mt 10:37-39. Rom 13:14. Gal 2:19f. 1 Pet 3:21. Kol 2:11-13. 1 Joh 2:28, 4:16-19.

Fra bekjennelsesskriftene:

De som *er* i Kristus, har syndenes forlatelse, CA 12:1. Apol 12:1.

Om dåpens kraft og nytte, SK Dåpen 23-25. - "omvendelsen er ingenting annet enn å vende tilbake til dåpen, så at man gjentar og øver det som man før hadde begynt, men senere sluttet med", samme 79 (e sv overs).

De som *ikke* er i Kristus, blir verre dag for dag, samme 68.

Omvendelsen er en daglig påkledning, samme 83f.

Forskjellen mellom troende og vantro, se FC SD 2:67.

907. Hva menes med "den gamle adam" (det gamle menneske)?

UTTRYKKET «DEN GAMLE ADAM» BESKRIVER DEN NEDARVEDE MENNESKENATUR SLIK DEN ER FOR GUD: "UKJÆRLIG, HATEFULL, MISUNNELIG, USEDELIG, GJERRIG, LAT, HOVMODIG, VANTRO, FULL AV LASTER OG AV NATUREN UTEN NOE GODT I SEG." (SK DÅPEN 66)

Rom 6:12-14 - La derfor ikke synden ha herredømmet i deres kjødelige legeme, så dere lyder dets begjær. Still ikke deres lemmer til rådighet for synden, som våpen for urettferdighet. Men still dere selv fram for Gud som de som av døde er blitt levende, og by deres lemmer fram som rettferdighetens våpen for Gud. Synden skal ikke ha herredømmet over dere. Dere er jo ikke under loven, men under nåden. V 23 – Syndens lønn er døden, men Guds nådegave er evig liv i Kristus Jesus, vår Herre.

I dåpen har Gud strøket arvesyndens skyld, men ikke dens kraft (Augustin). Med Kristus som gave, er alt tilgitt av nåde, men ennå er ikke alt helbredet (Luther).

Til bibelstudium:

Joh 3:6. Rom 6:21, 8:5-8. 1 Kor 2:14, Gal 5:17, 6:8, Heb 11:6, Jak 4:4.

908. Hvorfor strider "den gamle adam" mot det nye menneske i meg?

DET GAMLE MENNESKE BRYTER FRAM I ONDE TANKER, ORD OG GJERNINGER FOR Å GJØRE OSS VERRE DAG FOR DAG.

Gal 5:17a – Kjødet begjærer mot Ånden...

Kristus bor ikke der hvor man synder på nåde. Dåpen har ingen virkning der hvor man tviholder på tanker, ord og gjerninger i strid med Kristi ord og lære.

Lastekataloger - formaninger til å forsake djevelens gjerninger.

Kirkens dåpundervisning gjennom de første århundrer var en gjennomgang av Jesu "bergpreken" (Mt 5-7) og apostlenes formaninger i de såkalte "dyds- og lastekatalogene". De skjerper Tibudsloven (el Guds gode skapervilje), men alltid med syndsforlatelsens fortegn og Jesus som eksempel. Guds løftepakt med den enkelte i dåpen motiverer til et gudfryktig liv.

Lastekatalogene illustrerer hva forsakelsen handler om:

Mk 7:21f – *Innenfra, fra menneskenes hjerte, utgår de onde tankene, utukt, tyveri, mord, hor, vinningsbegjær, ondskap, svik, løssaktighet, misunnelse, spott, hovmod, dårskap.* (1 Mos 6:5, 8:21, Jer 17:9)

Lk 21:34a – *Pass på at ikke deres hjerter tynges ned av grådighet, drukkenskap og verdslige bekymringer.* (1Mos 9:21, Ord 23:31f, Jes 5:11)

Rom 1:26-32 - *(Gud) overgav dem til skammelige begjær. Deres kvinner byttet ut den naturlige seksualomgang med den som er mot naturen. På lignende vis forlot også mennene den naturlige seksualomgang med kvinnen og brente i sitt begjær etter hverandre. Menn bedrev skjenselsverk med menn og til vederlag pådro de seg forvillelsens rettvise lønn. Siden de ikke fant det verdt å kjenne Gud, så overgav Gud dem til et sinn som ingenting duger, så de gjorde slikt som er usømmelig. De ble oppfylt med all slags urettferdighet, ondskap, gjerrighet, ondskap, fulle av avind, mordlyst, kiv, svik og list. De er øretutere, baktalere, gudsforaktere, voldsmenn, overmodige, storskrytere, oppfinnsomme til ondt, ulydige mot sine foreldre, ufornuftige, upålitelige, ukjærlige, ubarmhjertige. De kjenner til den guddommelige rettvishet,*

at de som gjør slikt, fortjener døden. De ikke bare gjør det, men holder endog med dem som handler på samme måte. (3 Mos 18:22f, Ord 14:25, Hos 7:2f)

Gal 5:19-21 – *Kjødets gjerninger er kjent: De er utukt, urenhet, løsaktighet, avgudsdyrkelse, stoffmisbruk, uvennskap, kiv, avvind, vredesutbrudd, krangel, uenighet, villfarelser, misunnelse, fylleri, fråtseri og lignende. Jeg sier dere i forveien, hva jeg har sagt forut: De som gjør seg skyldige i slikt, skal ikke arve Guds rike.*

1 Kor 6:9f – *vet dere ikke at de urettferdige ikke skal arve Guds rike! Far ikke vill! Hverken utuktige eller avgudsdyrkere eller horkarer eller de som lar seg utnytte til homoseksualitet eller pedofiler eller tyver eller gjerrige eller de som hengir seg til alkoholmisbruk eller spottere eller røvere skal arve Guds rike.*

Kol 3:4-6 – *Når Kristus, deres liv, åpenbares, da skal også dere åpenbares med ham i herlighet. Død derfor deres lemmer som tilhører det jordiske: Utukt, urenhet, lidelighet, ondt begjær og gjerrighet, som er avgudsdyrkelse. Over slikt kommer Guds vrede over vantroens barn.*

Ef 4:22, 5:5. Åp 21:8, 27, 22:11, 14f.

Anm 2. «Forsakelse og tro»

"*NN, forsaker du djevelen, og alle hans gjerninger og alt hans vesen?*" Slik lyder spørsmålet ved dåpen (Luthers "Taufbüchlein"), i tradisjonen fra den gamle kirke.

Å forsake betyr her å si nei med avsky og forakt. Ordet "vesen" (latin: pompa) ble i antikken brukt om et festlig opptog eller triumftog, da man bar avgudsbildet omkring til ære for avguden (jf "pomp og prakt"). Verdens barn går med i djevelens forførende triumftog, og underveis til den evige fortapelse hyller de djevelens gjerninger i all slags ugudelighet.

Den som mottar dåpen, bryter ut og slutter seg til Kristi seierstog underveis til saligheten hos Gud. Billedlige uttrykk er "*kristenlua*" eller "*frelsens hjelm*" (Ef 6:17), som settes på barnets hode, og *dåpkappen* som ikles den dømte (Gal 3:27) umiddelbart etter dåpshandlingen og korsmerkingen. I den eldste kristentid gikk den dømte kledd i dåpkjortelen gjennom hele påskeuken. Det var en synlig påminnelse om troens rettferdighet i Kristus, som lar den dømte triumfere over alt ondt med Kristus som gave.

Uttrykket "*forsakelse og tro*" er en påminnelse om et kristenmenneskes to deler - det gamle og det nye menneske. De kjemper mot hverandre livet ut. Derfor må troen øves dag for dag i livets gjøremål. Det skjer med bruk av gudsord, påkallelser og bønn om Den Hellige Ånds hjelp. **Gal 5:16f** – *Vandre i Ånden, så lyder dere ikke hva kjødet begjærer. Kjødet begjærer mot Ånden og Ånden mot kjødet. De er hverandres motstandere, for at dere ikke skal kunne gjøre hva dere vil.*

Når kjødet ofres i tillit til Kristi fortjeneste (Gal 2:19f, Rom 12:1), da hører Gud troens offerbønn: "*Skje din vilje!*" Dåpens mål er den fulle gjenopprettelse av Guds skapervilje, som Ånden fullender når han reiser opp de troendes legemer på den ytterste dag.

909. Hva vil det si «å leve i dåpen» til Jesu Kristi død og oppstandelse?

SVAR: DET ER Å DØ BORT FRA SYNDER OG LASTER MER OG MER, NÅR DET NYE MENNESKE VOKSER FRAM MER OG MER. DERFOR TRENGER JEG HVER DAG Å BE MIN HERRE JESUS OM ÅNDENS GAVER.

Heb 10:21f – da vi har en stor prest over Guds hus, så la oss gå fram med oppriktig hjerte, i full trosvissnet, med våre hjerter bestenkte og rensset fra en ond samvittighet og med legemet vasket i rent vann. La oss holde urokkelig fast ved håpets bekjennelse, for han som har gitt løftet, er trofast. La oss gi akt på hverandre, så vi egger hverandre til kjærlighet og gode gjerninger. Tit 3:8 – Dette er et troverdig ord, og jeg vil at du nøye innskjerper det, så de som er kommet til tro på Gud, legger vinn på å gjøre gode gjerninger. 1 Pet 3:21.

Troen stoler på Kristi lidende lydighet ”utenfor oss” og har Kristus til gave. **Ved troen** er Kristus virksom, temmer arvesynden og skaper frukt til Gud Faders ære (Joh 15:5). Hva denne levendegjørelse (el oppstandelse) innebærer, illustrerer ”**dydskatalogene**”. De oppmuntrer til troens øvelse i gode gjerninger:

Fra bekjennelsesskriftene:

SK Dåpen 32-34, 47, 74-79, 84-86.

Dydskataloger: De tegner bildet av Kristi eksempel i selvhengivende kjærlighet

Rom 6:3, 6, 12f – vet dere ikke at alle vi som er døpt til Kristus Jesus, er døpt til hans død? /.../ Vi vet at vårt gamle menneske er korsfestet med ham, for at syndelegemet skal tilintetgjøres, så vi ikke lenger skal være treller under synden /.../ La derfor ikke synden få herredømmet i deres dødelige legeme, så dere lyder dens begjær. Still ikke deres lemmer til rådighet for synden, som våpen for urettferdighet, men still dere selv fram for Gud, som de som av døde er blitt levende, og by deres lemmer fram som rettferdighets våpen for Gud.

Gal 5:16, 22-25 – Vandre i Ånden, så lyder dere ikke hva kjødet begjærer. Kjødet begjærer mot Ånden og Ånden mot kjødet. De er hverandres motstandere, så dere ikke skal kunne gjøre hva dere vil. /.../ Men Åndens frukt er kjærlighet, glede, fred, tålmodighet, vennlighet, godhet, trofasthet, ydmykhet, mildhet, kyskhet. Slikt er ikke loven imot. Men de som hører Kristus til, har korsfestet kjødet sammen med dets laster og begjær. Om vi nå lever i Ånden, så la oss også vandre i Ånden.

Kol 5:12-17 - Kle dere derfor som Guds utvalgte, hellige og elskede i hjertelig barmhjertighet, godhet, ydmykhet, mildhet og tålmodighet. Vær overbærende mot hverandre og tilgi hverandre, om noen har noe å klandre en annen for. Liksom Kristus har tilgitt dere, så også dere! Men fremfor alt skal dere kle dere i kjærligheten, som er fullkommenhetens bånd. La Kristi fred råde i deres hjerter! Til den er dere kalt i ett legeme. Vær takknemmelige! La Kristi ord bo rikelig iblant dere, undervis og forman hverandre i all visdom med salmer, hymner og åndelige sanger og syng i nåden for Gud i deres hjerter! Alt hva dere gjør i ord eller gjerning, gjør det alt i Herrens Jesu navn, og takk Gud Fader ved ham! Jf Rom 12:1f, Ef 5:8f, 1 Joh 3-4.

Til bibelstudium: Den kristnes exodus: Død – begravet – oppreist med Kristus

Død med Kristus: Vårt gamle syndemenneske går inn under syndens forbannelse, Heb 13:13. Gal 3:13. 1 Pet 2:24. Kol 2:14. 2 Kor 5:17.

Begravet "med Kristus ved dåpen til døden": Rom 6:4. Joh 12:24. Rom 7:1-4. 1 Kor 7:39. Gal 2:19f, 5:18.

Oppreist med Kristus til et liv under Kristi herredømme: Joh 5:25, 8:11b. Rom 6:8, 11-14, 12:1. 2 Kor 5:15. 2 Tim 2:11. 1 Pet 2:24f.

Fra bekjennelsesskriftene:

Er vi kommet inn i Guds rike ved dåpen, skal arvesyndens frukter "minke dag for dag, slik at vi etter hvert blir mer milde, tålmodige, saktmodige, og mer og mer legger av oss gjerrighet, hat, misunnelse og hovmod. Slik skal et kristent menneske gjøre bruk av dåpen", SK Dåpen 66f, jf hele avsnittet 65-73.

910. Hva betyr det at den gamle adam "skal druknes ved daglig anger og bot"?

DET BETYR Å DREPE DEN ONDE LYST STADIG PÅ NYTT. MEN UTEN SYNDERKJENNELSE SØKER MENNESKENE TRØST I EGEN RETTFERDIGHET OG BLIR VERRE MED ÅRENE.

Sal 38:19 – jeg bekjenner min misgjerning og sørger over min synd. 51:1, 4, 6 – Vær meg nådig, Gud, i din trofasthet, slett ut mine overtredelser etter din store miskunnhet. /.../ Mot deg alene har jeg syndet, hva ondt er i dine øyne, har jeg gjort. /.../ Se, jeg kom til verden med skyld, med synd ble jeg til i mors liv. Lk 15:21 – Sønnen sa til ham: Far, mot himmelen og deg har jeg syndet. Jeg er ikke lenger verd å kalles din sønn. 2 Kor 7:10 – Den sorg som er etter Guds sinn, virker omvendelse til frelse. Apg 20:21 – For både jøder og grekere har jeg vitnet om den omvendelse som gjelder for Gud, og troen på vår Herre Kristus Jesus. Gal 5:16 - Vandre i Ånden, så kommer dere ikke til å gjøre hva kjødet begjærer.

Den kristnes liv er en kamparena mellom to motstandere utenfor vår kontroll: På den ene side "kjødet" – eller arvesyndens kraft. På den annen side Gud Helligånden. Kampen pågår alle levedager i den troendes liv, for død må alle mennesker for syndens skyld.

Vår egen rettferdighet er lik et skittent klesplagg for Gud (Jes 64:6). Vår trang til egenrettferdighet skal vi forsake, og i stedet sette all vår lit til Guds *gaverettferdighet* i Jesus Kristus (første bud).

Eksempler: Apostelen *Peter* sørget over sin synd og bekjente den i håp til Jesus, sin Frelser, Mt 26:75. - Apostelen *Paulus* aktet sin egen rettferdighet for skrap, sammen lignet med Guds rettferdighet i Kristus Jesus, Fil 3:8f.

911. Tjener dåpen til å fjerne arvesynden i de troendes liv?

DEN SOM TROR OG ER DØPT, ER SAMTIDIG SYNDER OG RETTFERDIG FOR GUD.

Rom 7:17 – Jeg vet i meg, det vil si i mitt kjød, bor det ikke noe godt. Viljen å gjøre det gode har jeg, men ikke evnen til å utføre det. V 23-25 – (loven i mine lemmer) strider mot loven i mitt sinn og holder meg fanget i syndens lov som er i mine lemmer.

Rom 4:5 - Den som tror på ham som erklærer den ugudelige rettferdig, ham regnes hans tro til rettferdighet. 8:1 – Så fins det nå ingen fordømmelse for dem som er i Kristus Jesus. 8:19 – På samme måte som dere stilte deres lemmer i urenhets og lovløshets tjeneste til lovløshet, så skal dere nå stille deres lemmer i rettferdighets tjeneste til helliggjørelse. Åp 2:10.

Ved troen skaper Kristus det nye menneske som skal leve evig for Gud. Arvesynden stritter imot, men i dåpen har vi den sikre trøst: Kristus er troens rettferdighet, som lik en nådehimmel skjuler det som ennå mangler.

Fra bekjennesskriftene:

Dåpen "river oss ut av djevelens gap, gir oss Gud til eiendom, demper og tar bort synden – og styrker daglig det nye menneske. Dåpen står alltid fast inntil vi kommer fra denne elendighet til den evige herlighet", SK Dåpen 83.

Den frafalne kan når som helst vende tilbake og få tilsagt syndsforlatelsen (avløsningen), CA 12:1f, FC SD 2:69.

Den som lever i sin dåp (i bot), kjemper mot synden i Den Hellige Ånds kraft, som gis ved syndenes forlatelse, SA C 3:40, FC SD 2:34.

912. Hvilken påminnelse gir dåpen dag for dag?

DÅPEN ER EN PÅMINNELSE OM Å BRUKE VÅR BARNERETT OG BE OM KRISTI DAGLIGE KOMME. UTEN HAM KAN VI INGENTING GJØRE.

2 Pet 2:8 – dere skal vokse i vår Herres og Frelsesers Jesu Kristi nåde og kunnskap. Ef 4:22-24 – (dere skal) legge bort det gamle mennesket, som forderver seg selv med villfarelsens lyster. Dere skal fornyes i deres sinns ånd og kle dere i det nye menneske, som er skapt til Guds avbilde i sannhetens rettferdighet og hellighet. Tit 3:4f, Rom 6:5. Gal 5:22f.

Joh 15:5b – Uten meg kan dere ingenting gjøre. Fil 1:6 – han som har begynt en god gjerning i dere, skal fullføre den inntil Kristi Jesu dag. _Mt 7:7 – Be og dere skal få.

Gud har frelst meg i dåpen. Det gjorde han av nåde, for sin godhets skyld. Utelukket er enhver tilleggsytelse og kvalifikasjon for Gud. Ved slikt blir frelsen vaket.

Gud lar sine barn gå i korsets skole. Der lærer vi å stole på Guds løfte, gitt i dåpen. Vi er Guds kjære barn for Kristi skyld, som har båret verdens syndebyrde. Det gjør vårt kors gagnlig og lett. Uten denne kjennskap til Gud, sitter vi fast i uvisshet og tomt prat.

Til bibelstudium:

Se "dåpskapitlet" Rom 6 i sammenheng med kap 5 og 7.

Fra bekjennelsesskriftene: SK Dåpen 61, 71-76.

913. Hvorfor er min dåp Guds daglige oppmuntring til et liv i forsakelse og tro?

MED KRISTUS TIL GAVE, HAR JEG DÅPENS EVIGE KRAFT OG VIRKNING.

1 Kor 1:9 – Gud er trofast. Ved ham er dere blitt kalt til samfunn med hans Sønn, Kristus Jesus, vår Herre. 1 Tess 5:24 – Trofast er han som kaller dere, han skal også gjøre det. 2 Tim 2:13 – Om vi er troløse, er han trofast. Han kan jo ikke fornekte seg selv. Heb 10:23 – La oss holde urokkelig fast ved håpets bekjennelse, for han som gav løftet, er trofast.

2 Kor 5:14f – Kristi kjærlighet tvinger oss. /.../ Han døde for alle, for at de som lever ikke mer skal leve for seg selv, men for ham som er død og oppstanden for dem. (Rom 6:13b) Tit 3:8 – Dette er et troverdig ord, og jeg vil at du innskjerper det nøye, for at de som er kommet til tro på Gud, må legge vinn på gode gjerninger. Slikt er godt og nyttig for menneskene. Kol 2:6f – Slik dere tok imot Kristus som HERREN, så vandre i ham, rotfestet og oppbygget i ham, og grunnfestet i den tro som dere er blitt undervist i, rike på takksigelse.

Guds verk i dåpen driver oss til et liv i forsakelse og tro, dag for dag.

Eksempel: De apostoliske formaninger, Rom 6:3-4, 6, 11-12 osv.

Anm. Tosidigheten i Guds løftepakt.

I tråd med de eldste, kjente dåpsliturgier markerer en luthersk dåpsliturgi tosidigheten i Guds løftepakt: *Forsaker du djevelen og alle hans gjerninger og alt hans vesen? Jeg forsaker. Tror du på Gud Fader, Sønn og Hellig Ånd? Jeg tror.*

Svarene angir troens tilflukt til Guds løftepakt i dåpen. Gud har påtatt seg *alle plikter*, og gitt den dømte *alle rettigheter*.

Guds ord advarer: Ingen må hindre Den Hellige Ånd i hans fornyende gjerning, for tar vi ikke vare på Guds ord, er det nye livet tapt (jf 1 Kor 10). Og samtidig oppmuntrer Guds ord til utholdende bønn om hjelp og redning, for Den Hellige Ånd er mektig til å døde kjødets gjerninger og rense hjertene mer og mer.

Både advarselen og oppmuntringen driver til flittig bruk av Guds ord og ofte altergang. Derfor bør forsakelsen og dåpbekjennelsen (credo) bli brukt i andre liturgier.

Fra bekjennelsesskriftene:

SK Dåpen 36-37. SA C 3:3, 40. FC SD 2:16.

Dåpen gir styrke og trøst, SK Dåpen 44. Apol 4:276.

I dåpen har vi mer enn nok å øve oss i gjennom hele livet, SK Dåpen 41, 83ff.

914. Hvordan kan dåpen være til trøst mot synder jeg ikke merker hos meg?

DEN KORSFESTEDE OG OPPSTANDNE KRISTUS ER MIN RETTFERDIGHET FOR GUD, GITT MEG I MIN DÅP. DERFOR BER JEG AT HAN MÅ VIRKE ÅNDENS FRUKT I MITT LIV.

Sal 19:15 – hvem kan merke sine feiltrinn? Tilgi meg hver synd jeg ikke vet om. Esek 18:23 – Det er vel ikke min vilje at den ugudelige skal dø? sier Herren Gud. Nei, jeg vil at han skal vende om fra sin ferd og leve. (V 21, jf Jes 1:18).

2 Pet 3:9b – (Herren) vil ikke at noen skal gå fortapt, men at alle skal nå fram til omvendelse. Rom 3:3-4a – Hva så, om noen ikke trodde? Ikke kan deres vantro gjøre Guds trofasthet til intet. Nei, langt derifra! Gud må stå som sannferdig og hvert menneske som en løgner (2:4). Joh 15:7 – Om dere blir i meg og mine ord blir i dere, så får dere be om hva dere vil, og dere skal få det.

Arvesyndens dybder er skjult for mennesker, men ikke dens frukter. Skjult er også Kristi nærvær i de troendes liv, men ikke hva Gud har åpenbart i sitt ord.

Gud lar seg ikke skille fra sitt løfte i dåpen, like lite som bekken lar seg skille fra kilden. Gud er Gud, full av nåde og sannhet, og derfor alltid beredt til å meddele oss syndenes forlatelse. Kun egenrettferdighet kan skille oss fra Guds frie nåde i Kristus.

Fra bekjennesskriftene:

De som etter dåpen er falt i synd, kan få syndenes forlatelse når som helst og så ofte som de omvender seg, CA 12:1, Apol 12:1.

Dåpen forgår ikke, SK Dåpen 74-78, 80, 82, 85f.

915. Er det mulig for den frafalne å vende tilbake til dåpens nåde?

GUDS LØFTEPAKT I DÅPEN VENTER DEN FRAFALNES OMVENDELSE..

Mt 18:26f – ”Herre, ha tålmodighet med meg, så skal jeg betale deg alt!” Da forbarmet seg hans herre over tjeneren og lot ham gå og etterga gjelden. 2 Kor 2:6-8 - Den straff han har fått av de fleste blant dere, er nok for ham. Nå skal dere i stedet heller tilgi og trøste ham, for at han ikke skal gå til grunne av altfor stor sorg. Derfor formaner jeg dere til å vise ham kjærlighet. Gal 4:19 - Mine barn, som jeg nå igjen føder med smerte, inntil Kristus vinner skikkelse i dere! 1 Joh 4:9-11.

Også vi skal tilgi uten forbehold, når vår neste angrer og ber om vår tilgivelse (5 bønn i HERRENS Bønn).

Eksempler: Jesus tilgav den angrende Peter og gjeninnsatte ham i apostelembetet, Joh 21:7-19, jf Mt 26:69-75. – Den gjeldbundne tjener, Mt 18:21ff. - Saulus ble apostelen Paulus, som løste synderen, 2 Kor 2:1-11.

Fra bekjennesskriftene:

Straffen selvforskyldt og velfortjent, når Gud straffer forakten for hans Ord. Da tar han Ordet fra et folk eller fra personer, slik at forakten går ut over etterkommerne. Desto viktigere er Guds befaling om alltid å ta vare på hans ord. FC SD 11:56-58.

916. Hva vil det si ”å vende tilbake til dåpens nåde”?

DEN SOM VENDER TILBAKE TIL «DÅPENS NÅDE», STOLER PÅ GUDS LØFTE OG ANVENDER FRELSEN I JESU DØD OG OPPSTANDELSE, GITT I DÅPEN.

2 Tim 2:13 – Om vi er troløse, så er Gud trofast. Han kan ikke fornekte seg selv. Joh 16:33 – I verden har dere det tungt, men vær ved godt mot: Jeg har overvunnet verden. 1 Joh 5:4 – Alt som er født av Gud, seirer over verden. Dette er den seier som har seiret over verden, vår tro. Kol 2:12 – Dere ble begravet med (Kristus) i dåpen. Dermed ble dere også oppreist med ham ved den tro som Gud virker, han som oppreiste ham fra de døde (jf v 11-14). Jer 3. Joh 15:1-9.

I korsets skole lærer vi forskjellen mellom frifinnelse og fornyelse. Frifinnelsens årsak er Kristus i hans lidende lydighet ”utenfor oss”. Fornyetelsens årsak er Kristi skjulte nærvær ved troen ”i oss”. Sammenblanding virker farisæerens omvendelse.

Eksempel: Farisèeren og tolleren i templet, Lk 18:9-14.

Anm. Konfirmantforberedelse og konfirmasjonsliturgi

De bør være påminnelser om dåpens herlighet og nytte i døptes liv inntil livets slutt. Denne påminnelse har også følger for gravferdsritualet være (el sørgemessen).

Til bibelstudium: Vårt borgerskap i himlene

Gud gir ved dåpen borgerskap i Jesu Kristi rike, Fil 3:20, Kol 1:13.

Dåpen er porten til Guds kirkes Kristus-samfunn, 1 Kor 12:13, Joh 15:1-9, Rom 11:17-22, 1 Pet 2:4, Ef 4:5, (11-)16.

Dette borgerskap innebærer barnerett og arverett hos Gud. Alt hva Gud gir i sitt nåderike, gir han for sin godhets skyld, og ikke av noen annen grunn, Rom 11:29.

917. Må den frafalne døpes på nytt når han vender om?

NEI. ALT SOM TRENGS TIL SALIGHET, HAR GUD GITT EN GANG FOR ALLE I DÅPEN. DERFOR SKAL MAN IKKE DØPE OM IGJEN.

Sal 93:5 – Dine vitnesbyrd er overmåte trofaste. Jes 55:3a – Vend øret hit og kom til meg! Hør! Så skal deres sjel leve. 1 Kor 1:9 – Gud er trofast. Ved ham ble dere kalt til samfunn med hans Sønn, Jesus Kristus vår Herre. Heb 10:23 – La oss holde urokkelig fast ved håpets bekjennelse, for han som gav løftet, er trofast.

Det er forsakelsen og troen vi skal gjenta dag for dag. Synder skal vi forsake, og syndenes forlatelse for Kristi skyld skal vi anvende, enhver på seg selv, til daglig trøst og glede. Da lever vi våre liv i tillit til Guds løfte, lik en lysende regnbue av nåde, Ånd og liv.

Til bibelstudium: Kol 2:6-14. V 12 – i dåpen ble dere begravet sammen med (Kristus), og i den ble dere også reist opp med ham, ved den tro som Gud virker, han som reiste Kristus opp fra de døde. Sv Kyrkobibel (sidestillingen tro og oppstandelse krever at Gud er det virksomme og suverene subjekt for dem begge).

Anm. Dåpen til Jesu død og oppstandelse en engangshandling.

Om nattverden sier Herren "så *ofte* som dere eter og drikker". Noe slikt har han ikke sagt om dåpen. Heller ikke i den gamle pakt gjentok man omskjærelsen, men vendte om i anger og tro på Guds nådepakt.

Herrens apostel utførte ingen gjendåp på de korintere og galatere som lot seg omvende. Han veiledet dem og trøstet dem med den dåp de en gang hadde fått, 1 Kor 6:11, 12:13. Gal 3:27.

Gjendåp er synd av to grunner: (1) Den underkjenner *Guds vesen* – hans trofasthet og sannhet, Rom 11:29, og (2) likeså *Guds forsoningsverk* i Jesu Kristi død, gitt den enkelte til del i dåpen, Rom 6:10, Heb 9:12, 10:10, Ef 4:5.

Både troen og dåpen er *Guds verk og gave*, Mk 16:16. Den treéne Gud gjorde oss til sine arvinger og Kristi medarvinger med ett mål for øye: Gud vil vi skal ta arven i eie og bruke den i troens øvelse gjennom livet, Rom 8:17.

Når Gud lar oss møte prøvelser gjennom livet, kan vi vite med sikkerhet at Gud vil døde kjødets lyst og oppmuntre til tro på syndsforlatelsens ord - mot all fornuft. Gud ser meg, og han lar meg se ham i evangeliet. Der ser vi Guds selvhengivende kjærlighet i Jesu Kristi lidelse og død for alle. Og vi ser en forsonet Gud, trofast og rik på miskunn.

Excurs: Dåpundervisning på folkets vilkår?

Siden slutten av 1800-tallet har praksis endret seg betraktelig i de nordiske folkekirker, i alt vesentlig som følge av trykk utenfra – fra økt sekularisering, og innenfra – fra pietistisk-reformert kristendom. Jeg begrenser meg til norske kirkeforhold.

Det skjedde en dreining - bort *fra* Guds verk *i* den som døpes (gjenfødselen). Dåps-handlingen sett utenfra overskygget dåpens sakrament sett innenfra. Andre motiv ble dominerende: Innlemmelse i folkekirkenes fellesskap, starten på «kristenlivet», navneseremoni og høytidelig start på livet.

Økt fremmedgjøring for kirkens lære endret forventningen til «kirken» som serviceorganisasjon, og «seremoniene» ble bedømt etter behovstilfredsstillelse og terapeutisk virkning. Fra kirkelig hold ga man stadig større spillerom for ønsker om passende musikk og sang, især under vielser og begravelser. I denne sammenheng hører også kirkerommets profanering gjennom konsertvirksomhet i tidens smak. Med nye former fulgte tapt innhold. Slutningen lå nær: Dåpen er en rettighet vi har som medlemmer av folkekirken.

Dåpens kirkesosiale betydning kom til å fortrenge to sentrale momenter i den nytetamentlige dåpsteologi. Det er de samme momenter som Luther fornyet og som konfesjonell lutherdom vedkjenner seg: Dåpens nødvendighet til frelse og meningen med vanddåpen.

Dåpens nødvendighet til frelse.

I Nytestamentet er dåpen beskrevet med en negativ og positiv side. Den negative side - en overgang fra et liv okkupert av Guds fiendemakter – synd, død og satans velde, og den positive side – en overgang til livet under Guds herredømme i evig rettferdighet, uskyldighet og salighet.

I tråd med læretradisjonen fra den gamle kirke, utformet Luther dåpsliturgien som en *kamphandling*. Mennesket kommer til denne verden lik et okkupert land, og kommer til dåpen for å bli frigjort fra Guds fiendemakters herredømme. Omsatt i liturgisk handling var det især *excorsismen* som falt rasjonalister og humanister tungt for brystet. Dåpsliturgien ble kraftig nedtonet som kamphandling.

Den *positive* overgang gjaldt frelsen i dåpen. Guds frelsesverk for alle er fullført i Jesu Kristi død og stadfestet med Kristi oppstandelse fra de døde. I dåpen blir den enkelte gjort delaktig i Guds frelsesverk og innlemmet i den nye pakts gudsfolk. Men dermed er ikke frelsen trodd og utdelt.

I det frelseshistoriske perspektiv var paktstegnet i den gamle pakt omskjærelsen på åtte dager gamle guttebarn. Med Guds nådepakt i Jesu Kristi blod ble paktstegnet dåpen til Jesu død. Dåpen innlemmer den dømte i Guds folk under Jesu Kristi herredømme *for å leve under hans herredømme og tjene ham i hans hellighet og rettferdighet med salighet hos Gud som livets mål.*

I folkekirken ble dåpens nødvendighet til frelse et perifert moment. De nytestamentlige motiv må tydelig frem i liturgisk språk og handling.

Det andre moment: «Hva er da meningen med vanddåpen?»

Dette fjerde spørsmål i Fjerde parten hører sammen med de foregående spørsmål om frelsen i dåpen og Guds løftepakt med den som døpes, og deretter spørsmålet «hvordan kan vann gjøre så store ting?»

Det altavgjørende er «Guds ord som er lagt til vannet.» Fra dåpen kommer vi rettferdiggjort ved Guds nåde og med barnerett hos ham. Med barneretten følger arveretten til det evige liv (Tit 3:7). Arveretten kan gå tapt fordi barneretten blir forsømt. Ingen kan etterfølge Kristus som eksempel (imitatio Christi) uten den tro som har Kristus til gave (conformatio Christi).

Meningen med vanddåpen er troens øvelse, nemlig den tro som har Kristus til gave. Den skal øves med Kristus til eksempel i gjerninger som har Guds ord og befaling for seg (Rom 6:4). Dåplivet leves i en dennesidig, jordisk virkelighet under syndefallets kår, enhver i sitt kall. Denne mening med vanddåpen kan markeres med ordene under korsmerkingen - «*for at du skal tro på den korsfestede Jesus Kristus, og med ham til gave etterfølge ham.*» Hensikten peker mot nådemidlenes bruk i *Guds kirkes sakramentale samfunn – konkret uttrykt i kommunionen.*

I løpet av to-tre generasjoner er det få konfirmanter som i nåtid inkluderer første altergang i sin konfirmasjon. En medvirkende årsak kan være det barne- og ungdomsarbeid som lik satelittvirksomheter leve sitt eget liv uavhengig av menighetens

felles gudstjeneste. En systematisk gjennomgang av hjelpemidler i 1982/83 bekreftet fenomenet sekularisering som en indrekirkelig prosess i generasjonsløpet.

Kirkens katekumenat forutsetter frihet til å utøve kirkens rett i et evangelisk-luthersk kirkefelleskap. Her skal døpte lære å leve i apostolatets kirke i tidens løp. Fri til å samtenke gudstjenestefelleskap og undervisning, utformer vi gruppevirksomheter med kommunionen som mål.

Katekismekurs for foreldre (el foresatte) og faddere bør være et fast innslag i menighetens virksomhet. Når barn bringes til dåpen, må forpliktelsen på kristen oppseding utformes som en kirkerettslig kontrakt mellom prest og foreldre. Dåpsliturgien må gi tydelig til kjenne hva biskopens *visitas* gjelder.

Med bruk av de sentrale hjelpemidler bibelhistorie//Bibel og katekisme/ katekismeforklaring er menighetens *kirkeskole* stedet for en dåpsundervisning innordnet den felles samling om Ord og Sakrament, alltid med oppgaven for øye: **Hvordan fremstå som Guds familie på dette sted?**

OM DÅP AV SPEDBARN

---

918. Hvorfor doper vi spedbarn og småbarn?

(1) KRISTI BEFALING OMFATTER SMÅBARNA.

(2) DÅPEN ER NØDVENDIG TIL FRELSE, FOR VI KOMMER TIL VERDEN OKKUPERT AV GUDS FIENDEMAKTER.

(3) DEN HELLIGE ÅND SKAPER TROEN I DEM SOM HØRER EVANGELIET.

Apg 2:39 – Løftet gjelder dere og deres barn.

Sal 51:7 – Se, jeg kom til verden med skyld, med synd ble jeg til i mors liv. Joh 3:5f – Om man ikke blir født av vann og Ånd, kan man ikke komme inn i Guds rike.

Mt 18:6 –den som forfører en av disse små som tror på meg, for ham var det bedre at en kvernstein ble hengt om hans hals og han ble senket i havets dyp. Lk 18:15-17 – "La barna komme til meg og hindre dem ikke, for Guds rike hører slike til. Amen sier jeg dere: Den som ikke tar imot Guds rike som et lite barn, kommer aldri inn i det."

Småbarn kan ikke reflektere over troen og formidle dens innhold. De mottar frelsen i dåpen ved den tro som Ånden skaper ved evangeliet (Mt 18:6, 1 Joh 2:13, Mk 10:14).

Anm. Dåp av spedbarn. Den villfarelse avviser dåp av spedbarn trekker konsekvensen av to villfarelser – den ene at de ikke trenger å få del i frelsen, den andre at de ikke kan tro. Den første strider mot det bibelske vitnesbyrd om menneskene, som alle tilhører Adams falne ætt, født under syndens og dødens lov. Den andre strider mot Jesu ord om småbarnas tro som forbilledlig for voksne (Lk 18:15). De som blir båret til dåpen, har en ureflektert barnetro (*fides infantium*). Det er en ekte tro, skapt av Den Hellige Ånd. Jesus sier at vi skal «la barna komme til meg», og at de som ik-

ke tar imot Guds rike lik dem, kan ikke komme inn i Guds rike (Mk 10:13ff, jf Joh 6:37). Unntak fins ikke.

Dåp og tro hører sammen. En evangelisk-luthersk dåpsliturgi er den samme for barn og voksne. Også spedbarnet blir spurt om det tror på Gud Fader, Sønn og Hellige Ånd, og den som bærer barnet (el fadderne) svaret «ja» på barnets vegne. Denne praksis er til anstøt for farisèere og saddusèere (gjerningsrettferdige og fornufts-troende) til alle tidere. Det gjelder bare å vokte seg (Mt 16:6).

Til bibelstudium:

- **Omskjærelsen var i den gamle pakt et forbilde om dåpen i den nye pakt.**

Kol 2:11f. 5: Mos 6:7, Sal 78:1-7. 1 Kor 7:14, 2 Tim 1:5, 3:15.

Det var Guds befaling til foreldrene at de skulle ta barna inn i Guds paktssamfunn og omskjære åtte dager gamle guttebarn, 1 Mos 17:10-14, 21:4, Apg 7:8. Voksne ble undervist før de ble omskåret. Barna ble gitt undervisning når de ble i stand til å lære ordene og stille spørsmål, Lk 2:21-24.

Ved omskjærelsen ble Guds nådepakt anvendt og beseglet på den enkelte – ikke bare på voksne, 1 Mos 17:10, 12. Samme oppgave har dåpen i en ny og bedre ordning for både barn og voksne. - Også småbarn skal bringes til Kristus (Lk 18:15 – ta brefæ = småbarn).

- **Profetiene om Kristi kirke inkluderer småbarn.**

Jes 49:22 - (hedningene) skal komme med dine sønner ved barmen, og dine døtre skal de bære på skulderen (jf Jer 31:33f). Den Hellige Ånd tar ikke hensyn til alder og rang, Joel 3:1f, Apg 2:16f. Da Peter hadde døpt voksne på Pinsedagen, sa han, Apg 2:39 – *Løftet tilhører dere og deres barn og alle som er langt borte, så mange som Herren vår Gud vil kalle.* Paulus viser til Israels vandring gjennom Rødehavet som forbilde om dåpen, 1 Kor 10:1f, og med i denne vandring var mange småbarn, 2 Mos 12:37.

- **Syndefordervet og frelsesmidlet.**

Mennesket blir unnfanget og født i Adams falne ætt, uten tillit til Gud og med end lyst i itt innerste. Sal 51:5, Ef 2:3. *Dåpen er midlet* til å motta syndenes forlatelse (rettferdiggjørelsen) og bli oppreist fra døden i våre synder, til nytt liv med Kristus Jesus. Apg 2:38, 22:16. Lk 1:77. Rom 4:7, 6:4-8.

- **«Barne-evangeliet» og dåpsbefalingen.**

De brakte småbarn til Jesus for at han skal velsigne dem, Mk 10:14, 16. Kristus sier at *Guds rike hører slike til*, Mt 19:14, Mk 10:14. Men ingen kan komme inn i Guds rike uten å bli *født på ny av vann og Ånd*, Joh 3:3 og 5, Tit 3:5, 1 Kor 12:13.

Guds frelsesvilje omfatter alle, også barna, Mt 18:14, Tit 3:5. Nå gir han dem all himmelsk velsignelse ved dåpens sakrament, Gal 4:14, Ef 1:3.

Også de små skal døpes når foreldre og faddere bringer dem til dåpen for å gi dem del i dåpens innhold og mening. Rom 6:3, 1 Pet 3:21, Gal 3:27. Kristus renser sin kirke ved vannets bad i ordet, Ef 5:26, blant dem også barna, Mt 18:6, Mk 10:13-16. Dåp på andre vilkår må avvises, en konklusjon som foreldre trekker på egen hånd.

- **Hele husstander ble døpt allerede i den første kristengenerasjon.**

Apg 11:14, 16:15, 33, 18:8, 1 Kor 1:16. Uttrykket døpt "med hele sitt hus" sikter til husstander eller storfamilier. 1 Mos 45:18f, 1 Sam 22:16, 19, Jos 24:15. Jf Heb 3:1-11 og 1 Kor 10:1-5. Det er rimelig å slutte at dåpen ved slike anledninger omfattet flere barn enn voksne. Denne praksis fra aposteltiden har kirken fortsatt med undervisning og dåp.

- **Johannes-formaningen til småbarna** (gresk: teknià).

Den innleder apostelens formaninger til menigheten, 1 Joh 2:18ff. Han minner dem om to ting: (1) Deres forsvarer hos Faderen er Jesus Kristus, "som er rettferdig" og "forsoningen for våre synder", v 1f. Og (2) de har mottatt syndenes forlåtelse i dåpen, v 12. De lever i sin dåp. - *Deretter* følger formaningen til fedrene, de andre barna (paidìa) og de unge, v 13-17.

Anm. Tidlige vitnesbyrd om den overleverte praksis fra aposteltiden.

Biskop *Polykarp* av Smyrna i Lille-Asia ble år 156 dømt til å brennes på bålet, men med ett forbehold. Han gikk fri, hvis han fornektet Jesus Kristus som Herre. Han svarte: "I åttiseks år har jeg tjent ham, og han har ikke gjort meg noen urett. Hvordan skulle jeg da kunne spotte min konge som har frelst meg?" Han var altså døpt ca år 70. På den tid var de tre første evangeliene nedskrevet. Han var aposteldisippel mens Johannes levde (d 90-tallet).

Mot slutten av 100-tallet bidro montanistene indirekte til å bekrefte kirkens dåppraksis fra aposteltiden. Kirkefader *Tertullian* polemiserer mot den i sitt skrift *Om dåpen* (ca 200). Fra kirkens side ble dåpvegring overfor nyfødte betraktet som en ugudelig handling.

Presbyteren *Hippolyt* i Rom tok for gitt i et skrift om kirkens ordning (år 218) at barn av kristne foreldre skal døpes: "Døp først barna. Alle som kan svare for seg selv, gjør det. Foreldrene eller en slektning kan svare for dem som ikke kan svare for seg selv. Døp deretter mennene og til sist kvinnene..." Med hensyn til foreldre (el foresatte) er det kun tale om *praktiserende* kristne, og dermed om oppseding i troens miljø.

Under *kirkemøtet i Kartago* år 251 tok 67 biskoper stilling til spørsmålet om det rette tidspunkt for å døpe barn. Biskopene kom fra alle hold i kristenheten. Biskop *Cyprian* i Kartago (d 258) har i et brev fortalt om vedtaket: Man trenger ikke vente i åtte dager – slik jødene gjør med omskjærelsen. Døp dem helst med det samme! Med henvisning til arvesynden, innskjerpet Cyprian den overleverte praksis å døpe nyfødte to-tre dager gamle.

Origines (d ca 254) opplyser i sin kommentar til Romerbrevet, kap 6: "Å døpe barn, er en tradisjon kirken har mottatt fra apostlene" (eks Apg 16:30-34).

Fra bekjennelsesskriftene:

Dåpen er nødvendig til frelse, og derfor skal også barna døpes, CA 9, Apol 9.

919. Er dåpens forutsetning foreldrenes velvilje til kirkegang og kristent barnearbeid?

NEI, BARNET ER IKKE FORELDRENEs STEDFORTREDER I MENIGHETEN. DET SOM ER AVGJØRENDE I GUDS ORD, MÅ VÆRE AVGJØRENDE FOR FORELDRE OG PREST.

Mt 28:20a - lær dem å holde alt hva jeg har befalt dere. Joh 14:23 – Om noen elsker meg, tar han vare på mitt ord.

Fadderløftet forplikter foreldre og prest til samarbeid om to ting: (1) Innføring i kirkens tro, og (2) dåpens bruk i barnets oppseding.

En kort innføring gir bibelhistorie og Luthers Lille Katekisme. Kristen oppseding medfører kirkegang og barnets forberedelse til første altergang.

920. Når blir prestens ord om dåp og tro meningsløse ord?

SVAR: NÅR ORDENE TILSLØRER KIRKENs BEKJENNELSE TIL GUDS ORD.

Det kan være to grunner til det: (1) Oppseding og undervisning mangler, eller (2) den undervisning som gis, er falsk. Samarbeid mellom prest og lekfolk på troskapens vilkår er ingen selvfølge.

921. Er det riktig å døpe dem som er for små til å motta undervisning?

JA. JESU DÅPSBEFALING OMFATTER BARNA.

Apg 2:39 – Løftet tilhører dere og deres barn og alle som er langt borte, så mange som Herren vår Gud vil kalle til seg. Mk 10:14 – La barna komme til meg og hindre dem ikke, for Guds rike hører slike til. (Jf Jes 49:22)

Liksom dåpen er ”vannets bad i Ordet” (Ef 5:26), hører dåpen sammen med undervisning i Ordet - om kirkens tro og dens begrunnelse.

Hvor evangeliet er ukjent, skal det heller ikke døpes. Men hvor evangeliet gjøres kjent, vet foreldrene at Guds nådeløfte gjelder dem og barna deres.

922. Kommer troen av evangeliet som vi hører, hvordan kan da spedbarn tro?

DEN HELLIGE ÅND SKAPER TROEN VED EVANGELIET - HOS STORE OG SMÅ.

Kol 2:12b – ved den tro som Gud virker, han som oppreiste (Kristus) fra de døde. Ef 1:19 – hvor overveldende stor hans makt er i oss som tror, som følge av hans kraft som har virket mektig i oss. 2:10a – Vi er hans verk, skapt i Kristus Jesus til gode gjerninger.

Det finns kun én kristentro, og ingen ”barnetro” eller ”voksentro”.

Anm. Uten tro er det umulig å behage Gud (Heb 11:6). Allerede i den gamle pakt var omskjærelsen på åtte dager gamle guttebarn ”et segl på troens rettferdighet” (Rom 4:11). Kristus lukket opp Guds rike for småbarna ved å gi dem syndenes forlattelse og det evige liv (Mk 10:14, Lk 18:16), og ved samme anledning formante han voksne til å vende om og motta himlenes rike lik småbarn (Mt 18:1-6, 10). Uten tro har vi ingen nytte av vår dåp, men går fortapt (Mk 16:16, Kol 2:11f).

Vi kan hverken se eller forstå Åndens gjerning. Allerede da Døperen Johannes var et foster, gjorde Ånden ham glad da han hørte jomfru Marias hilsen (Lk 1:41).

Vi er henvist til *Guds ord og løfte*, som sier at Ånden gis dem som døpes. Gud erklærer dem (eller regner dem) som rettfærdige på grunn av ham som de tror på, "for at vi, rettfærdiggjort av hans nåde, i håpet skulle bli arvinger til det evige liv" (Tit 3:3, jf 4-7).

Til bibelstudium: Tro i ulike mål

Den svake tro, Jes 42:3, Mt 5:3, 11:28, Mk 9:24.

Vekst i troen, 1 Pet 3:15, 2 Kor 10:15, Ef 2:15, Fil 3:12f.

Ulike gaver, 1 Kor 12:4-11.

Tro i ulikt mål, Rom 12:3.

923. Er barna Guds barn før de blir døpt?

NEI.

Ef 2:3b - Vi var av naturen vredens barn liksom de andre. Joh 3:5f – Om man ikke blir født av vann og Ånden, kan man ikke komme inn i Guds rike. Det som er født av kjød, er kjød, og det som er født av Ånden, er ånd.

Det fins ingen "barnetro" eller "voksentro", kun én kristentro.

Anm. 1 Kor 7:14. En vantro mann er helliget ved hustruen, og en vantro hustru er helliget ved mannen sin. Ellers skulle jo barna deres være urene, men nå er de hellige. - Apostelen forsikrer at en kristen kan leve med sin vantro ektefelle og sette barn til verden med god samvittighet, for barna er helliget ved den som er helliggjort.

Det beror på misforståelse når stedet tjener som belegg for påstanden, at barna er Guds barn før dåpen. *Augustin* avviste misforståelsen i kampen mot pelagianerne: Alle mennesker fødes til verden som "vredens barn", Ef 2:3, og kjød er kjød og kan ikke komme inn i Guds rike uten å bli født på ny av vann og Ånd, Joh 3:5f. Det er ingen forskjell. Av samme grunn må spedbarn fra kristne hjem bli Guds barn i dåpen (1 Mos 17:7).

924. Når bør man døpe spedbarn?

FORELDRE SOM SØKER DÅPENS FRELSESGODER FOR SITT BARN, BRINGER BARNET TIL DÅPEN SNAREST MULIG.

Svaret gir seg selv: Dåpen er etter sin art en *individuell frelseshandling, nødvendig til frelse*. Det viktigste skjer ikke rundt dåpen, men i den som døpes.

Anm. Hva skjer med mennesket om dør før rekker fram til dåpen? Da har det en *frelsessøkende* tro. Da er ikke mangelen på dåp som fordømmer, men mangelen på tro, Mk 16:16. Jf Mt 19:14, Joh 16:23, 1 Mos 17:7. Gud har bundet oss til dåpen, men ikke seg selv, Mt 28:19f. Jos 5:5-7.

OM DÅPSUNDERVISNING OG DÅPSFORVALTNING

---

923. Hva slags avtale inngår foreldre og prest når spedbarn døpes?

EN KONTRAKT MELLOM LIKEVERDIGE PARTER.

Kristi befalingsord innholdsbestemmer dåpshandlingen: ”Og lærer dem å holde alt hva jeg har befalt dere” (Mt 28:20a).

Fadderformaningen innholdsbestemmer fadderløftet: Å be for barnet, lære det Budene, Troen og Herrens Bønn, og i gjerning vise vei til menighetens samlinger om Ord og Sakrament. Det er da en forutsetning at fadderne er fortrolige med innholdet i Lille Katekisme, især Budene, Troen og Bønnen.

Bemerkninger til dåpsliturgien (etter Luthers Taufbüchlein):

- (1) Innledende dåpformaning innskjerper *dåpens nødvendighet* på grunn av arvesynden.
- (2) Spørsmålene forut for dåpshandlingen, er rettet til den *frelsessøkende* tro.
- (3) Exorcismen gjelder ingen fysisk besettelse, men *Guds motstanders herredømme* over Skaperens eiendom, Ef 2:1-9.
- (4) Bruk av fornavn og etternavn under korsmerking og spørsmålet om trosbekjennelse. Det er en påminnelse om Guds handling med den enkelte, som her *mottar frelsen* i Kristus Jesus med gyldighet for hele livet.
- (5) Forsakelsen og trosbekjennelsen markerer *dåpens virkning*: Ved dåpshandlingen blir dette menneske satt over i Guds nåderike.
- (6) Fadderansvar: I tilfelle foreldrene skulle falle bort, har de ansvaret for barnets oppseding i den kristne tro.

Til bibelstudium: Guds gjerninger på jorden skjer alltid lokalt.

Gud handler alltid lokalt, Hes 1:1f, Apg 10:5f. Jf de hilsener som innleder apostelbrevene.

925. Er restriktiv dåpforvaltning løsningen, når dåpundervisningen svikter?

NEI, IKKE NØDVENDIGVIS.

Folkekirkelige tilpasninger til den sekulær-liberale samfunn medfører kirkens allminneliggjørelse på bekostning av det som er unikt og sammenlignbart ved kirkens lære og liv. Det oppstår et misforhold mellom lemfeldig praksis og bibelsk begrunnelse. Da kan restriktiv dåpforvaltning være uttrykk for prestens markeringsbehov.

925. Hva er rett tilbakeholdenhet i dåpsforvaltningen?

RETT TILBAKEHOLDENHET ER RETTET MOT ÅPENBAR MISBRUK.

Mt 7:6 – kast ikke deres perler for svin, så de trækker dem ned under føttene og vender seg om og sliter dere i stykker.

Dette er ”kirkerettens grunnregel”. Den skal regulere menneskers tilgang til Guds frelsesgoder. Dåpen blir misbrukt, når kristen oppseding og undervisning blir innordnet relativismens tyranne og begrunnelsen for kirkens tro underkjent.

926. Hvordan kan prestens dåpvegring unngås?

SPØRSMÅLET GJELDER KRISTEN OPPSEDING - IKKE FORELDRENES TRO ELLER VANTRO.

En løsning kan være faddere som tar ansvar for barnets kristne oppseding i foreldrenes sted. En annen løsning kan være et foreldrekurs i kristen oppseding. For noen kan konklusjonen bero til fullført kurs. Det er uttrykk for Guds sjelesorg når foreldre blir ønsket velkommen til menighetens livslange katekumant (bibelgruppe, studiegruppe o l).

927. Er lemfieldig dåp- og nattverdpraksis kirkesplittende?

NEI. KIRKENS PRAKSIS VIL ALLTID VÆRE BEHEFTET MED SKRØPELIGHETER.

Botemidlet er bibelstudium og fornyet troskap mot Guds ord.

928. Hva kan gi dåpforvaltningen kirkesplittende virkning?

SVAR: MAKTMISBRUK. KUN GUD ER OSS OVERORDNET I SPØRSMÅL OM TRO OG TILLIT TIL HAM.

Mt 7:15 – Vokt dere for de falske profeter, som kommer til dere i saueham, men innvendig er glupende ulver. 2 Kor 11:13-15 – Slike som de, er falske apostler, svikefulle arbeidere, som omskaper seg til Kristi apostler. Det er ikke noe å undre seg over. Satan selv omskaper seg til en lysets engel!

Maktmisbruk skjer hvor undervisningen påtvinger foreldre et innhold i strid med Guds ord. Da rammes kirkens enhet i bekjennelsen (CA 7). Med god samvittighet kan foreldrene (Apg 5:29) holde barna borte fra undervisningen og gi dem alternativ undervisning i troskap mot dåpens gudgitte vilkår.

Anm. Dåpen forvaltet på gudgitte vilkår: «- lær dem å holde alt det jeg har befalt dere...» (Mt 28:20). Med Herrens apostler som forbilde skal en prest innestå for Kristi vilkår med livet som innsats. Åp 2:10b, 3:11.

En *menighet* lever av Kristi lære, gitt fra begynnelsen, Mt 28:20 (jf 1 Tess 1-2). Men får menneskers tanker, ønsker og behov innholdsbestemme læren og regulere kirkens undervisning, vitner praksis om Guds fiendemakters herjinger i hjem, menighet og skole. Like fullt står foreldreretten fast. Det gjør også kirkens bekjennelse til den rett utlagte Skrift. Den er basis for samarbeidet mellom prest og foreldre, i gjensidig respekt for Kirkens rett og foreldreretten.

Hvor formidlingskrisen er åpenbar og erkjent, bør man tilstrebe alternative løsninger, eksempelvis hjemmeundervisning, kirkeskoler og alternativ forberedelse til konfirmasjon. Alternativene verner om kirkens frihet på kirkens grunn.

929. Hvor finnes rett dåpforvaltning?

HVOR UNDERVISNINGEN I GUDS ORD VISER VEI TIL ALTERETS SAKRAMENT, I SAMSVAR MED APOSTELORDETS LÆRE FRA SKRIFTENS HERRE.

Sal 119:105 – Ditt ord er en lykt for min fot og et lys på min sti. 2 Tim 1:13f – Som mønster for en sunn forkynnelse, skal du holde fast ved det du har hørt av meg, i tro og kjærlighet i Kristus Jesus. /.../ ta vare på den fagre skatt som er deg betrodd.

Guds løfters oppfyllelse i en bevitnet Jesus-historie begrunner kirkens undervisning og sjelesorg. Virkningene merkes i selvpoppfatning og tenkning, i diakoni og misjon og i samfunnsbyggende arbeid på alle nivå.

Eksempel: Jesu fristelse i ørkenen og hans virksomhet i Galiléa, Mt 4, Lk 4.

Til bibelstudium: 2 Tim 3:10ff (nb v 10 og 14f). Jf Ef 2:21f, 1 Tim 3:15b, osv.

930. Hvem har ansvaret for kirkens troformidling i menigheten?

MENIGHETENS PREST(ER) HAR ET LÆRE- OG TILSYNSANSVAR. FORELDRE OG FADDERE HAR ET OPPSEDINGSANSVAR. EN VOKSEN MENIGHET PRØVER LÆRE OG LIV PÅ GUDS ORD OG OPPMUNTRER TIL KIRKEGANG OG GODE GJERNINGER.

Apg 2:42 – De holdt fast ved apostlenes lære og kirkefelleskapet, brødsbrytelsen (nattverdmåltidet) og bønnene (Kristi bønnebok: Psalteret). Heb 10:24f – La oss gi akt på hverandre, så vi egger hverandre til kjærlighet og gode gjerninger, og ikke overgir vår egen menighetsgudstjeneste...

Barna vokser opp i et kristent tradisjonsmiljø hvor prest og lekfolk samarbeider om nådemidlenes rette bruk. Virkninger merkes i lokalsamfunn og nærmiljø.

931. Hvem har myndighet til å ordne rett dåpundervisning i hjemmene?

FORELDRENE HAR FORELDRERETTEN, OG DERMED RETT TIL Å SØRGE FOR DÅPUNDERVISNING I SAMSVAR MED KRISTI BEFALING.

1 Mos 1 27f – Gud skapte mennesket i Guds bilde, i Guds bilde skapte han det, til mannlig og kvinnelig skapte han dem. Og Gud velsignet dem og sa til dem: Vær fruktbare og bli mange og oppfyll jorden og legg den under dere...

Anm. Merk Luthers *overskrifter til partene*: "Hvordan en husfar (el familiefar) på en enkel måte skal undervise sine husfolk (el familie)". De forutsetter en vekselvirkning mellom den offentlige trosformidling i menigheten og den private i hjemmene.

932. Hva er "barne- og ungdomsarbeid" i en evangelisk-luthersk menighet?

I SENTRUM STÅR GUDS TJENESTE MED ORD OG SAKRAMENT OG MEDBESTEMMER ARBEIDET FOR BARN OG UNGE. FRA MESSEN BLIR DØPTE UTSENDT FOR Å ØVE TROEN, ENHVER I SITT KALL.

1 Mos 1:28 – Gud velsignet dem og sa til dem: Vær fruktbare og bli mange og oppfyll jorden og legg den under dere ... Mt 28:20 – og lær dem å holde alt det som jeg har befalt dere.

Troen er ingen aktivitet på fritid, eller et tilbud til slutt – når våre behov er tilfredsstilt, eller våre drømmer lagt i grus. Troen næres i Guds kirkeorden, øves med bønnen i Guds skaperverk, og vokser i kjærlighet til Gud og medmennesker.

Anm. Guds ord og befaling er kristnes rettesnor.

Livet i Guds kirkes ordninger stiller den treéne Gud i sentrum for et bedende og tjennende fellesskap. Alt foregår på Guds vilkår, som tjener oss med Ord og Sakrament i den felles gudstjeneste. Den må ingen kristen forsømme uten tvingende grunn.

Vi skiller ikke livet i Guds nåderike fra livet i Guds skaperverk, for Kristus er Herren i begge sammenhenger. Når vi samles til gudstjeneste i Guds nåderike, holder vi Kristi befalinger til sin kirke og gjør hva hans disipler alltid har gjort og skal gjøre. Fra messen blir vi utsendt til tjeneste i Guds falne skaperverk, enhver i sitt kall. Der fortsetter gudstjenesten, når troens øves i gjerninger som har Guds ord og bud for seg.

Rettesnoren er hverken føleri eller snusfornuft. Guds ord og befaling er rettesnoren i menighetens virksomhet og i vårt dagligliv. Hva Gud vil vi skal drive på med, har han befalt allerede: (1) Nådemidlenes bruk i et ordnet gudstjenestefellesskap, og (2) det jordiske kallsarbeid, enhver i sin gjerning.

Av Guds ord lærer vi å akte på det som er ære verdt, så vi kan *”prøve hva som er Guds vilje, hva som er godt, velbehagelig og fullkomment”*, Rom 12:2. Denne kunnskap omfatter både gudstjenestefellesskap og samfunnsliv på alle nivå. Lært av Guds ord, er denne prøving en ydmyk oppfinnsomhet.

Utelukket er kristeliggjorte aktiviteter som lik satellitter sirkler hver i sin selvkloke bane uavhengig av menighetens gudstjenestefellesskap. Og utelukket er isolerte gudstjenestefellesskap i påtatt åndelighet, skilt fra det lokale samfunnsliv.

Fra bekjennelsesskriftene:

I løpet av kirkeåret skal ungdommen gå for å høre prekenen. Men skal prekenen bære frukt, må det prekes ofte over katekismen for å innprente hva den sier. SK Første forord 26, samme Troen 32. (Med «preken» siktes her til den rett utlagte Bibel fra dens Herre, gitt videre til kirken i og med apostelordets lære.)

933. Hva er formålet for menighetens barne- og ungdomsarbeid?

”DET EVIGE LIV – AT DE KJENNER DEG, DEN ENE SANNE GUD, OG HAM DU UTSENDTE, KRISTUS JESUS”, JOH 17:3.

1 Joh 2:16 – Alt det som er i verden, kjødets begjær og øyenslyst og et skrytaktig levnet, det er ikke av Faderen, men av verden (= den falne, gudfiendtlige verden). Verden med sitt begjær forgår, men den som gjør Guds vilje blir i evighet. Joh 14:23 – Om noen elsker meg, tar han vare på mitt ord. Min Fader skal elske ham, og vi skal komme til ham og ta vår bolig hos ham. 1 Kor 3:19 – Denne verdens visdom er dår-

skap for Gud. 2 Tim 3:15 – Du kjenner fra barndommen av de Hellige Skrifter som kan gjøre deg vis til frelse ved troen på Kristus Jesus.

Guds løfte i dåpen gir også barn og unge frimodighet til å anvende Kristi død og oppstandelse på seg selv, og kjempe for ”den tro som en gang for alle er overgitt til de hellige” (Jud 3).

Excurs: Dåpforvaltning i den sekulær-liberale stat

Det sekulær-liberale samfunn

utfordrer undervisning og dåpforvaltning i evangelisk-lutherske menigheter. Retningsgivende for den statlige skolepolitik i vårt land er idèene om livssynsnøytralitet og individets frihet til selvbestemt tro.

En nærliggende slutning kan da være *alles* forpliktelse til å delta i ”orientering” om kristendom, religioner, livssyn og etikk (KRLE-faget). Under skinn av orienteringsfag, blir kirkens tro og dens unike begrunnelse innordnet relativismens terror.

Den Oppstandnes dåpsbefaling krever med stor konsekvens kirkeskoler, som uten påtvungne forbehold formidler apostelordets lære fra ham som er Bibelens Herre. Uten påtvungne forbehold vokser det fram undervisning i evangelisk-lutherske gudstjenestefelleskap, fri til å formidle den rett utlagte Bibel fra dens Herre, og fri til å praktisere dåpen i forsakelse og tro.

Innholdet er den omfattende basiskunnskap om Gud, mennesket og verden, kort fremstilt i «Dr Martin Luthers Lille Katekisme». Denne undervisning er saklig etter regelen: Dette lærer kirken, og dette er begrunnelsen. Denne trosformidling ble med stortingsvedtak opphevet i statens grunnskole i 1968. I dag fremstår norske borgere som en misjonsmark. Det store flertall er fremmed for menighetens gudstjenestefelleskap og uvitende om dets begrunnelse i en bevitnet Jesus-historie.

Den statlige enhetsskole

legger vekt på likestilling og kultur mangfold med frihet for meningsytringer. Den sekulær-liberale skolehverdag møter barn fra kristne hjem med stadig kritikk. Utelukket er kunnskapen om kristentroens unike begrunnelse og de unike kjennetegn ved menighetens gudstjeneste. Ved å sidestille kirkens tro med andre religioner og livssyn blir undervisningsplan og lærebok en uoverstigelig hindring for barnets tilgang til den gudskunnskap som evangeliet gir.

Undersøkelser viser at ungdommer flest har lært å forholde seg til kristne som intellektuelle undermålere og gammeldagse, og til kristentroen som symptom på et «religiøst» følelsesliv. Trosformidling i samsvar med dåpens gudgitte vilkår krever forankring i den apostoliske læretradisjon fra begynnelsen, og dermed trosformidling på kirkens ubeskårne læregrunn.

Den evangelisk-lutherske folketradisjon er gått tapt i folkekirkens defensive samspill med folkeskole og enhetsskole. Endringsforløpet gjennom fire generasjoner arter seg dels som styrt avvikling, dels som overgang til den sekulær-liberale kvasireligion med den tilbedelse av selvets gud.

I skarp kontrast til den kulturliberale omsorg for muslimer og andre, står den offentlige mobbing som fra kulturradikalt hold ble «konservative» kristne til del gjennom årtier, især i etiske spørsmål om seksualitet og ekteskap. De myndighetspersoner som de siste årtier forvaltet den statlige skolepolitikk, ble fristet til sanksjoner mot "private" skoler og utdanningsinstitusjoner som åpent innrettet sin praksis etter sin kristne basis og begrunnet den deretter.

Evangelisk-lutherske kirkeskoler

kan enten foregå som et supplement til statsskolen eller som et helhetlig skoletilbud. Apostelordets lære fra Skriftens Herre innholdsbestemmer kirkeskolens undervisning og begrunner dens pedagogikk. På dette uoppgivelige vilkår representerer kirkeskolen det evangelisk-lutherske gudstjenestefellesskap (Ef 2:20, jf Mt 28:20).

Virksomheten krever prestens *tilsyn* i vedkommende menighet, slik tilfellet var med kirkeskolen før Folkeskolen av 1888/1889. Tilsynet *verner* både foreldrenes rett til kristen oppseding og kirkens rett og plikt til å lære barna å leve i Guds kirke i samsvar med Kristi befalinger. Tilsynet får følger for biskopens visitas. Den må forholde seg til foreldre- og fadderløftet i den oppsodingskontrakt som ble offentlig stadfestet med foreldrenes og faddernes «ja» til barnets oppseding i den kristne forsakelse og tro.

FORMANING TIL FORELDRE OG FADDERE (NÅR BARN DØPES)

P I den nye fødsels bad - ved vann og Den Hellige Ånd, er dette barn blitt et Guds barn og Kristi medarving i Guds kirke. Derfor formaner jeg i Kristi sted dere faddere: Bistå barnets oppseding med Guds Ord, kort framstilt i Luthers Lille Katekisme. Be for barnet i deres bønner. Og påse at barnet lærer HERRENS Bønn, De ti Guds bud og Trosbekjennelsen, og får hjelp til å bekjenne den treène Gud sammen med menigheten med sikte på kirkens samfunn i Herrens Hellige Nattverd. Vil dere gjøre dette?

Svar: Ja

P Salige er de som hører Guds ord og tar vare på det! (Lk 11:28)

En evangelisk-luthersk menighet holder fast ved Guds kirkes kjennetegn og deres bruk. Med guddommelig rett verner menigheten om foreldreretten og kirkens gudgitte bekjennelse til apostelordets lære fra den Treène Gud. Dette rettsvern er av den største betydning for alle mennesker.

Frihetslengsel er et legitimt etisk motiv, men krever den moralsk-religiøse forankring og substans i en bevitnet frelseshistorie. Uten denne forankring, vil sekulær-liberale ego-friheter viitne med destruktiv kraft i samfunnslivet. Derom vitner historien om totalitære vrengebilder, både religiøse og sekulære.

En *menighet* lever av kirkens lære fra begynnelsen og formidler den (jf 1 Tess 1-2). Menighetens hyrde skal med Kristus til eksempel vokte den Guds hjord som er betrodd ham (1 Pet 5:1-3). Det konkrete uttrykk er det gudstjenestelige samarbeid mellom prest og lekfolk. Herfra vokser samarbeidet fram i det livslange katekumenat (el disippelskap). Noen lar seg hjelpe, for noe faller i god jord.

OM DET SELVBILDE SOM DÅPEN GIR

---

934. Hva betyr det å slå korsets tegn?

KORSTEGNET ER EN PÅMINNELSE OM MIN DÅP. JEG ER GUDS KJÆRE BARN FOR KRISTI SKYLD, HAR ADGANG TIL GUD I BØNNEN, OG ARVERETT TIL GUDS RIKE. MED KRISTUS TIL GAVE ER JEG KALT TIL Å ETTERFØLGE HAM.

Mk 16:16 – Den som tror og blir døpt skal bli frelst. Gal 2:26 – Alle er dere Guds barn ved troen i Kristus Jesus. Dere, så mange som er døpt til Kristus, er blitt ikledd Kristus. Rom 6:11 - Dere er døde fra synden og lever for Gud i Kristus Jesus. Fil 1:20b – Kristus skal nå som alltid bli æret i mitt legeme med all frimodighet. 1 Kor 6:20 (jf 7:23). 2 Tim 1:12b.

935. Hvilket bilde har Gud av den som tror Guds rettferdighet, gitt i dåpen?

GUD SER MENNESKETS GUDSBILDE GJENREIST I KRISTUS JESUS. HAN ER DEN "GUDS RETTFERDIGHET" SOM GUD TILREGNER TROEN AV NÅDE.

Rom 1:16f – Jeg skammer meg ikke for evangeliet, for det er Guds kraft til frelse for hver den som tror /.../ Guds rettferdighet åpenbares i det, av tro til tro, som skrevet står: "Den rettferdige skal leve av tro." 8:1-4 – Så fins det nå ingen fordømmelse for dem som er i Kristus Jesus. 8:29f_– Dem han forut har kjent, har han også forut bestemt til å være lik hans Sønnns bilde, for at han skulle være førstefødt blant mange brødre.

Gud er en forsonet Gud. Han har forsonet verden med seg selv i Kristi selvhengivende kjærlighet. Hva Gud har gjort til frelse for alle, gis den enkelte i dåpen, med løftet om frelse for hver den som tror. Troen har Kristus og mangler ingenting.

Et Luther-ord: "Før du gjør gode gjerninger, må du ha himmelen og være frelst allerede". (= WA 10:1:1, 108.)

Til bibelstudium: Tilregnet Kristus-likhet

Joh 6:29, 14:23. 1 Kor 1:8, 2 Kor 4:16. Ef 6:10, Fil 3:8-11. Kol 2:6f, 3:8-10. 1 Tess 5:23f.

Ved troen ikler vi oss Guds rettferdighet (= Kristus Jesus), gitt i dåpen. Gud er vår Gud, og vi er hans kjære barn for Kristi skyld. Og ved troen lever vi det nye livet under Kristi herredømme, Rom 6:13f, Gal 3:26f).

Guds kristenbilde gir *frimodighet* for Gud, Joh 1:12f, 3:5. Mitt navn er skrevet i Livets Bok, Åp 20:12, 22:4. Derom vitner barnekårets Ånd, Ef 1:13, Gal 4:6, jf 1 Kor 2:10.

I Sinai-paktens Tibudslov er Guds skapervilje tydeliggjort. Jesus skjerpet det doble kjærlighetsbud. Gud krever hundre prosent kjærlighet til ham og vår neste som til oss selv. Dåp og tro er lovoppfyllelsens mulighet. Kristus er virksom med sin Ånd i de troendes liv. Rom 6 (17ff). Han gjør alle ting nye til Faderens ære. Joh 15:8f. 2 Kor 5:17. Kol 1:26f, Rom 11:33. Ved dåpen og troen blir Guds hellige lov oppfylt. Mt 16:24f, Rom 6:19ff, Åp 14:4f.

Dåpen til Kristi død og oppstandelse er *den aller kraftigste oppmuntring* til å leve etter Guds gode skapervilje. Med Kristus «for oss» til gave, er Kristus virksom ved troen «i oss». Gud *forny*er oss etter sin Sønns bilde, Rom 8:29f.

Ved *dåpen og troen* har et menneske fått tilbake den herlighetsstatus som "den første Adam" hadde. Vårt håp er det herlighetslegeme som Kristus har - "den andre Adam", nå ved Faderens høyre, Rom 8:17, Fil 3:21, 1 Kor 15:26f, 43, 48, 51.

Ved dåpen og troen er vi frelst allerede. Rom 8:2-4, Fil 1:6, Ef 3:16f.

Hva vi er i Kristus, skal vi en gang bli fullt og helt: Mt 5:13f, 1 Pet 2:9, Joh 12:36, 1 Tess 5:5, Ef 5:7ff. (Jf Herrens Bønn, 3 bønn).

Ved troen på Guds løfter i Kristus blir vi forvandlet til Kristi avbilder "fra herlighet til herlighet", 2 Kor 3:18. Men *hva* blir vi forvandlet til? Det hører vi av Kristi evangelium, Joh 17:22, jf 1 Pet 5:1. Beskuelsen hører løftet til, gitt i vår dåp. Jf Rom 4:21-25, 8:1. Åp 21:3, 5. Den

Eksempel: Formaningen i *Kol 3:12ff*. "Kle dere derfor som Guds utkårede, hellige og elskede i hjertelig barmhjertighet, godhet, ydmykhet, mildhet», osv.

Fra bekjennelsesskriftene: FC SD 10:49 (ref Rom 8:28f, 35, 38f).

OM DE TROENDES PRESTEDØMME

---

936. Hva er "de troendes prestedømme"?

DE ER DØPTE MENNESKER SOM FREMBÆRER SINE LEGEMER TIL ET OFFER SOM BEHAGER GUD VED KRISTUS JESUS. DE TJENER GUD PÅ NÅDEPAKTENS GRUNN. DEN HAR AVLØST DET LEVITTISKE PRESTEDØMME PÅ LOVPAKTENS GRUNN.

1 Pet 2:5, 9 – Vær selv levende steiner som bygges opp til et åndelig tempel. Bli et hellig presteskap, og bær fram åndelige offer som Gud gjerne tar imot, ved Jesus Kristus. /.../ dere er en utvalgt slekt, et kongelig presteskap, et hellig folk, et folk som er Guds eiendom, for at dere skal forkynne hans storverk, han som kalte dere fra mørket til sitt underfulle lys. (2 Mos 19:5b-6.) Heb 13:15f – La oss da ved ham alltid bære fram for Gud vårt lovprisningsoffer, det vil si frukt av lepper som priser hans navn. Rom 12:1 – Ved Guds barmhjertighet formaner jeg dere, brødre, til å bære legemet fram som et levende og hellig offer som er til Guds behag. Det skal være deres åndelige gudstjeneste.

Anm. De troendes prestedømme

I den gamle pakt ble gutter av Arons ætt *født* inn i det *levittiske* prestedømme. I den nye pakt blir alle født ved vann og Ånd inn i de *troendes* prestedømme, Joh 3:5. Ved dåpen og troen er våre legemer templer for Den Hellige Ånd, 1 Kor 3:16, og vi har i velsignet brød og vin samfunn med Kristi legeme og blod, og med hele Guds kirke samfunn i de hellige ting, 1 Kor 10:16.

I den hebraiske teksten til 2 Mos 19:5f står et "kongerike av prester". Den greske oversettelsen (Septuaginta = LXX) har uttrykkene "hellig presteskap" og "*kongelig* presteskap". De troendes prestedømme har sin kongelige verdighet i *oppgaver som gjenspeiler Kristi kongelige prestegjerning*.

Til bibelstudium: Et hellig folk

1 Pet 2:9 har to uttrykk for "folk": «Et hellig folk» (ethnos hagion) viser til Kristi kirkes *herkomst* i den gamle pakt. «Et eiendomsfolk» (laos eis peripoiaēsin) – viser til kirkens *felleskap*. Jf Rom 10:19-21, Ef 1:14, Tit 2:14.

Andre tekster: Mt 26:28, 1 Kor 11:24-26. Tit 1:5. 1 Tim 5:17-22. Åp 1:5f, 5:9f.

Guds folk i den nye pakt utøver sin prestelige gjerning ved dåpen og troen: Joh 3:5, Tit 3:5. 2 Kor 1:21, 1 Joh 2:27.

Den oppstandne Kristus er *etter sin menneskenatur* den førstefødte blant medbrødre, Sal 45:8, Rom 8:28. Jf Sal 22:23. De er ved dåpen og troen Kristi medarvinger (el Guds arvinger), Rom 8:2, 17, Gal 4:7.

Fra bekjennelsesskriftene:

Israels øversteprest var en Kristus-profeti. Det levittiske syndoffer peker fram mot Guds forsoning med verden i Kristi offerdød – en eviggyldig soning for verdens synder, Apol 24:53.

Skriften fremholder Kristus som mellommannen og forsoningsmidlet. Han er vår øversteprest og forbeder – og ingen annen, CA 21:2, Apol 24:58.

Den sanne kirke er et kongelig presteskap, med en gudgitt rett til å velge og innvie pastorer og biskoper, Tr 69f.

937. Hva vil det si å frembære "åndelige offer"?

DEN SOM BÆRER SITT LEGEME FRAM SOM VÅPEN FOR GUDS RETTFERDIGHET, BÆRER FRAM ET ÅNDELIG OFFER SOM BEHAGER GUD. (ROM 6:13)

Rom 6:10-12 – Den død han (Kristus) døde, den døde han én gang fra synden, det liv han lever, det lever han for Gud. Derfor skal også dere betrakte dere selv som døde fra synden, men levende for Gud i Kristus Jesus. 1 Kor 3:16 – Vet dere ikke at dere er et Guds tempel, og at Guds Ånd bor i dere? Heb 10:19-22 – da vi nå har frimodighet til å gå inn i helligdommen ved Jesu blod, /.../ så la oss tre fram med oppriktig hjerte,

i full trosvisshet og med våre hjerter bestenket og rensset fra en ond samvittighet og med legemet vasket i rent vann.

Heb 10:23f – La oss holde urokkelig fast ved bekjennelsen av vårt håp, for han er trofast som gav løftet, og la oss akte på hverandre, så vi oppildner hverandre til kjærlighet og gode gjerninger (jf 5:1-10). Tit 3:8 – jeg vil at du /.../ innskjerper dette (frelsen i dåpen), så de som er kommet til tro på Gud, legger vinn på å gjøre gode gjerninger. Slikt er godt og nyttig for menneskene (jf v 4-7).

Guds miskunn i Kristus Jesus er en daglig oppmuntring til gjerninger som har Guds ord og befaling for seg.

Eksempler: Apostlenes løslatelse og bekjennelse, Apg 5:17-21, 29. - Paulus og Silas i fangehullet, Apg 16:20-25. Sal 103:1-6.

Anm. Den kristnes offertjeneste: Å døde den onde menneskenatur.

Rom 12:2 - *la dere ikke lenger prege av den nåværende verden, men la dere forvandle ved at sinnet fornyes, så dere kan dømmes om hva som er Guds vilje: det gode, det som er til hans behag, det fullkomne.*

Ofring medfører lidelse og død for vår syndenatur. *Troens motiv* er det nye livet i Kristi nåderike, i tjeneste for ham, men aldri det ene uten det annet.

Når dømte mennesker øver troen med Kristus som eksempel i gode gjerninger, da gjør Gud to ting: Med *loven* dører Gud syndemennesket i oss. Med *evangeliet* stadfester Gud vår barnerett hos ham. Det gjør han av nåde, med syndenes forlatelse for Kristi skyld. Gud setter troen på prøve, forbarmer seg over oss og fornyer våre sinn til å bedømme hva som er Guds vilje. I denne offertjeneste bevarer han oss i dåpens nåde hos seg til evig tid

Lovens gjerning fremmer «Guds egentlige gjerning» - å reise syndere opp fra døden i våre synder. Denne doble gjerning virker troens bønn og lovprisning "fra dypet", for "hos Herren er miskunn, og hos ham er full forløsning", Sal 130:1, 7.

938. Hvilke prestelige oppgaver tilhører hele Guds folk i den nye pakt?

LEVITTENES OPPGAVER I DEN GAMLE PAKT FORTSETTER MED SEKS OPPGAVER I DEN NYE PAKT:

(1) Å BEKJENNE GUDS FRELSESVÆRK FOR SIN NESTE,

1 Pet 2:9 - Men dere er en utvalgt slekt, et kongelig presteskap, et hellig folk, et folk til eiendom, for at dere skal forkynne hans veldige gjerninger som har kalt dere fra mørke til sitt underfulle lys (2 Mos 19:5b-6).

Døpt til Jesu Kristi død og oppstandelse, er vi kalt til å medvirke i evangeliets utbredelse.

Anm. 1 Kor 14:30, 32 regulerer forholdet mellom prestene under messen.

2) Å MEDVIRKE TIL TUKT OG TRØST KRISTNE IMELLOM,

Mt 18:15, 17f – Om din bror synder mot deg, gå da og vis ham til rette /.../ Hører han heller ikke på menigheten, skal han være for deg som en hedning eller toller. Sanne-
lig sier jeg dere: Alt hva dere binder på jorden, skal være bundet i himmelen, og alt
hva dere løser på jorden, skal være løst i himmelen. 1 Kor 5:6 – Vet dere ikke at en li-
ten surdeig syrer hele deigen? Rens derfor ut den gamle surdeig, så dere kan bli en
ny deig, for dere er jo usyrede.

(3) Å DØDE KJØDETS GJERNINGER - OFFERTJENESTEN

Gal 2:20 – Det er ikke lenger jeg som lever, men Kristus lever i meg. Det liv som jeg
nå lever i kjødet, lever jeg i tro på Guds Sønn, som har elsket meg og gitt seg selv for
meg. (Lk 1:73f) Rom 6:16 – Vet dere ikke at om dere overgir dere til noen for å adly-
de ham som trelle, så er dere trelle under den som dere adlyder, enten under syn-
den til død, eller under lydighet til rettferdighet? 12:2 – Skikk dere ikke etter denne
verden, men la dere forvandles ved fornyelse av deres sinn, så dere kan prøve hva
som er Guds vilje, hva som er godt, behagelig og fullkomment.

(4) Å FREMBÆRE TAKKOFFER,

Sal 50:23a – Den som bringer takkoffer, ærer meg. Heb 13:15 - La oss derfor ved
ham (Jesus) bære fram lovprisningsoffer, som er en frukt av lepper som bekjenner
hans navn (jf 7:26f, 10:14, 1 Kor 11:24b). 1 Joh 2:1f.

Den nye pakts offer - kjødets dødelse og troens takkoffer - gjenspeiler dåpens
rette bruk.

Anm. Prestekongen *Melkisedek* kom ut fra Salem med brød og vin – dvs mat og
drikke, for å kvikke opp Abrahams hær og fremsi en takksigelse til den høyeste Gud,
1 Mos 14:18-20. Teksten sier ingenting om offer for synder, jf Jes 42:8, Heb 5:6, 10
og 7:17. Og Nytestamentet sier ingenting om frembæring av Kristi ublodige offer.

(5) Å BE FOR ANDRE - FORBØNNSTJENESTEN

3 Mos 19:18 – Du skal ikke hevne deg og ikke gjemme på vrede mot ditt folks barn,
men du skal elske din neste som deg selv. Mt 5:44 – Be for dem som forfølger dere.
Lk 23:34 – Fader, forlat dem, for de vet ikke hva de gjør! (Heb 5:7) Apg 7:60 (Stefa-
nus) – Herre, tilregn dem ikke denne synd! Rom 12:14 – Velsign dem som forfølger
dere, velsign og forbann ikke. 1 Pet 3:9 – Gjengjeld ikke ondt med ondt, eller skjells-
ord med skjellsord, men velsign heller, for dere er kalt til å arve velsignelse. Heb 9:24
– Kristus har (gått inn) i selve himmelen for nå å være for Guds åsyn for vår skyld.

Lik øverstepresten i den gamle pakt, ber også Kristus på vegne av sin troende
kirke på jorden (Joh 17). Med troens bønn medvirker vi i Kristi bønn (jf Fil
3:18f, Rom 16:17f).

(6) OG Å PRØVE LÆREN PÅ KRISTI LÆRE, GITT KIRKEN EN GANG FOR ALLE I OG MED APOSTELOR-
DET.

Joh 6:45 – De skal alle være lært av Gud (Jes 54:13, jf 5 Mos 17:8f). 10:4f – sauene
følger ham (Kristus), fordi de kjenner hans røst. Men en fremmed følger de ikke, men

flyr fra ham, fordi de ikke kjenner den fremmedes røst. 1 Joh 2:24a – La det som dere har hørt fra begynnelsen, bli hos dere! Rom 12:2 – så dere kan prøve hva som er Guds vilje. Mt 16:6 – Se til at dere passer dere for fariséernes og sadduséernes surdeig! 1 Joh 4:1f, Gal 1:8.

Den bibelutleggelse som apostlene hadde mottatt fra Kristus, ga de videre til kirken. Denne lære er kirkens grunnvoll. Ikke engang en Guds engel har lov til å korrigere den.

Eksempel: Pauli irettesettelse av Peter, Gal 2:11ff.

939. Med hvilken rett utøves de troendes prestedømme?

DE TROENDES PRESTEDØMME UTØVES MED NÅDERETT FRA GUD, GITT DEN ENKELTE I DÅPEN.

Åp 1:5b-6a – ham som elsker oss og har løst oss fra våre synder med sitt blod, og som har gjort oss til et kongerike, til prester for sin Gud og Fader. (5:9) Rom 8:15-17 – dere har fått barnerettens Ånd. I ham roper vi: Abba, Fader! Ånden selv vitner med vår ånd at vi er Guds barn. Er vi nå barn, så er vi også arvinger, Guds arvinger og Kristi medarvinger. (Gal 4:5) Ef 2:18 – Derfor har vi ved (Kristus Jesus) /.../ adgang til Faderen i en Ånd (3:12).

I dåpen ble vi ikledd Kristus og fikk del i Kristi prestelige embete. Dermed fikk vi av nåde rett til å bære fram bønner og takksigelser til Faderen i Jesu navn.

Til bibelstudium: Gjenfødselsens mening

Født på ny i dåpen, Gal 3:26f, 1 Pet 1:3, 23, 2:2, og kalt til å være Guds lydige barn, 1 Pet 1:2, 14, 22, 2:1.

940. Hva er likhet og ulikhet mellom lekfolk og prest i de troendes prestedømme?

VED DÅPEN OG TROEN HAR VI ALLE SAMME BARNERETT OG ADGANG TIL GUD, MEN ULIKE OPPGAVER. KALLET GJØR FORSKLJELLEN. GUD KALLER SKIKKEDE MENN TIL PREKENEMBETET I MENIGHETEN, OG STADFESTER DET SKAPTES ORDEN I KIRKENS ORDEN. VI SAMARBEIDER MED VÅR PREST OM NÅDEMIDLENES BRUK.

Joh 6:45 – De skal alle være lært av Gud” (Jes 54:13 osv). 1 Kor 2:15_ - Den som er åndelig, kan bedømme alt, men ingen kan bedømme ham. Hvem har lært å kjenne Herrens sinn, hvem kan undervise ham? Men vi har Kristi sinn.

1 Kor 9:17b – men da jeg ikke gjør det etter eget valg, er jeg betrodd en forvalters gjøremål. Tit 1:5 – Da jeg lot deg bli etter på Kreta, var det for at du skulle ordne det som ennå mangler, og tilsette prester i hver by, slik jeg foreskrev deg (jf v 6-9). 1 Kor 4:1f – Det skal man anse oss for, at vi er Kristi tjenere og forvaltere av Guds hemmeligheter. For øvrig venter man seg ikke annet av forvaltere enn at man finner en slik en å være trofast. 1 Tim 5:22a (jf 3:1-7).

Vi ser og hører en prest lede menighetens gudstjeneste, lese, utlegge, innvie og utdele Kristi gaver, osv. Og vi ser og hører mennesker bekjenne synder, påkalle og be, istemme kirkens tro, love og takke, osv. Og vi hører dem si ”amen” til Guds ord og gode vilje.

Men sett med *Guds ord*, ser vi *den oppstandne Kristus* tjene forsamlingen med forsoningens himmelske gaver. Vi ser gudmennesket stadfeste det skaptens orden i Guds kirkeorden og sier ”amen” dertil.

Anm. Jesus Kristus er kirkens Lærer, virksom i den forsamlede menighet.

Guds Sønn i Jesu skikkelse var Faderens utsending og Profeten som Gud hadde lovt. Han formidlet Faderens lære (Joh 7). Nå formidler han den rett utlagte Skrift gjennom trofaste medarbeidere i prekenembetets gjerning.

Overgangen til Kristi gjerning i endetidens gudsfolk skjedde med skjellsettende begivenheter. Først kalte han *de tolv* (jf Israels tolv stammer og dommere). Deretter kalte han *de 70*, som i ettertid tilsvarer skikkede menn til å utøve prekenembetet. Allerede i aposteltiden ble prekenembetet overgitt ordinanden med bønn og håndspåleggelse i et vigselrituale, 1 Tim 1:18, 4:14 m fl.

En ordinert prest har Kristi mandat og fullmakter til å formidle apostelordets lære fra Kristus - i forkynnelse, undervisning og sakramentforvaltning. Med rette forventer lekfolk at han lærer hva Jesus og hans apostler lærte – og ingenting annet, for kirken lever av den himmelske lære, men dør av vrang lære. I menighetens sentrum står den oppstandne Kristus med sine gaver.

Kristus innstiftet løse- og bindemaktens embete og ga apostelene og deres etterfølgere oppdraget å forkynne i Jesu navn omvendelse og syndenes forlatelse for alle folk (Lk 24:47). Prekenembetet er ikke et verv på omgang, men en guddommelig innstiftet gjerning i Guds kirkeorden. Forestillingen om *det abstrakte embete* er en sen oppfinnelse.

Noen krever adgang til prekenembetet med henvisning til ”det *allminnelige* prestedømme”. Kravet om en rettighet i Guds kirke hører sammen med interessekontroll og trang til utøve myndighet over andre. Man vil noe mer enn å leve av Guds ord i Guds ordninger, 1 Tim 2:12, 1 Kor 14:34, Tit 2:3-5.

Til bibelstudium: Kirken - et gudstjenestefellesskap i oppfyllelsens tegn.

Kirken er et ordnet fellesskap i forlengelsen av den gamle pakts tempeltjeneste, Apg 2:42, 4:23ff, 1 Kor 14:2ff, Ef 2:19-21.

Andre tekster: Rom 12:1-5, 1 Kor 12:12ff, Ef 1:23, 4:25, 5:22-33, Kol 1:24.

Fra bekjennesskriftene:

”*Prekenembetet*” er av åndelig art – et *geistlig* embete. Det er gitt Guds nåderike på jorden for å gi evige goder gjennom evangeliet og sakramentene. Ved disse midler mottas troen og Den Hellige Ånd, og vi blir dødnet og gjort levende. Apol 24:59.

Oppdraget består ikke i å ofre (el godtgjøre), men å forkynne evangeliet og utdele sakramentene, Apol 13:7.

Evangeliet gir alle dem som forestår kirkene, mandat til å lære evangeliet, tilgi synder, forvalte sakramentene og utøve løse- og bindemakten, Tr 60f, jf Apol 24:48f.

Foreldre og myndigheter skylder å oppdra barn til prester og predikanter, om de har evner til det, Luthers Forord LK 20 (predikant - her ordinert prest uten ansvar for sakramentforvaltningen).

Kristne skal gi rettskafne prester "dobbel ære" (1 Tim 5:17) ved å sørge for deres livsopphold, SK De ti bud 161.

De skal be for dem, samme Fadervår 28, og ha tålmodighet med visse mangler hos dem, Apol 4:234.

941. Hva vil Gud med de troendes prestedømme på jorden?

GUD HAR DØPT OSS TIL ET LIV SOM LITURGER FOR HAM OG SOM DIAKONER FOR VÅR NESTE.

1 Pet 2:5 – La dere oppbygge som levende steiner til et åndelig hus, til et hellig presteskap som bærer fram åndelige offer, som behager Gud, ved Kristus Jesus. Rom 12:1 – å bære legemet fram som et levende og hellig offer som er til Guds behag. Det skal være deres åndelige gudstjeneste. Ef 2:18.

1 Pet 1:15 – vær også dere selv hellige i all omgang, likesom han som kalte dere er hellig. (3 Mos 19:2b). Tit 3:8 – Dette er et troverdig ord, og jeg vil at du innskjerper det nøye, for at de som er kommet til tro på Gud, må legge vinn på gode gjerninger. Slikt er godt og nyttig for menneskene (jf v 1-7). Rom 15:6 – Ta dere derfor av hverandre, slik Kristus har tatt seg av oss, Gud til ære. 1 Joh 4:10f.

- Israels ærestitler i den gamle pakt er overført på kirken i den nye pakt (1 Pet 2:9), til et vitnesbyrd om Guds løfters oppfyllelse i sitt folk.
- Innlemmet i "Guds folk" (1 Pet 2:10), er vi frelst fra hedenskapets mørke, i likhet med Israels redning fra Egyptens mørke.
- I den gamle pakt var prestedømmet begrenset til Levi stamme. I den nye pakt har alle dømte Guds nåderett til å tre fram som liturger for Faderen, ved Sønnen og i Den Hellige Ånd (2 Mos 19:5f, Rom 12:1, Ef 2:13-18, jf benevnelsene i 1 Pet 2:5, 9, 16, 19, 5:2)
- Dømte utøver sin nåderett for Gud når troen øves i gode gjerninger for andre (Tit 3:8 (v 4-7), Rom 12:1f).
- En menighet er kalt av Gud til å være et liturgisk og diakonalt fellesskap (Rom 15:5-7, 2 Mos 19:5f, Rom 12:1f, 15:5-16, 1 Kor 10:26).

Anm. Guds kirke – et prestelig folk.

Kristi åpenbaringer for Johannes fremstiller Guds kirke som et kongedømme av prester for Gud (.1:6, 5:10), som tolvstammefolkets etterfølgere (7:1-17), som de hellige (5:8) og som Guds tjenere (7:3) i lovprisning for Gud og Lammet (15:3f).

942. Hva vil det si å praktisere sin dåp som liturg for Gud?

DEN SOM TJENER KRISTUS MED TAKKSIGELSER OG BØNNER, HAN PRAKTISERER SIN DÅP SOM LITURG FOR GUD.

Fil 4:6 – Vær ikke bekymret for noe, men la deres ønskemål bli kjent for Gud i hver bønn og påkallelse, med takksigelse. Ef 2:10 – Vi er hans (Guds verk), skapt i Kristus Jesus til gode gjerningen, som Gud forut har beredt for at vi skal vandre i dem. Tit 2:14.

Heb 13:14-16 – Vi har ikke her noen blivende stad, men søker etter den som kommer. La oss derfor ved ham (Jesus) alltid bære fram lovprisningsoffer til Gud, som er en frukt av lepper som bekjenner hans navn. Og glem ikke å gjøre godt og å dele med hverandre. Slike offer behager nemlig Gud (12:28). 1 Tim 2:1f – Fremfor alt formaner jeg der altså til å frembære bønner, påkallelser, forbønner og takksigelser for alle mennesker, for konger og for alle i maktstilling, så vi kan føre et rolig og stille liv i all gudsfrykt og verdighet. Tit 2:14 – Han gav seg selv for oss for å gjenløse oss fra all lovovertrødelse, og for å rense seg et eiendomsfolk ivrig til å gjøre gode gjerninger. Åp 8:4.

Takkofferets tjeneste for Gud omfatter tjenesten for vår neste. *Forbønnen* omfatter alle mennesker. Kallet er ikke avgrenset til bestemte tider, steder og gjøremål, men omfatter troens øvelse i livets gjøremål, som regel upåaktet av andre.

Anm. Diakoni i omfattende og avgrenset mening:

I *omfattende* mening er diakoni kristnes hjelpetjenester for sin neste, som alltid lever i nød under fallets kår, Rom 15:25, Heb 6:10, 1 Kor 16:15 osv.

I *avgrenset* mening er diakoni faste hjelpetjenester innordnet menighetens sendelse. Benevnelsene *diakon* og *diakonisse* (Rom 16:1) gjelder *faste* lekmannstjenester på dåpens grunn. De står i et assisterende forhold til prekenembetets utøvere. Jf Apg 6:1-6 med 2:42, 45, 4:35.

I tråd med enketjenesten mot slutten av aposteltiden (1 Tim 5:3ff), ble diakonissetjenesten begrunnet med ulike kall og regler for de to kjønn, og medførte adskilt undervisning.

Diakonale tjenesteområder er undervisning (katekumenat), liturgi (forbønn, forsanger, kordiakon), pleie, og økonomi/administrasjon. De tilsvarer benevnelsene kateket(diakon), kordiakon, pleiediakon (jf menighetssøster) og kirkeverge(diakon).

Til bibelstudium: Benevnelsene diakon og liturg

Rom 12-15:16. Det bør fremgå av oversettelsen at det er tale om en fast, ordnet tjeneste. Da bør grunntekstens *diàkonos* være oversatt med «diakon». Jf 13:4, 15:8, 16.

Noe lignende kan være tilfelle når grunnteksten har ord for *liturgi* (el å utøve liturgi), jf Rom 13:6 og 15:16. Ordet "*liturgi*" er et sammensatt ord som betyr "folkets gjerning" el "folkverk". "*Liturg*" = En som tar del i folkets gjerning.

943. Hva kjennetegner den døptes liv som *diakon* for sin neste?

DEN PRAKTISERER DÅPEN SOM DIAKON FOR SIN NESTE, ØVER TROEN I GJERNINGER SOM HAR GUDS ORD OG BEFALING FOR SEG.

Mal 2:7 - En prests lepper skal bevare kunnskap, lov skal hentes fra hans munn, for han er sendebud fra Herren Sebaot. (5 Mos 33:10a, jf Mt 28:20). 1 Pet 2:2 – Som nyfødte barn skal dere lengte etter Ordets uforfalskede melk, så dere ved den kan vokse opp til frelse. Heb 13:21 – må han dyktiggjøre dere til alt godt, så dere kan gjøre hans vilje. Han skal virke i oss det som er velbehagelig for ham ved Kristus Jesus. Ham tilhører æren i evighetenes evigheter. Amen.

Til bibelstudium: Guds Sønn i Jesu skikkelse – Guds diakon

Hvetekornets lov: Joh 12:24f, 1 Kor 16:36ff.

Kristnes eksempel i selvhengivende tjeneste, Fil 2:5-11. Den største, Mt 20:26ff.

- *Barmhjertighetens* tjeneste, Rom 15:27 (jf 13:6), Heb 13:16, 2 Kor 9:5ff.
- *Vitnetjeneste*, når livets vitnesbyrd bevitner troen, Rom 12:1ff, Fil 2:16f.
- *Formidlingens tjeneste*, når Guds ord formidles muntlig, med forbønn og nesstekjærlighet, jf Mose forbønn, 2 Mos 32:32, og Pauli forbønn, Rom 9:3.
- *Disippellivet* – å lære av Guds ord og vise vei for andre, Heb 5:11ff.

OM ÅNDSDÅP OG KARISMER I DEN FALSKE APOSTOLISITET

---

944. Hva er såkalt "åndsdåp"?

LÆREN OM «ÅNDSDÅP» SUPPLERER DÅPEN MED OPPLEVELSESMYSTIKK, UNDERGJERNINGER OG SÅKALT "TUNGETALE". LÆREN GJØR VANNDÅPEN MINDREVERDIG, DELER KIRKEN I TO KLASSER, OG FORVRENGER KRISTENTROEN.

Man har laget en regel av frelseshistoriske unntakssituasjoner i aposteltiden: Evangeliets gang fra jødene til samaritanerne (Apg 8:4-25), til hedningefolkene (Apg 10) og til Johannes Døperens disipler (Apg 19:1-7). (Se anm sp 865.)

945. Hva er hensikten med såkalt "åndsdåp" og "tungetale"?

MAN BETRAKTER ENDETIDEN SOM MENIGHETSTIDEN, MED FORVENTNING OM DEN HELLIGE ÅNDS UMIDDELBARE GJERNING I MENIGHETER ETTER MØNSTER FRA KORINT-MENIGHETEN.

Slik Ånden talte umiddelbart til fedrene ved profetene, og utrustet Kristi apostler på Pinsedagen, slik vil han igjen tale i menighetsfellesskap begrunnet i samme opplevelsesmystikk og ekstatisk babbel.

Med selektiv bibellesning lager man en regel utav frelseshistoriske unntakssituasjoner. Man overser normalsituasjonen i aposteltidens menigheter og de apostoliske retningslinjer for kirkens liv i fravær av Herrens apostler.

946. Hvorfor skjedde tegn og under i aposteltiden?

DEN OPPSTANDNE KRISTUS FORTSATTE Å GJØRE HVA HAN FØR HADDE GJORT, OG OPPFYLTE SITT LØFTE TIL DE TOLV: HAN STADFESTET EVANGELIETS SANNHET MED UNDERGJERNINGER, TIL OPPMUNTRING FOR KRISTNE DEN GANG OG NÅ.

Mt 10:19f – Da nå Jesus hadde talt med dem, ble han opptatt til himmelen og satte seg ved Guds høyre side. Men de gikk ut og forkynte over alt, og Herren virket sammen med dem og stadfestet ordet med de tegn som fulgte med. Rom 1:11f - (Paulus ville reise til menigheten i Rom) så jeg kan meddele dere noen åndelig gave (kjarisma) for å styrke /.../ hverandres tro, deres og min.

Evangeliets sannhet består i apostelordets lære fra Kristus. Hva apostlene har gitt videre til kirken, er den rett utlagte Skrift og Guds ufravikelige norm for kirkenes lære og liv.

Anm. Første Korinterbrev - kirkens eldste kirkerettsskrift.

Adressat og myndighetsbruk:

Guds kirke på jorden den gang og i ettertid (1:2 – *sammen med dem som påkaller vår Herres Jesu Kristi navn på hvert sted*. Jf kirkens samfunn, 10:16, og Den Hellige Ånds samfunn, 2 Kor 16:13).

Brevet har særlig adresse til apostlenes etterfølgere i prekenembetet. Lekfolk (idiotæs!) skal i en sum kunne si et rett "amen" til prestens takksigelsesbønn i nattverdens liturgi, 14:16.

Den som er betrodd prekenembetet, er en Kristi delegat, med oppdrag og myndighet til å "opptre med strenghet", når nødvendig, 2 Kor 16:10 (apotomos chræsthai). Uttrykket henspiller på den strenge myndighetsbruk som ofte forekommer i Salomos Ordspråk og hos Guds inkarnerte Visdom, Jesus Kristus. Et eksempel er Jesu oppgjør med fariséernes lære om mennesket og dets evne til å samarbeide med Gud om frelsen. Paulus forsøkte i det lengste å vinne sine motstandere med vennlig tilrettevisning uten å underkjenne den myndighet som en apostel har fra Herren, jf 1 Kor 4:21, 2 Kor 2:3, 10:2, 8, 12:20f. *Kilde: Svensk Kyrkobibel (Per Jonsson), s 381. Ref Hugo Odeberg.*

Et eksempel er Pauli myndighetsbruk mot de kvinner som praktiserte emansipasjonsidéer i menighetens felles gudstjeneste, 1 Kor 14:34-38. De utøvet en selvbestemt myndighet over mannen og vitnet falskt om den gode Skaperen i hans kirkeorden for mann og kvinne. De opptrådte med en sideordnet åpenbaringskilde i strid med den lære som apostelen hadde gitt videre fra Herren. De opptrådte som om Guds ord var utgått fra dem, eller kommet bare til dem. Med en streng irettesettelse forsvarte Paulus sitt apostolat fra den oppstandne Kristus (15:1-17). De ble stilt overfor alternativet – enten godta Herrens bud eller bli forkastet (ikke godtatt) av Herren. Jf alternativet oppblåst innsikt (gnosis) eller kjærlighet til Gud, 8:1-3, 13:6 og 12 (være godkjent/ forstått).

Situasjon: En menighet i krise.

Problem var den greske åndelighet med dens refleksjon over *egen tro* (visdom, 1:22b). Denne fornuftsvisdom begrunnet lære og liv. *Indre*, "åndelige gaver" ble viktigere enn Guds gjerning gjennom ytre, hørbare *ord* og synlige *ting*, og viktigere enn

den skapergitte, kroppslige forskjell mellom mann og kvinne, i menighetens felles gudstjeneste stadfestet med ulike kallsoppgaver. I stedet trådte den greske refleksjon over åndelige erfaringer.

Denne fremgangsmåte ble for mange en nøkkel til å forstå hvem de rette "åndelige" er, med påstand om at trosytringer må være tegn på indre, guddommelig liv og umiddelbar tilgang til gudskunnskap. Spontane ytringer var i ferd å fortrenge kirkens samfunn i de hellige ting, 10:16, 16:13 (den apostoliske hilsen eller fredshilsenen – pax, brukt ved overgangen til nattverdets liturgi). Man underkjente eller omtolket de ytre kjennetegn på Kristi nærvær og kirkens samfunn (mysteriene, 4:1), og usynlige barrierer oppstod i det kristelig-sosiale liv. Det har omfattende følger for kirken å fremstille forholdet mellom den inkarnerte Guds Sønn og hans kirkebrud i et lesbisk parforhold.

Kristi sannhetskriterium.

Menigheten risikerte å forkaste *Kristi sannhetskriterium*, som er apostelordets lære fra ham, 1 Kor 15:1-3, jf 11:23a (Gal 1:12, 2 Tess 2:15, 3:6b, Kol 2:6-8). I stedet begrunnet man de gudstjenstelige ordninger med dypere innsikt enn den Herrens apostel formidlet (tidlig-gnostisisme). Jf Joh 7:16, 17:20, Rom 10:16, Ef 2:20 osv.

Apostelen innskjerpet embetsbærernes posisjon som Kristi delegater på troskapens vilkår (15:1-11, jf 4:2). Mannens kall til prekenembetet har Kristi mandat og fullmakter i Guds kirkeorden. Kallet stadfester Guds skaperorden. Med sin fremgangsmåte er Paulus et forbilde for prester som må hanskens med "kirkens grekerproblem" (Hermann Sasse).

Kristus-mønsteret i prekenembetet gjerning

Korinterbrevene gir et bilde av *Kristus-mønsteret* i apostelens lære og liv. Jf 1 Kor 4:15ff, 11:1, 1 Tess 1:6, 1 Tim 1:16, osv. Dette mønster (el paradigme) fremkommer i den trofaste læreoverlevering, når "Guds rikes hemmeligheter" (el sakramentale handlinger) blir forvaltet og frelsen tilbys, rekkes fram og mottas. Det skjer på underfullt vis med Kristi ord som høres og med Kristi legeme og blod som mottas med munnen i brødets og vinens skikkelser. I denne konkret-anskuelige formidling er Herrens apostler *forbilder* for prekenembetets utøvere i tidens løp, 2 Tim 1:13f, 1 Pet 2:21, 5:3.

Joh 13:15a – *Jeg har gitt dere et forbilde.* 2 Tess 3:9 – *for å gi dere et forbilde i oss.* 1 Tim 4:12 – *vær et forbilde for de troende, i tale, i vandel osv.*

Til bibelstudium: Kristi gjerning med apostelordets lære

Mk 16:20. Mt 10:40 (Lk 10:16, Joh 13:20). Joh 14:26 (15:26, 16:13 – han skal lede i hele sannheten). 1 Joh 2:24, 2 Kor 12:11f osv. Apg 3:1-10, jf 16:18, 19:11-13.

Apostlenes styrende myndighet, Mt 19:28, Lk 22:29f.

947. Hva er opphørt og hva skal fortsette etter aposteltiden?

UNDERGJERNINGER HØRER IKKE LENGER MED TIL GUDS ORDINÆRE KIRKEOMSORG. DEN FORTSETTER MED ORDET OG SAKRAMENTENE:

Mt 28:20 – Og se, jeg er med dere alle dager inntil tidens ende. Joh 14:12 – Amen, amen sier jeg dere: Den som tror på meg skal også gjøre de gjerninger som jeg gjør,

og større enn disse skal han gjøre, for jeg går til Faderen. 1 Kor 13:8 - Kjærligheten opphører aldri, men profetier skal forsvinne, språk skal dø ut, innsikt skal forsvinne.

- Nå lyder ”Kanaans tungemål”, når evangeliet læres rent og sakramentene forvaltes slik Kristus har befalt. Da oppstår ”en ny sang”, med takk for Guds visdom, som denne verdens vise umulig forstår (Åp 5:9, 1 Kor 1:23, 2:9-14).
- Nå driver Gud sine fiendemakter ut og etablerer sitt herredømme i dem som tror syndenes forlatelse kun for Kristi skyld.
- Nå er Gud deres verge som tror hans løftepakt, gitt den enkelte i dåpen. Han legger korset på og samvirker alt til det beste for dem (Rom 8:28).

Helbredelsesundere forekommer, men vi har ingen rett til å kreve noe av Gud. Kristne istemmer Kristi offerbønn - ”skje din vilje”. En kristen skyr virksomheter hvor troens bevis er undergjerninger og erfaringer.

948. Hvorfor har aposteltiden grunnleggende betydning for kirken?

KIRKENS GRUNNVOLL ER APOSTELORDETS LÆRE FRA SKRIFTENS HERRE, DEN KORSFESTEDE OG OPPSTANDNE JESUS KRISTUS.

Joh 14:12 - Den som tror på meg, skal også gjøre de gjerninger som jeg gjør, og større enn disse skal han gjøre, for jeg går til Faderen. 1 Kor 4:1 – vi (Paulus og Sostenes) er Kristi tjenere og forvaltere av Guds hemmeligheter (mysterier = Guds ord og sakramenter). Ef 2:19f – Guds husfolk, oppbygget på apostlenes og profetenes grunnvoll, hvor hjørnesteinen er Kristus Jesus selv. 1 Tess 2:13 – da dere tok imot det Guds ord vi forkynte, tok dere imot det, ikke som menneskers ord, men som det det virkelig er - Guds ord, som også er virksomt i dere som tror (Jes 55:10f). Kol 2:6f, Jud 3-5.

Sønnens kjærlighetsgjerninger skal bestå med prekenembetet i Guds kirke på jorden. De består i enhet med Faderen og Ånden:

Dåpen består, som gjenföder mennesket til Guds barn. Nådetilsagnet består, som tilsier den enkelte syndenes forlatelse. Kristi ord består over fremsatt brød og vin. Og med Guds kjærlighetsgjerninger består kirkens samfunn til evig tid.

949. Skal endetiden være en ny oppblomstring av aposteltidens praksis?

NEI.

Mt 24:24f – Falske ”kristuser” og falske profeter skal opptre og gjøre store tegn og under, så at de – om mulig – skal villedde også de utvalgte. Se, jeg har forutsagt dere dette. (Jf Åp 2:9f, 7:14) Joh 16:33b – i verden har dere trengsel, men vær ved godt mot: Jeg har seiret over verden. Apg 14:22b – Vi må gå inn i Guds rike gjennom mange trengsler.

Kristus har beskrevet endetiden før sin gjenkomst i Guddoms herlighet, synlig for alle. Endetiden er en tiltagende trengselstid for Guds kirke på jorden. Villfarelser skal forvirre kristenheten og forføre mange.

Anm. Mt 24:24

Her bruker Jesus ordet *tegn* (semeion) i flertall. Samme ord bruker Paulus om de apostoliske tegnundere, 2 Kor 12:12. Ytre sett, var tegnene *like*. Forskjellen beror på forkynnelsens *innhold*, som Herrens apostler stadfestet med kraftgjerninger.

Apostolatets kirke er i nåtid henvist til kirkens ytre, grunnleggende tegn, gitt i begynnelsen (CA 7). Derfor samler kristne seg om de prester som formidler apostlenes lære uten påtvungne forbehold. De etterfølger apostelordets lære som Guds ord, "som det i sannhet er", 1 Tess 2:13. Det positive kjennetegn i endetiden er misjonerende menigheter, Mt 24:14 – *dette evangelium om Riket skal forkynnes i hele verden til et vitnesbyrd for alle folk, og deretter skal enden komme*. En menighet er ikke et kirkehjem for sin egen skyld, men for menneskenes skyld.

950. I hvilket forhold står den åndeliggjorte apostolisitet til kirkens historie?

DEN ÅNDELIGGJORTE APOSTOLISITET UNDERKJENNER TO TING: KIRKENS FREMTREDEN SOM APOSTOLATETS KIRKE, OG VIRKNINGEN AV PREKENEMMETETS OPPDRAG OG FULLMAKTER GJENNOM KIRKENS HISTORIE.

Jes 55:10f, 13b – mitt ord /.../ skal ikke vende tomt tilbake til meg, men det skal gjøre det jeg vil, og lykkelig utføre det jeg sender det til. /.../ (det skal være) til et evig tegn, som ikke skal bli utslettet.

Hvis åndsåp og tungetale hører med til Kristi innstiftelser og kirkens kjenne-tegn, sluttet kirken å være Kristi kirke for snart to tusen år siden. Og var det feil av apostlene og deres medarbeidere å døpe barn av kristne foreldre, opphørte kirkens utbredelse til folkene for like lenge siden.

Med stor konsekvens må karismatikerne underkjenne Kristi virksomme nærvær gjennom historien, med evangeliet og sakramentene som midler gjennom mange århundrer.

Men kirken er Kristi brud, har Kristi Ånd og alt hva Kristus er, og hun holder alle hans befalinger. De som gjør helbredelsesundere til normal kirkevirksomhet, er dømt til å mislykkes. Her er Guds fiendemakter på ferde, for *Den Hellige Ånd mislykkes aldri*.

Anm. Karismatikerne foretrekker

"åndelige" personer, grupper og bevegelser. De underkjenner kirkens historie som *historien om Guds undergjerninger* med evangeliet og sakramentene som midler.

Hvor Jesus-i-hjerte-religionen og dens manifestasjoner er kirkehistoriens ledetråd (Gottfried Arnold, d 1714), stiller man seg selv på biblisistisk vis i *et umiddelbart forhold til bibelordet*. Typisk for slike kirkehistorier er *forakt* for kirke, prest og konfesjon, og *forakt* for absolusjon, sakramenter, liturgi og kirkens rett (jf nedvurderingen av pastoralbrevene).

Fra bekjennelsesskriftene: SK Dåpen 49-51.

951. Hvilke følger har den åndeliggjorte apostolisitet?

SVAR: ET FORLENGET APOSTOLAT OG EN FORLENGET ÅPENBARING.

Lære og liv i samsvar med Herrens bud og apostelordets lære må vike, når selvopnevnte superapostler påberoper seg ny ”innsikt” (gnosis).

Til bibelstudium:

Kristi eksempel: Mt 16:21-23. Jf Jes 8:14, Rom 5:19, Heb 5:7-10, 1 Pet 2:8, 21ff osv.

Kristi kirke kjennes på *Ordets regel:* Joh 8:47, 10:4f, 27, 18:37, 1 Joh 5:19-21. 2 Tim 3.

Jf Lk 10:16, 1 Kor 15:1.3, 1 Tess 2:13f, Åp 3:8b, 14:4 osv.

Anm. Den falske fromhet (el spiritualitet)

Kjennetegnet er nye «innsikter» i strid med apostelordets lære fra Kristus. 1 Kor 14:36-38. Gud godtar ikke dem (v 38). Det skal heller ikke kristne gjøre, for de har stilt seg utenfor Guds kirke (alle de helliges menigheter, v 34), brutt med apostlenes læreoverlevering fra Kristus (15:1-3), og etablert seg på selvbestemt grunn (v 36). Gud godtar ikke falske profeter eller profetinner, v 38 (jf 8:1-3, 10:1-13). Han/hun taler i overmott ”*noe i mitt navn som jeg ikke har befalt ham å tale /.../ den profet skal dø*”, 5 Mos 18:20. Se nærmere hva «Herrens bud» gjelder, 1 Tim 2:8ff, 1 Mos 2:18-22. Jf Joh 1:14, Mt 5:17-19. Fil 2:5-11, Rom 5:12ff, Ef 5:22ff, Gal 4:4f, osv.

Enkelte villfarelser truet kirken med ødeleggelse allerede i de første århundrer:

- *Judaismen* (el fariséernes lære) om synd som et hendelig uhell, og om menneskets evne til å samarbeide med Gud om frelsen ved hjelp av lovgjæringer.

- *Den frygiske montanisme* med dens profetisme og åndsgaver (fra midten av 100-t).

- *Maria-dyrkelsen*, først i den østlige kristenhet (jf Isis-dyrkelsen).

- Læren om *biskopenes vigselssuksesjon* i rekker av håndspåleggelses tilbake til St Peter. Denne lære lar biskopene fremstå som forvaltere av kirkens enhet og tradisjon (jf islam). Med stor konsekvens førte denne religionsimport til pavedømmet (kirken under ledelse av biskopen i Roma).

952. Er karismatikernes kjennetegn Den Hellige Ånds virkninger?

NEI.

Forvirrende selvmotsigelser opphever påstanden om Den Hellige Ånds virkninger. Selvmotsigelsene går dels på tvers av konfesjonsgrenser, dels avhengige av dem.

Den Hellige Ånd motsier ikke seg selv i de skrifter som er gitt kirken fra apostlenes hånd (NT).

Anm. Den åndeliggjorte forbrødring

Vår tids karismatikere representerer den *spiritualiserende forbrødring* i tradisjoner fra reformasjonstiden (Karlstadt, Münzer, Zwingli, Calvin, Bucer, Schwenckfeldt m fl). Der er Guds Ord og sakramenter redusert til *veivisere* for dem som søker et åndelig liv.

Denne åndeliggjorte kristendom (i mange varianter) fremstiller frelsen som et samarbeid med Åndens *umiddelbare* gjerning. Med stor konsekvens må tilhengerne søke frelsesvisshet i selvbekreftende opplevelser. Men forholder seg til aposteltiden som om kirkens historie er uten betydning. Overleveringer fra den gamle kirke blir uten videre betraktet som "noe katolsk noe".

Lutherdommens identifikasjon med den gamle kirke blir avvist med påstanden at Luther stanset reformasjonen på halvveien. Parolen lød allerede på reformasjonstiden: «Videre fram», det vil si videre mot den fullendte reformasjon hvor troens begrunnelse er den umiddelbare opplevelse av Jesus født i hjertet. Virkningen ble ødeleggende for kirkens fremtreden som apostolatets kirke hvor apostelordets lære blir formidlet i tidens løp. Eksempler:

Ordinasjonen til løse- og bindemaktens embete, og dermed prestens kall som Kristi delegat og offentlig forvalter av evangeliet og sakramentene i menigheten.

Dåpen som «rettferdiggjørelsens sakrament» og basis for den troendes liv hele veien.

Absolusjonen i det private skriftemål, og dermed prestens hyrdeansvar som skriftefar og vokter ved Herrens bord.

Realpresens – Kristi ord om sitt ofrede legemes og blods nærvær i brødets og vinens skikkelser blir problematisert og bortforklart. Forbrødring begrunnet i opplevelsesmystikk trer istedenfor de helliges samfunn med enhetens Herre i de hellige ting.

Sakssvarende skikker til påminnelse om Kristi nærvær, virksom med ytre midler – bort med dem! I stedet trer menneskesentrerte møteritualer til selvbekreftende bruk.

953. Er "tungetalen" en gave til alle kristne?

NEI. DET GRESKE "GLOSSOLALIA" HANDLER IOM TALE PÅ FREMMEDE SPRÅK .

1 Kor 12:29f – Er vel alle apostler? Er vel alle profeter? Er vel alle lærere? Gjør vel alle kraftgjerninger? Har vel alle nådegaver til å helbrede? Taler vel alle språk? Kan vel alle tolke dem? 14:2f (apostelens menighetskritikk) – Den som taler på et fremmed språk, taler ikke for mennesker, men for Gud. Ingen hører jo på, i sin ånd taler han hemmeligheter. Men den som profeterer, taler for mennesker til oppbyggelse og formaning og trøst.

En av Den Hellige Ånds nådevirkninger i aposteltiden, var tolking *til* eller tale *på* fremmede språk mens lekfolk hørte på (1 Kor 14:23, 30f). Hvor tilhørerne representerer to eller flere språk, er *tolking* et ufravikelig krav (v 28).

Anm. Det er villedende når bibeloversettelser bruker ordet "tungetale" (el tale i tung-er) istedenfor "språk" eller "tungemål" (1 Kor 14:21 om assyrisk, jf 5 Mos 28:49, Jes 28:11f, 33:19, Esek 3:4-6).

Fra bekjennelsesskriftene:

"Paulus påbyr å bruke et språk som folk forstår i kirken", CA 24,4.

954. Hva er karismatikernes ubegripelige babbel?

SVAR: EN DEMONISK TROSHINDRING. DEN FORLEDER UTENFORSTÅENDE TIL Å KOBLE KRISTEN IDENTITET OG MENIGHETSLIV TIL DETTE FENOMEN.

1 Kor 14:13-19 – Den som taler på et fremmed språk kan forrette bønn og deretter oversette. Om jeg leser bønningen på et fremmed språk, er det min ånd som ber, men min forstand får ingen frukt av det. Hva skal vi slutte av dette? Jeg skal lese en bønn med ånden, men jeg skal også lese den med forstanden. Jeg skal synge en salme med ånden, men jeg skal også synge den med forstanden. Om du velsigner i ånden, hvordan skal da den som inntar lekmannens plass kunne si amen til din takksigelsesbønn? Han forstår jo ikke hva du sier. Du leser en god takksigelsesbønn (evkjaristibønn), men den andre blir ikke oppbygget. /.../ i menighetens gudstjeneste vil jeg heller tale fem ord med min forstand, for å undervise også andre, enn ti tusen ord på et fremmed språk. V 23b – om det så kommer noen lekmenner eller noen som ikke tror, vil de ikke da si at dere er gått fra forstanden?

Anm. Rettskafne predikanter er ved sine fulle fem

Til forskjell fra Ba'al-profetenes ekstatiske tale, var Herrens profeter ved sine fulle fem, når de forkynte Herrens ord. Det samme gjorde Kristus Jesus og de tolv. *Kristen inspirasjon bevarer sinnets likevekt.* Tro i bibelsk mening er ikke føleri, men *tillit* til Guds ord og løfte (Rom 4).

Korint-menighetens hang til *ekstatisk* inspirasjon hadde sin bakgrunn i *hellenistisk* religiøsitet, hvor profeter ble oppfattet som *passive* medier for guddommelig inspirasjon. Hvor denne religiøsitet fikk innpass i menigheter, fremsto representanter for en omdannet og videreutviklet kristentro. Konfrontasjonen medførte læreoppgjør, i verste fall skisma.

Eksempler. Apostelen *Paulus*, som tok et oppgjør med superapostlene i Korintmenigheten og forsvarte den autoritet og kompetanse som en Herrens apostel har. - *Justin Martyr* og *Origines* kjempet mot den frygiske montanisme mot slutten av andre århundre.

955. Hvor ligger bevisbyrden i denne sak?

BEVISBYRDEN LIGGER HOS KARISMATIKERNE.

Apg 2:4, 6, 8 - De blev alle fylt av Den Hellige Ånd og begynte å tale andre språk, alt etter hva Ånden gav dem å tale. /.../ den enkelte hørte dem tale sitt eget språk. /.../ Hvordan kan da enhver av oss høre sitt eget morsmål?

Karismatikerne må bevise at den korintiske tungetale var *noe annet* enn underet på Pinsedagen, da Herrens apostler talte på fremmede språk (tungemål). Beviset fins ikke.

956. Hva er rett medisin mot karismatikernes villfarelse?

DEN RETTE MEDISIN ER LIVET "I ÅNDEN", SOM FORENER TRE TING:

- **Rett forkynnelse** om Kristi lidelse, død og oppstandelse, i samsvar med Kristi bibelutleggelse, gitt kirken i og med det apostoliske ord.

Apg 2.42 – De holdt fast ved apostlenes lære og kirkefelleskapet, brødsbrytelsen og bønnene. 1 Kor 15:3 – Jeg har i min grunnleggende undervisning overgitt til dere hva jeg selv har tatt imot: Kristus er død for våre synder, slik Skriftene har sagt.

- Rett forvaltning av evangeliet og sakramentene, så frelsen blir meddelt og utdelt i samsvar med Kristi ord.

1 Kor 4:1f – vi (Paulus og Sostenes) er Kristi tjenere og forvaltere av Guds hemmeligheter. Av forvaltere venter man seg ellers ikke noe annet, enn at en slik en må vise seg tro.

- Rett selverkjennelse i den kamp som rår mellom kjød og Ånd i dette liv.

Lk 18:13 – Gud, vær meg synder nådig! Rom 7:18 – Viljen til å gjøre det gode har jeg, men ikke evnen til å utføre det. Gal 5:16, 25 – Vandre I Ånden, så lyder dere ikke hva kjødet begjærer. /.../ Om vi nå lever i Ånden, så la oss også vandre i Ånden.

Guds kirke på jorden lever av Guds Ord, i tillit til Guds løftepakt med den enkelte i dåpen. Troen stoler på avløsningens ord, og på Kristi ord om gaven som i hans nattverd mottas med munnen.

I sentrum for menighetens gudstjeneste står den oppstandne Kristus. Virksom med sitt ord, gir han visshet om barnerett og arverett hos Gud. Utelukket er forbehold om gjerninger – også gjerninger gjort i kjærlighet (Tit 3:5).

957. Hva kjennetegner et sunt menighetsliv?

- **Guds ord** blir forkynt i all sin herlighet - i lovens dømmende gjerning på grunn av arvesyndens kraft i oss, og i evangeliets frikjennende gjerning på grunn av Sønnens lidende lydighet i Jesu skikkelse, like til døden på korset.
- **Dåpen** blir fremstilt i all sin herlighet, i undervisning, samtale og forberedelse til dåp. Spørsmålet blir avklart - om dåpen mottas på Guds vilkår: Forsaker du djevelen? Tror du på Gud Fader, Sønn og Hellig Ånd? Vil du bli døpt?
- **Løse- og bindemakten** utøves i all sin herlighet, og skriftemålet benyttes.
- Golgata-offerets nærvær på alteret blir forvaltet i all sin herlighet, og utdelt i et handlingspråk som bevitner Kristi sakramentale under i messen.

- Dåpens mening blir praktisert, når troen øves i gjerninger som har Guds ord og befaling for seg. Rom 12:1f.

ADVARSLER MOT VILLFARELSE, F EKS

- At dåpen ikke er et nådmiddel, men en høytidelig seremoni som markerer medlemsopptak i kirken (reformert villfarelse).
- At troen ikke er nødvendig for barna, for dåpen virker i kraft av gjort gjerning (romersk-katolsk villfarelse).
- At dåpen er virksom i kraft av visse formuleringer (magi).
- At man først må bli voksen nok til å velge troen og bekrefte den ved å la seg døpe (baptistisk villfarelse).
- At barna er uten synd og ikke trenger å bli døpt (baptistisk villfarelse).
- At vanddåpen ikke gir Den Hellige Ånd, men må suppleres med åndsåp og tungetale (karismatisk villfarelse).
- At dåpen er gjenfødelsens nådemiddel for barna, og Ordet gjenfødelsens nådemiddel for voksne (pietistisk villfarelse).

DET PRIVATE SKRIFTEMÅL

(Prest og skriftebarn tar plass i en skriftestol med skillevegg, alternativt adskilt med et bord eller lignende. Det benyttes ikke håndspåleggelse. Den hører ikke med til Kristi fullmaktsord.)

Til presten: Vil du høre mitt skriftemål og tilsi meg Guds tilgivelse?

P Si frem!

Jeg bekjenner for deg, min Skaper og Gjenløser, at jeg like fra mors liv er underlagt syndens motstand mot deg og uten evne til å fri meg selv.

Mange ganger og på mange måter har jeg krenket deg i tanker, ord og gjerninger, både ved det jeg haar gjort og det jeg har forsømt.

Jeg har ikke elsket deg av hele mitt hjerte, og heller ikke min neste som meg selv. /...../ (Her kan jeg nevne en synd eller to som jeg vet om og føler.)

Skulle du, hellige Gud, dømme meg slik mine synder har fortjent, da må jeg bli forkastet fra ditt åsyn.

Derfor flyr jeg til din store barmhjertighet i Jesus Kristus og ber deg: Gud, vær meg synder nådig! Amen.

P Må Gud være deg nådig og styrke din tro. Amen. Herren Jesus sier:

«De som dere forlater syndene, der er forlatt. De som dere binder i syndene, er bundet i dem.»

Tror du at den syndstilgivelse jeg tilsier deg, er Guds tilgivelse?

Svar: Ja.

P Deg skje som tror.

Jeg forlater deg syndene dine, i Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn. Amen.

Gå i Guds fred!

DEN HELLIGE AVLØSNING

OM HIMMELRIKETS NØKLER

I kirkens wittenbergske reformasjon ble ikke lenger lagt vekt på oppregning av synder og syndsforlatelse tilsagt med forbehold om godtgjøring. Folk oppdaget Guds gave i privatskriftemålet: *Syndenes forlatelse tilsagt den enkelte på grunn av Kristi fortjeneste*. Skriftemålet ble derfor oftere brukt enn tidligere under påvedømmet.

Det er privatskriftemålet det siktes til i Lille Katekismes forklaring til tredje trosartikkel: «I denne kristenhet gir han daglig meg og alle troende full tilgivelse for all synd». En påminnelse er skriftestolen i det gammellutherske kirkerom.

De som er kalt til prekenembetets gjerning, har Gud gitt fullmakt til å løse og binde synder. Joh 20:21ff, jf Mt 9:2, 16:19. Den oppstandne Kristus er virksom til stede med sitt ord. Guds ubetingede løseord (absolusjonen) blir tilsagt i Guds navn: «Jeg forlater deg dine synder, i Faderens osv.»

Guds nådetilsagn stadfester Guds nådepakt i dåpen og den døptes barnerett hos ham. Derfor er privatskriftemålet et nådemiddel på linje med dåpen og alterets sakrament. Bindemakten derimot utsetter adgangen til nattverden i påvente av anger og behov for Guds tilgivelse.

Løsenøkkelen er alltid i bruk når et nådemiddel blir brukt. I prekenen blir Guds universelle nåde offentlig forkynt for alle, og ved Kristi ord virker Den Hellige Ånd troen når og hvor han vil hos tilhørerne. Gud er suveren i sin handlende allmakt.

Blant tilhørerne fins de som ikke tør anvende frifinnelsens evangelium på seg selv. De innbys til skriftemål, hvor frifinnelsen skjer med Kristi ord i skriftefarens munn. Derfor må skriftefarens først spørre: «Tror du at min tilgivelse er Guds tilgivelse?»

Det står oss fritt å spørre presten om han vil høre «mitt skriftemål». En syndsbejennelse blir fremsagt med anledning til å nevne en eller to synder som røver troens frimodighet. Som regel er det tale om hverdagssynder. Dermed er oppgaven gitt i et samarbeid mellom prest og lekfolk om nøklemaktens bruk.

Det er en utbredt forestilling at det er «katolikkene» som går til skrifte. Forestillingen bekrefter oppgaven å gjenreise kirkens evangeliske sjelesorg i privatskriftemålets bruk.

Såkalt «allminnelig» skriftemål er historisk sett en nyhet. Det ble første gang praktisert Første Juledag 1799 i Berlin. For å spare tid, fremsa presten en skriftebønn på vegne av forsamlingen, og oppfordret deretter alle til å «si av hjertet amen hertil». *Med forbehold* om ydmyke og sanndrue hjerter, ble alle gitt adgang til Herrens Nattverd. Både pietister og rasjonalister var fornøyde, pietistene fordi forbehold ble tatt om ydmyke og sanndrue hjerter, rasjonalistene fordi de ikke ble forstyrret i sin andakt at «katolsk overtro».

Et problem i vår tid er villfarelsen «billig nåde», ifølge regelen «det er ikke farlig å synde når du bare tror». Et annet problem er prester i rollen som terapeuter, i strid med oppdraget å utøve løse- og bindemakt som Kristi delegater i prekenembetets gjerning (jf Lk 24:47).

958. Hva er «himmelrikets nøkler»?

DE ER DEN MYNDIGHET SOM GUD HAR GITT TIL SIN KIRKE PÅ JORDEN: Å LØSE OG BINDE SYNDER I KRISTI STED. MENN SOM ER FUNNET SKIKKET TIL PREKENEMBETETS GJERNING, UTØVER NØKLEMAKTEN NÅR DE FORVALTER GUDS NÅDEMIDLER SLIK HAN HAR BEFALT.

Mt 16:19 – Jeg skal gi deg himmelrikets nøkler, og alt hva du binder på jorden skal være bundet i himmelen, og hva du løser på jorden, skal være løst i himmelen. Joh 20:23 – de som dere forlater syndene, er forlatt, og de som dere binder i syndene, er bundet i dem. 1 Kor 4:1 – Det skal man betrakte oss som, at vi er Kristi tjenere og forvaltere av Guds hemmeligheter.

Når himmelrikets nøkler er i bruk, er den oppstandne Kristus virksom med sitt ord. Hva han sier, det skjer. Nøklemakten handler ikke om snikksnakk.

Anm. Skriftemålet er overflødig hvor Guds lov og evangelium blandes sammen med forbehold om godtgjøring og utvortes hellighet.

Fra bejennessskriftene:

I skriftemålet blir Guds tilgivelse tilsagt den enkelte som ber om det, Apol 12:39.

Tidlig under reformasjonen ble skriftemålets plass i nattverdberedelsen belastet med motiver som hver for seg er bibelske. Avgjørende er dets plass i nattverdberedelsen. CA 25:1-4 (e sv overs): «Skriftemålet er ikke avskaffet i våre kirker. Herrens legeme blir nemlig ikke gitt til andre enn til dem som i forveien er blitt prøvet og har fått avløsning. Folket blir opplært til å akte avløsningen overmåte høyt fordi den er Guds røst og blir tilsagt på Guds befaling. Nøklemakten holdes høyt i

ære, og det blir minnet om hvor stor en trøst den gir engstelige samvittigheter, og at Gud krever tro, nemlig at vi skal tro på denne avløsning lik en røst som lyder fra himmelen, og at denne tro virkelig får og tar imot syndenes forlatelse.

959. Hvorfor hører det med til prestens gjerning å høre skriftemål?

DEN OPPSTANDNE KRISTUS HAR GJENNOM MENIGHETENS KALL GITT PRESTEN FULLMAKT TIL Å UTØVE LØSE- OG BINDEMAKTEN SOM VOKTER VED HERRENS BORD.

Mt 7:6 – Gi ikke hundene det hellige, og kast ikke deres perler for svin, for at de ikke skal trække dem ned under føttene og snu seg mot dere og rive dere i stykker. (Kirkerettens grunnregel.) Heb 13:17 – Lyd dem som veileder dere, og rett dere etter dem. 2 Sam 12:13 – Da sa David til Natan: «Jeg har syndet mot Herren». Natan sa til David: «Så har også Herren forlatt deg din synd. Du skal ikke dø.» Mt 9:2 – Vær frimodig, min sønn. Dine synder er forlatt. 2 Kor 2:10 – Den som dere tilgir, tilgir også jeg. /.../ for deres skyld, for Kristi åsyn.

En prest eller predikant er Kristi medarbeider når han trofast utøver løse- og bindemakten i prekenembetets gjerning. Menighetslemmene skylder å samarbeide med ham på Kristi vilkår. Da fremtrer apostolatets kirke på dette sted.

Anm. Nattverdberedelse.

Alt i kirken handler om dåpen, så også skriftemålets plass i nattverdberedelsen: «Forsaker du djevelen og alle hans gjerninger? Tror du på Gud Fadere, Sønn og Hellig Ånd?» Våre synder angår vår neste, både hverdagssynder og grove synder.

Heller ikke altergang er en privatsak. Et menighetslem er lem i Kristi legeme. Vi hører sammen lik korn i brød (1 Kor 10:17). En menighetsprest har all grunn til å spørre: Hva kan jeg forbedre i min undervisning, nattverdformaning og praksis?

Presten må være tilgjengelig. En skriftebønn hører med, med anledning til å nevne en eller to synder. Hovedsaken absolusjonen og troen som henger fast ved den. Et skriftemål skal være kort.

Historien om skriftemål og nattverd hører også sammen med den moderne økumenisme siden 1850-årene, da man begynte å praktisere såkalt «åpen kommunion», åpen for alle på eget ansvar. Denne praksis ble vanlig i de nordiske folkekirker av hensyn til «den folkekirkelige utvikling», herunder kritikken fra pietistisk hold mot vanealtergang.

«Åpen kommunion» brøt radikalt med den apostoliske læretradisjon om kirkens samfunn i de hellige ting. Man så bort fra prestens vokteroppdrag ved Herrens bord, hjemlet i kirkerettens grunnregel (Mt 7:6). Kommunionen ble privatisert og ansett som en rettighet for kvalifiserte. Med stor konsekvens nattverdforvalter et verv på omgang og «frinattverd» praktisert.

Inntegningen til nattverd gikk av bruk. Presten kunne ikke på forhånd vite hvor mye vin og brød han skulle konsekre for å unngå det tiloversblevne (*relicta*). Det fremgår ikkje lenger av kommunikatantprotollen kven de var som praktiserte kirkefelleskap på dette sted – bare antallet kommunikanter.

Gjenreisningen kan starte i en gruppe hvor deltagerne er enige om en ordning som lar seg praktisere, t eks to ganger i året.

Fra bekjennesskriftene:

Avløsningen har Kristi befaling og løfte, Apol 13:4. Derfor skal presten forlate syndene til den som ber ham om det, CA 12:1-2, 9 (unntak er kirketuktsaker).

Skriftemålet er avledet av nøklemaktens embete, SA C 8:2. Det står enhver fritt å gå til skrifte «når nøden er der», SK Formaning til skrifte 13-14.

Apol 12:99-100 – vi beholder skriftemålet, først og fremst på grunn av avløsningen, som er det Guds Ord som nøklemakten kunngjør for den enkelte med guddommelig autoritet. Derfor ville det være ugudelig å fjerne den private avløsning fra kirken. Og de som forakter den private avløsning forstår hverken hva syndenes forlatelse eller hva nøklemakten er.

Om privatskrifte: CA 11, 25. Apol 11, 12:11-41, 98-116. LK Skriftemålet. SK Kort formaning til skrifte. Tr 67: I nødsfall kan absolusjon skje ved lekmann.

960. Hva er «løsenøkkelen»?

LØSENØKKELEN ER GUDS TILGIVELSE TIL ANGRENDE SYNDERE – OFFENTLIG FORKYNT I PREKENEN OG TILSAGT DEN ENKELTE I DET PRIVATE SKRIFTEMÅL. SLIK BLIR HIMMELRIKET ÅPNET KUN PÅ GRUNN AV KRISTI FORTJENESTE.

Jes 40:1f – Trøst, trøst mitt folk, sier deres Gud. Tal vennlig til Jerusalem og rop til henne at /.../ hennes skyld er betalt, at hun har fått dobbelt igjen av Herrens hånd for alle sine synder. Mi 7:18 – Hvem er en Gud som du, som tar bort skyld og tilgir synd. Mt 4:17 – Omvend dere, for himmelriket er kommet nær. 2 Kor 5:20f – I Kristi sted ber vi: La dere forlike med Gud! Han som ikke visste av noen synd, har han gjort til synd for oss, for at vi skulle bli Guds rettferdighet i ham.

Joh 20:23 – De som dere forlater syndene, er forlatt. Mt 9:2 – Vær ved godt mot, mitt barn, dine synder er forlatt. 1 Tess 2:11 – dere vet /.../ hvordan vi formante og oppmuntret hver enkelt av dere, som en far sine barn. Ef 2:1, 4f. Jak5:13-16a.

Syndenes forlatelse fins ikke å få andre steder enn i Guds kirke på jorden. Den er Guds medisin i et legende fellesskap. Den som gjør syndsforlatelsen selvfølgelig, farer med oppspinn.

Anm. Bibelens ordbruk og billedbruk om frifinnelsen.

Ordbruk: Forlate, ettergi, tilgi, sende bort, løse, bære, ta bort, sone, gi av nåde, tildekke, skjule, slette, stryke ut, frifinne.

Billedbruk: Gud kaster synden bak sin rygg, Jes 38:17. – Gud tar syndene bort fra den han frikjenner, like langt som øst er fra vest, Sal 103:12. – Gud stryker syndene bort lik en sky, Jes 44:22. – Gud kaster syndene ned i havets dyp, Mi 7:19.

Subjektet er alltid Gud. Når han forlater synder, frikjenner han synderen. Ordene har samme mening som «rettferdiggjørelse» i betydning frinnelse på grunn av Kristi lidende lydighet.

Gud står ikke i gjeld til noe menneske. Omkostningene tatt i betraktning, er syndsforlatelsen en ufattelig gave. Den hellige Gud frikjenner synderen. Årsaken er Guds forsoning med verden i Jesu Kristi død. En bevitnet kjensgjerning, stadfestet med Kristi oppstandelse fra de døde.

Sett fra Guds side, er syndsforlatelsens årsak Kristi lidende lydighet. Han er den Rettferdige og Hellige som har oppfylt Guds lov i alle deler og i alles sted.

Sett fra menneskets side er forutsetningen anger eller sorg over synden. Vi står for Gud som allting vet. Den som lar seg forlike med ham, vil også leve forlikt med andre. Jf Herrens bønn, 5. bønn.

Til bibelstudium:

Om Åndens embete, se 2 Kor 3:8. – Jesu absolusjon, Lk 5:20 (3:1f), 7:48, 50. – Jesus erklærte ikke farisèeren, men tollereren Sakkeus for rettferdig, Lk 19:9f, og likeså røveren på korset, Lk 23:43.

Fra bekjennesskriftene:

Syndsforgifelsen mottas ved troen, CA 25:4, Apol 4:261, 271, 12:2, 61.

Ved troen anvender vi frifinnelsens evangelium, enhver på seg selv, og er forlikt med Gud – likeså virkelig som om vi hørte Guds stemme fra himmelen, FC SD 11:38.

Ved avløsningen gir fred i samvittigheten. Vi fatter nytt mot, Apol 12:39, SA C 8:1.

961. Hva er «bindenøkkelen»?

BINDENØKKELEN KALLES DET NÅR UBOTFERDIGE SYNDERE BINDES TIL SYNDENE SINE - OFFENTLIG I PREKENEN OG PRIVAT I NATTVERDBEREDELSEN, NÅR DE TVIHOLDER PÅ LÆRE OG LIV I ÅPENBAR STRID MED APOSTELORDETS LÆRE FRA JESUS KRISTUS.

GUDS BINDEORD LUKKER HIMMELEN OG UTELUKKER FRA HERRENS NATTVERD INNTIL ANGER OG BØNN OM TILGIVELSE FINNER STED, SOM ER BINDENØKKELENS HENSIKT.

Esek 33:7f – Til vekter har jeg satt deg for Israels hus. /.../ Når jeg sier til den ugudelige – «du skal visselig dø» - og du ikke taler og advarer den ugudelige for hans ferd, da skal han, den ugudelige, dø for sin misgjernings skyld, men hans blod vil jeg kreve av din hånd. Mt 18:18, 20 – Alt hva dere binder på jorden, skal være bundet i himmelen /.../ Hvor to eller tre er forsamlet i mitt navn, der er jeg midt i blant dem. 1 Kor 5:4f – I vår Herres Jesu Kristi navn skal vi komme sammen /.../ i vår Herres Jesu Kristi kraft, og overgi en slik til satan, til kjødets forderv, for at ånden skal kunne bli frelst på Herrens dag.

Kristus innbyr sine venner og vil de skal komme forlikt med Gud og hverandre. Det hender likevel at åpenbar synd blir fastholdt. Da er det prestens plikt å utsette vedkommendes altergang. Gud er nidkjær for sitt verk, gjenløst med Guds blod (Apg 20:28).

Eksempler på offentlig bruk av bindenøkkelen:

Peters ord i sin tale på Pinsedagen, Apg 2:23 – Ved lovløses hender har dere korsfestet og drept ham. Apg 3:14f – Dere fornektet Den Hellige og Rettferdige, og krevde at en morder skulle benådes for dere. Livets fyrste drepte dere. (Peter anvendte budene på Tibudslovens begge tavler.

Pauli reaksjon da tilhørerne i Korint-synagogen avviste evangeliet: Apg 18:6 - deres blod skal komme over deres eget hode. (Jf Jesu regel Mt 10:14).

Om misbruk av syndsforlatelsen, se 1 Kor 5. Gir man rom for en liten synd, sett med menneskers øyne, vil lovløshetens ånd virke med surdeigens kraft og ødelegge fellesskapet med et forfalsket evangelium om billig nåde. Se Mt 16:6, jf v 12 og 19, 15:12-20.

Anm. Jesu ord, Lk 6:37 – fordøm ikke.

Advarselen sikter til den nedlatende dømming av andres mangler og skrøpeligheter. Noe ganske annet er det å prøve læren på apostelordets lære fra Bibelens Herre. Denne prøving er en kristens skyldighet, om han evner den.

Jesus avsa strenge dommer, t eks over farisèernes og saddusèernes lære, og han advarte mot falske profeter. Mt 7:15, 23:1-33. Nøklemakten omfatter også bindenøkelen.

Også troens bekjennere er skrøpelige, gjør feil og forsømmer seg. Vi trenger hver for oss å be «forlat oss vår skyld...», og vi trenger andres overbærenhet. Ef 4:2. Jf forklaringen til det åttende bud.

Den kristne frihet. Ved troens rettferdighet i Jesus Kristus er en kristen fri til å tjene i gjerninger som har Guds ord og befaling for seg. Men vi er ikke fri til å synde, som om vi står i gjeld til den onde menneskenatur.

Speiler vi oss i Tibudsloven, ser vi bjelken i vårt eget øye. Lk 6:42. Istedenfor å dømme andre etter det vi ser, øver vi oss i å tale vel om vår neste og ta alt i beste mening. Må vi vise noen til rette, må det skje fra et lavere trinn. Gal 6:1-5.

Guds ords dom. Er overtredelsen åpenbar, må dommen være Guds ords dom. Den må vedkommende høre, om han/hun vil til Herrens Nattverd. «De som gjør seg skyldig i slikt, skal ikke arve Guds rike», Gal 5:21 m fl. Også oppmuntring til omvendelse hører med, for «himmelriket er kommet nær», Mt 4:17. Vi trenger den advarsel som vår onde menneskenatur avskyr, og vi trenger den oppmuntring som vi av naturen ikke søker.

Fra bekjennelsesskriftene:

Avløsningen (el absolusjonen) holdes tilbake i saker som gjelder ytre tukt (unntatt døende som ber om Guds nådetilsagn). Denne tilbakeholdenhet berører ikke deres skyld som omvender seg. Apol 12:177 (ref 2 Kor 10:8).

CA og Apologien beskriver prestens gjerning med adresse til Romerkirkens biskoper. Enhver prest (el pastor) kan i kraft av gudgitt myndighet utelukke fra nattverden. CA 28:20-23. Apol 28:12f. Jf Tr 74.

Under kristenforfølgelsene i oldkirken hendte det at kristne avsverget troen. Da ble en offentlig botsordning laget for dem. Ordningen ble også brukt av slike som var tatt i åpenbare synder, men angret og ville forlike seg med kirken. En prest kunne da foreskrive en godgjøring for å gjenopprette den skade som var gjort, men aldri en betingelse for å få tilsagt Guds tilgivelse. Apol 12:112.

962. Hvordan kan en prest løse og binde, han som selv er en synder?

EN PREST ER BETRODD KRISTI ORD, SOM ER GUDS MAKTFULLE ORD.

Lk 4:32f – De undret seg over hans lære, for det var makt i hans ord. /.../ «Hva er dette for et ord, når han med makt og kraft befaler de urene ånder, så farer de ut?» Mt 10:6 – for at dere skal vite at Menneskesønnen har makt på jorden til å forlate synder, sa han til den lamme: «Reis deg opp, ta din seng å gå hjem!» 2 Kor 5:19 – Gud var i Kristus og forlikte verden med seg selv. Derfor tilregnet han dem ikke deres synder og har betrodd oss forsoningens ord.

963. Hvilken påminnelse gir «himmelrikets nøkler til prest og tilhørere?»

I GUDS KIRKE PÅ JORDEN HAR PREST OG TILHØRER HAR ULIKE KALL.

Rom 10:17 – Altså kommer troen av prekenen, og prekenen av Kristi ord. 1 Pet 5:6 – Ydmyk dere derfor under Guds veldige hånd, for at han kan opphøye dere i sin tid. 1 Kor 10:58 – Derfor, mine elskede brødre, skal dere være faste, urokkelige, alltid rike i Herrens gjerning, da dere vet at deres arbeid ikke er forgjeves i Herren.

Alle kristne er kalt til å være Ordets gjørere. Blir ikke himmelrikets nøkler brukt, består heller ikke Guds rike på dette sted. (Mt 16:18f.)

En prest har Guds kall til å forkynne offentlig hva Guds ord sier om synd, anger, forlatelse, tro og ny lydighet, osv (Esek 3:16-21). Det skal han gjøre engasjert, flittig og på en tydelig måte, og med bønn til Den Hellige Ånd, at han vil kalle og opplyse med sine gaver, og helliggjøre og bevare Guds barn hos Kristus i Guds tro til evig liv.

Anm. Ikke tomme ord.

Fritt etter Martin Chemnitz: Prekenen skal aktes høyt, med forventning om tukt og trøst. Når vi hører Guds ord og merker feil og skrøpeligheter hos oss selv, skal vi be Den Hellige Ånd om gaver og vekst, for Guds advarsler er ikke tomme ord, lik støv som børstes av jakken. Og når Guds nådeløfter blir forkynt, er det ikke eventyr vi hører, men Den Hellige Ånds stemme.

964. Hvordan blir synder bundet offentlig?

NÅR OFFENTLIG SYND BLIR OFFENTLIG FASTHOLDT, BLIR DEN OFFENTLIG BUNDET MED PREKENEN, FOR GUDS ORD HAR LØSE- OG BINDEMAKTEN.

Lk 10:10-12 – i den by dere går inn og de ikke tar imot dere, der skal dere gå ut på dens gater å si: «Til og med støvet fra byen deres, som er blitt hengende ved føttene våre, børster vi av mot dere. Men det skal dere vite, at Guds rike er kommet nær.» Jeg sier dere at det skal gå Sodoma tåleligere på den dag enn den byen. (Jf Lk 13:2-5, 13:46, 5f.)

Ef 5:5-7 – Dere skal vite at ingen utuktig eller uren eller pengegrisk, det vil si en avgudsdyrker, har arverett i Kristi og Guds rike. La ingen bedra dere med tomme ord.

Det er på grunn av slike ting at Guds vrede kommer over vantroens barn. Dere skal ikke gjøre felles sak med dem. 2 Tess 1:8f.

2 Tess 3:14f – Dersom noen ikke adlyder vårt ord /.../så merk dere hvem det er og ha ikke samkvem med ham, for at han kan gå i seg selv. Men dere skal ikke betrakte ham som en fiende, men formane ham som en bror. 1 Tim 5:20 – Dem som synder skal du irettesette i alles nærvær, for at også de andre må kjenne frykt. Joh 5:14.

Åpenbaringsordets Gud utøver *den aller høyeste rett* – å skille mellom skyldige og uskyldige for ham. Rettskafne prester og predikanter utøver sitt kall som *Kristi delegater*. De forkynner *Guds ords tukt* over synd i alminnelighet, og *Guds* fordømmelse over dem som lever under syndens herredømme.

Eksempler på bindemakten brukt i spesielle tilfeller:

Mot Kain, 1 Mos 4:10-12. – Mot Kana'an, 1 Mos 9:25. – Mot Simon Magikeren, Apg 8:20-23. – Mot trollmannen Elymas, Apg 13:9-11a. Jf 2 Tess 3:14f, 1 Tim 1:18-20. – Mot blodskjenneren (incest) i Korint-menigheten, 1 Kor 5:1-5.

Bindemakten i generell bruk, se lastekatalogene under emnet dåpens rette bruk.

Til bibelstudium: Gal 5:21. Lk 21:34-36. 1 Kor 6:9-11. Åp 22:16

Kirketuktsaken i Korint: 1 Kor 5-7, jf 11:20-22, 29f, 12:12f.

Den kanskje strengeste formaning i Nytestamentet gjelder kjønnes ulike kall i gudstjenstelige ordninger: 1 Kor 14:34-40, jf 8:2f og 15:1f. Kjønnes underordning under Kristus - mannen som Kristi delegat i det offentlige prekenembetet, fremstiller Kristus i hans omsorg for sin kirkebrud, Ef 5:22ff. I motsatt fall fremstiller kvinnen forholdet Kristus og kirken i et lesbisk parforhold. Jf Joh 1:14.

EXCURS: OM SKRIFTEMÅL OG AVLØSNING

Skriftemålet var ikke tatt med i Den lille katekisme fra 1529, men ble snart lagt til uten å endre partenes nummerering.

- Guds universelle forsoningsverk gis den enkelte til del i dåpen, blir forkynt i prekenen og stadfestet med syndsforlatelsen (absolusjonen) det private skriftemål. Jf forklaringen til tredje troartikkel i Lille Katekisme: «I denne kristenhet gir han daglig meg osv.»
- Når bekjennesskriftene viser til «skriftemålet», er det alltid tale om det private el hemmelige skriftemål. Den ubetingede syndsforlatelse, tilsagt i Kristi sted, tilsier den rettferdighet som evangeliet åpenbarer uten lovgjeringer. Målet er den tro som tro som oppfyller det første bud.
- Skriftemålets hovedsak er ikke oppregning av synder, for de vet Gud bedre enn vi noensinne vet. Hovedsaken er syndenes forlatelse – «kirkens skatt», som Kristus med sin lidende lydighet har fortjent. Denne gave setter spor i døptes livshistorier, når troen øves i gjerninger som har Guds ord og befaling for seg. Sporene lar oss ane Kristi eksempel og virksomme nærvær.
- Prekenen skal avsløre den falske trøst i egen åndelighet og forkynne troens rettferdighet, som er Kristi hellighet og rettferdighet hos Gud. Den som ikke tør anvende denne gave på seg selv, innbys til skrifte.

- Konsekvent nok, følger tre karakteristiske kjennetegn ved prekenen i den bekjennelsestro lutherdom: (1) Nøklemakten blir utøvd offentlig for alle. (2) Henvisningen til Kristi legemes og blods sakrament, som i Herrens Nattverd gis til et synlig pant på syndenes forlatelse og evig liv hos Gud. (3) Formaningen til et liv med Kristus til gave og eksempel.
- Hvor prekenen gjør forskjell på frifinnelse og fornyelse, kan tilhørerne være visse på en ting: «I dag har Den Hellige Ånd vært i arbeid med oss!»
- Hvor skriftemålet er forsømt eller lite brukt, er det grunn til å spørre: Hvorfor bekjenner vi oss som kristne?

OM SKRIFTEMÅL I ULIKE FORMER

---

965. På hvilken måte kan vi bekjenne våre synder for Gud?

PÅ TRE MÅTER: (1) I TROENS SKRIFTEMÅL FOR GUD, (2) I KJÆRLIGHETENS SKRIFTEMÅL FOR VÅR NESTE, OG (3) I DET PRIVTE SKRIFTEMÅL.

Troens skriftemål. I bønn til den hellige Gud står vi lik tiggere med tomme hender, og ber ham tilgi oss for Kristi skyld. Troens skriftemål kan vi gjøre når som helst og hvor som helst, for Gud ser til hjertet.

Sal 32:5, 106:6. 5 Mos 9:4-7. Esek 9:6 og 15, 10:1-3 og v 10-12. Dan 9:7f.

Rom 3:25 (jf Heb 9:3-5). 1 Joh 1:6ff, 3:19f.

Eksempel: Tollerens bønn: Gud vær meg, en synder, nådig», Lk 18:13. Femte bønn i Herrens bønn.

Kjærlighetens skriftemål: Vi bekjenner den urett vi har begått og ber vår neste «om forlatelse». Synd er ingen privatsak. Er den offentlig kjent, bør den også være offentlig kjent med bønn om tilgivelse.

Mt 5:23-25, 18:15. Jak 5:16. Lk 17:4.

Det private skriftemål: Vi fremsier en skriftebønn med anledning til å nevne en synd eller to i skriftefarens påhør, og ber ham tilsi syndenes forlatelse i Kristi sted. Guds nådetilsagn stadfester Guds nådepakt dåpen og barneretten hos ham. Prestens taushetsplikt er absolutt, så sant menneskeliv ikke står i fare.

Lk 10:16 – Den som hører dere, hører meg.

Eksempler: Davids bekjennelse før avløsningen, 2 Sam 12:13. Sal 51:4f – Mot deg alene har jeg syndet, hva ondt er i dine øyne, har jeg gjort. Så får du rett når du taler, og du er ren når du feller dine dommer (jf 32:5). 2 Sam 12:13 – Da sa David til Natan: Jeg har syndet mot Herren. Og Natan sa til David: Så har Herren også borttatt din synd, du skal ikke dø. – Kvinnen som var falt i hor, se Lk 7:38, 48.

Fra bekjennelsesskriftene:

Apol 11:3-5. SK Kort formaning, 9f.

OM SKRIFTEMÅLETS TO DELER

---

966. Hva er skriftemålets to deler?

SKRIFTEMÅLET BESTÅR AV ANGER OVER SYNDEN, OG TROEN SOM MOTTAR GUDS TILGIVELSE PÅ GRUNN AV KRISTI LIDELSES OG DØDS FORTJENESTE.

1 Joh 1:8, 10 – Hvis vi sier at vi ikke har synd, bedrar vi oss selv, og sannheten er ikke i oss /.../ Sier vi at vi ikke har syndet, gjør vi ham til løgner, og hans ord er ikke i oss.

Mt 1:15 – Guds rike er kommet nær: Omvend dere og tro evangeliet! Mt 11:28 – Kom til meg, alle dere som arbeider og har tungt å bære, så skal jeg gi dere hvile. Joh 6:37b – den som kommer til meg, vil jeg slettes ikke kaste ut. 3:17 – Ikke sendte Gud sin Sønn til verden for å dømme verden, men for at verden skulle bli frelst ved ham.

Apg 20:21 – Jeg har vitnet for både jødder og grekere om den omvendelse som gjelder for Gud, og troen på vår Herre Jesus Kristus. Rom 5:10f – Om vi ble forsonet med Gud ved hans Sønnns død, men vi enda var fiender, skal vi desto mer, etter at vi er blitt forsonet, bli frelst ved hans liv. 2 Kor 5:18-20.

Det er ikke menneskers oppgave å bedømme hvorvidt angeren er oppriktig eller tilstrekkelig, og om troen er levende. Da blir evangeliet forkynt med forbehold, som om mennesket medvirker til frelsen og årsak til Guds nåde.

Anm. Troens forhold til syndsforlatelsen (absolusjonen).

Guds hellige lov virker den selverkjennelse som kommer til uttrykk i skriftemålet. En skriftefar må forholde seg til mennesker som ber om å få tilsagt Guds tilgivelse. Stiller skriftefaren spørsmål om anger, tro og forbedring, markerer han at absolusjonen tilhører dem som har ondt. Jf Mt 9:12, Lk 19:10, Joh 3:17.

Troen henger fast ved ordene: «Jeg forlater deg dine synder, I Faderens osv. Det som er løst på jorden, er løst i himmelen.

Til bibelstudium: Anger og tro.

Sal 32, 42:2. Jer 18:18, 31:25. Esek 18:30.

Lk 13:3, 5, 15:7, 10, 16:30. Mk 6:12. Apg 11:18.

Den falske anger, verdens bedrøvelse: 2 Kor 7:10. Jud v 16.

Frykt for Guds dom: Heb 10:27. Jak 2:19.

Fortvilelse – anger uten tro: 1 Mos 4:13-16 (Kain). Mt 27:3ff.

Fra bekjennesskriftene:

Skriftemålet består av to deler: Syndsbekjennelse og syndsforlatelsen mottatt som av Gud selv. LK Dåpen/skriftemålet, 16.

Syndsbekjennelse er vår gjerning og skyldighet for Gud. Syndsforlatelsen (absolusjonen) er Guds gjerning, som løser fra våre synder ved det ord som er lagt i et menneskes munn. SK Kort formaning til skrifte, 15.

Absolusjonen er det viktigste i skriftemålet. Den mottas kun ved troen uten noen vår kvalifikasjon. CA 25:3f, Apol 12:61.

Den som reserverer absolusjonen til visse tilfeller, legger byrder på samvittighetene. CA 28:2.

Vår anger er ikke årsaken til Guds tilgivelse. Årsaken er Kristi ord. Apol 4:397-398 (ref Mt 18:19), 12:54, 59, 178. SA C 3:12.

Heller ikke vår oppregning av synder, eller vår kjærlighet, medvirker til Guds tilgivelse. Apol 11:8 (ref Sal 19:13), 12:34.

Krav om anger, oppregning og godtgjøring tilslører syndsforlatelsen. Tilsørende er også læren om skjærsilden og trusler om dødssynd. CA 26:7. Apol 12:2, 122, 188:25. SA C 3:19-21. SK Formaning til skrifte, 1 og 17.

967. Hva er årsaken til angeren?

GUDS HELLIGE LOV AVSLØRER OG DRIVER OSS TIL Å SØKE EN FORSONET GUD I JESUS KRISTUS.

Rom 3:19f – alt hva lovn sier, det talr den til den som er under loven, for at hver munn skal stoppes til og hele verden bli skyldig for Gud, etter som intet kjød blir erklært rettferdig for ham ved lovgjerner. Ved loven blir nemlig synden erkjent. 4:15 – Er der ingen lov, er der heller ingen overtredelse. Gal 3:24 – Derfor ble loven en vokter for oss helt fram til Kristus, for at vi skulle bli erklært rettferdige av tro.

Loven avslører ondt begjær i tanker, ord og gjerninger, og viser til Guds vrede og vår fortjente straff, først her i tiden og siden i evigheten. Derfor er det ingen frelse i angeren.

Når evangeliet om Kristi lovoppfyllelse blir forkynt, og syndenes forlatelse til-sagt i hans navn, gjør troen forskjellen mellom rett og falsk anger for Gud.

Eksempler på rett og falsk anger:

David og Saul: 1 Sam 24:17f, 26:21 og 31:4. 2 Sam 12:13a. Sal 51:3.

Peter og Judas: Mt 27:3-5, 26:75. Joh 21:15.

Andre eksempler: Adam og patriarkene. Synderinnen, Lk 7:37ff, 48, 50.

Fra bekjennesskriftene:

Guds lov driver mennesket til å søke syndenes forlatelse fra Gud. SA C 3:5-6.

Siden løftet om syndenes forlatelse mottas i tro, er det nødvendig at de angrende griper løftet uten vederlag, kun på grunn av Kristi fortjeneste. Apol 12:80.

Troen gjør forskjellen på rett og falsk anger. Apol 12:8, 36, 54-57.

Angeren går forut for troens rettferdighet, men hører ikke med til den. FC Ep 3:11. SD 3:23.

Gode frukter følger boten (omvendelsen). Apol 12:131 (ref Mt 3:8, 4:17. Rom 6:19, 12:1).

968. Hva er årsaken til syndenes forlatelse?

ÅRSAKEN ER DEN RETTFERDIGHET SOM EVANGELIET ÅPENBARER UTEN LOVGJERNINGER: GUDS FORSONING MED VERDEN, FULLBRAGT I JESU KRISTI USKYLDIGE LIDELSE OG DØD FOR VERDENS SYNDER. GUDS VITNESBYRD OM DENNE ÅRSAK ER JESU OPPSTANDELSE FRA DE DØDE PÅ DEN TREDJE DAG.

Rom 1:16 – Jeg skammer meg ikke for evangeliet, for det er Guds kraft til frelse for hver den som tror, for jøden først, og så for greker. Gal 5:1 og 4 – la dere ikke på nytt bli fanget under et treldomsåk. /.../ De er helt og holdens skilt fra Kristus, dere som vil bli rettfærdige ved loven, er falt ut av nåden. Rom 3:27 – Hvor er da vår ros? Den er utelukket. Jes 53:10-12. Mt 20:28. Fil 2:7. 1 Pet 1:19, 21, osv.

Med evangeliet som middel, virker Gud den tro som mottar Kristus. Han er menneskenes hellighet og rettfærdighet hos Gud, gitt syndere av nåde. Men søker man frelsens årsak i «min tro», bønn og overgivelse, er man skyldig til å holde hele loven og er falt ut av nåden.

Det er ingen feil eller mangel ved den tro som har sin trøst og glede i Guds nådetilsagn. Feilen ligger hos dem som tar anstøt av evangeliet fordi de setter sin lit til fornuftsvisdom og gjæringsrettfærdighet.

969. Hva er det første stykke i skriftemålet?

SVAR: SYNDSBEKJENNELSEN.

Sal 32:5 – Da bekjente jeg min synd for deg og skjulte ikke min skyld. 51:4f – Mot deg alene har jeg syndet, hva ondt er i dine øyne, har jeg gjort. Så får du rett når du taler, og du er ren når du feller dine dommer. Lk 15:21 – Sønnen sa til ham: «Far, jeg har syndet mot himmelen og mot deg, og jeg er ikke lenger verdig til å kalles din sønn.»

Anm. Skriftebønn. Skriftemålets *begrunnelse* er ikke de syke sinn, men «normale» mennesker med evnen til å føle skam og skyld i behold. Guds tilgivelse tilsagt den enkelte er medisinen for alle som vil ha stadfestet Guds nådepakt i dåpen og sin barnerett hos Gud.

Skriftebønnen gir anledning til å nemne den el de synder som røver troens frimodighet, og la det være med det. Overfor Gud gir vi rett i hans fordømmelse, for det er syndere vi ER, men Gud tilgir fordi han er den han ER

Skriftemålets begrunnelse er heller ikke *virkingen* i form av lettelse og glede. Begrunnelsen er Guds løfte, gitt i dåpen til Jesu død med løfte om salighet for hver den som tror syndenes forlatelse for Jesu Kristi skyld. Andre trøstegrupper har ikke Gud gitt, 1 Kor 2:2. Derfor unngår en skriftefar å kommentere nevroses og forhold mellom mennesker, og dermed gå terapeuter og sosialarbeidere i næringsen.

970. Hvorfor må vi bekjenne synd for Gud?

GUD VIL HØRE VÅR SYNDSBEKJENNELSE FORDI GUD ER GOD OG VIL VISE MISKUNN MOT ALLE.

2 Mos 34:6 – Herren er /.../ langmodig og rik på miskunn. Mi 7:18 – (Gud) vil gjerne vise miskunn. Rom 11:32 – Gud la alle under ulydighet for å kunne miskunne seg

over alle. Lk 1:77-78 – (Kristus vil lære sitt folk) frelse å kjenne ved deres synders forlatelse for vår Guds miskunnelig hjertelags skyld.

971. Hvorfor er det spilt møyen å bekjenne alle sine synder?

DET ER HVERKEN NØDVENDIG ELLER MULIG Å BEKJENNE ALLE SINE SYNDER FOR GUD. DET ER SYNDERE VI ER FOR GUD.

Sal 19:15 – Tilgi meg hver synd jeg ikke vet om.

Et skriftemål skal være kort, med anledning til å nevne en synd eller to, og la det være med det.

Anm. Synd og rettferdighet – to motsatte virkeligheter.

Ordet synd beskriver ingen fare som truer mennesker utenfra. Synd er heller ikke godhet i mindre grad eller mangel på godhet. Synd er den onde lyst som truer menneskelivet innenfra med opprør mot den gode Skaperen.

Vantroen er «alle syndearters mor». Vantroen stiller våre legemer i syndens tjeneste, så vi vanhelliger Gud i tanker, ord og gjerninger.

Overfor vår neste vil vi gjerne vise oss fra vår beste side. Det er vår skyldighet. Men Gud gjennomskuer alt og kjenner oss bedre enn vi noensinne kjenner oss selv. Sal 7:10, Klag 3:36. Åp 2:23.

Ordet rettferdighet beskriver mennesket i et gjenopprettet gudssamfunn – «i Kristus». Han er Guds rettferdighet i egen person. Han bor ved troen i menneskets innerste og skaper ny vilje, lyst og kraft til å gjøre Guds vilje.

Ved dåpen og troen ble vi satt inn i det nye livet under Jesu Kristi herredømme. I Nytestamentet er denne virkelighet beskrevet på mange måter. Sentrale uttrykk er «Guds rike» el «himlenes rike», det rike som var virksomt til stede i Jesu skikkelse. Etter Pinsedagen – sett i påskeperspektivet, er det tale om livet «i Kristus» og Kristi troende kirke beskrevet som «Kristi legeme», «Guds hus» eller «Guds tempel». 1 Kor 3:16f. Denne billedbruk beskriver en Kristus-virkelighet.

Vi ble døpt til Jesu død for å tro på ham, og med ham til gave stille våre legemer fram «som rettferdighets våpen for Gud», Rom 6:13b, jf 12:1.

Fra bekjennelsesskriftene:

Kirkens tjenere har ikke noe påbud om å granske skjulte synder. De løser også fra dem vi ikke husker. Absolusjonen krever ingen gransking. Den er «evangeliets stemme» som tilgir og trøster samvittighetene. Apol 12:104-105.

Det er umulig å oppregne alle misgjerninger, og unødvendig å oppregne de man husker. Ca 11. Apol 11:q, 23. SA C 3:19. Tr 45.

Overfor Gud skal vi erkjenne oss skyldig i alle synder, også de vi ikke vet om. I skriftemålet bør vi nevne en ellr to synder som vi vet om og føler, og la det være med det. LK Dåpen/skriftemålet, 18, 24.

Når syndsbekjennelsen skjer for Gud med munnen, må den komme av hjerte. Apol 95, jf 12.

972. Hvilken syndsbejennelse vil Gud ha?

VI SKAL BEKJENNE FOR GUD AT DET ER SYNDERE VI ER, OG GI GUD RETT I DEN DOM SOM HANS HELLIGHET KREVER. (JF FORKL 2. TROSART.)

Sal 51:7 – Se, jeg kom til verden med skyld, med synd ble jeg til i mors liv. Jes 59:2, 12 – deres misgjerninger skiller mellom dem og deres Gud, og deres synder har skjult hans åsyn for dere, så han ikke hører /.../ For du ser at våre overtredelser er mange, og våre synder vitner mot oss. (Rom 3:12). 64:5a – Vi ble som den urene alle sammen. All vår rettferdighet ble som et urent klesplagg. Jak 2:10 – Den som holder hele loven, men snubler i et eneste bud, er skyldig i dem alle. Rom 6:23 – Syndens lønn er døden, men Guds nådegave er evig liv i Kristus Jesus, vår Herre.

973. Hva er rett selverkjennelse og syndsbejennelse?

RETT SELVERKJENNELSE KOMMER AV GUDS LOV, SOM VISER OSS DET LIV VI ER SKAPT TIL Å LEVE, OG RETT TROSBEKJENNELSE KOMMER AV GUDS EVANGELIUM, SOM DRAR OSS TIL GUDS SØNNS LIDENDE LYDIGHET I ALLES STED.

Sal 38:3-6, 18 – Fordi du straffer i din harme, er intet friskt i min kropp; fordi jeg har syndet, er det ingen fred i mine lemmer. Min syndeskyld stiger over mitt hode, den er en byrde som er for tung for meg /.../ Men jeg bekjenner min misgjerning og sørger over min synd. Rom 3:19f – vi vet at det loven sier, det taler den til dem som er under loven, for at hver munn skal lukkes til og hele verden bli skyldig for Gud. 7:7, 19, 24 – Det var først ved loven jeg lærte synden å kjenne. /.../ Det gode som jeg vil, det gjør jeg ikke, men det onde som jeg ikke vil, det gjør jeg. /.../ Jeg arme menneske, hvem skal frelse meg fra dette dødens legeme? Gud skje takk, ved Jesus Kristus, vår Herre.

Skriftemålet handler ikke om selvforakt og selvplaging, men om Guds lov og evangelium. De plasserer oss for den hellige Gud som ser i det dype, og lar oss se ham nedenfra – i Kristus og ham korsfestet for verdens synder. Fra det dype høres tiggeres rop og troens lovsang til Guds ære.

974. Hva er det andre stykket i skriftemålet?

Å HØRE DE TRØSTERIKE ORD, SOM UTEN FORBEHOLD FORLATER MEG SYNDENE.

Sal 32:6 – Jeg sa: «Jeg vil bekjenne mine synder for Herren.» Og du tok bort min syndeskyld. Mt 9:2 – (Jesus sa) – Vær frimodig, mitt barn! Dine synder er forlatt.

Syndenes forlatelse blir tilsagt oss kun på grunn av Guds Sønns lidende lydighet i Jesu skikkelse. Utelukket er enhver kvalifikasjon, slikt som angerens dybde, oppregning av syndene, ydmykhet og gjerninger gjort i kjærlighet.

Eksempler: Profeten Natan tilsa David syndenes forlatelse uten forbehold, 2 Sam 12:13f. – Jesu ord om tollerens tilflukt til Guds nåde, Lk 18:14.

975. Hva menes med «avløsning» (el absolusjon)?

SKRIFTEFARENS ORD I KRISTI STED: «JEG FORLATER DEG SYNDENE. I FADERENS OSV.»

Joh 20:23 – De som dere forlater syndene, er forlatt. Mt 9:2 – Dine synder er forlatt.

Anm. Joh 20:23. Fullmakten viser til framtidige kjensgjerninger. Følgelig unngår vi den tilslørende form «på Jesu Kristi ord og befaling tilsier jeg deg osv.»

Noen oversettelser har Jesu fullmaktsord i betinget form: *Dersom* dere osv. Men det greske an + aorist konjunktiv ser den framtidige handling som fullført allerede.

Guds ubetingede nådetilsagn støter an mot den almenreligiøse tankegang, og det av to grunner: (1) Dette er for lettvind! (2) Man må blidgjøre Gud med renselse og offer, ydmykhet og selvforbedring før man trer fram for ham.

Skriftemålets hensikt er å formidle frifinnelsens evangelium uten forbehold om fornyelse. Alt beror på Guds miskunn for sin egen skyld. Vår ros er utelukket. Rom 3:27f, Gal 3:16f.

Fra bekjennesskriftene:

Avløsningen er ikke menneskeord, men «evangeliets stemme» el «Guds stemme», stadfestet med Jesu oppstandelse fra de døde,

CA 25:3. Apol 4:271, 11:2, 12:39f (ref Rom 10:17, Lk 10:16), 99, 105. FC SD 11:38. Evangeliet omfatter avløsningen. SA C 8:1. Den er ikke lov, men et løfte. Apol 4:261.

Å avvise evangeliets stemme, avviser at syndenes forlatelse mottas ved tro uten noen vår kvalifikasjon. «Hva er det annet enn å krenke Kristi blod og død. Apol 12:2.

«Nøklemakten /.../ forkynner oss avløsningen ved evangeliet. For avløsningens ord forkynner oss fred og er evangeliet selv /.../ Og fordi Gud ved Ordet i sannhet gir oss nytt liv og trøst i hjertet, så gis det i sannhet her på jorden avløsning fra syndene ved nøklemaktens hjelp. Vi blir altså løst fra dem i himmelen, slik ordene lyder: «Den som hører dere, hører meg» (Lk 10:16).

Derfor skal vi akte og tro avløsningen aldeles som om vi hørte Guds klare stemme fra himmelen. Avløsningen - det salige, trøsterike ord, skulle det passe å kalle *botens sakrament* /.../ Denne tro på Ordet må stadig styrkes ved å høre prekenen, ved å lese og ved å bruke sakramentet /.../ Dette er en klar, sikker og rett lære om boten.» Apol 12.

976. Hvem har gitt presten fullmakt til å forlate synder?

KIRKENS HERRE, JESUS KRISTUS GA LØSE- OG BINDEMAKTEN TIL SINE DELEGATER I PREKENEM-BETETS GJERNING. (JOH 20:23.)

Lk 24:47 – I Jesu navn skal omvendelse og syndenes forlatelse bli forkynt for alle folk. Apg 13:38 – (I Jesu navn) blir syndenes forlatelse forkrynt for dere. 2 Kor 2:10 – Den dere forlater noe, forlater også jeg. Hva jeg har forlatt, om jeg har noe å forlate, det har jeg forlatt for deres skyld i Kristi sted.

Anm. Den oppstandne Kristus virksom til stede.

Guds rike er kommet nær med den oppstandnes virksomme nærvær i prekenembetets gjerning. Jf Mt 4:17, Lk 17:21. Dette nærvær oppmuntrer alle til å vende om.

Opphøyet til Faderens nådeside i Guds tronehimmel, utøver den oppstandne Kristus alle Guddommens egenskaper uten begrensning. Hvor som helst menigheten samles i hans Navn og holder alle hans befalinger, er han virksom til stede med forsoningens goder.

Den oppstandne Kristus er den Guds rettferdighet som evangeliet åpenbarer av tro til tro uten lovgjerninger. I dåpen til Jesu død blir hans verk gitt den enkelte til del med løfte om salighet for hver den som tror. I skriftemålet blir denne nådepakt stadfestet med Guds nådetilsagn: Jeg forlater deg dine synder. Et synlig pant på Guds nådepakt i dåpen er Kristi legemes og blods sakrament. Slik styrker han troen med syndenes forlatelse og dermed evig liv i ham. På den ytterste dag kommer han ikke i en ringe skikkelse, men synlig i sin Guddoms herlighet som sitt folks frelser og verdens dommer.

977. Hvordan kan jeg vite presten i menigheten har løse- og bindemakt fra Gud?

JESU FULLMAKT TIL APOSTLENE OMFATTER DERES ETTERFØLGERE I PREKENEMBETET.

1 Kor 4:1 – Dere skal akte oss som Kristi tjenere og forvaltere av Guds hemmeligheter. 2 Kor 5:19f – (Gud) har betrodd oss forsoningens ord. Vi er altså sendebud i Kristi sted, så Gud formaner ved oss. I Kristi sted ber vi: La dere forlike med Gud! Han som ikke visste av noen synd, har han gjort til synd for oss, for at vi skulle bli Guds rettferdighet i ham.

Den offentlige forkynnelse kunngjør Guds forsoning med verden i Kristi død og oppmuntrer alle til å vende om og tro syndenes forlatelse på grunn av Kristi for tjeneste. Blant tilhørerne fins de som ikke tør tro dette. I skriftemålet blir Guds universelle nåde tilsagt den enkelte som ber om det. Syndenes forlatelse, tilsagt med i Jesu navn, stadfester at jeg har en forsonet Gud og en åpen himmel.

Til bibelstudium: Ordets nådemiddel

Gud virker ikke troen umiddelbart, med sitt forkynte Ord. Mange bibelsteder belyser denne kjensgjerning:

Eksempler i *Det gamle testamente*: Sal 119:43. Jes 55:11, 59:20f. Jer 1:9f. Esek 2:8f, 3:10f, 17f, 21. Hos 6:5f, 11:8ff, 14:3, 5. Osv.

Eksempler i *Det nye testamente*: Mt 5:2f, 9:3, 28:19f. Mk 2:7, 16:15f. Lk 4:22a, 11:28, 24:47. Apg 10:42-44, 15:7-18. Rom 10:8, 14, 17. 1 Kor 6:11. Ef 1:13, Kol 1:5, 1 Tim 6:3. 1 Joh 1:1. Åp 3:3, 8, 10. Osv.

978. Hvordan kan avløsningen i et menneskes munn være Guds tilgivelse?

AVLØSNINGEN ER KRISTI I ORD, SAGT I DELEGATENS MUNN PÅ VEGNE AV DEN OPPSTANDNE KRISTUS. DET SOM DA ER LØST PÅ JORDEN, ER LØST I HIMMELEN.

Lk 10:16 – Den som hører dere, hører meg. Mt 28:20 – Og se, jeg er med dere alle dager.

Åpenbaringsordets Gud handler med oss mennesker i kraft av sitt ord. Utelukkert er menneskepåfunn.

Eksempel: Avløsningen i Korint-menigheten, 2 Kor 2:1-11.

979. Er det opp til presten selv å bestemme om han vil høre skriftemål?

NEI. JESUS SIER: «LIKESOM FADEREN HAR SENDT MEG, SENDER JEG DERE.» (JOH 20:21)

Joh 6:38 – Jeg er ikke kommet ned fra himmelen for å gjøre min vilje, men hans vilje som har sendt meg. 7:38 – min lære er ikke min egen, men hans som har sendt meg. 8:28 – jeg gjør ikke noe av meg selv, men taler slik min Fader har sendt meg. 12:49.

En delegat har ingen selvbestemmelsesrett når oppdraget utføres.

Til bibelstudium:

Jer 5:6f. Esek 33:14-16. Lk 13:2f, 15:7-10, 17:3f. Joh 3:35f, 10:30-32, 37f, 12:49f. Mt 18:21-22.

980. Hvordan anvender jeg på meg selv Guds nådepakt i min dåp?

SVAR: NÅR JEG ANVENDER GUDS NÅDIGE LØFTE PÅ MEG SELV, OG NÅR NØDVENDIG SØKER HJELP I SKRIFTEMÅLET.

1 Joh 1:9 – Dersom vi bekjenner våre synder, er han trofast og rettferdig, så han forlater oss syndene og rensar oss fra all urettferdighet. Apg 3:19 – Angre dere derfor og omvend dere, så deres synder kan bli visket ut, så husvarelsens tider kan komme fra Herrens åsyn. 1 Kor 4:1 – Dere skal betrakte oss som Kristi tjenere og forvaltere av Guds hemmeligheter.

Anm. Jesu eksempel i bruk av løseordene.

Ikke alle tilhørere våget å anvende evangeliet på seg selv. Til slike meddelte Jesus syndsforlatelsen direkte og enkeltvis. Med seg selv som forbilde overgav han denne myndighet til apostlene og deres etterfølgere i prekenembedet. Mt 16:19, 18:18, Joh 19:22f. En virkning er samtalen til gjensidig oppmuntring og trøst.

981. Hvilken nytte har en kristen av skriftemålet?

DEN BARNERETT OG ARVERETT JEG FIKK I MIN DÅP, BLIR STADFESTET I SKRIFTEMÅLET. SYNDENES FORLATELSE, TILSAGT PÅ GRUNN AV KRISTI FORTJENESTE, GIR FRIMODIGHET TIL Å VENTE HAM SOM MIN HERRE OG FRELSE PÅ DOMMENS DAG.

Jes 12:3 – De skal øse vann med glede av frelsens kilder. Joh 7:37 – Om noen tørster, han komme til meg og drikk (1 Kor 10:4). Åp 19:9 – Salige er de som er innbudt til Lammets bryllupsmåltid. Gal 2:21 – Jeg akter ikke Guds nåde for intet, for er rettferdighet å få ved loven, er Kristi død til ingen nytte.

En kristen har før eller siden nytte av syndenes forlatelse tilsagt i skriftemålet.

Anm. Det fins ingen selvbestemt syndsforlatelse.

Bare åpenbaringsordets Gud kan forlate synder og gi sann trøst mot døden og dommen. Problemet er vår egen onde menneskenatur på flukt fra Gud. Vi tar ikke Gud på alvor og heller ikke vår egen livssituasjon på alvor: «Han er min Herre, som har gjenløst meg, fortapte og fordømte menneske...» (forkl 2 trosart).

Fluktveiene er fariseiske illusjoner, ikledd manipulerende ordbruk. Med gode hensikter kan vi forsvare hva som helst og opptre som hvitkalkede graver. Fluktveiene vitner om den fare som truer innenfra – arvesyndens motstand mot Gud, vår skaper og gjenløser. Nettopp derfor har Guds forsoningsverk i Kristus adresse til alle.

Når Guds hellige lov døder, gir syndsforlatelsens evangelium å si «amen» dertil, for Kristus er Guds fred med ethvert menneske. Jes 1:18 – *Kom og la oss gå i rette med hverandre, sier Herren. Om deres synder er røde som puråur, skal de bli hvite som sne; om de er røde som skarlaget, skal de bli som den hvite ull.* Sal 51:9b.

Lovens regnskap over tanker, ord og gjerninger driver oss til Nådens regnskap. Det har funnet sted i Kristi død på korset i alles sted. Frifinnelsens årsak er Kristi lidende lydighet – og den alene. Derfor lyder frifinnelsens ord, forkynt offentlig for alle og til sagt den enkelte i skriftemålet. Med Kristus til gave, går vi til vår gjerning for å tjene ham «i evig rettferdighet, uskyldighet og salighet» (forkl 2 trosart).

Fra bekjennelsesskriftene:

Formaning til skrifte er en formaning til å legge fram sin nød for Gud og motta syndsforlatelsen – den kostelige skatt fra Gud, og være kristen. SK Kort formaning 20, 22, 29-32.

Befrikk fra den påtvungne oppregning av syndene, er vi fri til å søke Guds tilgivelse til trøst og god samvittighet, samme 4, 32.

Skriftemålet skal vi akte overmåte høyt, løseordene er hovedsaken i omvendelsen. CA 28:2-3. Apol 12:81-82 (ref Rom 4:18, 1 Joh 5:10), 99-100. SA C 8:2.

Det private skriftemål må ikke falle bort, for det har stor verdi. SK Formaning til skrifte 28f. SA C 8, 1.

982. Hvor ofte trenger vi å gå til skrifte?

VI SKAL PRØVE OSS SELV FØR VI DELTAR I HERRENS NATTVERD. DA HAR VI NYTTE AV PRIVATSKRIFTEMÅLET. DET ER EN NYTTIG REGEL Å SKRIFTE TIL FASTE TIDER, MEN NØDVENDIG ER DET NÅR EN BESTEMT SYND RØVER TROENS FRIMODIGHET.

1 Kor 11:28, 31f – Et menneske skal prøve seg selv og deretter ete av brødet og drikke av kalken. /.../ Om vi gikk i rette med oss selv, så skulle vi ikke bli dømt. Når vi blir dømt, tuktes vi av Herren, for at vi ikke skal bli fordømt sammen med verden. 1 Tess 2:11.

Jes 40:1f – Trøst, trøst mitt folk, sier deres Gud. Tal vennlig til Jerusalem og rop til det at dets strid er endt, at dets skyld er betalt, at det av Herrens hånd har fått dobbelt for alle sine synder. Tit 1:9 – (en prest/biskop) skal holde seg til det troverdige Ords lære, så han kan være i stand til både å trøste ved den sunde lære og å gjendrive dem som sier imot. 2 Tim 4:2.

2 Kor 1:3f – Velsignet være vår Herres Jesu Kristi Gud og Fader og alltrøsts Gud. Han trøster oss i alle slags bekymringer, så vi med den trøst som vi selv er blitt trøstet med av Gud, kan trøste dem som har alle slags bekymringer.

En menighetsprest bør jevnlig undervise om skriftemålet og oppmuntre til privatskrifte. Han bør også gjøre det praktisk mulig å gå til skrifte som ledd i forberedelsen til altergang.

Fra bekjennelsesskriftene:

Kristi ord «for dere» oppmuntrer og driver kristne til å komme sammen ofte til Ordets og Sakramentets gudstjeneste. I disse ord ligger all vår verdighet og frimodighet for Gud. SK Nattverden, 64-66 (39-67).

Apol 11:2-4: - «vi har fremstilt og forherliget avløsningens velsignelse og nøklemakten, slik at mange plagede samvittigheter har mottatt trøst av vår lære. De har hørt at det er Guds befaling, ja, at syndenes forlatelse blir gitt uten vederlag for Kristi skyld, og tror at vi i sannhet blir forlikt med Gud ved denne tro. /.../ Når det gjelder tiden, er det sikkert at de fleste i våre menigheter bruker sakramentene, avløsningen og Herrens Nattverd mange ganger i året. Og de som underviser om sakramentenes verdighet og frukter, gjør det slik at de innbyr folket til å bruke sakramentene ofte. /.../ De åpenlyst onde og de som forakter sakramentene, blir ekskommunisert. /.../ Men vi foreskriver ikke noen bestemt tid.

983. Hva virker avløsningen i de troendes liv?

AVLØSNINGEN VIRKER TROENS GLEDE I GUD, OG DERTIL IVER ETTER GODE GJERNINGER MED KRISTUS TIL EKSEMPEL.

Rom 6:13b – By deres lemmer fram som rettferdighets våpen til disposisjon for Gud.
Rom 12:1f – Så formaner jeg /.../ ved Guds miskunn, at dere frembærer deres lemmene til et offer som er levende, hellig og velbehagelig for Gud, deres åndelige tempeltjeneste. Skikk dere ikke etter denne verden, men bli forvandlet ved fornyelsen av deres sinn, så dere kan prøve hva som er Guds vilje, det gode, det fullkomne

984. Hvilke midler bruker Gud til å styrke troen i døptes liv?

GUD BRUKER EVANGELIET I ALLE DETS FORMER, MEN SÆRLIG SYNDSFORLATELSEN TILSAGT I DET PRIVATE SKRIFTEMÅL OG KRISTI LEGEMES OG BLODS SAKRAMENT.

Apg 20:28 – Så gi da akt på dere selv, og på hele den hjord hvor Den Hellige Ånd har innsatt dere til å være biskoper, til å være hyrder for Guds kirke, som han vant seg med sitt eget blod. Kol 1:14 – i ham har vi gjenløsningen, syndenes forlatelse.

Synsbekjennelse og syndsforlatelse er Guds kjærlige ordning. Den bør aktes høyt for det den er, og gjerne brukes jevnlig for gavens skyld som er så dyrt kjøpt.

Anm. Hvorfor gå til skrifte når Guds nåde gis i flere nådemidler?

Ingen vinner seier ved å definere seg selv som kristen. Er jeg en kristen, må det være fordi Guds Ord sier det – i min dåp, i prekenen og i Herrens Nattverd. I kam-

pen med djevelen, verden og den onde lyst vinner ingen seier i egen kraft, men med Guds ord.

Ingen kristen slipper unna troens gode strid, og det av to grunner: (1) Vår formørkede forstand, og (2) vår trang til egenrettferdighet med «Gud attåt».

Jo mere vi lærer Gud å kjenne gjennom Jesus Kristus, jo mere ser vi inn i Guds ubegripelige kjærlighet til syndere og ha vår glede og trøst i nådemidlenes bruk. Bruken er gratis, for omkostningene er betalt med Guds blod.

Fra bekjennelsesskriftene:

Vi beholder skriftemålet, først og fremst på grunn av avløsningen, som er det Guds Ord som avløsningen kunngjør med guddommelig autoritet for den enkelte. Apol 12:99. Jf SA C 4.

985. Hva bør en skriftefar gjøre når han går fra skriftemålet?

HAN BØR ANVENDE SYNDSFORLATELSEN PÅ SEG SELV, FOR SLIK ER DET GUD OGSÅ FORLATER MIN SYND.

Apg 10:43 – Om ham vitner alle profetene at hver den som tror på ham, skal få syndenes forlatelse i hans Navn. Lk 10:6a.

ADVARSLER MOT VILLFARELSER, T EKS

- At den enkelte har myndighet og evne til å fri seg selv fra egen skyld og skam og håløshet.
- At skriftemålet er ikke et nådemiddel innstiftet av Kristus, men kirkens spesielle form for sjelesorg begrunnet i terapeutiske virkninger. (En vanlig villfarelse i den protestantiske kristenhet.)
- At avløsningen ikke er Guds handling med den enkelte, men kun en påminnelse om Guds forsoning med verden i Kristi død. (Nådemidlene redusert til kraftløse seremonier.)
- At avløsningen gis med forbehold om at alle synder er bekjent. (Romerkirkens villfarelse.)
- At anger og syndsbejennelse er det viktigste i skriftemålet, og ikke hva Gud sier og gjør med den enkelte. (Synergisme.)

Emnet handler om kristnes rett til å bedømme lære og liv: Er det i samsvar med eller i strid med det apostoliske ord fra kirkens Lærer, Jesus Kristus?

«Kirketukt kalles det når bindemakten brukes i spesielle tilfeller, f.eks. når en nattverd gjest tviholder på handlinger - eller utbrer lærdommer - i strid med det apostoliske ord. Da skal fremgangsmåten følge Jesu regel, Mt 18:15-18 (jf 1 Kor 5:3).

Mt 7:2 – *det mål som dere måler med.* Jesus-ordet henspiller på farisèernes lære om «de to mål» - Guds rettferdighets mål og Guds barmhjertighets mål – det siste større enn det første. Forholdet påminner om forholdet lov og evangelium. Åpenbaringsordets Gud utøver dem begge. Følgelig er det spilt møye å diskutere hvilket mål som er det største.

Jes 53:5 – Straffen lå på ham for at vi skal ha fred. Med dette mål må hans disipler måle fra laveste trinn, og selv bli målt med barmhjertighet.

I motsetning til barmhjertighetens mål står den tilranede domsrett, anvendt i selvopphøyet posisjon på andre (jf Jak 4:1f). Da står man selv under samme dom (Rom 2:1). Den tilranede domsrett avskyr Guds frie nåde, når Gud tilgir for sin godhets skyld. Da kan man ikke be i fullt alvor «forlat oss vår skyld». Den som måler med Guds barmhjertighets mål, har i Kristus Jesus en «en evig rettferdighet, uskyldighet og salighet». Kirketuktsen oppnår sin hensikt når kristne skværer opp seg i mellom, erkjenner den begåtte urett, ber «om forlatelse» og tilgir av hjertet.

986. Hvordan utøves kirketukt etter Guds vilje?

EN PREST SKAL IKKE MEDDELE SYNDSFORLATELSE ELLER GI SAKRAMENTET TIL SLIKE SOM LEVER I ÅPENBAR SYND, ELLER FORSVARER DEN I TROSS MOT GUDS ORD.

Mt 18:15-18 – Om din bror synder mot deg, gå da og tal ham til rette, han og du alene. Hører han på deg, har du vunnet din bror. Men om han ikke hører på deg, ta da med deg en eller to andre, for at enhver sak skal avgjøres ved to eller tre vinters ord. Om han ikke hører på dem, da si det til menigheten. Hører han heller ikke på menigheten, da skal han være for deg som en hedning og toller. Amen sier jeg dere: Alt hva dere binder på jorden, skal være bundet i himmelen, og alt hva dere løser på jorden, skal være løst i himmelen.

1 Kor 5:3-6 – I vår Herres Jesu Kristi navn skal vi /.../ overlate en slik en til satan, til kjødets forderv, for at ånden må bli frelst på Herrens dag. /.../ Vet dere ikke at en liten surdeig syrer hele deigen?

En prest skal som Kristi vokter ved Herrens bord være snar til meddele syndsforlatelsen til den som erkjenner synd og ber om Guds tilgivelse. I motsatt fall kreves formaning i samsvar med Kristi regel.

Vi skylder hverandre overbærenhet, men ikke den falske kjærlighet som innhyller synder og vranglære i kjærlighetens kappe. Den største kjærlighet består i å fremholde Guds ord til formaning og trøst.

Eksempel: Lk 18:10–14. Farisèeren takket Gud sine dyder. Tollereren søkte tilflukt til Guds miskunn. Kristus bandt farisèeren til sitt hovmod ved å erklære tollereren rettferdig.

987. Hvilke praktiske følger har bindenøkkelen?

PRESTEN UTSETTER ALTERGANG I PÅVENTE AV ERKJENNELSE.

Mt 7:6 (kirkerettens grunnregel) – Gi ikke det hellige til hundene, og kast ikke deres perler for svinene, for at de ikke skal trække dem ned og vende seg om og rive dere i stykker.

Bindemakten stadfester det Guds ord som den ubotferdige trosser. Før synds-erkjennelse finner sted har vedkommende status som tilhører.

Anm. 1. Den falske bindemakt.

Det hender at prester og lekfolk blir anklaget for tjenesteforsømmelse og satt under biskopelig justis fordi de praktiserer apostelordets lære fra kirkens Herre. I slike virksomheter er kirkens rett satt tilside av hensyn til ordninger hjemlet i vedtak innordnet yndlingsidéer i samtiden.

Med rom for reservasjoner mot apostelordets lære fremstår kirkefelleskap på «tilstrekkelig grunnlag». Begrunnelse: Reservasjonene rangeres som «alvorlige», men «ikke kirkesplittende». De gis status som «meningsforskjeller» til å leve med. Slike kirkefelleskapet fremstår ikkje som apostolatets kyrkje, men som uenighetskultur og tjenestefelleskap. Troløshet er her innhyllet i skjønmalende ord. «Er man ikke tro i det lille, er man heller ikke tro over mye, Mt 25:21.

Eksempler. Adgang til Herrens Nattverd på eget ansvar. – Kirkefelleskap organisert i en råds- og møtестruktur begrunnet i det liberale folkedemokratis rettighetsidéer. – Aksept for ordinasjon av kvinner til et prekenembete i strid med Herrens bud. - Stilltiende aksept for drap på det ufødte menneske. – Velsignelse av likekjønnet partnerskap. – Stilltiende aksept for utenomekteskapelig samliv. Osv.

Samvittigheter som under slike kirkeforhold er bundet til apostelordets lære, må bruke kallsretten til å gjenopprette ordnet nådemiddelfelleskap på Guds kirkes ubeskårne læregrunn.

Anm. 2. To misforståelser: ‘

(1) At kirketukt ikke handler om kirkefelleskap, men om enkeltmenneskers lære og liv. Men skal man praktisere sin dåp i forsakelse og tro, må man ha elementær kunnskap om Guds lov og evangelium.

(2) At adgang til Herrens Nattverd beror på den enkeltes lyst og behov. Men adgang till nattverden forutsetter dels den selverkjennelse som Tibudsloven gir om Guds gode skapervilje, dels kunnskap om den gave som Kristus gir. *1 Kor 11:29 – Den som spiser og drikker uten å gjøre rett forskjell på Herrens legeme, spiser og drikker en dom over seg.*

Mangler evnen til kunnskap, overlates vedkommende til dåpens nåde med ordene: «Gud velsigne deg i dåpens nåde til det evig liv», el l. Med hensyn til mindreårige

som følger foreldre til alters, gjenstår den dåpsundervisning som forbereder til første altergang, helst uavhengig av konfirmantundervisning og konfirmasjon.

Fra bekjennelsesskriftene:

Bindemakten utelukker åpenbare syndere fra kirkens fellesskap og sakramentene. Alle pastorer har denne domsmyndighet (potestas iurisdictionis). Apol 11:4. SA C 9. Tr 60 og 73-74. Apol 28:12f (biskopene = prestene).

Lettsindige og ustyrlige mennesker skal utelukkes fra nattverden. De tilhører ikke den sanne kirke. SA C 8. Apol 7/8:11.

Men de som gjerne vil være gode, om de enn er skrøpelige kristne, de må ikke holde seg borte fra nattverden. SK Nattverden 58.

I bekjennelsesskriftene er Mt 18:15-20 aldri brukt som modell for kirkelover, slik tilfelle er for kirker i reformerte tradisjoner fra Calvin. Det er vranglære når det påstås at «der er ingen rett kristen menighet hvor det ikke forekommer noen offentlig utelukkelse eller ordnet bannlysingsprosess», FC Ep 12:28, samme SD 12:34.

988. Hva er hensikten med bindenøkkelen?

BINDENØKKELEN ER IKKE GITT TIL ØDELEGGELSE, MEN TIL OPPREISNING OG LEGEDOM. HENSIKTEN MED SAMTALE OG FORMANING SKAL VÆRE OMVENDELSE OG TRO.

Esek 18:23 – Skulle jeg ha behag i den ugudeliges død, sier Gud Herren. Mon ikke heller i at han vender om fra sin vei og lever? 2 Kor 2:6-8, 10f – Det er tilstrekkelig med den straff han har fått fra de fleste blant dere. Nå bør dere i stedet heller tilgi og trøste ham, for at han ikke skal gå til grunne i altfor stor sorg. /.../ Den som dere tilgir noe, tilgir også jeg. Hva jeg har tilgitt – om jeg har hatt noe å tilgi – det har jeg tilgitt for deres skyld, i Kristi sted, for at vi ikke skal bli overlistet av satan. Mt 5:23 – Derfor, om du ofrer din gave på alteret og der kommer i hu at din bror har noe imot deg, /.../ gå først bort og forlik deg med din bror. 1 Joh 4:11.

Da ber vi først for vår egen del, at Gud må lære oss selv å kjenne rett for ham, og deretter om å vekke den ubotferdige til anger og søke avløsningen.

FEMTE PARTEN: HERRENS NATTVERD

Konkordiebokens bekjennelser fra reformasjonstiden betoner to sjelesorgmotiv: Det *individuelle* motiv i nattverdlæren og *frelsesvissheten* forankret i dåpen. Disse betoning formidler kirkens sjelesorg fra aposteltiden. Kort sagt: *De fem partene i Lille Katekisme hører sammen*.

I dåpen til Jesu død blir den enkelte delaktig i Guds fullbragte forsoningsverk, og dermed barnerett hos Gud under Kristi herredømme. *Denne nåderett blir stadfestet med absolusjonen* i det private skriftemål (CA 25:1-3), og *troen blir styrket med alterets sakrament*. Begge motiv blir beskrevet med en bibelsk billedrikdom.

Dåpen er kalt "*inngangens sakrament*". Døpt til Jesu død, har man fått det nye livet «i Kristus» for å etterfølge ham i forsakelse og tro. Etterfølgelsen skjer ikke alene, men *sammen med* andre i et legende fellesskap. Det synlige tegn er kirkens samfunn (kommunion) i de hellige ting, mottatt i Herrens Nattverd.

1 Kor 10:16f – Velsignelsens kalk som vi fremsier velsignelsesbønnen over, er den ikke samfunn med Kristi blod? Brødet som vi bryter, er det ikke samfunn med Kristi legeme? Fordi det er ett brød, er vi alle ett legeme. For vi har alle del i det ene brød.

Hovedsaken er ikke vår nattverdfeiring, men *Kristi virksomme ord i den sakramentale handling*. Adgang til Herrens Nattverd er en *nåderett* gitt Guds barn i dåpen. Gud er trofast. Guds løfte består - om salighet for hver den som tror. Troen holder fast ved Kristi ord om gaven han gir. Enhetens Herre våker over enhetens sakrament.

Kirkesamfunn er både nattverdfellesskap og lærefellesskap under Kristi herredømme. Utelukket fra kirkens samfunn er reservasjoner mot Kristi testamentord. Samtidig er Herrens Nattverd åpen for dem som vet av Kristi ord hva alterets sakrament er og nytten det gir.

Vi har samfunn med Guds Golgata-offer på nåderettens grunn. Vi trer fram for Faderen og ihukommer Guds forsoningsverk i Jesus Kristus, og vi tar allerede del i den himmelske lovsang for Guds trone.

OM NATTVERDENS SAKRAMENT

---

989. Hva kalles det bord hvor kristne holder Herrens Nattverd?

SVAR: BORDET KALLES "HERRENS BORD", ELLER ALTERBORDET.

1 Kor 10:21b – Dere kan ikke ha del i både Herrens bord og onde ånders bord. Mal 1:12.

Til bibelstudium: Kristi innstiftelsesord

1 Kor 11:23-25, Mt 26:26-28, Mk 14:22-24, Lk 22:14-20.

990. Hvorfor kalles måltidet "Herrens Nattverd", eller "Herrens Hellige Nattverd"?

HER INNBYR KRISTUS SINE VENNER TIL HIMMELSK MAT OG DRIKKE UNDER BRØDETS OG VINENS SKIKKELSER. HANS GAVE HELLIGER MÅLTIDET.

1 Kor 11:20 – Herrens måltid. **Mt 26:29** – Heretter skal jeg ikke drikke av denne vintreets frukt før den dag, da jeg drikker den ny med dere i min Faders rike.

"Nattverd" kalles måltidet (1 Kor 11:23) fordi Herren innstiftet det om natten, etter at påskelammet var spist og før han gikk sin død i møte.

"Herrens Nattverd" kalles det fordi Kristus med handlende allmakt gjør underet med sitt ord fremsagt over fremsatt brød og vin. Han gir frelsens pant til mat og drikke (Joh 14:12, jf Jes 12.)

Anm. Andre benevnelser fra kirkens historie:

Evkaristi, Mk 14:23, Lk 22:19, 1 Kor 11:24, 14:16f. Kommunion, 1 Kor 10:16. Mysterion (sakrament), synaxis (samling), agape, liturgi, alterets sakrament, Kristi legemes og blods sakrament.

Det avgjørende er Kristi ord om gaven - hva den er og gir. Kristi innholdsbestemmer underet og gaven han gir.

"*Det evkaristiske offer*" er Romerkirkens oppfinnelse om noe annet.

I bekjennesskriftene er ordet "messe" som regel brukt i avgrenset mening om nattverdens liturgi (messens kànon, jf Luthers "Deutsche Messe" utg 1526). Fra reformasjonstiden har vi den omfattende benevnelse "*høymesse*", brukt om søndagens hovedgudstjeneste.

Ordet "messe" er en påminnelse om kirkens wittenbergske reformasjon, og det *øku-meniske ansvar* som bekjennelsestro lutherdom har – å stadfeste og istemme kirkens nytestamentlige tro, gitt kirken i og med apostelordets lære fra Skriftens Herre, Kristus Jesus.

I bekjennelsestro lutherdom er det Kristi ord som normerer nattverdliturgiens utforming. Bibelens status som den «normerende norm» kommer her konkret-anskuelig til uttrykk.

Kristi virksomme ord (Verba) over fremsatt brød og vin forkynner evangeliet "purt og rent" (CA 7). Deretter blir evangeliet *utdelt* i sakramentets skikkelser - fra gammelt av kalt "de hellige ting" (ta hagia). Her handler Kristus med den enkelte nattverd gjest, slik hans ord sier.

Etter aposteltiden ble messens *gavestruktur* fortrenget, og likeså det bibelske rettspråk om Guds universelle nådepakt og troens rettferdighet.

Gavestrukturens gjenreisning i den wittenbergske nattverdliturgi var en endetidshendelse med økumenisk rekkevidde. Men under omstendighetenes tvang ble improviserte løsninger sementert, og utfordrer fremdeles bekjennelsestro prester til å utforme bibelske motiver i sakssvarende ordninger.

991. Hvorfor bruker vi Jesus-ordene i Lukas-versjonen – ”den nye pakt i mitt blod”?

GUDS LOVPAKT MED ISRAEL GA FOLKET ADGANG TIL HAM MED FORBEHOLD OM FOLKETS LYDIGHET. DENNE ORDNING MÅTTE VIKE FOR GUDS UNIVERSELLE NÅDEPAKT I JESU KRISTI BLOD. NÅ HAR GUDS FOLK ADGANG TIL HAM PÅ NÅDERETTENS GRUNN.

2 Mos 24:8, 11 - Da tok Moses (okseblodet) og stenket det på folket, og sa: Se, dette er paktens blod, den pakt som Herren oppretter med dere /.../ Og (Gud) løftet ikke sin hånd mot de ypperste av Israels barn, men de skuet Gud og åt og drakk.

Lk 22:20 – Denne kalk er den nye pakt i mitt blod som utgytes for dere. Heb 9:12 – (Kristus har) ikke med bukkers og kalvers blod, men med sitt eget blod én gang for alle gått inn i helligdommen og vunnet en evig forløsning. Mt 26:28. Jf Heb 8:8-10, 9:15, 20, 12:24).

Til bibelstudium: 2 Mos 13:8-10 – det jødiske påskemåltid

Jesus innstiftet den nye pakts måltid innenfor rammen av det jødiske påskemåltid, til minne om Israels exodus fra trelldommen i Egypt. Jf Jes 65:13ff Mt 26:19f, Mk 14:16f, Lk 22:13f.

Påskelammet var et *skyggebilde* (gresk: typos) av Guds rene Lam som har båret verdens synder. Ved sin lidende lydighet har han oppfylt loven i alle deler og godtgjort for verdens synder. Et synlig pant på Guds nåde er Kristi legemes og blods sakrament i vinens og brødets skikkelser. Gaven er *nådestolen*, stilt fram i kirkens offentlighet, Rom 3:25. Jf Lk 18:13 (grunntekstens ord direkte oversatt: «nådestol deg...»)

Med nattverdliturgiens lovprisning deltar i den himmelske liturgi. Åp 5.

992. Hvem har Guds kall til å forvalte alterets sakrament?

KRISTUS GAV OPPDRAGET TIL SINE UTVALGTE APOSTLER OG DERES ETTERFØLGERE I PREKENEM-BETET.

Lk 22:19 – Han tok et brød, fremsa takksigelsesbønnen, brøt det og gav dem og sa: Dette er mitt legeme som gis for dere. Gjør dette til min ihukommelse. **1 Kor 4:1f** – Slik skal dere akte oss, som Kristi tjenere og forvaltere av Guds hemmeligheter. For øvrig krever man ikke annet av forvaltere enn at man finner en slik en å være tro. (Hemmelighet = gresk mysterion, oppr om liturgiske handlinger som formidler Guds frelse, beredt fra evighet.)

OM KONSEKRASJONEN – UNDERET I MESSEN

---

993. Hva gir våre handlinger skapende kraft?

GUDS ORD OG BEFALING GIR VÅRE HANDLINGER SKAPENDE KRAFT.

1 Mos 1:3, 28 – ”Bli lys! Og det ble lys.” /.../ Og Gud velsignet dem og sa til dem: ”Vær fruktbare og bli mange, fyll jorden og legg den under dere og råd over havets fis-

ker og himmelens fugler og over alt levende som rører seg på jorden.” **Sal 33:9** – han talte, og det skjedde, han bød, og det stod der.

Gud har bundet sin gjerning til mennesker i Guds skaperverk og i sin kirke på jorden. Hva Gud har befalt, det skal vi gjøre (Joh 2:5).

Anm. Kristi testamentord er *befalingsord* (Luther: Heisselwort), og ikke ord som kun beskriver en hendelse (Tätelwort). Kristus legger *sine* ord i sin tjeners munn og fullbyrder *sitt* under. Gaven er Kristi synlige nærvær i tegnets skikkelser blant sien venner. Ordene skal bli hørt ”*offentlig og tydelig*” i menighetens påhør (Luther).

Kristi legemes og blods synlige nærvær inntreffer når Kristi ord lyder over fremsatt brød og vin. Hva han sier, det skjer i kraft av hans guddomsnatur.

Sønnen er allmektig, av samme vesen som Faderen og Den Hellige Ånd. Foreningen av Gud og menneske i Jesu person er den hemmelighet som holdes skjult for oss og for Guds engler (1 Pet 1:12b). Tillit til Kristi testamentord er alternativet til alle fluktveier og alle former for herlighetsteologi.

994. Hvorfor må testamentordene leses høyt over fremsatt brød og vin?

KRISTI BEFALING ”GJØR DETTE” OMFATTER KRISTI TESTAMENTORD, SOM MÅ BLI SUNGET ELLER FREMSAGT HØYT OG TYDELIG. MED SINE ORD GJØR UNDERET I MESSEN.

Sal 33:9 – Han talte, og det skjedde; han bød, og det stod der. Rom 4:17 – (Gud) kaller på det som ikke finns, så at det finns. 1 Kor 10:16.

Benytter man surrogater i mangel av brød og vin, mottar man surrogater.

Anm. Forvandlingsepiklese eller trosepiklese?

Epiklese er påkallelse – her påkallelsen av Den Hellige Ånd. Med *trosepiklese* påkaller vi Faderen om Åndens hjelp til å tro fullt og fast Kristi ord om gaven han gir i brøds og vinens skikkelser.(kommunion-epiklese el trosepiklese).

Med forvandlingsepiklese påkaller man Den Hellige Ånd å gjøre det sakramentale underforvandle brød samarbeider menigheten (el kirken) med Den Hellige Ånd om lære og liv. Denne gamle villfarelse har omfattende følger for kirkens liv. Med henvisning til Den Hellige Ånd kan man legitimere lærdommer i strid med Kristi ord.

Ånden er virksom med Kristi ord - kaller, opplyser og helliggjør, og holder oss fast hos Kristus i den rette ene tro.

Kristus utlegger ”Skriftene” og er Læreren i sin kirke på jorden. Den Hellige Ånd utgår fra Faderen og Sønnen, og gir nytt sinn til å forstå hva «Skriftene» sier om Sønnen som ble menneske i Jesu skikkelse og led, døde og oppstod til vår frelse. Da bekjenner vi med Åndens hjelp at ”Jesus er HERREN”, 1 Kor 12:3, og tror Kristi ord om den nye pakt i hans offerdød og den gave han bringer i sin nattverd. Vi går til Herrens bord, spiser og drikker og forkynner i handling ”Herrens død inntil han kommer (11:26). Maten vi mottar, gjør oss roffestet i Guds kjærlighet og i kirkens samfunn i himmelen og på jorden (Joh 14:23, 17:20, 26).

Om Den Hellige Treenhet, se 3. bind.

995. Skjer det sakramentale under på grunn av en egenskap ved presten?

NEI. DET SAKRAMENTALE SKJER I KRAFT AV KRISTI ORD.

1 Kor 11:24b – Gjør dette...

Under Herrens Nattverd handler presten i Kristi sted. Alt må skje slik Kristus har befalt oss å gjøre.

Anm 1. Kan vi bruke ordet forvandling om nattverdunder?

Hvis man bruker ordet "forvandling" om det sakramentale under, må ordet gjelde *Kristi skapende ord* over brød og vin, og ingen fornuftsbegrundet forvandlingsteori. I denne mening kan man si at nattverdunderet er en "stor, underfull og i sannhet guddommelig forvandling" (Martin Chemnitz, sit e THardt).

Anm 2. Hva blir konsekrent?

Kristi befaling gjelder *frem satt* brød og vin, nok til nattverd gjestene. Derfor skal uinnvidd brød og vin holdes atskilt, så forsamlingen kan se hva som blir konsekrent.

996. Hvorfor er ikke læren om "realpresens" en forvandlingsteori?

KRISTI TESTAMENTORD SIER HVA HANS VELSIGNEDE BRØD OG VIN ER: KRISTI LEGEME OG BLOD, SYNLIG TIL STEDE I SAKRAMENTETS SKIKKELSER.

1 Kor 10:16 - Velsignelsens kalk som vi fremsier velsignelsesbønnen over, er den ikke samfunn med Kristi blod? Brødet som vi bryter, er det ikke samfunn med Kristi legeme? Jf 11:23f, 27f.

Ordene sier ikke *hvordan* underet skjer. En forklaring fins da heller ikke i Nytestamentet. Kristi testamentord er Guds åpenbaringsord på linje med Guds lovåpenbaring på Sinai. En forvandlingsteori vitner falskt om Gud.

Anm. Inkarnasjon og realpresens

Vi istemmer den gamle kirkes tro på Kristi legemes og blods realpresens, og vedkjenner oss sammenhengen mellom *inkarnasjon* og *nattverd*. Unnfanget av Den Hellige Ånd, ble menneskenaturen forenet med Sønnens guddomsnatur og født i Jesusbarnets skikkelse av jomfru Maria, Herrens mor. Like underfull som Sønnens nærvær i Jesu skikkelse, er hans legemes og blods nærvær i sakramentets skikkelser.

997. Hvordan kan du bevise dette med Guds ord?

APOSTELENS FORMANING TIL MENIGHETEN I KORINT FORUTSETTER KUNNSKAP OM DEN LÆREHAN HADDE GITT VIDERE FRA HERREN: DET INNVIDDE BRØD "ER" KRISTI LEGEME, OG DEN INNVIDDE VIN "ER" KRISTI BLOD, OG HAR FØLGER FOR MOTTAGERNE. (JF 15:1.)

1 Kor 10:16 - Velsignelsens kalk som vi fremsier velsignelsesbønnen over, er den ikke samfunn med Kristi blod? Brødet som vi bryter, er det ikke samfunn med Kristi legeme? **11:27** – Den som eter brødet eller drikker av Herrens kalk på uverdlig vis, begår en synd mot Herrens legeme og blod. **Jes 52:13-53:1ff** – Se, min tjener skal gå fram med visdom, han skal bli oppløftet og opphøyet osv.

998. Hvorfor bruke preposisjonene ”i, med og under” om det sakramentale under?

DENNE BRUK AV PREPOSISJONER ER INGEN TEORI OM EN FORBINDELSE MED KRISTI LEGEME OG BLOD. DET ER EN SEKUNDÆR TALEMÅTE MED FRONT MOT ROMERKIRKENS FORVANDLINGSTEORI.²

1 Kor 11:27f – Den som eter *brødet* eller drikker av *Herrens kalk* uverdlig, synder mot *Herrens legeme og blod*. Et menneske skal prøve seg selv og deretter ete av *brødet* og drikke av *kalken*. **10:16** - Velsignelsens kalk som vi fremsier velsignelsesbønnen over, er den ikke samfunn med Kristi blod? Brødet som vi bryter, er det ikke samfunn med Kristi legeme?

Apostelen omtaler brødet og vinen som fortsatt nærværende *etter* krasjo³nen. Med handlende allmakt forener Kristus sitt legeme med brødets uforvandlede vesen, og forener sitt blod med vinens uforvandlede vesen.

Står det ”brød”, leser vi ikke ”skinnbrød” (Romerkirkens forvandlingsteori). Vi leser heller ikke ”tegn på legemet” (reformert symbolteori).

Anm. Zwingli påstod om luthersk nattverdlære den er en *teori* om såkalt *konsubstansiasjon* - om Kristi legemes og blods nærvær *sammen med* brød og vin. Det er feil. Vi istemmer Kristi ord: Brødet ”er” Kristi legeme, og vinen ”er” hans blod. Ordet er regelen (Joh 10:4f).

Fra bekjennelsesskriftene:

SA C 6:5 – Teorien om substansforvandling (transsubstansiasjon) hører sammen med sakramentmisbruk utenom den innstiftede bruk, f eks oppbevaring, utstilling og omkringbæring av hostien (brødet).

FC SD 7:75, 78-82, 85-87 – For Jesu Kristi sanne og allmektige ord som ble talt ved innstiftelsen, de har ikke bare vært virksomme ved den første nattverd, men fortsetter å gjelde, virke og er fortsatt virksomme, slik at Kristi sanne nærværende

---

² Den Katolske Kirkes katekisme (1992), pkt 1376, stadfester hva Tridentinerkonsilet sammenfattet om brødets og vinens vesensforvandling (transsubstansiasjon): - ”ved vigslingen av brødet og vinen *forvandles brødets hele vesen til vår Herres Kristi legemes vesen og vinens hele vesen til hans blods vesen*”. - Læren i videreutviklet form, pkt 1375: ”Det er ved *forvandlingen* av brød og vin til Kristi legeme og blod at Kristus gjøres nærværende i dette sakramentet” (uth her).

Ifølge pkt 1374 inneslutter sakramentet ”vår Herres Jesu Kristi legeme og blod sammen med Hans sjel og Hans guddom og dermed *hele Kristus*” (*sant, virkelig og med hele sitt vesen (substantialiter)*). - Spekulasjonene stiller Romerkirken i et motsetningsforhold til Kristi ord, og til anførte Chrysostomos-utsagn.

legeme og blod blir delt ut og mottatt alle steder hvor nattverden blir holdt etter Kristi innstiftelse og hans ord blir brukt. Dette skjer av den kraft og de evner disse ord har som Kristus talte ved den første nattverd. For Kristus er selv virksom gjennom sitt ord som han vil ha gjentatt. /.../

(Luther sier et annet sted): «- når vi i nattverden, etter hans innstiftelse og befaling sier: Dette er mitt legeme; da er det hans legeme, men ikke på grunn av vår tale eller våre maktord, men på grunn av at han har befalt oss å tale og gjøre slik og at han har bundet sin befaling og gjerning til våre ord.»

Innstiftelsesordene skal offentlig bli talt eller sunget tydelig og klart for forsamlingen i den hellige nattverdhandling og på ingen måte bli utelatt. På denne måte blir Kristi befaling - *gjør dette*, vist lydighet og tilhørernes tro på dette sakraments vesen og frukt vakt, styrket og stadfestet gjennom Kristi ord (om Kristi legemes og blods nærvær, om syndenes forlatelse og alle velgjerninger som er skaffet oss til veie gjennom Kristi død og blodsutgytelse og blir skjenket oss i Kristis testamente). Brødets og vinens elementer blir helliget eller velsignet i denne hellige bruk, hvor Kristi legeme og blod blir rakt oss for å bli spist og drukket, slik Paulus sier (1 Kor 10:16): «Velsignelsens kalk som vi velsigner», noe som ikke skjer på annet vis enn gjennom gjentakelsen og fremsigelsen av innstiftelsesordene.

/.../ for å opprettholde denne sanne kristelig lære om Den Hellige Nattverd, og for å hindre og utrykke mange slags blasfemiske misbruk og fordreininger av dette sakrament: Sakramentet har ikke noen mening «utenom den bruk» (extra usum) som er innstiftet av Kristus, eller «utenom den guddommelige innstiftede handling» (extra actionem). Det er når man ikke overholder Kristi innstiftelse slik han har forordnet det. Da er det ikke noe sakrament.

Denne regel bør på ingen måte forkastes, men både kan og skal drives og holdes ved lag med nytte i Guds kirke. Den heter altså *usus* eller *actio*, det er bruk eller handling. Den omfatter ikke bare troen, heller ikke bare spisingen med munnen, men hele den ytre synlige nattverdhandling som er innstiftet av Kristus: konsekrasjonen eller innstiftelsesordene, utdelingen og mottakelsen eller munnens nytelse av velsignet brød og vin, Kristi legeme og blod.

Utenom denne bruk, når brødet ikke blir utdelt /.../ skal man ikke anse det for et sakrament.

OM DEN SAKRAMENTALE FORENING

Hva er nattverden?

Den er vår Herres Jesu Kriti sanne legeme og blod under brødet og vinen, innstiftet av Kristus selv for oss kristne for at vi skal ete og drikke det.

Hvor står det skrevet?

Så skriver de hellige evangelister Matteus, Markus, Lukas og apostelen Paulus:

«VÅR HERRE JESUS KRISTUS, I DEN NATT DA HAN BLE FORRÅDT, TOK HAN BRØDET, TAKKET OG BRØT DET, GAV SINE DISIPLER OG SA:

TA DETTE OG ET DET. DETTE ER MITT LEGEME SOM GIS FOR DERE. GJØR DETTE TIL MIN IHUKOMMELSE.

LIKESÅ TOK HAN OG KALKEN ETTER AFTENSMÅLTIDET, TAKKET OG GAV DEM DEM OG SA: TA DENNE OG DRIKK ALLE AV DEN. DENNE KALK ER DEN NYE PAKT I MITT BLOD, SOM UTGYTES FOR DERE TIL SYNDENES FORLATELSE. GJØR DETTE, SÅ OFTE SOM DERE DRIKKER DET, TIL MIN IHUKOMMELSE.

999. Hvorfor er denne mat Kristi legeme og blod?

SVAR: PÅ GRUNN AV KRISTI SKAPERORD OVER FREMSATT BRØD OG VIN. VI SER GAVEN I BRØDETS OG VINENS SKIKKELSER, OG ser I GUDS ORD DEN SAKRAMENTALE FORENING.

Sal 33:9 – Han talte og det skjedde, han bød og det stod der. **Joh 11:41-43** – ”Fader, jeg takker deg for at du har hørt meg. Jeg visste at du alltid hører meg, men for folkets skyld, som står omkring, sier jeg det, for at de skal tro at du har sendt meg.” Da han hadde sagt dette, ropte han med høy røst: ”Lasarus, kom ut!” (Jf ”Dette er mitt legeme”.) **1 Kor 10:16** - Velsignelsens kalk som vi fremsier velsignelsesbønnen over, er den ikke samfunn med Kristi blod? Brødet som vi bryter, er det ikke samfunn med Kristi legeme? (Jf 11:27-29 – Den som på uverdige vis osv)

4 Mos 23:19 – Gud er ikke et menneske, så han skulle lyve. **Sal 33:4** – For Herrens ord er sannhet, i all sin gjerning er han trofast. **Lk 1:37** - ikke noe ord fra Gud er uvirksomt.

Kristi ord sier ingenting om forvandling. Gaven som rekkes frem, ”er” det samme legeme og blod som ble ofret på korset for verdens synder. Derfor kaller vi underet ”den sakramentale forening”, og avstår fra spekulasjon.

På samme måte er Guds Sønn etter sin menneskenatur jomfru Marias sønn, ikke ved forvandling, men i kraft av ”den personale forening” (jf Lk 1:35).

Anm 1. Realpresens. Konfesjonelle lutheranere lærer i likhet med den gamle kirke Kristi legemes og blods virkelige nærvær. Sammen med Romerkirken og de orientalske og ortodokse kirkene bekjenner vi Kristi ord om denne sak. Denne konsensus fra den gamle kirke uttrykker sann katolisitet i skriftbunden tradisjon siden aposteltiden (jf ordinasjon av skikkede menn til tjenesten med Ordet og sakramentene). Begrunnelsen er Kristi tydningsord i deres likefremme og presise mening.

Anm 2. «Kalken» representerer her innholdet – vinen. Å drikke av kalken betyr å drikke av vinen, Mt 26:27, Mk 14:23. - Om kalken som er ”den nye pakt i mitt blod”, jf vredens kalk, Mt 20:22f, 26:39, 42, Joh 18:11.

Anm 3. Kristi allmaktsord. Foreningen av Guddom og manndom i Sønnens person gjør Kristi ord til allmaktsord. Sann kristendom kjenner bare en «kristelig» fore-

ning: Samfunn med gudmenneskets legeme og blod sakramentets skikkelser, mottatt med munnen. Forvaltet på troskapens vilkår, er det inkarnerte Guds Lam verten, som her gjør kommunikantene delaktige i Guds Golgata-offer, slik han gjorde under sin første nattverd innrammet av det jødiske påskemåltid..

Årsaken til denne delaktighet kan ikke være den Oppstandnes herliggjorte legeme, for herliggjørelse gir kun åndelige egenskaper. Eksempel: De salige har herliggjorte legemer, men er ikke dermed allestedsnærværende.

1000. Hvilke deler hører nødvendigvis med til Herrens Nattverd?

SVAR: KRISTI ORD OG FREMSATT BRØD OG VIN, NOK TIL Å OPPFYLLE KRISTI BEFALING.

1 Mos 14:18a – Og Melkisedek, kongen i Salem, kom ut med brød og vin. Mt 26:29 – vintreets frukt (= vin)

1001. Hva begrunner læren om "alterets sakrament»?

SVAR: KRISTI TESTAMENTORD. INGEN TROSARTIKKEL TRENGER STØTTE I EN ANNEN.

Jesus sier om brødet: "Dette er mitt legeme". Og om vinen (kalken): "Dette er den nye pakt i mitt blod".

Til bibelstudium: "Den nye pakt i mitt blod".

Guds nådepakt er en tilregning av syndenes forlatelse, til forskjell fra Sinai-pakten, som var tilregning av synd: Jer 31:31-34, Rom 11:26f, Heb 8:8-12, 10:16f.

Forskjellen mellom den gamle og den nye pakt, se 2 Kor 3:9.

1002. Hva får du ete og drikke i nattverden?

BRØDET SOM JEG FÅR Å ETE, "ER" KRISTI SANNE LEGEME, OG VINEN SOM JEG FÅR Å DRIKKE, "ER" KRISTI SANNE BLOD, SOM BLE GITT FOR VERDENS SYNDER.

Mt 26:28 – Dette er mitt blod, den nye pakts blod, som utgytes for mange til syndenes forlatelse. (Jf Lk 22:19f, 1 Kor 11:24f) **Rom 11:27** – Dette er min pakt med dem, når jeg tar bort deres synder. **1 Pet 2:24** – Han bar selv våre synder i sitt legeme opp på treet /.../ Ved hans sår er dere blitt legt. **Ef 1:7** – I ham har vi gjenløsningen ved hans blod, syndenes forlatelse etter hans nådes rikdom.

Rom 5:9 – Etter at vi nå er blitt rettferdiggjort i hans blod, skal vi så meget mer ved ham bli frelst fra vreden. **6:22f** – Men nå, etter at dere er frigjort fra synden og blitt tjenere for Gud, høster dere frukt i helliggjørelse, og til slutt evig liv. Syndens lønn er døden, men Guds nådegave er evig liv i Kristus Jesus, vår Herre.

Med munnen mottar vi udødelighetens legedom "for at vi skulle være døde fra syndene og leve for rettferdigheten" (1 Pet 2:24). Denne mottagelse og hensikt er kjernen i den apostoliske kirke "alle dager" (Mt.28:20).

1003. Hvordan kan Kristus gi oss sitt ofrede legeme og blod til mat og drikke?

JESUS KRISTUS, SANN GUD OG SANT MENNESKE, ER ETTER SIN GUDDOM AV SAMME VESEN SOM FADEREN, VIRKSOM MED HANDLENDE ALLMAKT OVER FREMSATT BRØD OG VIN.

Rom 1:3f – Jesus Kristus, vår Herre, som menneske kommet av Davids ætt, ved Helighets Ånd innsatt som Guds mektige Sønn da han stod opp fra de døde. **Åp 5:13** - "Ham som sitter på tronen og Lammet tilhører velsignelsen og prisen og æren og kraften i evighetenes evigheter."

Jer 1:12 – jeg vil våke over mitt ord, så jeg fullbyrder det. Sal 33:9. **Lk 1:37** – intet ord fra Gud skal være uten kraft. **Rom 4:17** – (Gud) kaller på det som ikke fins, så det fins.

Kristi ord over fremsatt brød og vin har virkekraft fra ham som befalte sine delegater å fremsi dem. Brødet og vinen er hva han sier de er. Derfor kalles Kristi ord også for konsekrasjonsord (el innvielsesord).

1004. Hvorfor fins det i Nytestamentet ingen kommentar til Kristi ord om gaven han gir?

KRISTI TYDNINGSORD SIER PRESIST HVA GAVEN ER, SOM HER BLIR UTDELT OG MOTTATT MED MUNNEN. TROEN SER I KRISTI ORD, OG SER GUDS MÅL OG MENING MED VERDENS HISTORIE OG HVERT MENNESKES LIVSHISTORIE.

Åp 19:9 – Salige er de som er innbudt til Lammets bryllupsmåltid. **Lk 22:15, 18** – Jeg har lengtet inderlig etter å holde dette påskemåltidet med dere før jeg lider. /.../ Fra nå av skal jeg aldri mer drikke av vintreeets frukt før Guds rike er kommet. Jf 14:15. (Om måltidet da Gud opprettet Sinai-pakten i okseblod, se 2 Mos 24:8ff, jf Mk 14:24).

Vårt påskelam på Herrens bord er Guds slaktede Lam (Åp 5:6), ofret på korset til soning for verdens synder. (Jf påskelammet, 2 Mos 12:22f.)

Kristus er midleren for "den nye pakt i mitt blod" (jf Heb 7:22, 9:15, 12:24). Gud har avløst løst lovpakten med nådepakten i Kristi blod - "en bedre pakt", Heb 8:6. Den korsfestede og oppstandne Kristus er «Den kommende» i menighetens felles gudstjeneste (1 Kor 10:16f, Joh 13:8) og likeså på den ytterste dag, da han kommer som verdens dommer og sitt folks frelser (jf Åp 1:7, Joh 19:37).

1005. Hvorfor er det galt å tilpasse nattverdlæren til mennesketanker om nytte, behov og fellesskap?

DET ER BESPOTTELIG Å OPPSTILLE VILKÅR FOR ENHETENS HERRE.

Ord 28:9 – Om en vender sitt øre bort og ikke vil høre loven, da er til og med hans bønn en styggedom. **Mt 15:8b** – deres hjerte er langt borte fra meg.

Vil vi ikke høre Guds ord, vil heller ikke Gud høre oss.

1006. Hvorfor er det galt å si at brødet og vinen "betyr" Kristi legeme og blod, som vi får ved siden av brødet og vinen?

KRISTUS SIER OM DET INNVIDDE BRØD AT DET "ER" HANS LEGEME, OG OM DEN INNVIDDE VIN AT DEN "ER" HANS BLOD.

Mk 14:22, 24 – Dette er mitt legeme. Dette er mitt blod.

Kristus gir ikke noe som forestiller hans legeme og blod, eller noe som hører "sammen med" i betydningen ved siden av brødet og vinen.

Fra bekjennelsesskriftene.

SK Nattverden, 8-13 – Hva er nattverdets Sakrament? Det er Jesu Kristi sanne legeme og blod i og under brødet og vinen, ved Kristus selv gitt til oss kristne for at vi skal ete og drikke det. Som vi sa at dåpen ikke bare er vann, så sier vi også at dette sakrament ikke bare er alminnelig brød og vin, slikt som en setter fram på bordet, men det er brød og vin som er innesluttet i Guds Ord og bundet til det.

Jeg sier igjen: Det er Ordet som gjør sakramentet, og som virker at det ikke bare er alminnelig brød og vin, men Kristi legeme og blod. Det er sagt: /.../ Når Ordet kommer til den utvortes (materielle) ting, så blir den et sakrament. Dette ordet av Augustin er så godt sagt, at han neppe har sagt noe bedre. Ordet må gjøre elementet til sakrament, hvis ikke, er det bare et ytre element. Nå er dette ord ikke en fyrstes eller en keisers ord og ordning, men det er et ord og en ordning av den høyreste Majestet. Alle skapninger skal bøye kne for ham og bekjenne at det er som han sier, og at en må ta imot det med ærbødighet, ærefrykt og ydmykhet.

Med dette ord kan du styrke din samvittighet og si: Om så hundre tusen djevlere og alle svermere kommer farende og sier: Hvordan kan brød og vin være Kristi legeme og blod? – så vet jeg at alle ånder og lærde til sammen ikke har så mye visdom som den guddommelige Majestet har i sin lillefinger. Her har vi Kristi ord: Ta, et, det er mitt legeme... Drikk alle derav. Det er den nye pakt i mitt blod osv. Det holder vi oss til, og så får vi se hvem som kan mestre Kristus og forandre det han har sagt.

CA 10 TT: "Om Herrens Nattverd lærer de at Kristi legeme og blod virkelig er nærværende i nattverden og blir utdelt og mottatt der. Derfor blir også den motsatte lære forkastet" (LT vere adsint. Kursiv her).

Apol 10:1 (etter sv overs) presiserer CA 10 med front mot Zwingli og spiritualistene: "Kristi legeme og blod er i sannhet og vesensmessig nærværende og blir utdelt til dem som mottar sakramentet, sammen med de ting som ses, brødet og vinen" (kursiv her).

«Sammen med» betyr ikke her ved siden av, men poengterer realpresensen i, med og under brødets og vinens skikkelser. Jf samme 10:5. Pavens teologer hadde ingen innsigelser mot formuleringen. Jf samme 13:5. SK Dåpen 18. FC Ep 7:6-8, 15.

FC SD 7:37f – likesom det i Kristus er forenet to forskjellige og uforvandlede naturer, slik er det også med Den Hellige Nattverd to vesen sammen til stede i sakramentets innstiftelse og handling. Det er det naturlige brød og Kristi sanne legeme her på jorden. Likevel er en slik forening av Kristi legeme med brød og vin ikke en

personlig forening lik begge naturene i Kristus, men en slik forening som hos Dr Luther og i nevnte forliksartikler fra året 1536 kalles en sakramental enhet (union), allerede nevnt flere ganger.

FC SD 7:48 - På Abrahams vis skal "også vi enfoldig tro vår Skapers og Gjenløseres tydelige, sikre, klare og alvorlige ord og befaling /.../ uten noen tvil eller disputering om hvorvidt det er mulig eller passer for vår fornuft. For denne Herre /.../ er selv den uendelige visdom og sannhet, og kan helt sikkert sette i verk og fullende alt det han lover".

OM DEN SAKRAMENTALE HANDLING

1007. Hva er «den sakramentale handling»?

DEN SAKRAMENTALE HANDLING OMFATTER HELE KRISTI BEFALING: KONSEKRASJON, UTDELING, SAMT SPISING OG DRIKKING.

1 Kor 10:16f - Velsignelsens kalk som vi fremsier velsignelsesbønnen over, er den ikke samfunn med Kristi blod? Brødet som vi bryter, er det ikke samfunn med Kristi legeme? Etersom det er ett eneste brød, er vi - skjønt mange, ett eneste legeme. Vi får jo alle del i dette ene brød. 11:24-26.

Apostelen bruker ordet "samfunn" om hele handlingen. Den begynner med brødet og vinens konsekrasjon og er slutt når alles kommunion er over og maten fortært.

Anm 1. «Ordene er regelen» (Verba est regula)

Luther lar Kristi testamentord innholdsbestemme uttrykket "den sakramentale handling" (actio sacramentalis). Denne begrepsbruk medbestemmer ordbruken i bekjennelsesskriftene, når det er tale om "nattverden" som helhet.

Anm 2. Kirkens «mystiske forening».

Årsaken til Kirkens samfunn "i Kristus" er ikke mottagelsen av sakramentet, men Guds nådepakt i Jesu Kristi blod. Guds rene, uskyldige Lam er kirkens fellesgode, som på jorden blir utdelt i sakramentets skikkelser. I 1 Kor 10:16f må vekten ligge på v 16. Billedbruken i v 17 beskriver en underfull virkelighet.

I sentrum for det wittenbergske læreoppgjør stod ikke nattverdens samfunnskarakter, men *enhetens Herre over enhetens sakrament*. Han forbyr kirkefelleskap med rom for reservasjoner mot sine ord. Der står saken inntil Dommens dag.

For Zwingli var nattverden et middel til kristen forbrødring (jf partenes nattverdfeiring under Borgå-samtalene). I sitt oppgjør med Zwingli fremstod Luther som representant for lærefedrene i den gamle kyrkje og avviste den falske forbrødring. Kirkefelleskapets begrunnelse er den uforbeholdning bekjennelse til Kristi ord.

1 Kor 13:6 – (Kjærligheten) gleder seg ikke over urett, men har sin glede isannheten.

Ef 4:15f – la oss holde oss til sannheten og i alle henseender vokse opp i kjærlighet til ham som er hodet, Kristus. Fra ham blir hele legemet sammenføydd og holdt sammen...

1008. Hvem har rett til å avgrense Kristi legemes og blods nærvær?

INGEN ANDRE ENN NATTVERDENS HERRE HAR RETT TIL Å AVGRENSE SITT LEGEMES OG BLODS NÆRVÆR.

1 Kor 11:24f – Gjør dette /.../ Gjør dette...

Utelukket er forestillingen om et nærvær begrenset til et bestemt tidspunkt eller en del av handlingen.

Anm. Herrens Bønn er egnet til bordbønn før takksigelsesbønnen eller umiddelbart før Kristi ord (Verba). Bønnen går i oppfyllelse hvor Herrens Nattverd blir holdt i samsvar med Kristi ord. I kraft av Guds ord og løfte helliger Gud sitt NAVN, lar sitt rike komme og sin vilje skje.

1009. Er brødet Kristi legeme og vinen Kristi blod også utenfor måltidet?

LYDIGHET MOT KRISTI ORD UTELUKKER SPEKULASJON.

1 Joh 2:3f – Og derav vet vi at vi kjenner ham: Om vi holder hans bud. Den som sier: Jeg kjenner ham, og ikke holder hans bud, han er en løgner, og i ham er ikke sannheten. 1 Kor 11:26 – Så ofte som dere eter dette brød og drikker av kalken, forkynner dere Herrens død inntil han kommer. 1 Joh 5:9, 11f – Om vi godtar menneskenes vitnesbyrd, er Guds vitnesbyrd større. /.../ Gud har gitt oss evig liv, og dette liv er i hans Sønn. Den som har Sønnen, har livet. Den som ikke har Guds Sønn, har ikke livet.

«Ordene er regelen». I tillit til Kristus, gjør vi som han sier - spiser og drikker gavene fra hans bord.

1010. Hvorfor må vi følge den likefremme og bokstavelige mening i Kristi ord?

VI FØLGER KRISTI ORD FORDI DE ER GUDS ÅPENBARINGSORD.

Joh 14:23 – Om noen elsker meg, tar han vare på mitt ord. Min Fader skal elske ham, og vi skal komme til ham og ta vår bolig hos ham. 15:10a – Om dere tar vare på mine bud, blir dere i min kjærlighet. Ef 3:14, 16f – vår Herres Jesu Kristi Fader /.../ skal la dere bli kraftig styrket i det indre menneske ved sin Ånd, så Kristus må bo ved troen i deres hjerter, mens dere er rotfestet og grunnfestet i kjærlighet.

Kristi gave er det legeme som ble unnfanget ved Den Hellige Ånd og født av jomfru Maria. Gaven er hverken en kraft, et tegn eller en virkning av hans legemlige fravær.

Anm. Om "den opprinnelige nattverdtolkning".

Påstand: Den spiritualiserende nattverdtolkning er den opprinnelige "jødiske", mens den lutherske nattverdlære svarer til den senere "greske", realistiske tolkning.

Men i NT fins ingen tolkning av Jesu tydningsord (det er), eller spor av en overgang fra en åndelig til en realistisk nattverdlære.

Til bibelstudium:

Joh 1:14. Mt 28:20. 1 Kor 3:16ff, 4:6. Kol 2:8, Åp 3:8b.

Fra bekjennesskriftene:

Herrens Nattverd er ikke et magisk rituale. LK: "Å spise og drikke gjør det visselig ikke, men de ord som står der" osv. Kristi befaling "gjør dette" omfatter hele handlingen, som må skje "samlet, udelt, uendret", FC SD 7:84.

Det er ikke noe sakrament hvor nattverd finner sted i strid med den innstiftede nattverdhandling. FC SD 7:20. 78 (obs "når"), 83.

OM IHUKOMMELSEN (ANAMNESEN)

1. **Å ihukomme.** Når det er tale om "å minnes" avdøde, benyttes i nytestamentlig språkbruk et passivt verb. Kristus derimot begrunner nattverdhandlingen med et *aktivt* verb, som best kan oversettes med "å ihukomme" eller påminne (anamnein, subst anamnese = ihukommelse). Denne forskjell er bevart i det latinske kirkespråk (commemoratio – ihukommelse, til forskjell fra memoratio el memorie – minne, erindring).

Oversettelsen "ihukommelse" er bekjennelse i ord og handling. Vi bekjenner Guds forsoning med verden i Jesu Kristi død, og mottar med munnen Kristi fortjeneste i sakramentets skikkelser, og gir vårt gjensvar med takk og tilbedelse til Faderen ved Sønnen og i Den Hellige Ånd.

2. **Å frembære.** Opprinnelig ble menighetens "frembæring" av brød og vin kalt offeratorium (= frembæring). Senere ble takksigelsesbønnen oppfattet som takkoffer (Hippolyt). Men med den gamle pakts påskemåltid som forbilde, ga allerede takksigelsesbønnen under Kristi innstiftelse et perspektiv på Guds verk i skapelsen og frelsens historie. Vi frembærer takksigelser for Guds trofasthet, som fornyet løftene ved profetene og oppfylte dem i Jesus Kristus.

Da man senere begynte å kalle frembæringen for "offergave" (anafora), medførte denne ordbruk en *glidning i begrepene*. Etter hvert ble Ordet "frembæring" brukt i omfattende mening om Nattverdets Liturgi. Prestens handling kom i sentrum. Til sist ble hovedsaken prestens frembæring av et ublodig offer til frelse for levende og døde (analogt med det levittiske prestedømme). Noe lignende skjedd i den frafalne lutherdom med vekt på den nattverdfeirende menighet og dens virkekræftige frembæring for Faderen (Borgå-avtalen).

I disse spørsmål gjelder det å holde fast ved Kristi testamentord og den apostoliske ordbruk. Ikke noe sted i Nytestamentet knytter Den Hellige Ånds gjerning til Herrens Nattverd. Faderens røst fra himmelen gjelder også Nattverdens sakrament, Mt 17:5 - *Dette er min elskede Sønn, i ham har jeg velbehag. Hør ham!* - Selv ber han for dem som ved apostlenes ord tror på ham (Joh 17:20, 26).

En Kristi etterfølger skjeler ikke til «de andre» eller egen fordel, men istemmer Kristi ord fra Faderen. Vi har den utlagte Bibel med Kristus til Lærer. (Joh 7:24, Mt 7:16, 1 Kor 7:23).

Det er ødeleggende for kirken når man begrunner kirkefelleskap med velmenende hensikter og forbrødring «på tilstrekkelig grunnlag». Bekjennelse med forbehold er åpenbaringsordets språkbruk fremmed. (Åp 17:4-6, jf 14:12, Sal 31:18f, 97:7, 2 Tess 2:3, Jes 51:7f.)

Saken gjelder apostelordets lære "som Guds ord", 1 Tess 2:13 (jf "Livets ord", Fil 2:15f, Joh 14:23 osv). **1 Kor 15:2** – Gjennom det blir dere frelst, hvis dere holder fast på det ordet jeg forkynte – så sant dere ikke forgjeves er kommet til tro.

Jf Mt 18:20, 28:20. Joh 14:23f, 15:10, 1 Joh 2:3f, 19ff. Åp 3:11, 20. Osv.

1011. Hva vil det si å ihukomme Kristus?

SVAR: DET ER Å BEKJENNE KRISTUS TIL FADERENS ÆRE. VI BEKJENNER VÅR EGEN UVERDIGHET OG BER GUD VÆRE OSS NÅDIG FOR KRISTI LIDELSES OG DØDS SKYLD, OG VI BEKJENNER KRISTI ORD OM GAVEN HAN GIR TIL ET SYNLIG PANT PÅ BARNERETTEN HOS GUD, GITT I DÅPEN.

2 Mos 2:24f – Gud hørte deres (israelittenes) sukk, og kom i hu sin pakt med Abraham, Isak og Jakob. Gud så til Israels barn, og Gud kjentes ved dem. 20:24b – på ethvert sted hvor jeg lar mitt Navn ihukomme, vil jeg komme til deg og velsigne deg. 6:5f – Nå har jeg hørt hvordan Israels barn sukker over at egypterne gjør dem til trel-ler, og jeg har kommet min pakt i hu. /.../ Jeg er Herren. Jeg vil føre dere ut fra de tunge byrder /.../ og utfri dere. /.../ Jeg vil forløse dere med utstrakt arm og med store straffedommer. Jeg vil ta dere til mitt folk og jeg vil være deres Gud. Dere skal kjenne at jeg er Herren deres Gud. Jer 14:21 – For ditt Navns skyld, forkast oss ikke! Overgi ikke din herlighets trone til vanære! Kom i hu og bryt ikke din pakt med oss!

Jer 31:34b – de skal alle kjenne meg, både små og store /.../ Jeg vil forlate deres misgjerning og ikke lenger komme deres synd i hu. (Jes 43:25. Heb 8:11f, 10:16f)). Sal 106:45 – Han kom i hu sin pakt med dem og skånte dem i sin store miskunn. 111:4f – (Herren) har sørget for at hans undergjerninger ihukommes, Herren er nådig og barmhjertig. Han gir mat til dem som frykter ham, og kommer sin pakt i hu til evig tid.

Lk 1:68, 72 – Lovet være Herren, Israels Gud, for han så til sitt folk og forløste det /.../ for å gjøre miskunn mot våre fedre og komme sin hellige pakt i hu.

Hele den sakramentale handling er en bekjennelse med takksigelser til Faderen. Vi takker for adgang til ham ved troen på Jesus Kristus, og for det underfulle og synlige pant på tilgivelse og evig liv.

I omfattende mening er hele den kristnes liv en ihukommelse: Vi anvender Kristi velgjerninger, enhver på seg selv, og ser fram til menighetens samling om Ord og Sakrament. Men vil man ikke bekjenne Kristi død for Faderen, stoler man på egen fornuft og kraft i troens saker, og dyrker fremmede guder.

Anm. «Gjør dette til min ihukommelse.»

Det vi gjør under nattverdhandlingen, det gjør vi i tillit til Kristi ord og befaling. Lk 5:5 - *på ditt ord* (jf 1:38, Mt 8:8). Vi gjør hva han gjorde ved den første nattverd. Men gjør vi gaven som rekkes fram, til noe annet enn det Kristi ord sier den er, da bedriver vi menneskepåfunn og er på ville veier.

Til bibelstudium: Guds ihukommelse av sin nådepakt.

Guds løftepakt (el nådepakt) med Abraham: 1 Mos 12:1-4.

Israels frafall opphevet ikke Guds løftepakt. Den bestod på omvendelsens vilkår, 3 Mos 26:27ff 42, 45).

Bønn om Guds ihukommelse av sin nådepakt: Sal 25:6f, 74:2, 19, 119:49, osv.

Gud stadfestet pakten: 1 Mos 13:14-17, 15:1-17, 17:1-18. Jf 2 Mos 32:13, 5 Mos 9:27. 4 Mos 10:9.

Guds miskunn mot David, 2 Krøn 6:42.

1012. Hvem skal ihukomme Kristus med Herrens Nattverd?

GUD SKYLDER OSS INGENTING, MEN VI SKYLDER HAM Å HOLDE KRISTI BEFALING. MED TAKKSIGELSER HOLDER VI DETTE MÅLTID OG FORKYNNER HERRENS DØD INNTIL HAN KOMMER, SYNLIG I GUDDOMS MAKT OG HERLIGHET.

Joh 17:26 – Jeg har gjort ditt NAVN kjent for dem og skal gjøre det kjent, for at den kjærlighet som du har elsket meg med, skal være i dem og jeg i dem (v 3, 6-8, 11, 14, 17, 25f). Lk 22:19 – Han tok et brød, fremsa takksigelsesbønnen, brøt det og gav dem og sa: Dette er mitt legeme som gis for dere. Gjør dette til min ihukommelse. 1 Kor 11:26 – Så ofte dere eter dette brød og drikker av kalken, forkynner dere Herrens død inntil han kommer. Ef 1:5f – for at hans herlige nåde skulle prises, som han har benådet oss med i Den Elskede.

1 Pet 2:4f, 9 – Kom til ham, den levende stein, som er forkastet av mennesker, men utvalgt og kostelig for Gud. La dere som levende steiner bli oppbygget til et åndelig hus, til et hellig presteskap som frembærer åndelige offer, velbehagelige for Gud ved Jesus Kristus. /.../ dere er en utvalgt ætt, et kongelig presteskap, et hellig folk, et eidendomsfolk, for at dere skal forkynne hans veldige gjerninger som har kalt dere fra mørket til sitt underfulle lys. (Jf 1:3f, 8)

Gud har gjort sitt NAVN kjent for oss i Jesu person og verk, og gjennom ham kjenner vi Gud i hans trofasthet og selvhengivende kjærlighet. Vi er uverdige til all hans nåde, men Gud vil ihukomme sin evige nådepakt i Kristi blod og vise miskunn mot oss for sin egen skyld. (Lk 2:10f, Joh 15:11 m fl).

Anm. 1. Påskemåltidet i den nye pakt. Kristus fremstiller seg selv som Verten og Lammet (jf 2 Mos 12). Kristi ord forklarer, 1 Kor 11:25b - *Denne kalk er den nye pakt (el det nye testamente) i mitt blod.* Mt 26:28 - *Dette er mitt blod, paktens blod, som utgytes for de mange (= alle) til syndenes forlatelse* (jf paktsmåltidet ved Sinai, 4 Mos 24:5). I sentrum står den Oppstandne med sine testamentord, Mt 18:20. Vi hører ordene, ser brødet og vinen - og ser gaven med Kristi ord.

Kristi ord fremstiller Nattverden i det frelseshistoriske perspektiv på verdens skapelse, syndefall og gjenløsning. I sentrum står den andre Adam og Guds rene Lam i sin lidende lydighet (Rom 5:12ff). Den Oppstandnes nattverd foregriper den kommende verden. Han innbyr sine venner i en menneskehet okkupert av Guds fiendemakter, og han styrker dem med Guds underfulle frelsesråd, her sammenfattet i sakramentets skikkelser. Gaven er samfunn med hans legeme og blod som er Midleren for skapelse og gjenløsning. Kol 1:15-20. 1 Joh 1:1-3.

Anm 2. Takksigelsesbønnen. Takkebønnen under den gamle pakts påskemåltid har en fast struktur: *Guds veldige gjerninger som Skaper og Gjenløser.* De medbestemmer innholdet i Kristi konsekrasjonsord (jf 1 Kor 14:16f). Takksigelsens tema er fremfor alt Guds trofasthet og handlende allmakt. Gud har oppfylt sitt løfte til kirkens fedre, som tross menneskenes frafall. Heb 11.

Guds gjerninger i en bevitnet Jesus-historie begrunner troens tillitsfulle gang til Faderen ved Sønnen og i Den Hellige Ånd, Ef 2:18, 3:12.

1013. Er en kristen fri til selv å bestemme hvor ofte jeg er kommunikant?

KRISTUS BEFALER OG SIER: "GJØR DETTE, SÅ OFTE SOM" OSV.

1 Kor 11:25f – Likeså tok han også kalken etter at de hadde spist, og sa: Denne kalk er den nye pakt i mitt blod. Gjør dette, så ofte som dere drikker av den, til min ihukommelse. Så ofte dere eter dette brød og drikker av kalken, forkynner dere Herrens død inntil han kommer.

Anm. «Ofte». I aposteltiden synes hyppig deltagelse å ha vært regelen, jf Apg 2:46. Udøpte hadde ikke adgang til å overvære nattverdens liturgi (Did 10:1).

Fra bekjennelsesskriftene:

Føler vi ingen lyst til Sakramentet, bør vi i det minste tro Skriftens ord. Gud kjenner vår nød bedre enn vi selv gjør, SK Nattverden, 76-79 (39-87)

1014. Hva skulle drive oss til å delta ofte og regelmessig i Herrens Nattverd?

TRE TING DRIVER TIL HERRENS NATTVERD: (1) KRISTI LØFTE OG GAVE, (2) VÅR EGEN NØD OG SVAKHET I MANGE FRISTELSER, OG (3) KRISTI BEFALING.

(1) Rom 4:7 – Salige er de hvis overtredelser er forlatt og hvis synder er skjult. Gal 2:20 - Det er ikke lenger jeg som lever, men Kristus lever i meg. Det liv som jeg nå lever i kjødet lever jeg i tro på Guds Sønn, som har elsket meg og gitt seg selv for meg. Sal 118:23 – Dette er Herrens eget verk, underfullt er det i våre øyne.

(2) Heb 4:15f – Vi har ikke en øversteprest som ikke kan ha medynk med våre svakheter. /.../ La oss derfor med frimodighet tre fram for nådens trone for å få barmhjertighet og finne nåde til hjelp i rette tid. Rom 7:19, Mk 9:24.

(3) 1 Kor 10:17 – Ettersom det er ett brød, er vi – skjønt mange, ett legeme. Vi får jo alle del i dette ene brød. 2 Kor 5:15 – Han er død for alle, for at de som lever, ikke lenger skal leve for seg selv, men for ham som er død og oppstanden for dem. Heb 10:23-25, Kol 2:6f.

Kristi ord over fremsatt brød og vin omfatter bruken. Ordet, elementene og bruken hører sammen. En kristen lever som lem på Kristi kirke i himmelen og på jorden - hører Kristi ord, går til Herrens Nattverd, og spiser og drikker Kristi evige gaver, og venter ham som frelser på Dommens dag.

Anm. Kristnes nattverdfrekvens.

I den gamle pakts gudsfolk ble påskemåltidet feiret en gang i året. Herrens Nattverd skal holdes "ofte" til ihukommelse av Guds evige gjenløsning og universelle nådepakt for alle folk, 1 Kor 11:26. Men en likhet består.

Også Herrens Nattverd skjer med bønn til Gud, at han må ihukomme sine undergjøring og forbarme seg over oss for sin godhets skyld. Denne likhet oppheves med forbehold om tilleggsytelser (Lk 18:11f).

1 Kor 11:18-26. Paulus overga den versjon som han hadde mottatt. Den har ordene "så ofte dere drikker derav", v 25, og dertil forklaringen, v 26: "Så ofte dere eter dette brød og drikker av kalken, forkynner dere HERRENS død inntil han kommer" (jf Mt 26:29). Jf urmenighetens nattverdfrekvens, Apg 2:42, 46 (hver dag). Senere i aposteltiden ble det vanlig å holde nattverdgdustjeneste hver søndag før arbeidstid.

Ved overgangen til "folkekirkelige" tilstander mot slutten av 300-tallet sank nattverdfrekvensen. Typisk for middelalderfromheten var den store avstand mellom messen og en folkelig fromhet oppblandet med overtro og menneskepåfunn. Situasjonen var ikke stort bedre i klostrene.

Den store forandring skjedde med den wittenbergske reformasjon, men ikke umiddelbart. Det var først ved inngangen til 1530-årene at massealtergangene ble et kjennetegn ved "mertinistenes" kirkehus, især i de nordtyske byene. Ofte altergang ble vanlig. Noe slikt hadde ikke skjedd på mange århundrer. Kilden til "troens fest" var gjenopdaget.

Med Herrens Nattverd forkynner vi i handling hva den andre trosartikkel sier om gudmenneskets død (se Luthers forklaring): Han er min Herre, som har kjøpt meg og fridd meg fra alle synder, fra dødens og djevelens makt, "ikke med gull eller sølv,

men med sitt hellige, dyre blod og sin skyldfrie lidelse og død" LK forkl 2 trosart). Den som uten ytre hindringer holder seg borte, fremstår som kristen i navnet.

Når ytre hindringer er til stede, er *sognebudet* alternativet. Vedkommende sender bud etter menighetens prest, som da skylder ham/henne å forrette den sakramentale handling. Skjer dette i umiddelbar forlengelse av messen, er rekonsekrasjon overflødig.

Fra bekjennelsesskriftene:

SK Nattverden, 64-66 (39-87). Ordene "for dere" oppmuntrer og driver kristne til å komme sammen ofte til Ordets og Sakramentets gudstjeneste. I disse ord ligger all vår verdighet og frimodighet for Gud.

CA 24:30-32 (etter sv overs fra latinsk tekst. Kursiv her): Å ihukomme Kristus er "å komme hans velgjerninger i hu og vite for visst at de virkelig blir gitt til oss. Og det er ikke nok å ha de ytre hendelser i minnet, for dem kan også jøder og ugudelige huske".

Anamnesens forutsetning er Guds ords kunnskap om nattverdens innhold og bruk, *Apol 24:1* (lat. tekst).

Apol 24:70-72 (etter sv overs. Kursiv her): Liksom Guds Ord er gitt for å vekke til tro ved det som vi hører, så er sakramentet innstiftet for å drive hjertet til tro ved det som øynene ser. Med Ord og Sakrament som midler, virker Den Hellige Ånd "ihukommelsen av Kristus /.../ av Kristi velgjerninger, som mottas med tro for å bli levendegjort ved dem".

FC SD 7:44 - Kristi legemes og blods sakrament "skal brukes med stor ydmykhet og lydighet inntil verdens ende, og være en stadig ihukommelse av hans bitre lidelse og død og alle hans velgjerninger, en forsegling av den nye pakt, en trøst for alle bedrøvede hjerter, og et vedvarende bånd og en forening mellom de kristne selv og mellom dem og deres hode, Kristus. (Samme Ep 7:29)

Under nattverden er også Den Hellige Ånd – Kristi Ånd – nærværende i kirkens samfunn, *FC SD 7:11*.

OM NATTVERDENS NYTTE

1015. Hva gagn er det å ete og drikke på denne måten?

DET VISER DISSE ORD OSS: «DET GIS FOR DERE» OG «DET UTGYTES FOR DERE TIL SYNDENES FORLATELSE». VED DISSE ORD BLIR DET NEMLIG I SAKRAMENTET GITT OSS SYNDENES FORLATELSE, LIV OG SALIGHET. FOR DER HVOR SYNDENES FORLATELSE ER, DER ER OGSÅ LIV OG SALIGHET.

1016. Hvilken nytte har vi av Herrens Nattverd?

ALTERETS SAKRAMENT ER DET SYNLIGE EVANGELIUM, SOM REKKES FRAM TIL ET PANT PÅ SYNDENES FORLATELSE OG EVIG LIV.

Sal 73:24 – Om legeme og sjel forgår, er Gud min klippe og min del evinnelig. **Mt 26:28** – Dette er mitt blod, paktens blod, som utgytes for de mange til syndenes forlatelse. **Rom 3:24f** – (Alle) blir rettferdiggjort gratis av hans nåde ved gjenløsningen i

Kristus Jesus. Ham har Gud satt fram som nådestol ved troen i hans blod for å vise sin rettferdighet... **1 Kor 10:16** – Velsignelsens kalk som vi fremsier velsignelsebønnen over, er den ikke samfunn med Kristi blod? Brødet som vi bryter, er det ikke samfunn med Kristi legeme? Jf Lk 1:68. **Ef 1:3** – (Gud) har velsignet oss med all åndelig velsignelse i de himmelske verdener ved Kristus. Rom 9:5b, Gal 2:20.

Nattverdens Herre er ”Kristus, kommet i kjød” (1 Joh 4:2). Når nattverd gjestene spiser og drikker sakramentet, blir de delaktige i gudmenneskets ofrede legeme, som på Påskedagen oppstod etter sin menneskenatur. De har samfunn med den hele Kristus, og mottar all Guds velsignelse fra de himmelske verdener.

1017. Har man nytte av sakramentet uten tro på Kristi ord?

DEN SOM RESERVERER SEG MOT KRISTI ORD, DELTAR IKKE I DEN ÅNDELIGE SPISING OG DRIKKING, MEN ”DRIKKER EN DOM OVER SEG” (1 KOR 11:29B).

1 Kor 11:30 – Derfor er også mange blant dere svake og syke, og mange er hensovnet. **2 Kor 2:15-17** – Vi er Kristi røkelse for Gud blant dem som blir frelst og blant dem som går fortapt. For de siste til en duft av død til død, for de første en duft av liv til liv. /.../ Vi er ikke som så mange andre, som forfalsker Guds ord for å dra fordel av det, men i oppriktighet, på Guds oppdrag, taler vi i Kristus for Guds åsyn. (Jf Joh 5:21f. Mt 16:13-17)

Om noen mottar alterets sakrament for syns skyld, reagerer Gud med nidkjærhet. (1 Kor 11:30) De mottar ham ”lik Judas som forrådte ham, lik Pilatus som felte dommen over ham, lik soldatene som plaget og korsfestet dette livets legeme, og lik jødene som gravla ham bak steinen” (Martin Chemnitz).

Fra bekjennelsesskriftene:

Sakramentet ”er en helsebringende, trøstefull medisin, som hjelper deg og gir deg livet til både sjel og legeme. Er sjelen frelst, er også legemet hjulpet.” SK Nattverden, 68. Realpresensen støtter rettferdiggjørelsen ved tro alene, samme, 19-27.

Om å forsynde seg mot Kristi legeme og blod, FC SD 7:60.

Messens sakrament ”er innstiftet for å være et segl og vitnesbyrd om syndenes forlatelse av nåde, og at det derfor vil oppfordre engstelige samvittigheter til å være fast overbevist om og tro, at syndene blir dem forlatt av nåde” (Apol 24:49, e sv overs).

- ”evangeliet, som gir oss råd og hjelp mot synden på mer enn en måte, for Gud er overveldende rik i sin nåde” (SA C 4:1).

Hele den tredje trosartikkel ”er innfattet i dette sakrament og tilbudt oss gjennom Ordet”, og derfor spør Luther: ”Hvorfor skulle vi gå med på at en slik skatt ble revet ut av sakramentet?” SK Nattverden, 31-32. - ”her i sakramentet får du fra Kristi munn tilgivelse for syndene dine, og dermed får du Guds nåde og Guds Ånd med alle hans gaver, vern og beskyttelse mot døden og djevelen og alt som ondt er”, samme, 70.

OM DET SAKRAMENTALE MÅLTID

Hvoran kan det at vi eter og drikker gjøre så store ting?

Selve den ting at vi eter og drikker gjør det visselig ikke, men de ord som her står: «det gis for dere» og «det utgytes for dere til syndenes forlatelse». Disse ord er, ved siden av det å ete og drikke, hovedsaken i sakramentet. Og den som tror disse ord, han har det de sier og som de lyder, nemlig syndenes forlatelse.

1018. Hva slags spising og drikking finner sted i Herrens Nattverd?

SVAR: BÅDE ÅNDELIG OG SAKRAMENTAL SPISING. DET SPESIELLE VED NATTVERDEN ER GAVEN MOTTATT MED MUNNEN.

Joh 6:47-51 – JEG ER livets brød. Deres fedre åt mannaen i ørkenen og døde. Dette er det brød som kommer ned fra himmelen, for at man skal ete av det og ikke dø. JEG ER det levende brød som er kommet ned fra himmelen. Om noen eter av dette brød, skal han leve i evighet, og det brød som jeg skal gi, er mitt kjød som jeg skal gi til liv for verden. **1 Kor 10:16** (sakramental spising) - Velsignelsens kalk som vi frem-sier velsignelsesbønnen over, er den ikke samfunn med Kristi blod? Brødet som vi bryter, er det ikke samfunn med Kristi legeme?

Den *åndelige* spising og drikking skjer ved troen på Guds nåde og Kristi fortjeneste. Den *sakramentale* spising skjer når nattverd gjestene mottar Kristi virkelige legeme og blod med munnen, både troende og ikke troende.

Anm. Den sakramentale forening gjør forskjellen.

I likhet med den gamle kirke siden aposteltiden, vedkjenner vi oss mottagelsen med munnen. Den skjer på overnaturlig vis, til forskjell fra spising på naturlig og begripelig vis. Med munnen mottar vi Kristi legeme og blod. Det skjer uten noen naturlig eller lokal forbindelse mellom en himmelsk og en jordisk materie.

1019. Hva er forskjellen mellom kirkens spising og drikking i den gamle og den nye pakt?

DEN ÅNDELIGE SPISING VED TROEN ER FELLES FOR DEN GAMLE OG DEN NYE PAKT ER. I DEN NYE PAKT MOTTAR BÅDE TROENDE OG HYKLERE NATTVERDENS SAKRAMENT MED MUNNEN. KUN DE TROENDE DELTAR I DEN ÅNDELIGE SPISING UNDER OG UTENFOR NATTVERDMÅLTIDET.

1020. Hvor omfattende er Herrens Nattverd?

KRISTI BEFALING OMFATTER TRE TRE DELER I EN UBRUTT HANDLING:

- Presten *frem-sier* Kristi testamentord over brød og vin (konsekrasjon),
- *utdeler* Kristi legeme og blod under begge skikkelser (distribusjon) og
- nattverd gjestene *mottar* sakramentet, spiser og drikker (kommunion).

Kristi befaling omfatter det brød og den vin som er satt fram til konsekrasjon, distribusjon og kommunion. Med hele handlingen ihukommer vi Kristi fortjeneste for Faderen og forkynner Kristi død inntil hans komme i synlig herlighet (Lk 22:19, 1 Kor 11:25f).

Anm. Ikke «samtidig med». Noen påstår at brødet og vinen er Kristi legeme og blod samtidig med vår mottagelse med munnen. Påstanden stammer fra den frafalle Filip Melancton (filipisme).

Fra bekjennelsesskriftene:

FC Ep 7:41-42, 64; SD 7:61-63, 66, 84.

OM SAKRAMENTETS MOTTAGERE

Hvem tar da verdig imot dette sakrament?

Å faste og berede seg legemlig er vel en vakker, ytre skikk. Men verdig og vel beredt er den som har troen på disse ord: «det gis for dere» og «det utgytes for dere til syndenes forlatelse». Den som ikke tror disse ord, men tviler, han er ikke verdig og beredt, for det ordet «for dere» krever hjerter som tror helt og fullt.

1021. Hva er den rette nattverdberedelse?

DEN RETTE NATTVERDBEREDELSE ER TROEN PÅ KRISTI ORD OM GAVEN, SOM "GIS FOR DERE" OG "UTGYTES FOR DERE".

Lk 22:19f – Dette er mitt legeme, som gis for dere. /.../ Denne kalk er den nye pakt i mitt blod som utgytes for dere. (Jf 1 Kor 11:27-29)

Kristi ord om gaven gjelder det synlige pant på frelsen gitt i dåpen, og gitt med Guds løfte om salighet for hver den som tror. Troens gjenstand er alltid gudmenneskets legeme og blod gitt for verdens synder.

1022. Hvorfor bør vi betrakte Kristi testamentord før vi går til Herrens bord?

BETRAKTER VI FRELSENS OMKOSTNINGER, MÅ VI TA OSS SELV PÅ ALVOR FOR GUD. OG DESTO MER TA GUD PÅ ALVOR.

1 Kor 11:26f – Så ofte som dere eter dette brød og drikker av kalken, forkynner dere Herrens død inntil han kommer. **Joh 1:14** – Ordet ble kjød. **Åp 5:12** – Lammet som er slaktet, er verdig til å motta kraft og rikdom og visdom og styrke og ære og herlighet og velsignelse.

Frelsens omkostninger forteller at "i mitt kjød bor intet godt" (Rom 7:18), og at seieren over synd, død og satans rike vinnes med Kristus, mottatt av nåde. Herrens Nattverd skal holdes, om så bare én ber om å det og de andre hører på.

1023. Hvordan kan kristen sedvane være til hjelp i nattverdberedelsen?

KRISTEN SEDVANE SKJERPER KONSENTRASJONEN OM KRISTI ORD OG UTTRYKKER ÆRBØDIGHET FOR KIRKENS SAMFUNN I DE HELLIGE TING.

2 Kor 5:7 - Vi vandrer i tro, ikke i beskuelse. **1 Tim 3:16** – stor er gudsfryktens hemmelighet: Gud åpenbaret i kjødet, erklært rettferdig ved Ånden, sett av englene, forkynt blant hedningene, trodd i verden og opptatt i herlighet.

Med sedvaner, klær og geberder kan vi uttrykke troens innhold på en billedlig og sakssvarende måte, men vi må ikke forveksle slike uttrykk med troen.

Eksempler fra Bibelen:

Moses ville ha folket til å vaske klærne i ærbødighet for Herrens komme på Sinai berg, 2 Mos 19:10. - Guds folk i den gamle pakt fastet og avstod fra arbeid for å konsentrere seg om den store Forsoningsdagen, 3 Mos 23:26-32.

Apostelen Paulus viste til Guds skaperorden og Kirkens "hode-struktur", da han innskjerpet kristen sømmelighet, 1 Kor 11:10, 13 (det sakssvarende uttrykk).

Eksempler fra kirkelig folketradisjon: Å motta sakramentet på fastende mave, bruke "kirkeklær", og geberde seg på høvisk vis - bukke, neie, knele, tegne seg med korsets tegn, osv. I slike ting skal frihet råde med forbehold om sakssvarende uttrykk.

Anm 1. 1 Kor 11:10. Det greske ordet for undergivenhetstegn (exousia) har sin bakgrunn i et arameisk ord som betyr hodeplagg og myndighet (sjaltan). Det er Guds engler som står for Gud med utildekket hode. Kvinner som deltar i gudstjenesten med tildekket hode, markerer underordning under Kristus og kvinnens kall i Guds ordninger for skapelse og kirke. - Unisex-moter har utspring i menneskenes opprør mot den gode Skaperen.

Anm 2. Eksempler på skikker uten Guds ords befaling (adiàforon):

(1) *Brødsbrytelse.* Kristi legeme ble ikke sønderbrutt, Joh 19:36, men Kristus brøt brødet for å dele ut: Mt 4:19, 15:36, Mk 8:6, 19:20, Lk 24:30. Å bryte brødet betyr å dele ut eller overrekke brød: Jes 59:7, Klag 4:4.

(3) *Kontinuerlig utdeling* ved store alterganger, og med nattverdhielsen etter siste altergjest.

(4) Å motta med hånden eller med munnen. Å bukke eller neie (gjøre reverens) for Kristi nærvær i det man reiser seg og går fra Herrens bord.

Anm 3. Tre karakteristiska ved konfesjonelle lutheranere:

(1) Den uforbeholdne bekjennelse til Kristi tydningsord.

(2) Ofte altergang, så sant praktisk mulig.

(3) Den sakramentale handling utført med tilbedelse og ærbødighet.

Den wittenbergske reformasjon tok vare på skikker som anskueliggjør evangeliet og bekjenner det i handling. Luther verdsatte *sakssvarende uttrykk fra den gamle kirke*

og brukte dem gjerne under den sakramentale handling. I vår bekjennelsessituasjon har de gamle handlingsuttrykk fått ny aktualitet, for de gamle fronter består:

Elevasjon (opphøyelse). Luther forklarer: "Så er altså elevasjonen ikke et tegn på offer for Gud, slik papistene falskelig mener, men en formaning til menneskene for å lokke dem til tro, især når presten eleverer umiddelbart etter ordene "dette er mitt legeme", hvor Kristus ikke med en eneste bokstav sier noe om offer" (kursiv her). Samme fremgangsmåte gjelder kalken, med henvisning til Sal 116:13 – Jeg vil løfte opp frelsens beger og forkynne Herrens navn.

Ringning med bordklokke. Den bør skje samtidig med elevasjonen, og markere Kristi under for dem som ser dårlig.

Elevasjon og ringning oppmuntrer og tilskynder forsamlingen til å uttrykke seg med ærefrykt og tilbe Kristi legemes og blods *tilsynkomst i sakramentets skikkelser*. Den norske Kirkeordinansen fra 1537 foreskriver at presten skal løfte elementene "like etter" ordene (dette er), "og samtidig la klokken klinge, som skikken er, om tjeneren synes så. For i dette skal den kristelige frihet stå ved makt, dog slik at folket blir påmint om det på forhånd så mye som nødvendig."

Fremvisning (ostensio) av sakramentet etter konsekrasjonen: "Se, Herrens legeme og blod!" eller lignende. Menigheten kneler og synger "O Guds Lam". Også denne skikk fra reformasjonstiden stammer fra den gamle kirke. Det er Kristi legemes og blod vi tilber i sakramentets skikkelser.

Til bibelstudium: 1 Kor 11:20-22.

Korint-menigheten la vekt på andre ting enn kirkens Kristus-samfunn i alterets sakrament (1 Kor 10:16). Herrens Nattverd ble forvrengt og kirkens samfunn krenket. Jf Rom 8:24f, 1 Kor 13:12a, 2 Kor 4:18, Heb 11:1, 1 Pet 1:8.

1024. Hva vil det si "å prøve seg selv" før altergang?

Å GÅ I RETTE MED OSS SELV I LYS AV KRISTI ORD. DØPTE SMÅBARN OG ANDRE SOM IKKE EVNER DETTE, LEVER I DÅPENS NÅDE.

1 Kor 11:27-32 – Et menneske skal prøve seg selv og deretter ete av brødet og drikke av kalken. Den som eter og drikker uten å gjøre forskjell på Herrens legeme, eter og drikker en dom over seg. Derfor er også mange blant dere svake og syke, og mange er sovnet hen. Om vi gikk i rette med oss selv, ville vi ikke bli dømt. (Mt 7:6, 1 Kor 5.)

Privatskriftemålets begrunnelse er avløsningen (absolusjonen), da evangeliet om frifinnelsen i Kristus blir tilsagt den enkelte. Skriftemålet er en anledning til selvprøvelse for Guds ansikt. Regel: Er jeg beredt til å møte Herren på Dommens dag, er jeg også beredt til å motta sakramentet.

Anm. Sønnens komme i tjenerskikkelsen.

Joh 13:1-11. Jf v 9f og 15:3. Han tar seg av oss. En kristen setter all sin lit til Guds teneste for oss i Kristi lidende lydighet: Også jeg er frikjent på grunn av Sønnens selvhengivende kjærlighet i Jesu tjenerskikkelse – og ikke av noen annen grunn. (Fil 2:7, Gal 4:4, Mt 20:28).

Sønnens komme i tjenerskikkelsen gjentas i sakramentets skikkelser. Derfor sa Johannes Chrysostomos (d. 407), at "ordene høres fra prestens munn, men brødet og vinen helliges ved Guds kraft og nåde".

1025. Hvordan mottas Sakramentet på uverdig vis?

SAKRAMENTET MOTTAS PÅ UVERDIG VIS NÅR DET MOTTAS SOM VANLIG MAT FOR SÅ Å SETTE SIN LIT TIL GJORT GJERNING.

1 Kor 11:27 – Den som eter brødet eller drikker av Herrens kalk på uverdig vis, blir skyldig i Herrens legeme og blod. **10:21** - Dere kan ikke drikke både Herrens kalk og onde ånders kalk. Dere kan ikke ha del i både Herrens bord og onde ånders bord.

1026. Hva er forskjellen mellom verdige og uverdige nattverdgjester?

FORSKJELLEN MELLOM VERDIGE OG UVERDIGE NATTVERDGJESTER ER DEN MELLOM TOLLEREN OG FARISEEREN I TEMPLET (LK 18:9-14)

1 Kor 11:28 – Et menneske skal prøve seg selv og deretter ete av brødet og drikke av kalken. **Rom 10:16** – Men ikke alle er blitt lydige mot evangeliet. **Mt 5:23f** – Hver den som blir vred på sin bror, er skyldig for domstolen. **1 Kor 3:6** – Jeg plantet, Apollos vannet, men det var Gud som ga vekst.

Verdige nattverdgjester vet ingen annen verdighet for Gud enn Kristi legeme og blod, gitt for verdens synder (1Kor 11:28, 31f). Med ham til gave lever de forsonet med sin neste og vil gjerne forbedre sitt liv (Rom 12:1f).

Uverdige nattverdgjester tror deres altergang behager Gud, selv om de reserverer seg mot Kristi testamentord og lever uforliket med sin neste (1 Kor 11:21f, 33f)

1027. Hvordan uttrykke vår Kristus-tilbedelse når vi mottar Sakramentet?

ENHVER SOM TROR KRISTI ORD AV HJERTET, TILBER HAM NÅR SAKRAMENTET MOTTAS. MEN ER HJERTET FJERNT FRA HAM (MT 15:8), ÆRER MAN GUD MED LEPPENE

Under nattverden tilbes Guds Sønn, Kristus Jesus, som her troner i det lave på sølvfat og gir syndere del i sitt Golgata-offer.

En bønn å be når man mottar sakramentet, kan være «Herre Jesus! Må ditt hellige legeme bevare meg med legeme og sjel til evig liv!» - «Herre Jesus, må ditt hellige blod bevare meg med legeme og sjel til evig liv!»

Med troens takkoffer stiller vi våre lemmer fram som våpen for Guds rettferdighet (Rom 6:13b). Fra Herrens Nattverd blir vi utsendt som liturger for Gud og diakoner for vår neste, enhver i sitt kall. Troen har Kristus til gave, frykter og elsker Gud over alle ting, stoler på ham, ber, lover og takker, holder Guds ord hellig, hører og lærer det gjerne, og tjener andre med Kristus som eksempel.

Anm. Sakramenttilbedelse. Kristi ord utelukker all gudsdyrkelse oppfunnet av mennesker. Alt sammen gjør vi på Kristi ord - "et og drikk!" (Jf Lk 1:38, 5:5, Mt 8:8). Luther: Vi gjør dette som "rette, hellige medprester, i dåpen helliget ved Kristi blod og salvet og innvidd av Den Hellige Ånd".

Til bibelstudium: Tilbedelsens årsak.

Sal 49:7-9. Jes 52:1-3, 53:10-12.

1 Tim 2:6a, Tit 2:14. Heb 9:28. 1 Pet 1:18- 21.

Fra bekjennelsesskriftene:

FC SD 7:126. Vi tilber ikke brød og vin, men Jesus Kristus, sann Gud og sant menneske, "slik han sant og vesenmessig er nærværende i (sakramentets skikkelser). I nattverdens sanne bruk skal han tilbes i ånd og sannhet, slik han også tilbes på alle andre steder, særlig der hans menighet er samlet".

FC SD 7:68-70 – Det må imidlertid bli nøye forklart hvem som er uverdige gjester ved denne nattverd. Det er de som er uten sann anger på grunn av sine synder og går til sakramentet uten sann tro og gode forsett om å bedre sine liv. Slik skaffer de seg dommen på nakken idet de med munnen uverdigg spiser Kristi legeme og blir skyldig i Kristi legeme og blod.

De rette verdige gjester er de svakktroende, fortapte og bedrøvede kristne. Det er de som på grunn av størrelsen og mengden av sine synder er forskremt i hjertet og mener at de i sin store urenhet ikke er verdige til denne Kristi edle skatt og velgjerning, og som i sin tros svakhet føler, klager og av hjertet begjærer å tjene Gud med en sterkere og frimodigere tro og ren lydighet. Nettopp for disse er dette høyverdige sakrament innstiftet og forordnet, slik Kristus sier (Mt 11 28): «Kom hit til meg alle dere som sliter og er trette, jeg vil gi dere hvile.» Like ens (Mt 9:12): «Guds kraft er mektig i de svake». Like ens Rom 14(1, 3): «Ta dere av den som er svak i troen», for «Gud har jo tatt seg av ham.» For «den som tror på Guds Sønn», det være med en sterk eller svak tro, «han har evig liv» (Joh 3:16).

1028. Har sakramentet en skjult kraft i seg utenom den innstiftede bruk?

KRISTI BEFALING OMFATTER IKKE NOE ANNET ENN DEN BRUK HAN HAR BEFALT.

Det er en syndig handling å bruke sakramentet til trolldom og magiske ritualer, for eksempel i den hensikt å helbrede sykdommer.

OM ADGANG TIL ALTERETS SAKRAMENT

1029. Hva betyr ordene "drikk alle derav", siden tolv var til stede?

KRISTI ORD HAR ADRESSE TIL DØPTE MENNESKER, I STAND TIL Å SKJELNE MEL- LOM ALTERETS SAKRAMENT OG ANNEN MAT, OG Å OPPFATTE KRISTI RØST OG FØLGE HAM.

Mt 26:27 – han tok kalken og fremsa takksigelsesbønnen og gav dem og sa: "Drikk alle derav!" **1 Kor 11:23, 28f** – Fra Herren har jeg mottatt hva jeg har overgitt også til dere (15:1-3) /.../ Et menneske skal prøve seg selv /.../ den som eter og drikker, han eter og drikker seg selv til dom dersom han ikke gjør forskjell på Herrens legeme. **Joh 10:27** – Mine sauer hører min røst, og jeg kjenner dem, og de følger meg.

Apostelen Paulus – som ikke var blant Jesu disipler, han hadde «mottatt fra Herren» hva andre hadde fortalt ham, og gitt Kristi ord og befalinger videre til Korint-menigheten. Ansvar for denne læreformidling påhviler prestene uansett tid og sted (1 Kor 1:2).

Anm: «Drikk alle derav». Paulus-teksten har ikke disse ordene. Sammenhengen belyser hvorfor. Apostelen la vinn på å lære Korint-menigheten hva måltidet består av, så de kunne gjøre forskjell på vanlig mat og Herrens legeme og blod, og holde nattverd på rett måte, 1 Kor 11:26-29. Da var det ikke nødvendig å sitere ordene "drikk alle derav".

1030. Innbyr Kristus hvem som helst til å komme på eget ansvar?

KRISTUS INNBYR DØPTE PÅ TROENS VILKÅR. DET SAMME SKAL EN PREST GJØRE I KRISTI STED, KALT TIL Å FORVALTE SAKRAMENTET UNDER UTØVELSE AV LØSE- OG BINDEMAKTEN FRA HAM.

1 Kor 11:24-26 – "Dette er mitt legeme, som gis for dere. Gjør dette til min ihukommelse! /.../ Denne kalk er den nye pakt i mitt blod. Gjør dette så ofte dere drikker av den, til min ihukommelse. Så ofte dere eter dette brød og drikker av kalken, forkynner dere Herrens død inntil han kommer." **10:17** – Fordi det er ett brød, er vi - skjønt mange, ett legeme. Vi får jo alle del i dette ene brød. **13:6b** – (Kjærligheten) gleder seg ikke over urettferdigheten, men gleder seg med sannheten.

Deltagelsen i Herrens Nattverd viser i handling at denne kirkes bekjennelse er min. Den ene mottar hva alle mottar.

Bekjennelsen til Kristi ord markerer grensen for nattverdfellesskap, likeså inkluderende og ekskluderende som Kristus selv (Mt 7:6, 9:35ff).

Utelukket er misbruk under dekke av "ekumenisk åpenhet", "gjestfrihet", "eget ansvar", «fellesskap», osv. Og utelukket er Herrens Nattverd brukt som misjonsmiddel. Under skinn av kjærlighet, vitner misbrukene om et satanisk opprør mot Herren over enhetens sakrament.

1031. Hvorfor skal en prest verne kirkens enhet ved Herrens bord?

DET ER PRESTENS KALL Å FORVALTE ENHETENS SAKRAMENT PÅ VEGNE AV ENHETENS HERRE.

1 Kor 11:27, 29f – Den som eter brødet eller drikker av kalken på uverdlig vis, synder mot Herrens legeme og blod /.../ Den som eter og drikker uten å gjøre forskjell på Herrens legeme, han eter og drikker en dom over seg. Derfor er også mange blandt

dere svake og syke, og mange er sovnet inn. **Ef 4:15-17** – la oss holde oss til sannheten, og i alle henseender vokse i kjærlighet opp til ham som er hodet, Kristus. Fra ham blir hele legemet sammenføyd og sammenholdt /.../ Derfor sier jeg og bevitner i Herren at dere ikke mer skal vandre som hedningene vandrer i sitt sinns tomhet.

Det hører med til prestens oppdrag å være skriftefar og vokter ved Herrens bord. Slike prester er rettskafne for Gud og åndelige fedre i Guds kirke (1 Pet 5:1-3).

Fra bekjennelsesskriftene:

Apol 7/8, 28 (etter sv. overs.): - "på grunn av menighetens kall, handler de på Kristi vegne, og ikke på egne vegne, slik Kristus vitner om det (Lk 10:16): "Den som hører dere, hører meg." Når de rekker fram Kristi ord og sakramenter, gjør de det på Kristi vegne og i Kristi sted (Christi vice et loco). Det lærer dette Kristi ord oss, for at vi ikke skal støte oss på tjenerens uverdighet."

CA 24, 36: "Krysostomos sier at presten hver dag står ved alteret og innbyr noen til sakramentet og avviser andre."

1032. Hvem er nattverdberettiget?

NATTVERDBERETTIGET ER TROENS BEKJENNERE, I STAND TIL Å GJØRE FORSKJELL PÅ SAKRAMENTET OG ANNEN MAT. DE ER DØPT MED KRISTEN DÅP, ØVER TROEN I GODE GJERNINGER OG ER I STAND TIL Å PRØVE SEG SELV.

Mt 28:20 – Lær dem å holde alt hva jeg har befalt dere. **1 Joh 1:8f** – Dersom vi sier at vi ikke har synd, bedrar vi oss selv og sannheten er ikke i oss. Dersom vi bekjenner våre synder /.../ forlater (Gud) oss syndene våre. **Heb 5:13, 6:1** – Hver den som ennå får melk, er uerfaren i spørsmål om rettferdighetens ord, han er jo ennå et barn. /.../ La oss derfor nå legge bak oss de første grunner i Kristi lære og ledes fram til modenhet. **1 Kor 11:28f** - Et menneske skal prøve seg selv, og deretter ete av brødet og drikke av kalken. Den som eter og drikker uten å gjøre forskjell på Herrens legeme, han eter og drikker en dom over seg.

Med enig bekjennelse til Kristi testamentord, bekjenner nattverd gjestene enhetens Herre over enhetens sakrament. Sakramentet mottatt med munnen, styrker troen og den innbyr-des kjærlighet bevitner kirkens samfunn «i Kristus».

Anm. Herrens Nattverd både åpen og lukket.

I kretsen utenfor kan døpte være nær (close) fordi de er åpne (open). Dem skal presten oppmuntre med evangeliet, og påse at de vet hva gaven består i og hva Kristi ord befaler.

Saken gjelder Guds ordning og det sjelesorgbehov som Gud virker ved lov og evangelium. En praktisk løsning er skriftemålets plass i døptes liv. En skriftestol med skillevegg gir avstandsnærhet og markerer Guds nådetilsagn i prestens munn (jf konsekrasjonsordene).

I små menigheter har presten oversikt over hvem som kommer. Den fremmede kontakter presten for samtale og påmelding til nattverd.

Til bibelstudium. Om de innbudne:

- Mennesker som mottar dåpundervisning, er underveis til Herrens bord, Mt 28:20. Jf 2 Mos 12:48.
- En nattverd gjest lever ikke i uforsonlighet, eller i åpen strid med Guds bud, til anstøt for andre. 1 Kor 5:11, Mt 5:24, 6:14f. Jf Mt 18:15-18.
- De innbudne istemmer Kristi ord, vet hva de mottar og vil ihukomme Kristi dødsfortjeneste for Faderen. 1 Kor 11:24, 26. Jf Rom 16:17.
- De kommer for å bli styrket i troen på syndenes forlatelse og få stadfestet sin barnerett hos Gud i kirkens samfunn. Joh 20:23. Rom 8:10-16, Tit 3:7. 1 Kor 10:16f.

Fra bekjennelsesskriftene:

Prestens ansvar som nattverdforvalter: Apol 24:1. SK, Nattverden 58f, 69. Same, Formaning til skrifte 5f, 30f.

Det er to grunner til å unngå medvirkning i kirker med rom for reservasjoner mot Kristi ord: (1) Guds ord taler sannhet i alle lærestykker og kan ikke feile, SK Dåpen, 57. (2) Kristi ord er skapende, virksomme ord i kraft av hans første nattverd, da han innstiftet den nye pakts måltid, FC SD 7:74-75.

OM MISBRUK AV HERRENS NATTVERD

1033. Hvordan blir messen misbrukt?

MESSEN BLIR MISBRUKT MED MENNESKEPÅFUNN OG VRANGLÆRE.

Mt 15:8f – Dette folk ærer meg med leppene, men deres hjerte er langt fra meg. For-gjeves dyrker de meg, for de lærer lærdommer som er menneskebud (Jes 29:13). **2 Tess 2:3f, 9-12** – La dere ikke bedra på noen måte! Først må frafallet komme, og lov-løshetens menneske, fordervelsens sønn, avsløres, han som setter seg imot og opp-høyer seg over alt som kalles Gud eller hellig, så han setter seg i Guds tempel og utgir seg for å være Gud. /.../ Den lovløses komme skjer ved satans kraft med løgnens hele makt og tegn og under og med all slags forførelse til urettferdighet blant dem som går fortapt, fordi de ikke tok imot kjærlighet til sannheten, så de kunne bli frelst. Derfor sender Gud dem kraftig villfarelse, så de tror løgnen...

2 Mos 20:7 – Du skal ikke misbruke Herrens din Guds Navn, for Herren vil ikke holde den uskyldig som misbraker hans Navn. **Esek 36:23a** – Jeg vil hellige mitt store Navn, som er blitt vanhelliget blant folkene. **Mt 6:9** – Helliget vorde ditt Navn!

- Eksempler på *åpenbar* misbruk: - Bønn til Den Hellige Ånd om forvandling av brød og vin til Kristi legeme og blod (forvandlingsepiklese). - Vinen er erstattet med epleaft el. l. (Mt 26:29) - Sammenblanding av uinnvidd og innvidd. - Utdeling av uinnvidd brød og vin. - Det tiloversblevne blir ikke spist og drukket, men lagret, stilt ut eller båret omkring.
- Eksempler på *fordekt* misbruk: - Læren om menighetens ”virkekraftige” nattverdfei-ring, som virker Kristi ”realpresens” (åndelig forstått). - Menig-

heten har oppgitt sin iverksettende myndighet og føyer seg etter menneskers uinnskrenkede myndighet over dens gudstjenestelige ordninger (Høyesteretts dom i liturgisaken 9. april 1986).

- Eksempler *fra bibelhistorien*: Kong Jeroboam, 1 Kong 12:25ff. - De fariseiske galaterkristne, Gal 5:1-6. - Jesabel, Åp 2:20-23. – Kvinneprestefrigjøringen i Korint-menigheten.

Anm. Om kraftløs resitasjon. At presten resiterer Kristi testamentord er i seg selv ingen garanti for Kristi legemes og blods realpresens. Resitasjonen er ikke magi.

Den sakramentale handling må utføres *i samsvar med* Kristi befalingsord – på troskapens vilkår. Da handler han som forvalter i Kristi sted, og vi kan vite sikkert at her - ved dette bord - holdes Herrens Nattverd. Men handler presten egenmektig – med ord og handlinger i strid med Kristi ord, holder menigheten et måltid på fornuftens vilkår, i kraft av ”menneskelig” autoritet og gjort gjerning. Eksempel: Kvinne-prester.

Til bibelstudium:

Jer 8:6-9. Mt 18:6f. 1 Kor 3:18ff. 2 Pet 2:9ff.

Om å legge noe til eller trekke fra: 5 Mos 4:2, Ord 30:6.

1034. Hva skjer hvor menighetens nattverdfeiring trer i sentrum?

MED FARISEISK ÅNDELIGHET STÅR MENIGHETEN I SENTRUM OG FORTRENGER KRISTI VIRKSOMME NÆRVÆR MED SITT ORD.

Mt 16:6 – Se til å ta dere i vare for fariséernes og sadduséernes surdeig!

Ikke noe sted i Nytestamentet knytter Den Hellige Ånd til Herrens Nattverd, men den fariseiske åndelighet liker å medvirke til det sakramentale under med påkallelse av Den Hellige Ånd (forvandlingsepiklese).

1035. Hva er forholdet mellom Herrens Nattverd nå og ”i den natt da han ble forrådt”?

KRISTI HANDLENDE ALLMAKT GJØR TESTAMENTORDENE VIRKSOMME HVER GANG NATTVERDEN HOLDES SLIK ORDENE SIER.

1036. Hva må menigheten gjøre hvis det ikke er tilgang på vin?

DET HOLDES INGEN HERRENS NATTVERD UTEN ”VINTREETS FRUKT” (MT 26:29).

1037. Hvordan bør en alkoholiker forholde seg til alterets sakrament?

EN ALKOHOLIKER MÅ FORHOLDE SEG TIL ALTERETS SAKRAMENT MED BØNN TIL KRISTUS, AT HAN MÅ GJØRE BYRDEN GAGNLIG OG LETT.

Mk 16:16 – Den som tror og blir døpt, skal bli frelst... **Mt 11:29f** – Ta mitt åk på dere og lær av meg, som er saktmodig og ydmyk av hjertet, så skal dere finne hvile for deres sjeler. Mitt åk er gagnlig, og min byrde er lett.

Den som har en byrde å bære, må gå bønnens vei. Egne behov er ingen norm i kristnes bibellesning.

Anm. Alkoholikeren får gjøre som barnet ved Herrens bord: Tro Guds frelsesløfte i sin dåp, motta velsignelsen, og bli innesluttet i kommunikantenes forbønn og omsorg. Det er ikke mangelen på alterets sakrament som fordømmer, men mistro til Kristi ord. 1 Kor 11:27, 29, jf Mk 16:16.

1038. Hva skjer med Herrens Nattverd når holdes i strid med Kristi ord?

SVAR: MAN HOLDER IKKE HERRENS NATTVERD, MEN EN PRIVATMESSE UTENFOR KRISTI KIRKE.

1 Kor 11:20 – Når dere kommer sammen, da er det ikke Herrens Nattverd dere holder. **2 Kor 10:5b** – vi tar hver tanke til fange under lydigheten mot Kristus.

Kristus er virksom med sine ord i dem som hører. De anvender Kristi gave på seg selv, i tillit til Guds forsoningsverk i Kristi død.

1039. Skal Kristi legeme og blod bæres fram som et ublodig offer for Faderen?

NEI. DET FINS IKKE NOE FORSONINGSOFFER UTEN BLODSUTGYTELSE.

Heb 7:26f – En slik øversteprest trengte vi, en som er hellig, uskyldig, ubesmittet, skilt fra syndere og høyere enn himlene, en som ikke trenger å bære fram offer hver dag i likhet med øversteprestene, først for egne synder og siden for folkets. Dette har han nemlig gjort en gang for alle, da han ofret seg selv. **Ef 5:2** – Kristus har elsket oss og gitt seg selv til gave og offer, til en velluktende røkelse for Gud.

Guds Sønn i Jesu skikkelse har én gang båret seg selv fram til et eviggyldig offer for Faderen. Et synlig pant er hans legeme og blod i sakramentets skikkelser.

Anm. Offertoriebønn. Romerkirkens nattverdliturgi innleder med "offertoriebønn" over den innsamlede kol-lekt, brød og vin. Et ledd bes stille av presten: "Ydmykt og angerfullt ber vi deg: Ta imot oss, Herre, og *la dette vårt offer fullbyrdes slik for ditt åsyn at det tekkes deg*, Herre, vår Gud." Videre – høyt: "La oss be til Gud, Den allmektige, at han vil motta *sin Kirkes offer* av våre hender. Til lov og ære for sitt navn og *til hele verdens frelse.*" - I en "eukaristisk bønn" (etter Verba) heter det - "*vi bringer deg*, Herre, livets brød og frelsens kalk, og takker for at du holdt oss verdige til å stå for ditt åsyn og *tjene deg*" osv.

Det er kristenhetens største tragedie at Romerkirkens hverken kan eller vil la seg reformere i samsvar med apostelordets lære frå Herren Jesus Kristus.

Vitnesbyrd fra Martin Chemnitz: - "et offer er en handling, ved hvilken vi gir eller ofrer noe til Gud. Men Kristus innstiftet Nattverden for at han i den skulle handle med oss – gi, ofre, anvende og stadfeste sin lidelses fortjeneste med sitt legemes og blods underpant. Og det er hans vilje, at vi skulle motta i tro hva han der ofrer og gir oss. Termen "offer" leder oss imidlertid bort fra dette til det vi ofrer og gir til Gud i

Herrens Nattverd.” (Martin Chemnitz: Examenis Concilii Tridentini /.../ opus /.../. Berolini 1861, s 403. Sit. etter Jonsson 1994, 39)

1040. Hvorfor er det bespottelig å frembære Kristi legeme og blod for Faderen?

DEN SOM FREMBÆRER PÅ NYTT KRISTI LEGEME OG BLOD FOR FADEREN, MARKERER AT GOLGATA-OFFERET VAR UTILSTREKKELIG, OG HVERKEN ENDEGYLDIG ELLER EVIGGYLDIG.

Heb 9:12, 22b, 26 – (Kristus har) med sitt eget blod, en gang for alle gått inn i helligdommen og vunnet en evig forløsning /.../ uten blodsutgytelse, blir det ingen forlatelse /.../ Men nå har han en eneste gang, i tidenes fylde, blitt åpenbart for å utviske synden ved sitt offer (jf v 28). **10:10, 14** – Ifølge denne (Guds) vilje er vi blitt helliggjort ved Jesu Kristi legemes offer én gang for alle /.../ Med et eneste offer har han for bestandig fullkommengjort dem som blir helliget.

Anm. Jesus-historien - motstykket til syndefallsberetningen.

I kraft av sin lidende lydighet i alles sted er Kristus menneskenes hellighet og rettferdighet ved Faderens høyre, til frelse for hver den som tror (Joh 16:10). Derfor advarer han oss mot gudsyrkelse begrunnet i lovrettferdighet, Mt 7:15ff, 16:6, 12, osv.

Evangelistenes dokumenterte Jesus-historie danner motstykket til syndefallsberetningen, 1 Mos 3. Sønnen er i kraft av sin lidende lydighet ”den andre Adam”, Rom 5:12ff, og hans forsoningsoffer er endegyldig og evig, Ef 5:2, Heb 7:27. På grunn av vår rettferdiggjørelse reiste Gud ham opp fra de døde, Rom 4:25. Det gjorde Gud for at vi skal leve ved Guds rettferdige Tjener og tjene ham i hans evige rettferdighet, uskyldighet og salighet. Jes 52:13-53:1ff, 5:12ff. Han er Guds ”førstegrøde” (1 Kor 15:20), som foregriper skaperverkets gjenløsning.

Ved prekenembetet kaller Gud menneskene til å la seg forlike med ham som har forsonet verden med seg selv i Kristi død. Virksom med sitt ord i den forsamlede menighet, er han Guds nådestol stilt i fram i sakramentets skikkelser, Rom 3:25f, Ef 2:19ff. Alt har han gjort ferdig. Tilleggsytelser er utelukket.

Ingenting fins uten Guds ord (Rom 4:16), heller ikke troens rettferdighet (15:4).

Vitnesbyrd fra Hermann Sasse: ”Ingen skjønnhet i (Romerkirkens) liturgier kan skjule at i dem trer den menneskelige prest ved siden av den evige øversteprest, det menneskelige offer ved siden av Kristi offer. Ingen av de spissfindig uttenkte teorier - om messeofferets identitet med korsofferet kan oppheve den kjensgjerning at også mennesket ofrer i messen, f eks Tridentinums tanke, at messen er en ”representatio” av korsofferet – en nærværendegjørelse av det som en gang skjedde på Golgata.” (Sit. etter Jonsson 1994, 39)

Et lignende samarbeid skjer med bruk av forvandlingsepiklese.

1041. Men har vi ikke behov for daglig forsoning med Gud, vi som synder daglig?

VI TRENGER INGEN DAGLIG FORSONING MED GUD, FOR GUD HAR I KRISTI DØD FULLBRAGT SIN FORSONING MED VERDEN EN GANG FOR ALLE.

1 Joh 2:1b-2 – Men om noen synder, har vi en forsvarer hos Faderen, Kristus Jesus som er rettferdig. Han er forsoningen for våre synder, ikke bare for våre, men også for hele verdens. **Heb 9:12** – (han har) med sitt eget blod, én gang for alle gått inn i helligdommen og vunnet en evig forløsning. **10:14** – Med ett eneste offer har han for alltid fullkommengjort dem som blir helliget.

Kristus er Guds slaktede Lam i all evighet, for hans død var en fullkommen og tilstrekkelig forsoning for verdens synd (Åp 5:6, 9, 12ff).

Den som lever i sin dåp, anvender Kristi fortjeneste på seg selv og mottar med munnen alterets sakrament det synlige pant på vår frelse. Vi mottar av nåde Guds rettferdighet og udødelighet, og har sann trøst mot døden og dommen.

Fra bekjennelsesskriftene:

Alt hva Gud har skapt og innstiftet, fortsetter å være hva Gud har skapt dem til. Det er de uten hensyn til vår bruk og behandling. Sektene derimot går forbi Guds Ord og mener at sakramentet "er noe som vi gjør", SK Nattverden, 7. FC SD 7:33.

Falsk åndelighet: Å innbille seg at Kristi lydighets fortjeneste må suppleres med selvvalgt åndelighet lik et nytt munkevesen. FC Ep 12:5, 539:10.

Den selvvalgte fromhet og egne løfter blir likestilt med dåpen, eller til og med verdsatt høyere enn dåpen, CA 27:11-14, 38.

Alt som foregår utenom Guds Ord, er vanhellig i Guds øyne, SK De ti bud 93. Det fins ingen årsak til frifinnelse hos Gud, enn Kristi lydighet, mottatt i tro (jf Verba).

Kristi medarbeidere i prekenembetet utøver Åndens embete når de forkynner og rekker fram evangeliet i sakramentets skikkelser. 2 Kor 3:6). Da blir Kristi lidende lydighet regnet oss til gode ved den tro som Ånden skaper. Det er en villfarelse å tro at den enes gjerning kan gjelde for andre (lik levittene). Apol 24:59.

Om antikrist: Han utøver sitt embete i kirken på jorden, hvor han er virksom inntil Kristi gjenkomst, Apol 7/8:4 (ref 2 Tess 2:4), 26:98. - Vranglærere er antikrister, Apol 7/8:48. Pavedømmet - og likeså Islam - representerer en antikristelig gudsdyrkelse, Apol 15:18, 24:51f, 26:98.

Antikrist forbyr presteekteskap, SA C 11:1 (ref 1 Tim 4:1-3). Han påkaller de hellige, samme B 2:25.

Antikristelig er *Romerkirkens teori om messens "ublodige offer"*, som presten frembærer, med påstanden at dette menneskepåfunn befri menneskene fra syndene i dette liv og i skjærsilden, SA B 2f (Mt 15:9) - Denne teori er avgudsdyrkelse, Tr 43, dragens hale, SA B:2:11, og en forførende misforståelse av de levittiske forordninger, Apol 24:52. - Denne ugudelige kult – på linje med Baal-kulten i den gamle pakt, er uttenkt mot Guds bud for å tilsløre Kristi herlighet og troens rettferdighet, Apol 24:97, SA B 2:1.

Konsekvensene er "meget utøy og giftig avguderi", SA B 2:11ff (eks skjærsilden, åndsmanifestasjoner, valfartene, broderskapene, helgenrelikviene, avlaten).

Om messe for de døde, Apol 12:15, 24:89 27:53, SA B 2:12, FC SD 7:109.

Messen som handelsvare, CA 24:20, Apol 24:13, 28:25, SA B 2:6, 16, Tr 43.

Om privatmesser, CA 24:35, Apol 24:6, SA B 2:8.

Kirkens reformasjon avslører Romerkirkens messe i dens irreversible motsetning til messen i den apostoliske kirketradisjon fra begynnelsen. SA B 2:10. (Jf kritikk av pavedømmet, samme B 4:3, 10f (ref 2 Tess 2:4), og kritikk av forbønn for og påkallelse av døde, Apol 24:11-12.)

OM KRISTUS-BEKJENNELSE MED NATTVERDENS LITURGI

1042. Hvordan bekjenner vi Kristus Jesus med vår nattverdliturgi?

MED VÅR NATTVERDLITURGI BEKJENNER VI DEN HISTORISKE JESUS SOM SANN GUD OG SANT MENNESKE, SOM UTEN SAMMENBLANDING AV NATURENE MEDDELER SINE GUDDOMMELIGE EGENSKAPER TIL SIN SKAPTE MENNESKENATUR (CYRIL AV ALEXANDRIA D. 444, JOHANNES AV DAMASKUS D. CA. 749).

1 Kor 11:24 - Dette er mitt legeme...

Vi bekjenner den ene Herre, som her kommer til syne med sitt ofrede legeme og blod i brødets og vinens skikkelser. Utelukket er det doble bokholderi, som henviser Herren Jesus til en overjordisk-åndelig virkelighet fjernt fra oss, og mennesket Jesus til en jordisk-materiell virkelighet i fortid. (Jf Gud-og-Jesus-religionen.)

Til bibelstudium:

2 Mos 34:6. Sal 25:10, 40:11f, 85:11, 89:15, 138:2.

Ord 14:22. Jes 7:14, 40:5, 49:26. Jer 14:9, Joel 2:27.

Vitnesbyrd fra kirkens historie:

Ambrosius fra Milano, d. 397: "Kristi kjød, som vi ennå i dag tilber i mysteriene (sakramentet i begge skikkelser), og som endog apostlene /.../ tilbad i Herren Kristus."

Konsilet i Efesus, år 431: "Om noen ikke bekjenner at Herrens kjød er levendegjørende, fordi det er blitt Ordets eget kjød - Ordet som gjør alt levende, han være forbannet."

Athanasianum, pkt 32-34: "Men selv om han er Gud og menneske, er han likevel ikke to, men én Kristus, én, ikke ved en forvandling av Guddommen til kjød, men ved opptagelse av manndommen i Gud, i det hele én, ikke ved en sammenblanding av vesen, men ved personens enhet".

1043. Hvorfor bør utdelingsordene være «dette er Jesu sanne legeme - dette er Jesu sanne blod»?

VI SKAL IKKE FORESTILLE OSS NOE INNI BRØDET OG VINEN. JESUS ER I EVIGHET "EN YTRE LEGEMLIG TING" (LUTHER).

Joh 1:14 – Ordet ble kjød og tok sin bolig iblant oss, og vi så hans herlighet som den enbårne Sønns herlighet fra Faderen, og han var full av nåde og sannhet (Mt 17:2).

Åp 5:6, 9, 13 – jeg så et Lam, liksom slaktet /.../ ved ditt blod har du kjøpt dem til Gud

av alle stammer /.../ "Ham som sitter på tronen og Lammet tilhører velsignelsen og prisen og æren og kraften..."

Jesus fra Nasaret er gudmennesket både før og etter sin oppstandelse. Han er Allherskeren og tilværelsens midtpunkt, og samtidig alle menneskes bror, med legeme og sjel lik oss, og sin troende kirkes hode på jorden.

I likhet med Kristi testamentord bør utdelingsordene unngå å individualisere Guds forsoning med verden, men stadfeste Guds kirkes samfunn i de hellige ting. Det er som lemmer på Kristi legeme vi mottar alterets sakrament. Guds nådetilsagn til den enkelte, hører hjemme i skriftemålet.

Til bibelstudium: Mt 1:16, 18. Lk 1:31, 2:7. Kol 1:19. 1 Tim 3:16. 2 Pet 1:16. 1 Joh 1:1-3. Åp 21:3.

1044. Hva betyr det at Kristus Jesus "var i Guds skikkelse", men "tok en tjeners skikkelse på seg og blev mennesker lik"?

ORDENE SIKTER TIL GUDDOMMENS EGENSKAPER - IKKE TIL HANS NATUR.

Fil 2:6f – Han var i Guds skikkelse, men han regnet det ikke for et rov å være Gud lik, men fornedret seg selv og tok en tjeners skikkelse på og blev mennesker lik. Endog i det ytre fremstod han som et menneske.

Til bibelstudium: Sønnens fornedrelse. Han var "i Guds skikkelse": Joh 1:1f, 5:18, 14:9, 17:5. 2 Kor 4:4, Kol 1:15, Heb 1:3.

Han "tok en tjeners skikkelse på seg og blev mennesker lik": Sal 22:7. Jes 42:1, 49:3, 6, 52:13, 53:3. Esek 34:23, Dan 9:26, Sak 3:8.

Mt 20:28, Mk 10:45, Joh 13:16. Rom 1:4, 15:3, 8, 2 Kor 8:9, Gal 4:4.

1045. Hvordan kan Kristus ved Faderens høyre være hos oss med sitt legeme og blod?

GUD SKJULER DENNE HEMMELIGHET, SOM OVERGÅR MENNESKETANKENS MULIGHETER.

1 Pet 1:12b – Også engler higer etter å få betrakte dette evangelium.

I Herrens Nattverd møter vi det samme udelelige "JEG" som er ved Faderens høyre side. Sønnen er fullkomment fri fra lidelse og død, og lar sin menneskenatur ta del i sin handlende allmakt, lik et jern som gløder i den guddommelige ild. Men hvordan dette skjer, vet hverken engler eller mennesker.

Til bibelstudium: Intellektets offer.

Kirkens tro og virksomhet har ingen fornuftig begrunnelse. Begrunnelsen er Guds ord og undergjerninger i en bevitnet historie om Guds løfter, oppfylt i Jesu Kristi lidelse, død og oppstandelse, slik Skriftene har sagt.

Å ta forstanden til fange, 2 Kor 10:4f. Å ta Gud på ordet, Lk 1:34, 37. For Guds skyld må kristne være dårer for verden, 1 Kor 1:18, 23, 2:14.

Guds ord beskriver ting vi ikke ser, Heb 11:1.

Vi holder Kristi befalinger fordi vi har lært Guds trofasthet og kjærlighet å kjenne gjennom den han utsendte. Mt 28:18-20. Joh 17:3, 20. Osv.

1046. Hva betyr det at Kristi legeme er allestedsnærværende?

DA KRISTUS GIKK PÅ JORDEN, LEVDE HAN MED SIN GUDDOMSNATUR I HIMMELN, OG MED SIN MENNESKE NATUR MED GUDDOMMELIGGJØRELSEN SOM MÅL.

Sal 8:7b-8 – ”Du er min Sønn, jeg har født deg i dag. Be meg, så gir jeg deg folkene til arv og hele jorden til eie.” **Joh 3:35** – Faderen elsker Sønnen, og alt har han lagt i hans hånd. **Mt 28:18** – Da trådte Jesus fram, talte til dem og sa: ”Meg er gitt all makt i himmelen og på jorden.” **Ef 1:20-22** – Med denne kraft var han virksom i Kristus, da han vekket ham opp fra de døde og satte ham på sin høyre side i de himmelske verdener, over all makt og myndighet og kraft og herredømme og hvert navn som nevnes kan, ikke bare i denne tidsalder, men også i den kommende. ”Alt la han under hans føtter”, og han gav ham til kirken som et hode over alle ting.

Med «himmelen» siktes ikke til et himmelrom fjernt fra oss, men til Guds tronhimmel hvor Guds herlighet bor (Joh 1:14, osv). Allerede i jomfru Marias skjød stod Guds enbårne Sønn i et oververdslig forhold til hvert punkt i skaperverket.

Foreningen av Gud og menneske i Jesu person medfører at Sønnens konkrete fysiske legeme er det samme både før og etter oppstandelsen, og før og etter opptagelsen til Guds høyre side, fri til å være til stede hvor han vil i tid og rom.

I den for-samlede menighet er han til stede, virksom med evangeliet og sakramentene forvaltet på troskapens vilkår. I de troendes liv er han virksom med sin livgivende Ånd.

1047. I hvilket forhold står skaperverket til sin Skaper i Jesus Kristus?

GJENNOM KRISTI MENNESKENATUR STÅR SKAPERVERKET I ET UMIDDELBART FORHOLD TIL SKAPEREN.

Kol 1:16b – Alt er skapt ved ham og til ham. **Heb 2:6b-8** – Hva er mennesket at du kommer det i hu, eller Menneskesønnen at du tar deg av ham? Du har en liten tid latt ham være mindre enn englene. Med ære og herlighet kronte du ham. Alt har du lagt under hans føtter. Da han la alt under ham, unntok han ingenting fra å være ham underlagt. Men enda ser vi ikke at alt er ham underlagt. **Joh 13:3-5** – da Jesus visste at Faderen hadde gitt alt i hans hender, og at han var utgått fra Gud og skulle gå til Gud, så reiste han seg opp fra nattverden, la av seg kjortelen, tok en linduk og bandt den om seg. Deretter helte han vann i et fat og begynte å vaske disiplenes føtter... 1 Kor 15:27, Sal 139:7-10.

Sett fra vår side, er Herrens Nattverd troens fest på skaperverkets vegne: ”Han som all verden er for trang”, lå på Marias fang, og led og døde Guds udødelige død. Han er etter sin menneskenatur Guds førstegrøde, alle menneskers bror og altets midtpunkt og hersker.

Han er den eneste blant brødre som er verdig all tilbedelse, især når han i sin menighet troner på sølvfat og mottas med munnen.

1048. Er Kristi sakramentale tilstedeværelse det samme som hans allestedsnærvær?

GUDS VEIER ER HØYERE ENN VÅRE VEIER.

Jes 55:9f – Mine tanker er ikke deres tanker, og deres veier er ikke mine veier, sier Herren. For som himmelen er høyere enn jorden, slik er mine veier høyere enn deres veier. **Rom 8:33** – Hvem vil anklage Guds utvalgte? Gud er den som erklærer rettferdig.

Vi må skjelne mellom tre former for Kristi nærvær:

- Kristi *fysisk-legemlige* nærvær, da alt er i den ene. Slik var det øyenvitnene så ham, da «han møtte dem utenfor graven, i Emmaus, ved Tiberias-sjøen, på et fjell i Galilea, på Oljeberget før sin himmelfart, osv.
- Kristi *sakramentale* nærvær, da alt er i hver del. Slik gikk han uhindret gjennom liksvøpet, steinen og den stengte døren, og slik er han nærværende i innvidd brød og vin. Så har hver nattverd gjest samfunn med Kristus i hver nattverd, ifølge Kristi ord: ”Dette er mitt legeme”.
- Kristi *himmelske*, uutgrunnelige nærvær, da tingene er i ham, den opp-høyde og ufattelige, når han i kraft av sin Guddom er nærværende alle steder i sitt skaperverk (Sal 139). Dette skjer på grunn av foreningen av menneskenatur og guddomsnatur i Jesu person (den personale union).

Guds åpenbaringsord er kilden til en omfattende viten om Gud, mennesket og verden. Gud er utenfor det skapte og samtidig i det skapte hvor hans ord sier han er.

Fra bekjennelsesskriftene:

Gud kan i sin allmakt være tilstede på en legemlig-konkret måte, og det på mange steder samtidig. Heller ikke englene har forstand til å begripe denne hemmelighet. Den er bare kjent av Gud, og likevel sann, FC SD 7:102f. Guds ord lyver ikke, samme 96.

1049. Hvorfor gir ikke alterets sakrament del i den hele Kristus?

SAKRAMENTET ER KRISTI LEGEMES OG BLODS SAKRAMENT.

1 Kor 10:16.

Samfunn med den hele Kristus hører med til de løfter som er gitt utenom sakramentet, til hver den som tror (Joh 6, 14:23 osv).

1050. Hvordan forholder Guddommen seg til sakramentet?

GUD LAR SEG IKKE AVGRENSE TIL STEDET HVOR KRISTI LEGEME OG BLOD ER.

Lk 1:35-37 (Engelen til jomfru Maria) - ”Den Hellige Ånd skal komme over deg, og Den Høyestes kraft skal overskygge deg. Derfor skal også det hellige som blir født, kalles Guds Sønn /.../ for intet ord fra Gud skal være kraftløst.” **Jak 1:17b** - i Gud er ingen forandring eller skiftende skygge.

Ved engelens ord ble Jesu menneskelige sjel og legeme opptatt i det evige Ords person, og fikk del i Guds forhold til sitt skaperverk.

1051. Hva er forholdet mellom inkarnasjonens under og nattverdens under?

INKARNASJONENS UNDER ER UOPPLØSELIG OG UOPPHØRLIG. KRISTI LEGEME OG BLOD ER FORENT MED ANDRE PERSON I GUDS TREENHET - SOM I PALESTINA SÅ OG I HIMMELEN.

Mt 1:23 – Se, en jomfru skal bli fruktsommelig og føde en sønn, og han skal kalles Immanuel, det er utlagt: Gud med oss. (Jes 7:14)

Guddommens uforanderlige allestedsnærvær omfatter sakramentets skikkelser. Derfor er det riktig å si at GUD led, døde og ble begravet etter sin menneskenatur, og at Kristus hviler på alteret, hvor hans legeme er, ja, at GUDS legeme blir konsekrent og utdelt. Nattverden handler ikke om Guds handlende allmakt, virksom med sitt ord. Joh 20:5-8, Mt 28:2-6, Joh 20:19.

1052. Hvorfor er brødet Kristi legeme, og vinen Kristi blod?

KRISTI SAKRAMENTALE NÆRVÆR HAR DEN FORM SOM ORDENE SIER.

Jes 52:13 – Se, min Tjener skal gå fram med visdom. Han skal bli oppløftet og opphøyet og være meget høy. **Rom 6:9** – Vi vet at Kristus er oppreist fra de døde og dør ikke mer. Døden er ikke lenger herre over ham.

Kristus Jesus er Guds opphøyede Lam, allmektig og fri til å være hos sine venner hvor som helst på jorden. Her gir han dem del i sin udødelighet ved innvidde materier, slik hans ord lyder.

1053. Når er det riktig å tale om "et personlig møte" med Gud?

DET ER ET PERSONLIG MØTE MED GUD NÅR ET MENNESKE MØTER KRISTUS I HANS ORD, OG NÅR DØPTE BRUKER KIRKENS NÅDERETT I MESSEN.

Lk 10:16 – Den som hører dere hører meg. **Mt 18:20** – hvor to eller tre er forsamlet i mitt Navn, der er jeg midt iblant dere.

1054. Hvordan kan sakrament-tilbedelse være Kristus-tilbedelse?

KRISTI LEGEMES OG BLODS SAKRAMENT REPRESENTERER DEN HELE KRISTUS I HANS VIRKSOMME NÆRVÆR.

1 Kor 12:26 – Om ett lem lider, så lider alle lemmene med, om ett lem æres, så gleder alle lemmene seg med.

Hovedsaken er ikke sakrament-tilbedelse, men den faste tillit til Kristi ord: De som her spiser og drikker, har samfunn med Kristi legeme og blod til pant på syndenes forlatelse, og dermed liv og salighet hos Gud.

1055. Hvorfor tilber vi Kristi legemes og blods sakrament?

GUD ER VERDIG ALL ÆRE OG TAKK. SAKRAMENTET REPRESENTERER VÅR SKAPER OG GJENLØSER. DEN SOM NEKTER HAM TILBEDELSE, FORNEKTER MÅL OG MENING MED ALT MENNESKELIV, BÅDE FØDT OG UFØDT.

Kol 1:15f - Han er den usynlige Guds avbilde, den førstefødte før hele skapelsen. Ved ham ble alt skapt i himlene og på jorden, synlig og usynlig, troner, herredømmer, makter og myndigheter. **Lk 17:17f** - Var det ikke ti som ble rensset? Hvor er de ni? Var det ingen annen enn denne fremmede som kom tilbake for å prise Gud? **Apg 15:9** – Ved troen har han rensset deres hjerter.

Troens takkoffer er *Den Hellige Ånds* verk ved Kristi ord. Vi lovpriser *Faderen* for Sønnen som han ga til frelse. Vi lovpriser *Sønnen* for hans lidende lydighet i Jesu skikkelse og for dette sakrament, og med ham til eksempel går kristne fra Herrens Nattverd til troens øvelse i selvhengivende tjeneste, enhver i sitt kall.

Fra bekjennelsesskriftene:

Det er "én Kristus, én, ikke ved en forvandling av Guddommen til kjød, men ved optakelsen av manndommen i Gud" (Athanasianum, 32f).

Anm. «Det store mordet» var oldkirkens benevnelse på fosterdrapet. Det fratar det ufødte menneske tilbedelsens mulighet hos sin skaper og gjenløser.

OM MENIGHETENS FELLES GUDSTJENESTE

1056. Er menighetens gudstjeneste et møtested for mennesker?

MENIGHETENS FELLES SAMLING OM GUDS ORD OG SAKRAMENT ER FREMFOR ALT GUDS GAVESTED. HER ER DEN OPPSTANDNE KRISTUS TIL STEDE. VIRKSOM MED SITT ORD GIR HAN HIMMELRIKETS GODER TIL UVERDIGE OG TRENGENDE.

Mt 4:17 – Omvend dere, for himmelriket er kommet nær! **18:20** – Hvor to eller tre er forsamlet i mitt Navn, der er jeg midt iblant dem. Sal 84.

Det er misvisende når man forklarer kirkegang med menneskers behov. Den gud vi lærer å kjenne gjennom Kristus Jesus, er Den Gode, uavhengig av våre behov. Gud er god for sin egen skyld.

1057. Er det riktig å komme "som du er"?

INTET MENNESKE ER GODTATT AV GUD "SLIK VI ER", MED UNNTAK AV KRISTUS.

Jes 6:5 – Ve meg! Jeg er fortapt, for jeg er en mann med urene lepper, og jeg bor midt iblant et folk med urene lepper. Mine øyne har sett kongen, Herren Gud Sebaot. **Pred 4:17** – Vokt din fot når du går til Guds hus! Kom dit for å høre! Det er bedre enn når dårene bærer fram offer, for de vet ikke at de gjør ondt. **Lk 5:8b** – Herre, gå fra meg, for jeg er en syndig mann. **18:13b** – Gud, vær meg syndig nådig! Ef 2:1-3..

Den tilslørende intimitet tar lett styringen i selvklok omgang med Den Hellige.

1058. Hva er nattverdets regel og rettesnor (kànon)?

NATTVERDENS REGEL OG RETTESNOR ER KRISTI TESTAMENTORD.

Sal 119:89 – O Herre, ditt ord står fast I himmelen, til evig tid. **Mt 24:36** – Himmel og jord skal forgå, men mine ord skal slett ikke forgå! **Åp 3:8** – jeg har latt en dør stå åpen for deg. Ingen kan stenge den. Du har liten kraft, du har tatt vare på mitt ord og ikke fornøkt mitt Navn.

Kristi testamentord medbesemmer de liturgiske ordninger. Utelukket er liturgier på fornuftens vilkår, innordnet menneskers overhøyhet.

1059. Hva er "kirkebenk-embetet"?

DET ER ET GAMMELT UTTRYKK OM DØPTES SAMARBEID MED SIN PREST OM NÅDEMIDLENE BRUK.

Heb 13:17 – Vær lydige mot dem som veileder dere og rett dere etter dem. De våker jo over deres sjeler for å kunne avlegge regnskap. La dem få gjøre det med glede og ikke med sukk. Det skulle ikke være bra for dere.

Samarbeidet omfatter samarbeidet både i og utenom messen:

Utenom messen - når lekfolk bruker presten som predikant, skriftefar og sakramentforvalter (dåp og sognebud).

I messen - når lekfolk påkaller, ber, takker, synger og lovpriser, - når de hilser (salutatio), deltar i syndsbejelse, hører lesningene og prekenen, - når de legger til sitt "amen" og istemmer kirkens tro, - når de bringer gaver til menighetens diakoni og nyttige formål, - når de tilber og mottar sakramentet, - og når de mottar velsignelsen og sendes ut for å øve troen, enhver i sitt kall.

Det er en «selvvalgt» gudstjeneste når lekfolk utfører oppgaver som tilhører det offentlige prekenembete, f eks lesninger, preken og såkalt «frinattverd».

1060. Hva regulerer samarbeidet mellom prest og menighetslemmer?

TO TING REGULERER SAMARBEIDET: KRISTI OPPDRAG OG FULLMAKTER, GITT PRESTEN VED KALL OG INNSETTELSE I PREKENEMMETET, OG ORDETS ETTERFØLGELSE, ENHVER I SITT KALL.

Når Gud tjener menigheten med Ord og Sakrament, er presten Guds tjener og de andre mottagere. Alle har sitt kall å utføre i det menighetsbyggende arbeid med rom for diakonstillinger og verv etter behov.

Eksempler på samarbeid under gudstjenesten:

Kordiakon (fremhever messens karakter av menighetssamling, og letter samspillet mellom prest og forsamling). - Ministranter (korgutter/-piker). - Forsangere. - Kirketjener (sakristan).

I en mellomstilling står pretekandidaten, med adgang til å preke under prestens tilsyn og motta menighetens godtgjøring (veniat).

1061. Hva bør menigheten forvente av sin prest?

MENIGHETEN BØR FORVENTE AT DENS PREST HENGIR SEG TIL BØNNEN, STUDERER BIBELEN OG KIRKENS BEKJENNELSE, OG I MENIGHETENS SAMLINGER LEGGER VINN PÅ BIBELLESNING, FORMANING OG UNDERVISNING.

Apg 6:4 – Da kan vi selv hengi oss til bønner og ordets embete. **1 Tim 4:13** – Legg vinn på å forelese, formane og undervise...

Dette må kristne forvente av sin prest, for kristne lever av Ord og Sakrament.

1062. Hvorfor er det nødvendig å prioritere apostelordets lære fra Kristus?

DEN OPPSTANDNE KRISTUS ER KIRKENS LÆRER GJENNOM DEN RETT UTLAGTE SKRIFT, SOM ER GITT VIDERE TIL KIRKEN I OG MED APOSTELORDETS LÆRE.

Mt 23:8 – det er én som er lærer for dere. **Joh 7:16** – Min lære er ikke min egen, men hans som har sendt meg. **Apg 2:42** – Trofast holdt de seg til apostlenes lære. **Ef 4:11** – (Gud) gav oss noen /.../ til hyrder og lærere (1 Kor 12:28f). **Lk 10:16** – Den som hører dere, hører meg.

Kirken oppbygges ikke på føleri og trosytringer, men ”på apostlenes og profetenes grunnvoll, hvor hjørnesteinen er Kristus Jesus selv”, Ef 2:20. Kristentroens begrunnelse er en bevitnet Jesus-historie, slik Det gamle testamenes skrifter vitner om ham.

Anm. Prekenen hører sammen med bibellesning og annen undervisning i menigheten (katekumenatet). Omstendighetene skifter, men hovedregelen er den tekstutlegelse som formidler Kristi undervisning i ”Skriftene”. Gjennom apostelordets lære fra ham er Kristus menighetens Lærer. Det er meningen med prekestolen i kirkens rom. Med sin Hellige Ånd åpner Kristus ”Skriftene” for oss og gir oss forstand til å oppfatte det som står skrevet om Kristi person og verk. Men en preken utlegger ikke alle tekstens dybder. Det er heller ikke mulig.

1063. Hva kjennetegner den falske forvaltning av evangeliet og sakramentene?

DEN FALSKE FORVALTNING KJENNES PÅ TILFREDSHET: MAN LAR DET VÆRE NOK AT EVANGELIET BLIR FORKYNT, AT DÅPEN BLIR FORRETTET, AT NOEN GÅR TIL ALTERS OG AT LOV OG REGLEMENT BLIR OVERHOLDT, OG ALT BLIR VED «DET GAMLE».

Mt 24:45 – Hvem er nå den tro og kloke tjener som hans herre har satt over sitt husfolk for å gi dem deres mat i rette tid? **Lk 24:47** – i Jesu navn skal omvendelse og syndenes forlatelse forkynnes for alle folk.

Den falske forvaltning underkjenne Jesu marsjordre, løse- og bindemakten i Kristi sted, menighetens sendelse, og trofasthet på Guds vilkår.

1064. Hva er «rett forvaltning» av evangeliet og sakramentene?

SVAR PRESTEN VISER VEI MED GODT EKSEMPEL, OG DØPTE LÆRER Å HOLDE ALLE KRISTI BEFALINGER FOR Å LEVE I GUDS KIRKE PÅ JORDEN.

Mt 28:20b – Lær dem å holde alt hva jeg har befalt dere. Og se, jeg er med dere alle dager inntil tidens ende. **1 Pet 5:2f** – Vokt den Guds hjord /.../ ikke som herskere over menighetene som er dere betrodd, men som forbilder for hjorden. **1 Tim 3:15b** – (du bør) vite hvordan man skal ferdes i Guds hus, som er den levende Guds kirke, sannhetens søyle og grunnvoll.

Anm. Forvaltning på Kristi vilkår kommer særlig klart til uttrykk i prestens gjerning som skriftefar og i menighetens nattverdliturgi (Mt 7:6).

OM KATEKISMEBRUK I TROENS ØVELSE

Når du øver deg i *De ti Guds bud* og *Loven*, får du lære syndene dine å kjenne og angre dem.

Da skal du ikke fortvile, men ta for deg *trosartiklene* og *Evangeliet* og straks ta din tilflukt til Kristi fortjeneste. Grip den ved troen og vær viss på syndenes forlatelse og fred med Gud.

Be så med frimodighet hver dag til Gud om alt du trenger til sjel og legeme, og bruk den bønn som Kristus har lært sine disipler, nemlig Herrens Bønn.

Og *husk på din dåp*, hvor den trofaste Gud opprettet sin nådepakt med deg. I dåpen har han gitt deg Jesu død og oppstandelse, gjort deg til sitt barn, og lovt deg sin salighet ved troen på ham som døde og oppstod for alle. Husk hvem du tilhører, så du forsaker djevelen og alt hans vesen, og tjener Gud i hellighet og rettferdighet alle dine dager.

Når du merker at du har overtrådt Guds bud, og at synden plager din samvittighet, søk da hjelp i skriftemålet og *motta avløsning hos din prest*, som i menigheten er betrodd fullmakten å forlate synder.

Gå til *Herrens Nattverd* for å bli styrket i din tro på Guds nåde mot fattige syndere, og bær fram takksigelser for ham som gir deg del i sin udødelighet.

Med sitt Ord og sine sakramenter vil den allmektige Gud bevare oss i *den tro som det første bud krever*, så vi lever i hans skaperverk og bærer troens frukter etter hans ord og vilje. Herren miskunne deg! Amen.

Fra bekjennesskriftene:

”La dette være en formaning - ikke bare for oss som er voksne og opp i årene, men også for de unge. For de unge må bli oppdradd i den kristne lære og en rett forståelse av den. På den måten kunne en lettere få gitt dem *De ti bud*, *Troen* og *Herrens Bønn*, slik at de tilegnet seg det med alvor og glede, og kunne leve i dette fra ungdommen av og bli vant til det. /.../ Vi kan ikke føre disse lærdommer vide-

re på annen måte enn ved å lære opp dem som skal komme etter oss og ta over våre stillinger og vårt arbeid, slik at disse i sin tur kan oppdra barna sine med godt resultat. På den måte kan Guds Ord og den kristne kirke holdes oppe.

Enhver husfar skal derfor vite at Guds Ord og befaling forplikter ham til å lære barna sine - eller la barna sine lære de ting de må vite. De er jo døpt og tatt inn i kristenheten, og derfor skulle de også nyte fellesskapet i sakramentet, så de kan tjene og gagne oss. For de må jo alle sammen hjelpe oss med troen, kjærligheten, bønner og kampen mot djevelen." (SK Nattverden, 85-87)

Lovet være Herren,
Israels Gud,
fra evighet og til evighet!
Amen, ja, amen. (Sal 41:14)